

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

J. Krishnamurti

Yaşam Kitabı

omega

K r i s h n a m u r t i K i t a p l ı ğ ı - 2 2

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Jiddu Krishnamurti (12 Mayıs 1895 - 17 Şubat 1986)

Hindistan'ın Madanapalle kentinde doğdu. 1909 yılında C. W. Leadbeater tarafından keşfedildi. 13 yaşındayken Theosophical Society tarafından "dünya öğretmeni" seçildi. Konuşmaları ve yazıları herhangi bir dinle bağlantılı değildi. Kendisine mesihlik yakıştırılmış olmasına rağmen bunu hiçbir zaman kabul etmedi. Dünyanın her yerinde geniş bir izleyici kitlesine ulaşmış olmasına rağmen iradesi dışında oluşturulan bu topluluğu kendi isteğiyle dağıttı. Çünkü hiçbir zaman kendisini bir otorite olarak görmedi ve çevresinde müritlerin oluşmasına izin vermedi. Onun yaklaşımı bir birey olarak başka bir bireyle iletişim kurmak üzerineydi.

Eserleri, dünyayı dolaşarak yaptığı konuşmalardan, başkaları tarafından derlendi. Konuşmalarında "hakikatin/gerçeğin, yolları olmayan bir ülke" olduğuna ve bireyin ancak farkındalıkla ve yaşamla bütünleşerek gerçeğe/hakikate ulaşabileceğine işaret etti. Ölümle yaşamın bir ve tekliği, yaşamın durağan olamayacağı, korku, özgürlük, şiddet, doğa ve çevre üzerine konuşmalar yaptı.

Yaşamının büyük bölümünü Hindistan, İngiltere ve Amerika arasında gidip gelerek geçiren Jiddu Krishnamurti ardında sayısız eser bırakarak, 17 Şubat 1986'da 91 yaşındayken kanserden öldü.

J. Krishnamurti'nin Omega Yayınları'ndan çıkan kitapları

Bunları Düşün

Bilinenden Kurtulmak

Sen Dünyasın

İlk ve Son Özgürlük

İçsel Devrim

Yeni Bir Yaşam

Zihinsel Kurtuluş

Kendimize Dair

Huzura ve Barışa Doğru

Kendini Değiştirmek Dünyayı Değiştirmek

Eğitim ve Yaşamın Anlamı

Aşk, Seks ve Namus

Dünya Bunalımında

Yaşamla Buluşmak

Büyük Özgürlük

İnsan Olmak

Birey ve Toplum

İnsanlık Değişebilir mi?

Zihnin Uyanışı

Kartalın Uçuşu

İnsanlığın Öyküsü Sensin

J. KRISHNAMURTI

YAŞAM KİTABI

İngilizceden çeviren:
Günseli Aksoy

Önceki baskılar: Sistem Yayınları
1. baskı: Omega Yayınları, 2017
3. baskı: Omega Yayınları, 2022

J. Krishnamurti

YAŞAM KİTABI

Özgün adı: *The Book of Life*

Krishnamurti Kitaplığı - 22

Copyright © 1995 Krishnamurti Foundation of America.

Krishnamurti Foundation of America
P.O. Box 1560, Ojai, California 93024 USA.
E-mail: kfa@kfa.org. Website: www.kfa.org

J. Krishnamurti ve Krishnamurti Foundation hakkında bilgi almak için
www.jkrishnamurti.com adresini ziyaret edebilirsiniz.

Türkçe yayın hakları © Omega Yayınları

Bu eserin tüm hakları saklıdır. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek
şartıyla yapılan kısa alıntılar hariç yayınevinden yazılı izin alınmaksızın
alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve
yayınlanamaz.

ISBN 978-605-02-0565-7
Sertifika no: 10962

İngilizceden çeviren: Günseli Aksoy

Baskı: Dörtel Matbaacılık
Zafer mah. 147. Sk. 9-13A Esenyurt/İstanbul
Tel.: (0212) 565 11 66
Matbaa sertifika no: 40970

Omega Yayınları

Ankara Cad. 22/12 • TR-34110 Sirkeci-İstanbul
Tel.: (0212) - 512 21 58 • Faks: (0212) - 512 50 80
www.omegayayincilik.com • e-posta: omega@omegayayincilik.com
www.facebook.com/sayyayinlari • www.twitter.com/sayyayinlari

Genel Dağıtım: Say Dağıtım Ltd. Şti.
Ankara Cad. 22/4 • TR-34110 Sirkeci-İstanbul
Tel.: (0212) - 528 17 54 • Faks: (0212) - 512 50 80
internet satış: www.saykitap.com • e-posta: dagitim@saykitap.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz • 7

OCAK • 13

Dinleme
Öğrenme
Otorite
Benlik Bilgisi

ŞUBAT • 37

“Haline gelmek”
İnanç
Eylem
İyi ve Kötü

MART • 61

Bağımlılık
Bağlılık
İlişki
Korku

NİSAN • 87

Arzu
Cinsellik
Evlilik
Tutku

MAYIS • 111

Zekâ
Hisler
Sözcükler
Koşullanma

HAZİRAN • 137

Enerji
Dikkat
Seçimsiz Farkındalık
Şiddet

TEMMUZ • 161

Mutluluk
Keder
İncinme
Acı

AĞUSTOS • 189

Hakikat
Gerçeklik
Gözlemci ve Gözlemlenen
Var Olan

EYLÜL • 213

Akıl
Düşünce
Bilgi
Zihin

EKİM • 239

Zaman
Algılama
Beyin
Dönüşüm

KASIM • 265

Yaşamak
Ölmek
Yeniden Doğmak
Sevgi

ARALIK • 291

Yalnızlık
Din
Tanrı
Meditasyon

Kaynaklar • 319

ÖNSÖZ

Krishnamurti 1934'te şöyle dedi: *"Neden yaşamın öğrencisi olmak yerine kitapların öğrencisi olmayı yeğliyorsunuz? Çevrenizin tüm baskı ve insafsızlıkları içinde neyin doğru neyin asılsız olduğunu bulun; işte o zaman doğruyu bulacaksınız."* Krishnamurti, düşünce ile açıklanamayan, değişken bir canlılığa sahip olan "yaşamın kitabı"nın "okunmaya" değer tek kitap olduğunu, bütün diğer kitapların ikinci el bilgi ile dolu olduğunu birçok kez belirtti. *"İnsanlığın öyküsü; engin deneyim, köklü korkular, endişeler, haz ve binlerce yıl boyunca birikmiş inançlar sizin içinizde. O kitap sizsiniz."*

Yaşam Kitabı, Krishnamurti'nin konuşmalarını sunma tarzı izlenerek düzenlenmiştir. Kendisi konuşmalarına, genelde dinleyerek başlardı. Konuşan ile dinleyiciler arasındaki ilişkiyi geliştirir ve yaşamın düzene girmesi ve derinliklerin bilinç üstüne çıkması sonucu beliren konularla konuşmasını bitirirdi. 1985 ve 1986'da, son günlerinde, yaratıcılıktan ve tümüyle yeni bir yaşam tarzının olasılığından söz etmeye başladı. Elinizdeki kitapta bu konulardan alıntılar var.

Krishnamurti'nin öğretilerinde çeşitli temalar tekrar tekrar ortaya çıkar. Bu öğretilerde insanlık durumu, yaşamın birbirine bağlı tüm yönleri ile genişçe gözlemlenir. *Yaşam Kitabı*'nda yılın her haftasında yeni bir temanın yedi gün boyunca işlenmiş yazıları yer almaktadır. Alıntıların kaynağı belirtilmiş ve bu kaynaklar Fihrist'te açıklanmıştır. Temalar hakkında daha

derin araştırma yapmak isteyen okuyucuların, alıntılarının kaynağı kitaplara başvurmaları önerilir.

Krishnamurti 1929'da, Aldous Huxley'in tanımına göre "içten gelen bir otorite" ile, topluluklara yönelik konuşmalarına başladı. Gerçeği ve özgürlüğü arayışında sergilediği güç, konuşmalarının ve diyaloglarının milyonlarca nüsha basılmasına ve kırktan fazla dile çevrilmesine neden oldu.

Krishnamurti, utangaç ve sıkılgan olmasına rağmen, yorulmadan ve hazırlıksız binlerce konuşma yaptı. Kişisel ve toplumsal çatışmalarla kaygıları konu alan konuşmalarının temeli hep bir şeye dayanır: Hiçbir otoritenin yardımı olmadan bir anda, herkes, yaşamın sürekli varoluşu gibi, gerçeği bulabilir. Davranışlarımızın derinlik ve kapsamını anında gözlemleyerek kendimizi ve toplumu değiştirebiliriz. Konuşmalarının birinde kendisine neden konuştuğu ve neyi amaçladığı sorulduğunda Krishnamurti şöyle der: *"Sizlere bir şeyler anlatmak istiyorum, belki gerçekliği bulma yolunu, sistemi değil de bulma işine nasıl başlayacağınızı. Eğer kendiniz için bu yolu bulabilirseniz o zaman yalnızca tek konuşmacı olmayacak, hepimiz konuşacağız, hepimiz yaşamlarımızda o an varolan gerçekliği ifade edeceğiz... Hakikat üst üste yığılmaz. Yığılan her zaman yok olur, bozulup gider. Gerçek hiçbir zaman bozulmaz çünkü o yalnızca anlık düşüncede, anlık ilişkide, anlık sözcüklerde, anlık gülümseme veya gözyaşında vardır. Ve eğer siz ve ben, bunu bulabilir ve yaşayabilirsek –yaşamının kendisi bulmak demektir– işte o zaman bir fikri yayan değil, yaratıcı insan oluruz. Kusursuz değil yaratıcı olmak, çok farklıdır. Ve işte konuşmamın nedeni budur ve sanırım siz de bu nedenle burada dinleyici olarak bulunuyorsunuz.*

Yalnızca sorun vardır, yanıt yoktur; çünkü çözüm, sorunun anlaşılmasında yatar." Kendisine bir soru yöneltildiğinde Krishnamurti sıklıkla şöyle derdi: *"Bununla ne demek istendiğini araştıralım..."* Böylece, hemen yanıtlamak yerine soruyu ince-

ler ve sorgulamaya açardı. Krishnamurti, mantıklı ve zihinsel bir araştırma yaparak yanıt bulma yerine sorgulamayı ateşleyerek soruyu veya sorunu irdeleme yolunu seçerdi. Bu kitaptaki alıntılar, okuyucu yanıt istemeden sunulan sorular şeklinde düzenlenmiştir.

Krishnamurti, dinleyicileri ile girdiği söyleşilerde zihinsel bir yol seçmediğini, bu söyleşilerin düşünce ve ideallere dayanmadığını vurgulamış ve şöyle demiştir: *“Sonuç olarak bu konuşmaların amacı birbirimizle söyleşmektir, size bir dizi fikir aşılama değil. Fikirler hiçbir zaman zihni değiştirmez, hiçbir zaman zihinde köklü bir dönüşüme neden olmaz. Ama eğer birbirimizle birey düzeyinde, aynı anda ve aynı seviyede iletişime girebilirsek belki o zaman ilke yayma dışında bir anlayış oluşur... işte bunun için bu konuşmalar, sizi bilinçaltı veya gerçekte, caydırma veya inandırma amacını taşımaz.”*

Krishnamurti hemen hemen tüm konuşma ve söyleşilerinde insanlığın bütününe kast ederken “adam” veya “insanoğlu” sözcüklerini kullanmıştır. Yaşamının son döneminde dinleyicilerin önünde sıklıkla konuşmasını keserek “İnsanoğlu dediğim zaman kadını da kastediyorum. Lütfen bana kızmayın,” demiştir.

Krishnamurti, türemiş bir öğretiyeye sahip, özel bir söz dağarcığı olan, bir kuruluşa veya tarikata bağlı bir guru veya dini öğretmen değildi; olağanüstü sadelikle konuşan bir insandı. Dünyayı dolaştıkça açık ve özgün konuşmalarına istek arttı.

1930’dan 1986’daki ölümüne kadar Avrupa, Kuzey Amerika, Avustralya, Güney Amerika ve Hindistan’da sayıları gitgide artan dinleyici topluluklarına hitap etti.

Elinizdeki kitabın içeriğini, 1933-1986 yılları arasında yayımlanmış ve yayımlanmamış konuşmalar, söyleşiler ve yazılardan alıntılar oluşturmaktadır. Bunların arasında Krish-

namurti'nin ilk gözde kitabı *Education and the Significance of Life* (Eğitim ve Yaşamın Anlamı) da vardır. Bu kitap Ojai, Kaliforniya'da büyük bir meşe ağacının altında yazılmış olup 30 yıldan fazla Amerika'da onun eserlerini yayımlayacak olan Harper&Row tarafından 1933'te basılmıştır. Önsözü arkadaşı Aldous Huxley tarafından yazılmış olan sonraki kitabı, *The First and Last Freedom* [İlk ve Son Özgürlük], ise 1954'te yine Harper&Row tarafından yayımlanmıştır.

Commentaries on Living (Yaşam Üzerine Yorumlar), 1949-1955 yılları arasında elyazısı ile, kenar boşluksuz sayfalar üzerine ve düzeltilmeden, silintisiz yazılmıştır. Aldous Huxley, Krishnamurti'yi yazması için yüreklendirmişti. D.Rajagopal tarafından düzenlenen ve 1956'da yayımlanan metin, aslında Krishnamurti'nin kendisini görmeye ve onunla konuşmaya gelen kişilerle yaptığı söyleşilerin tarihsel bir sıralamasıdır. Bu sayfalarda, duraklamasız, korkusuz bir tarzda birbirleri ile konuşan iki arkadaşın buluşması hissedilir. Kitaplardaki bölümler, manzaranın, iklimin veya yakındaki hayvanların kısa betimlemeleriyle başlar. Doğanın sadeliğinden kargaşanın, endişelerin, inançların iç manzarasına- Krishnamurti'yi görmeye gelen insanların genel ve özel kaygılarına- geçiş kolaydır. *Yaşam Üzerine Yorumların* ilk üç cildinde yayımlanmamış söyleşiler, burada ilk kez görülecek. Bu söyleşilerin bazılarında Krishnamurti, "düşünce-his" kavramını kullanarak birlikçi yanıtı tanımlamıştır.

Life Ahead (Yeni Bir Yaşam) ve *Think on These Things* (Bunları Düşün), Krishnamurti'nin arkadaşı Mary Lutyens tarafından 1963-1964'te düzenlenmiş ve Harper&Row tarafından yayımlanmıştır. Gençlerle yapılmış konuşmalardan seçilmiş ve düzenlenmiş soru ve yanıt özetlerini içeren bu iki kitap, çok beğenilmiş, dini ve edebi klasikler arasında yerini almıştır. Krishnamurti'nin daha sonra elliyi aşkın kitabı basılmıştır.

Krishnamurti, gerçeği ve özümüzü anlama süreçlerinde kendini önemsiz ve gereksiz addetmiştir. Bir seferinde kendini, dinleyen tarafından kullanılacak bir telefon, bir mekanizma olarak gördüğünü söylemiştir. Krishnamurti şöyle der: *“Konuşanın söyledikleri aslında önem taşımaz. Zihnin, çaba harcamadan anlama halinin farkında olması önemlidir. Anlamaz ve yalnızca sözcükleri dinlersek sürekli kavram veya fikir toplarız ve sonra günlük veya sözde ruhsal yaşamımızda bu şekilde oluşturduğumuz kalıba kendimizi uydurmaya çalışırız.”*

Hakikati arayan iki kişi arasındaki ilişkiyi, Krishnamurti’nin kitapta nasıl işlediğini bilmek yararlı olabilir. 1981’de Krishnamurti şöyle dedi: *“Güzel bir günde parkta oturup yaşam hakkında konuşan, sorunlarımızdan söz eden, varlığımızın doğasını inceleyen ve kendimize şu soruları ciddi olarak soran iki arkadaş gibiyiz: Neden yaşam bu kadar büyük bir soruna dönüştü? Neden zihinsel seviyede bu denli incelikli ve kültürlü olmamıza rağmen günlük yaşamımız o denli öğütücü, anlamsız ve yalnızca, kuşkulu bir kavram olan hayatta kalmaya dönük? Neden yaşam, günlük varoluş eziyet dolu? Kiliseye gidebiliriz, politik veya dini bir lideri izleyebiliriz ama günlük yaşam her an kargaşa içinde; arada neşeli, mutlu anlar olmasına rağmen yaşamımıza her zaman bir kara bulut hâkim. Ve bu iki arkadaş, siz ve ben, arkadaşça bir ortamda, belki de sevgiyle, dikkatle, kaygıyla günlük yaşamımızı tek bir sorun olmadan sürdürebilme olasılıklarını konuşuyoruz.”*

OCAK

Dinleme

Öğrenme

Otorite

Benlik Bilgisi

RAHATLA VE DİNLE

– 1 OCAK –

Dikkatinizi başka bir şeye vermeden, yoğunlaşmak için çaba harcamadan, çok sessiz ve gerçekten durgun bir zihin ile hareketsiz oturdunuz mu hiç? İşte o zaman her şeyi işitirsiniz, değil mi? Hemen yanınızdaki ve biraz ötedeki sesleri, aynı zamanda uzaktaki gürültüyü de duyarsınız. Bu, her şeyi dinlediğinizin işaretidir. Zihniniz dar bir geçide hapsolmamıştır. Eğer böyle rahatlamış, gerilimsiz dinlerseniz içinde olağanüstü, istem dışı bir değişimin oluştuğunu görürsünüz. İşte bu değişimde, müthiş bir güzellik ve derin bir içgörü vardır.

ELEĞİ KENARA KOYMAK

– 2 OCAK –

Nasıl dinliyorsunuz? Kendinizi yansıtarak mı dinliyorsunuz? Yansıtmanız, tutkularınız, arzularınız, korkularınız, endişeleriniz arasında mı dinliyorsunuz? Yalnızca işitmek istediğinizi, yalnızca doyurucu bulduğunuz, sizi hoşnut edeceğini, rahatlatacağını, kederinizi o anlık gidereceğini düşündüğünüz şeyleri işiterek mi dinliyorsunuz? Arzularınızın eleğinden geçirerek dinlerseniz açıkça kendi sesinizi, kendi arzularınızı dinliyorsunuz demektir. Başka bir dinleme yolu var mı? Yalnızca söyleneni değil, her şeyi dinlemenin; sokaktaki gürültüyü, kuşların cıvıltısını, otobüsün sesini, denizin huzursuzlu-

ğunu, eşinizin ve arkadaşlarınızın sesini, bebeğin ağlamasını dinlemenin ne demek olduğunu öğrenmek önemli değil mi? Dinlemenin önem kazandığı tek an, arzularınızı yansıtmadan dinlediğiniz andır. Acaba insan, dinlerken kullandığı tüm elekleri kenara koyabilir ve gerçekten dinleyebilir mi?

SÖZCÜKLERİN GÜRÜLTÜSÜNÜN ÖTESİNDE

– 3 OCAK –

Dinlemek, kolay rastlanan bir sanat değildir ama güzellik ve büyük anlayış içerir. Varlığımızın çeşitli derinlikleri ile dinleriz ama bu dinleme her zaman bir önyargı veya özel bir bakış açısı ile gelir. Basitçe dinlemeyiz; düşüncelerimizin, peşin hükümlerimizin, vardığımız sonuçların elekleri her zaman araya girer... Dinlemek için içe dönük bir sessizlik, sahip olma geriliminden uzak bir özgürlük, rahat bir ilgi gerekir. Bu uyanık ama edilgen durum, sözcüklerin ötesini işitmeye hazırdır. Sözcükler kafa karıştırır; onlar iletişimin dışa dönük yollarıdır; sözcüklerin gürültüsünün ötesinde söyleşebilmek için uyanık bir edilgenlik gereklidir. Sevenler dinleyebilir ama dinleyici bulmak çok zordur. Çoğumuz sonuç ve amaca ulaşmanın peşindeyiz. Sürekli bir şeyin üstesinden geliyor, bir şeyleri ele geçiriyoruz ve böylece dinleme gerçekleşmiyor. Yalnızca dinlerken sözcüklerin şarkısını duyabiliriz.

DÜŞÜNCE OLMADAN DİNLEME

– 4 OCAK –

Bir kuşu dinlemiş misinizdir, bilmiyorum. Bir şeyi dinlemek sessiz bir zihin gerektirir, gizemli ve mistik bir sessizlik değil, yalnızca sessizlik. Ben size bir şey söylüyorum; beni dinlemeniz için sessiz olmanız ve zihninizde bir sürü düşüncenin

dolaşmaması gerekiyor. Bir çiçeğe baktığınız zaman ona yalnızca bakıyorsunuz; onu adlandırmıyor, sınıflandırmıyor, özel bir türe ait olduğunu söylemiyorsunuz, çünkü bunları yaptığınız zaman ona bakmıyorsunuz demektir. Bu nedenle, dinlemenin en zor işlerden biri olduğunu söylemek istiyorum –bir komünisti, bir sosyalisti, bir milletvekilini, bir kapitalisti, herhangi bir kimseyi, eşinizi, çocuklarınızı, komşunuzu, otobüs şoförünü, kuşu dinlemenin– sadece dinlemenin. Fikir ve düşünce olmadan dinlediğiniz zaman doğrudan temasa geçiyorsunuz ve temasta olunca söylenenin gerçek mi asılsız mı olduğunu anlayacaksınız; tartışmak zorunda değilsiniz.

DİNLEME ÖZGÜRLÜK GETİRİR

– 5 OCAK –

Dinlemek için çaba harcadığınız zaman dinliyor musunuz? O çaba aslında dinlemeyi engelleyen bir oyalama değil mi? Keyif veren bir şeyi dinlerken çaba harcıyor musunuz? Zihniniz çaba ile, kıyaslama ile, gerekçeleme veya kınama ile herhangi bir şekilde meşgul olduğu zaman gerçeğin farkında olamazsınız, asılsızı göremezsiniz...

Dinlemenin kendisi bütünüyle bir iştir; dinleme eylemi kendi özgürlüğünü getirir. Ama siz dinleme ile mi ilgilisiniz yoksa içteki telaşı değiştirme ile mi? Bir dinleyebilseniz... Özel bir kalıba sokmaya çalışmadan çatışmalarınızın ve ilişkilerinizin farkında olsanız belki de hepsi tümüyle yok olacak. Bakın, sürekli şu veya bu olmaya, özel bir duruma erişmeye, bir deneyim yakalarken başkasından kaçmaya çalışıyoruz. Böylece zihin sonsuza dek bir şeylerle meşgul ve hiçbir zaman kendi uğraş ve acılarının sesini dinlemek üzere sakin değil. Sade ol ve bir şey olmaya veya bir deneyim yakalamaya çalışma.

ÇABA GÖSTERMEDEN DİNLEMEK

– 6 OCAK –

Şimdi beni dinliyorsunuz. Dikkatinizi vermek için çaba göstermiyorsunuz, yalnızca dinliyorsunuz ve eğer işittiklerinizde gerçek varsa içinizde inanılmaz bir değişime tanık olacaksınız; önceden tasarlanmamış veya arzu duyulmamış bir değişim, zihninizin yarattıklarından çok, gerçeğin pir olduğu tam bir devrim. Bir şey önermek istiyorum, her şeyi bu şekilde dinlemelisiniz; yalnızca benim söylediklerimi değil başkalarının söylediklerini de, kuşları, lokomotifin düdüğünü, geçen otobüsün gürültüsünü de. Dinledikçe sessizliğin arttığını ve gürültünün bu sessizliği kesemediğini göreceksiniz. Bir şeye direnç gösterdiğiniz, kendiniz ve dinlemek istemediğiniz arasına engel koyduğunuz zaman, işte o zaman bir mücadele var demektir.

KENDİNİ DİNLEMEK

– 7 OCAK –

Soru soran: Burada sizi dinlerken anlıyor gibiyim ama uzaklaşınca, söylediklerinizi uygulamaya çalışsam bile anlamıyorum.

Krishnamurti: Kendinizi dinliyorsunuz, konuşanı değil. Eğer konuşanı dinlerseniz o sizin yol göstereniniz, anlayışa giden yolunuz olur; bu korkunç, nefret edilecek bir şey çünkü o zaman otorite silsilesi oluşturuyorsunuz. İşte bu yüzden siz burada kendinizi dinliyorsunuz. Konuşanın çizdiği resme bakıyorsunuz; bu sizin kendi resminizdir, konuşanın değil. Eğer bu kadarı açıksa, yani kendinize bakıyorsanız, o zaman şunu diyebilirsiniz: “Evet, kendimi olduğu gibi görüyorum ve bu konuda bir şey yapmak istemiyorum.” Bu kadar. Ama

eğer şöyle diyorsanız, “Kendimi olduğu gibi görüyorum ve bir değişim gerekli,” o zaman kendi anlayışınızdan hareket ediyorsunuz demektir ve bu, konuşanın söylediğini uygulamaktan çok daha değişik bir olaydır... Ama eğer, konuşan konuştuğu sız kendinizi dinlerseniz bu dinlemeden açıklık ortaya çıkar, duyarlık belirir. Bu dinlemeden zihin sağlık ve güç kazanır; uyum sağlamak veya direnmek yerine canlanır, yoğunlaşır ve ancak böyle bir insan yeni bir nesil, yeni bir dünya yaratabilir.

YOĞUN BAKABİLMEK

– 8 OCAK –

... Öğrenmenin aynı dinlemek gibi, şaşırtıcı bir şekilde zor olduğunu düşünüyorum. Aslında pek bir şey dinleyemiyoruz çünkü zihnimiz özgür değil; kulaklarımız zaten bildiğimiz şeylerle dolu, bu yüzden dinlemek olağanüstü zor oluyor. İnsan tüm varlığı ile, canlılıkla ve dinçlikle dinlese inanıyorum ki –daha doğrusu bu bir gerçek– dinlemek özgürleştirici bir unsur olacak ama ne yazık ki dinlemiyorsunuz çünkü dinlemeyi hiç öğrenmediniz. Ne de olsa bir şeye tüm benliğinizi verdiğiniz zaman öğrenirsiniz. Tüm benliğinizi matematiğe verdiğiniz zaman matematik öğreniyorsunuz ama çelişkiler içindesiniz ve öğrenmek istemiyor ama öğrenmek zorunda iseniz bu yalnızca bir toplama süreci oluyor. Öğrenmek sayısız karakter içeren bir roman gibidir; çelişki içinde olmayan ve tümüyle ona odaklanan bir ilgi gerektirir. Bir yaprak hakkında bir şeyler öğrenmek istiyorsanız –ilkbaharın veya yazın bir yaprağı– ona gerçekten bakmalısınız, onun simetrisini, dokusunu, yaşayan yaprağın özelliğini görmelisiniz. Tek bir yaprakta güzellik, canlılık, dinçlik vardır. Kısacası bir yaprak, bir çiçek, bir bulut, güneşin batışı veya bir insan hak-

kında bir şeyler öğrenmek istiyorsanız ona tüm gücünüzle ve yoğunlukla bakmalısınız.

ÖĞRENMEK İÇİN ZİHİN SESSİZ OLMALIDIR

– 9 OCAK –

Yeni bir şey keşfetme yolculuğuna kendi başınıza başlamalısınız, tümüyle soyunmuş, yoksun başlamalısınız, özellikle bilgidен yoksun çünkü bilgi ve inançla deneyim sahibi olmak çok kolaydır ama o deneyimler kendini yansıtmanın ürünüdür ve dolayısıyla tümüyle gerçekdışı ve asılsızdır. Eğer yeniyi bulmak istiyorsanız eskinin, özellikle bilginin, ne kadar mükemmel olursa olsun bir başka bilginin, yükünü taşımanın anlamı yoktur. Bilgiyi kendinizi yansıtmak ve güvenceniz için kullanıyorsunuz; Buda veya İsa veya X ile aynı deneyimlere sahip olduğunuza emin olmak istiyorsunuz. Ama kendini bilgi yolu ile sürekli korumak isteyen bir insan açıkça, gerçeği arayan olamaz...

Gerçeği bulmak için bir yol yoktur... Yeni bir şey bulmak istiyorsanız, deneme yapıyorsanız zihninizin çok sessiz olması gerekmez mi? Zihniniz kalabalık ise, olgu ile, bilgi ile dolu ise bunlar yeninin önünde engel oluşturur. Çoğumuz için zihin o kadar önemli ve anlamlı bir yere konulmuştur ki bu zihin, yeni bir şeye, bilinen ile aynı anda var olmak isteyen herhangi bir şeye sürekli karışmaktadır. Bu nedenle, bilgi ve öğrenme, arayanın, zaman ötesi olanı anlamaya çalışanın önünde engeldir.

ÖĞRENMEK DENEYİM DEĞİLDİR

– 10 OCAK –

Öğrenme sözcüğünün anlam ve önemi büyüktür. İki tür öğrenme vardır. Çoğumuz için öğrenme, bilgi, deneyim, tekno-

loji, beceri, dil birikimidir. Bir de psikolojik öğrenme vardır; deneyim yolu ile öğrenme, belirli bir tortu bırakan yaşamın anlık deneyimleri yolu ile, gelenek, ırk, toplum yolu ile. Yaşam ile baş etmeyi bu iki yolla öğreniriz: Psikolojik ve fizyolojik; dışa dönük beceri, içe dönük beceri. İkisini ayıran bir sınır yoktur, örtüşürler. Burada uygulama ile öğrendiğimiz beceriden, çalışarak edindiğimiz teknolojik bilgidен söz etmiyoruz. Üzerinde durduğumuz konu, yüzyıllar boyunca elde ettiğimiz veya gelenek, bilgi, deneyim olarak bize miras kalan psikolojik öğrenme. Buna öğrenme diyoruz ama ben bunu sorguluyorum. Bir beceri edinmekten, bir dil veya yöntem öğrenmekten söz etmiyorum; zihin acaba hiç psikolojik olarak öğrenebilir mi diye soruyorum. Zihnin öğreniyor ve öğrendiği ile yaşamın meydan okumasına karşı koyuyor. Yaşamı veya yeni bir olayı, her zaman öğrendikleri ile karşılaştırarak çözüyor. Biz bunu yapıyoruz. Bu öğrenme midir? Öğrenme, yeni bir şey, daha önce bilmediğim ve öğrenmekte olduğum bir şey demek değil midir? Eğer zaten bildiğim bir şeye ekleme yapıyorsam bu artık öğrenme olmaz.

ÖĞRENME NE ZAMAN OLABİLİR?

– 11 OCAK –

Sorgulamak ve öğrenmek zihnin bir işlevidir. Öğrenme ile belleğin işlenmesinden veya bilgi birikiminden söz etmiyorum; yanulsamaya düşmeden açıkça ve akli başında düşünme yeteneğini, inanç ve idealleri bırakıp verilerden işe başlama yeteneğini vurguluyorum. Düşünce, sonuçlardan doğarsa öğrenme olmaz. Sırf bilgi ve veri toplamak öğrenmek değildir. Öğrenme, anlama sevgisi ve bir şeyi kendisi için yapma sevgisi demektir. Hiçbir şekilde zorlama olmadığı zaman öğrenme mümkün olur. Zorlamanın birçok şekli vardır, değil mi? Etki-

leyerek, gözdağı vererek, bağıllık göstererek veya ikna edici yüreklendirme ve ustalıkla ödüllendirme yolları ile zorlarız.

Çoğu insan, kıyaslamanın öğrenmeyi teşvik ettiğini düşünür; oysa tersi doğrudur. Kıyaslama, içermeye neden olur ve aslında yarış demek olan kıskançlığı getirir. Kıyaslama, diğer ikna yolları gibi öğrenmeyi önler ve korkuyu besler.

ÖĞRENME HİÇBİR ZAMAN BİRİKMİŞ BİR ŞEY DEĞİLDİR

– 12 OCAK –

Öğrenme ile bilgi edinme farklı şeylerdir. Öğrenme kesintisiz bir süreçtir, toplama süreci veya bir araya getirme sonra ona göre davranma süreci değil. Çoğumuz bilgiyi fikir olarak, anı olarak toplarız, deneyim olarak toplar, sonra ona göre davranırız. Diğer bir deyişle bilgiyi, teknik bilgiyi, deneyimlere ve geleneklere dönüşmüş bilgiyi, özel eğilimlerimizle geliştirdiğimiz bilgiyi kullanarak davranırız. Bilgi, deneyim ve gelenekten oluşan arka planı temel alarak hareket ederiz. Bu süreçte öğrenme yoktur. Öğrenme hiçbir zaman birikmiş bir şey değildir; öğrenme sürekli bir devinimdir. Şu soruyu hiç irdelediniz mi: Öğrenme nedir ve bilgi edinme nedir?... Öğrenme hiçbir zaman birikmiş bir şey değildir. Öğrendiklerinizi önce depolayıp sonra o depodan hareket edemezsiniz. Giderek öğrenirsiniz. Bu süreçte asla, bir anlık bile gerileme, bozulma veya eksilme olmaz.

ÖĞRENMENİN GEÇMİŞİ YOKTUR

– 13 OCAK –

Bilgelik herkesin keşfetmesi gereken bir şeydir, bilginin sonucu değil. Bilgi ve bilgelik birlikte olmaz. Bilgelik, kendini

bilmenin olgunluğu ile gelir. Kendini bilmeden düzen olanaksızdır ve dolayısıyla erdem yoktur.

Kendini öğrenmek ile kendi hakkında bilgi toplamak iki ayrı şeydir... Bilgi edinmekte olan bir zihin hiçbir zaman öğrenmez. Yaptığı şey şudur: Bilgi için deneyim, veri toplar ve topladıklarının ışığında yaşantısını sürdürür, öğrenir; böylece hiçbir zaman gerçekten öğrenmiyordur ama her zaman biliyor ve ediniyordur.

Öğrenme daima şimdiki zamandadır. Geçmişi yoktur. Kendi kendinize “Öğrendim,” dediğiniz anda o zaten bilgi olmuş demektir. Ve bu bilgiyi arka planda tutarak biriktirebilir, çevirebilir ama öğrenmeyi sürdüremezsiniz. Bir şey edinmeyen ama her an öğrenen bir zihin, yalnızca böyle bir zihin, “ben’i, benlik, kendim dediğimiz bu varlığı” anlayabilir. Kendimi, bu bütünün yapısını, doğasını, anlamını bilmem gerekiyor ama bunu, önceki bilgilerimin, önceki deneyimlerimin yükünü taşıyarak veya koşullanmış bir zihin ile yapamam çünkü o zaman öğrenmiyorum, yalnızca yorumluyorum, çeviriyorum, geçmişin buğulandırdığı bir gözle bakıyorumdur.

OTORİTE ÖĞRENMEYİ ENGELLER

– 14 OCAK –

Genelde kitaplardan, deneyimlerden, okuyarak veya eğitilerek öğreniriz. Bunlar öğrenmenin alışılmış yollarıdır. Ne yapıp yapmayacağımızı, ne düşünüp düşünmeyeceğimizi, ne hissedeceğimizi, nasıl tepki vereceğimizi belleğimize işleriz. Deneyerek, okuyarak, inceleyerek, irdeleyerek, iç gözlem ile bilgiyi belleğimize yerleştiririz; bellek bundan sonra hayatta karşılaşılan başka zorluklara ve taleplere yanıt verir ve öğrenme sürer... Öğrenilenler belleğe bilgi olarak işlenir ve bu bilgi

herhangi bir zorlanmada ve bir şey yapmamız gerektiğinde harekete geçer.

Ben tümüyle değişik bir öğrenme yolu olduğunu düşünüyorum ve biraz bundan söz edeceğim. Bu yolu anlamak ve bu değişik yolla öğrenmek için otoriteden tümüyle sıyrılmanız gerekmektedir. Aksi durumda yalnızca eğitilirsiniz ve işittiğinizi yinellersiniz. İşte bu yüzden otoritenin doğasını anlamak çok önemlidir. Otorite öğrenmeyi, bilginin belleğe yüklenişi olmayan öğrenmeyi, engeller. Bellek her zaman kalıplarla yanıt verir; özgürlük yoktur. Bilgi ve yönergelerin yükünü, öğrendiklerinin ağırlığını taşıyan bir insan hiçbir zaman özgür değildir. Olağanüstü ilim irfan sahibi olabilir ama bilgi birikimi onu özgür olmaktan alıkoymuştur ve bu nedenle öğrenme gücü yoktur.

YOK ETMEK YARATMAKTIR

– 15 OCAK –

Özgür olmak için otoritenin iskeletini bütünüyle incelemek ve bu kirli şeyi bütünüyle parçalamak zorundasınız. Bu, gerçek fiziksel enerji ve aynı zamanda psikolojik enerji gerektirir. Ama çatışma içindeyseniz enerji yok olur, boşa gider... Çatışma sürecini anlayabilirseniz onu sonlandırır ve enerjiyi açığa çıkarırsınız. Bundan sonra işinize devam eder, yüzyıllardır inşa ettiğiniz ve hiçbir anlam taşımayan evi yıkarınız.

Biliyorsunuz, yok etmek yaratmaktır. Yok etmeliyiz; binaları, sosyal veya ekonomik sistemi değil, bunlar zaten her gün oluyor; psikolojik, bilinçdışı ve bilinçli savunmalarımızı, tek başımıza inşa ettiğimiz mantıklı, derin ve yüzeysel güvencelerimizi yok etmeliyiz. Savunmasız olabilmek için bütün bunları yıkmalıyız çünkü sevgi ve şefkat için savunmasız olmanız gerekiyor. O zaman hırs ve otoriteyi anlayacaksınız;

otoritenin ne zaman ve ne seviyede gerekli olduğunu göreceksiniz; yalnızca polisin otoritesi, o kadar. Bundan böyle öğrenmenin, bilginin ve yeteneğin otoritesi, işlevlerin otoritesi kalmayacak. Bilgelerin, Pirlerin ve diğerlerinin otoritelerini anlayabilmek için çok keskin ve duru bir zihin gereklidir, bulanık ve donuk bir zihin değil.

ERDEMİN OTORİTESİ YOKTUR

– 16 OCAK –

Zihin, otoriteden, dolayısıyla korkudan kurtulabilir mi, öyle ki artık izleme yetisi olmasın? Bu durumda, mekanik hale gelmiş taklitçilik de biter. Ne de olsa erdem ve ahlak, iyiliğin yinelenmesi değildir. Erdem mekanik olmaya başlayınca sona erer. Erdem, tevazu gibi anlık bir olaydır. Tevazu geliştirilemez ve mütevazı olmayan bir zihin öğrenemez. Dolayısıyla erdemın otoritesi yoktur. Toplum ahlakı asla ahlak değildir; yarışa, hırsa, açgözlülüğe izin verdiği için ahlakdışıdır. Böylelikle toplum ahlakdışılığı yüreklendirmektedir. Erdem, ahlakın üstündür. Erdem olmadan düzen olmaz ve düzen bir kalıba, bir formüle girmez. Erdem için kendini bir formüle göre terbiye eden zihin, ahlakdışılığın sorunlarını davet etmiş olur.

Zihnin nesnelleştirdiği Tanrı gibi, ahlak gibi, yasalardan başka bir otorite, gerçek erdem arayışında yıkıcı olur. Bizim zaten izlemeye çalıştığımız, deneyim gibi, bilgi gibi kendi içimizdeki otoriteler var. Hepimizin bildiği şu değişmez yineleme, taklit var. Düzeni korumaya çalışan polisin ve yasaların otoritesini bir kenara bırakalım, hepimizin sahip olduğu şu psikolojik otorite, erdemi yok eder çünkü erdem yaşayan, hareket eden bir şeydir. Tıpkı tevazu ve sevgi gibi erdem de geliştirilemez; işte bunda müthiş bir güzellik vardır. Erdem mekanik değildir ve erdem olmadan berrak düşüncenin temeli olamaz.

OTORİTE ESKİ ZİHNİ SARMIŞTIR

– 17 OCAK –

O zaman sorun şu: Bu denli koşullanmış, sayısız mezhep, din, söylenti, korku içinde yetiştirilmiş bir zihin, kendinden kopup yeni bir zihin oluşturabilir mi? Aslında, eski zihin, otorite tarafından sarılmıştır. *Otorite* sözcüğünü yasal anlamda kullanmıyorum; bu sözcükle gelenek, deneyim ve bilginin otoritesini, içte/dışta güvence bulmamıza ve güvenceyi hissetmemize olanak sağlayan otoriteyi anlatmak istiyorum. Ne de olsa zihin sürekli, kendini güvende hissettiği, rahatsız edilmeyeceği bir yer aramaktadır. Bu otorite, insanın kendine dayattığı bir fikir otoritesi veya sözde dini bir fikir olan ama dindar bir insana göre gerçek olmayan Tanrı otoritesi olabilir. Fikir olgu değildir, kurgudur. Tanrı da kurgudur; ona inanabilirsiniz ama o yine de kurgudur. Tanrıyı bulmak için kurguyu yok etmelisiniz çünkü eski zihin ürkmüş, hırslı, ölümden, yaşamdan, ilişkiden korkan bir zihindir. O, her zaman, bilinçli veya bilinçsiz, süreklilik ve güvence aramaktadır.

BAŞINDA ÖZGÜR

– 18 OCAK –

Hükmetme veya hükmedilme arzumuzun arkasındaki dürtüyü anlayabilirsek belki de otoritenin zayıflatıcı etkilerinden kurtulabiliriz. Emin olmak, haklı olmak, başarılı olmak, bilmek için can atıyoruz. Kesinlik, süreklilik arzularımız içimizde kişisel otoriteyi; dışımızda toplum, aile, din ve benzeri otoriteleri yaratıyor. Ama otoriteyi görmezden gelmek, onun dış belirtilerini silkip atmak yeterli değildir.

Bir gelenekten kurtulup diğerine uyum sağlamak, bir lideri bırakıp diğerine bağlanmak yüzeysel bir davranıştır.

Eğer otoritenin izlediği sürecin farkında olmak, onun içe dönüşünü görebilmek, kesinlik arzusunu kavramak ve aşmak istiyorsak kapsamlı bir farkındalık ve anlayışa sahip olmalı, sonunda değil, başında özgür olmalıyız.

CEHALET VE ELEMEDEN KURTULUŞ

– 19 OCAK –

Umut ve korku ile dinliyoruz; başka birinin bizi aydınlatmasını istiyoruz ama anlayabilmek için uyanık bir edilgenliğe sahip değiliz. Aydınlanmış kişinin isteklerimize karşılık verdiğini seziyorsak onu kabul ediyoruz. Yoksa bir başkasını aramaya başlıyoruz, çoğumuz değişik seviyelerde doygunluk peşindeyiz. Önemli olan, aydınlanmış kişiyi tanıyabilmek değil, kendinizi anlamaktır. Şu anda ve bundan sonra da hiçbir otorite size kendiniz hakkında bilgi veremez; benlik bilgisi olmadan bilmezlikten ve elemenden kurtuluş yoktur.

NEDEN İZLİYORUZ?

– 20 OCAK –

Neden kabul ediyoruz, neden izliyoruz? Başkasının otoritesini, başkasının deneyimini izliyor, sonra bundan kuşku duyuyoruz; bu otorite arayışı ve onun devamı olan düş kırıklığı çoğumuz için acı veren bir süreç. Bir zamanlar kabul ettiğimiz otoriteyi, lideri, öğretmeni suçluyor veya eleştiriyoruz ama davranışımıza yön verecek bir otoriteyi şiddetle arzulamamızın nedenini araştırmıyoruz. Bu arzuyu anladığımız zaman kuşkunun anlam ve önemini de kavrayacağız.

OTORİTE LİDERİ DE İZLEYENİ DE YOZLAŞTIRIR

– 21 OCAK –

Farkındalık çetin bir olaydır. Çoğumuz kolay ve aldatıcı yolu yeğlediğimiz için yaşamımıza yön ve şekil verecek bir otorite getiririz. Bu ya toplu otorite, yani devlettir ya da kişisel otorite, yani bir Pir, guru veya kurtarıcıdır. Her çeşit otorite kör eder, düşüncesizliğe neden olur; çoğumuz düşünceli olmanın acı verdiğini kabul ediyoruz ve kendimizi otoriteye bırakıyoruz. Otorite güce yol açar; güç de her zaman merkezi ve dolayısıyla tümüyle yozdur; otorite yalnız gücü kullananı değil izleyeni de yozlaştırır. Bilgi ve deneyim otoritesi, ister Pirin veya onun temsilcisinin elinde, ister din adamının elinde olsun, saptırıcı ve ayartıcıdır. Önemli olan, sonsuz bir çatışma gibi görünen özyaşamınızdır, kalıplar veya liderler değil. Pirin veya din adamının otoritesi sizi merkezi konudan, içinizdeki çatışmadan uzaklaştırır.

DENEYİMİME GÜVENEİLİR MİYİM?

– 22 OCAK –

Çoğumuz süreklilik, kesinlik ve koruma sağladığı için otoriteden memnunuz. Ama sözünü ettiğimiz derin ruhsal devrimin getireceklerini anlamak için, insanın otoriteden kurulması gerekir, değil mi? Kişi kendi yarattığı veya dışardan zorla kabul ettirilen otoriteye başvuramaz. Peki, bu mümkün mü? Kendi özdeneyimime güvenmemem mümkün mü? Kitap, öğretmen, din adamı, kilise, inanç gibi tüm dış otoriteleri reddetsem bile en azından kendi yargılarıma, deneyimlerime, kendi çözümlemelerime güvenebilirim hissini taşıyorum. İyi ama bunlara güvenebilir miyim? Deneyimlerim, aynı sizin-

kiler gibi, koşullanmanın sonucu, öyle değil mi? Bir Müslüman veya Budist veya Hindu olarak yetiştirilmiş olabilirim ve deneyimlerim, aynı sizinkiler gibi, kültürel, ekonomik, sosyal ve dini geçmişimin sonucudur. Bunlara güvenebilir miyim? Kılavuz olmasını, umut vermesini, inanmam için bir görüş getirmesini istediğim yargılarıma güvenebilir miyim? Bu yargılar, birikmiş anıların, deneyimlerin, geçmişle şimdiki zamanın buluşmasından doğan koşullanmanın sonucu değil mi? Tüm bu soruları kendime yönelttiğim ve sorunun farkında olduğum zaman, yalnızca bir tek durumda gerçeğin ve yeniliğin belireceğini, bunun da devrimi getireceğini görebiliyorum. Bu durum, zihnin geçmişten tümüyle arındığı; deneyimin, analizcinin, yargının ve otoritenin yok olduğu durumdur.

KENDİNİ BİLME BİR SÜREÇTİR

– 23 OCAK –

Sayılsız sorunumuzu anlamak için kendimizi, özümüzü bilmek elzem değil mi? İşte bu, kendini bilme –başkalarından soyutlanma, içe çekilme demek olmayan bilme– en zor işlerden biri. Açıkçası, kendini bilmek gerekli ama bu, ilişkiden kopmak değil. Her şeyin dışında kalarak, kendini soyutlayarak veya bir psikoloğa, din adamına giderek, kitap okuyarak kişinin kendini önemli ölçüde ve tümüyle tanıyabileceğini düşünmek yanlış olur. Kendini bilmek belli ki bir son değil, bir süreç. Bunun için kişi, eylemlerinin farkında olmalı, bu da ilişki demek. Kendinizi ilişki içinde keşfediyorsunuz; toplum içinde, eşinizle, kardeşinizle herhangi bir insan ile olan ilişkilerinizde; ayırmalarda, çekilmelerde değil; ama nasıl davrandığınızı, ne gibi tepkilerde bulunduğunuzu anlamak için olağanüstü uyanık bir zihin ve keskin bir görüş gerekir.

KISITLANMAMIŞ ZİHN

– 24 OCAK –

Dünyanın dönüşümü, kişinin dönüşümü ile gerçekleşir. Çünkü benlik, insanlığın varoluş sürecinin parçası ve ürünüdür. İnsanın kendisini dönüştürebilmesi için kendini tanıması gerekir; kim olduğunuzu bilmeden doğru düşünüşün temelini yerleştiremezsiniz ve kendinizi tanımadan dönüşümü gerçekleştiremezsiniz. Kendinizi, olmayı arzuladığınız gibi değil, olduğu gibi bilmelisiniz; arzuladığınız benlik, bir idealdir, dolayısıyla gerçekdışı ve hayalidir. Yalnızca var olan dönüştürülebilir, var olması arzu edilen değil. Benliği olduğu haliyle bilebilmek için zihnin olağanüstü uyanıklıkta olması gerekir çünkü var olan, sürekli değişimden geçiyor, dönüşüyor; onu hızlı izleyebilmek için zihnin herhangi bir öğretiyeye veya inanca, herhangi bir davranış kalıbına sıkışmamış olması gerekir. Bir şeyi izlemek istiyorsanız kısıtlanmış olmak işe yaramaz. Kendinizi tanımak için farkındalık gerekir, ideal ve inançlardan arınmış, tetikte bir zihin gerekir çünkü inanç ve idealler, doğru görüşü saptırır, size yalnızca bir renk sunar. Kim olduğunuzu bilmek istiyorsanız olmadığınız bir şeyi hayal edip ona inanamazsınız. Eğer açgözlü, kıskanç, şiddet yanlısı bir insan isem bu özelliklerin aksini hayal etmek bir işe yaramaz... Kim olduğunuzu, kim olursanız olun –çirkin veya güzel, hınzır veya haylaz– çarpıtmadan bilmek, erdem başlangıcıdır. Erdem elzemdir çünkü özgürlük verir.

ETKİN KENDİNİ BİLME

– 25 OCAK –

Kendini bilme yoksa, deneyim yanılsama ile sonuçlanır. Karşılaşılan zorluklara tepki olan deneyim, kendini bilme ger-

çekleşmişse geride anı şeklinde bir tortu bırakmaz. Bir andan diğerine geçerken benliğin kendi yöntemlerini, niyet ve meraklarını, düşünce ve heveslerini keşfetmesi, benlik bilgisi anlamına gelir. Hiçbir zaman “benim deneyimim” “senin deneyimin” diye bir ayırım olamaz; “benim deneyimim” kavramı, yanılısamanın kabulü ve cehalet demektir.

KENDİNİ BİLME İLE GELEN YARATICILIK

– 26 OCAK –

...Kendini bilmek için bir yöntem yoktur. Yöntem arayışı, her zaman bir sonuç elde etme arzusuna işaret eder ve hepimiz güven verecek doyurucu bir sonuç peşindeyiz. Bunun için de bir kişinin, daha olmazsa bir sistemin veya bir düşünce dizisinin otoritesine bağlanıyoruz. Kendimizi, dürtü ve tepkilerimizi, bilinçli veya bilinçdışı tüm düşünce tarzımızı öğrenmek yerine sonuca götürme sözü veren bir sistemi izlemeyi yeğliyoruz. Güvence ve kesinlik arzusu, bir yöntem izlememize neden oluyor; sonuç ise belli ki kendini anlama değil. Bir yöntem uygulamak için arzularımızı garantileyen bir öğretmene, guruya, kurtarıcıya, bir Pire gereksinim var; bu da kendini bilme yolu değildir.

Otorite kendini tanımayı engelliyor, değil mi? Bir otoritenin, bir kılavuzun şemsiyesi altında geçici olarak güvence ve esenlik hissine sahip olabiliriz ama bu, insanın içinde olduğu süreci anlamak demek değildir. Otoritenin kendisi, doğasından dolayı, tam farkındalığı önler ve eninde sonunda özgürlüğü yok eder; ancak özgürlükte yaratıcılık olabilir. Ancak kendini bilme sonucu yaratıcılık gerçekleşebilir.

SAKİN ZİHİN, SADE ZİHİN

– 27 OCAK –

Kendimizin farkında olduğumuz zaman bu yaşam devinimi, “ben’i, benliği, nefsi açığa çıkarmıyor mu? Benlik, karmaşık bir işlem ancak ilişkilerde, günlük etkinliklerde, konuşma, yargılama, hesaplama şeklimizde, başkalarını ve kendimizi suçladığımız zaman beliren bir işlem. Tüm bunlar, düşüncemizin ne denli koşullanmış olduğunu gösteriyor; işte bu sürecin farkında olmak önemli değil mi? Ancak her an gerçeğin farkında olarak zaman ötesini, sonsuz olanı keşfedebiliriz. Kendini bilmeden sonsuzluk olamaz. Kendimizi tanımıyorsa sonsuzluk yalnızca bir sözcük, bir imge, bir öğreti, bir inanç, zihnin kaçtığı bir kurgu, zihnin kurcalayıp incelediği bir kavram olur. Eğer kişi günlük etkinlikleri içinde “ben”in ne olduğunu anlamaya başlarsa işte o anlayışta isimsiz ve zaman ötesi olan, hiç çaba gerektirmeden kendini gösterir. Ama zaman ötesi olan, kendini bilmenin bir ödülü değildir. Sonsuz olan araştırılmaz; zihin onu elde edemez. O ancak zihin sakin ise ortaya çıkar ve zihin, sade olduğu zamanlar, yığma yapmadığı, kınamadığı, yargılamadığı, tartmadığı zamanlar sakindir. Yalnızca sade bir zihin gerçeği anlayabilir; sözcük, bilgi, veri ile dolu olan değil. İnceleyen, hesap yapan bir zihin sade bir zihin değildir.

KENDİNİ BİLMEK

– 28 OCAK –

Kendinizi bilmeden ne yaparsanız yapın meditasyon durumu olamaz. “Kendini bilme” ile zihnin her düşüncesini, halini, sözcüğünü, duygusunu ve tüm etkinliklerini bilmekten söz ediyorum; üst benliği, büyük benliği konuşmuyorum, böyle

bir şey yoktur; üst benlik, yani atma, hâlâ düşünce alanı içindedir. Düşünce, koşullanmanızın sonucudur, geçmiş veya anlık belleğinizin yanıtıdır. Kendini bilme ile ortaya çıkan 6 erdemi, derinlemesine ve geri alınamaz biçimde pekiştirmeden meditasyonu denemek tümüyle aldatıcıdır ve hiçbir işe yaramaz.

Lütfen, bu konuda ciddi olanlara söylüyorum, bunu anlamak çok önemlidir. Çünkü bunu yapamazsanız meditasyonunuz ve fiili yaşamınız birbirinden kopuk olacaktır, o kadar kopuk olacaktır ki çeşitli duruşlarda sonsuza dek meditasyon yapsanız bile bir adım ötesini göremeyeceksiniz; herhangi bir duruşunuzun, yaptığınız herhangi bir şeyin hiçbir anlamı olmayacak.

...Kendini bilmenin ne olduğunu anlamak önemlidir; anılarla dolu bir kaynağa sahip olan "ben" in seçim yapmadan farkında olmak, yorum yapmadan onun bilincine varmak, zihnin devinimlerini yalın bir şekilde izlemek. Ama ne yapacağını ve ne yapamayacağını, neyin üstesinden geleceğini bilmek amacı ile birikim yapan bir gözlem, bunun önünde engeldir. Böyle bir gözlem, devinim halindeki zihnin yaşayan sürecine son verir. Kısacası, olguyu, asıl olanı, *var olan*'ı gözlemleyip görmeliyim. Eğer "yapmalıyım" veya "yapmamalıyım" gibi belleğin ürünü olan bir fikir, bir hüküm ile yaklaşırsam *var olan*'ın devinimi engellenir, önü kesilir ve sonucunda öğrenme olmaz.

YARATICI BOŞLUK

– 29 OCAK –

Bunları, toprağın tohumu kabul etmesi gibi dinleyip sonra zihnin boş ve özgür olup olamayacağını görmek istemez misiniz? Zihnin yansıtmaclarını, etkinliklerini tümüyle ve arada

sırada değil, her gün, anbean anlarsanız zihin boşalır. İşte o zaman yanıtı bulacaksınız; işte o zaman değişimin siz istemeden geldiğini, yaratıcı boşluğun geliştirilmesi gereken bir şey olmadığını, onun orada var olduğunu, karanlıkta davetsiz geldiğini göreceksiniz. Ve ancak bu durumda yenilenme, yenilik, devrim olasılığı vardır.

BENLİK BİLGİSİ

– 30 OCAK –

Doğru düşünce, benlik bilgisi ile gelir. Kendinizi anlamadan düşüncenin temelini oluşturmazsınız; benlik bilgisi olmadan düşündüğünüz gerçek değildir.

Siz ve dünya, ayrı sorunları olan ayrı varlıklar değilsiniz; siz ve dünya birsiniz. Sizin sorunuz dünyanın sorudur. Bazı eğilimlerin, çevrenin ürünü olabilirsiniz ama temelde bir başkasından farklı değilsiniz. İçten hepimiz birbirimize çok benziyoruz; açgözlülük, kötü niyet, korku, hırs gibi ortak noktalarımız var. İnançlarımızın, umutlarımızın, özlemlerimizin dayanağı aynı. Biriz; ekonominin, politikanın, önyargının yüzeysel sınırları bizi ayırsa bile insan olarak tekiz. Birini öldürürseniz kendinizi yok etmiş olursunuz. Bütünün merkezisiniz; kendinizi anlamadan gerçeği anlayamazsınız.

Bu birliğin zihinsel bilgisine sahibiz ama bilgi ve duyguyu ayrı bölümlerde tutuyoruz; dolayısıyla insanın olağanüstü birliğini yaşayamıyoruz.

İLİŞKİ BİR AYNADIR

– 31 OCAK –

Kendini bilmenin formülü yoktur. Kendi hakkınızda bir şeyler öğrenmek için psikoloğa veya psikanaliste gidebilirsiniz

ama bu, kendini bilme değildir... Bir andan diğerine geçerken bize kim olduğumuzu gösteren ilişkilerde kendimizin farkına vardığımız zaman kendini bilme ortaya çıkar. İlişki, bize aslımızı gösteren bir aynadır. Ama çoğumuz ilişkideki halimize bakamıyoruz çünkü gördüğümüzü hemen kınıyor veya doğruluyoruz. Yargılıyor, inceliyor, kıyaslıyor, reddediyor veya kabul ediyoruz ama *var olan*'ı hiçbir zaman gerçekten görmüyoruz. Birçok kişi için en zor olay budur ama yalnızca bu, kendini bilmenin başlangıcıdır. Kişi, ilişkinin bu olağanüstü aynasında –çarpıtmayan aynada– kendini olduğu gibi görebilirse, kişi bu aynaya tüm dikkatini vererek bakar ve *var olanı* gerçekten görebilirse kınamadan, yargılamadan, incelemeden onun farkına varırsa –bunları samimiyetle yaparsa– işte o zaman zihnin kendini tüm koşullanmalardan arındırabileceğini görecektir. Ve zihin ancak o zaman düşünce alanının ötesinde yatanları keşfedebilmek için özgür kalacaktır.

Zihin ne denli âlim veya dar görüşlü olursa olsun, bilinçli veya bilinçsiz olarak sınırlıdır, koşullanmıştır ve bu koşullanmanın uzantısı hâlâ düşünce alanının içindedir. Yani, özgürlük tamamen farklı bir şeydir.

ŞUBAT

“Haline gelmek”

İnanç

Eylem

İyi ve Kötü

“HALİNE GELMEK” SAVAŞIMDIR

– 1 ŞUBAT –

Günlük yaşam, bildiğimiz yaşam, bir şeyken başka bir şey haline gelme, dönüşme sürecidir. Yoksulum ve ilerdeki bir hedefe göre hareket ediyorum ki bu da zengin olmak. Çirkinim ve güzel olmak istiyorum. Demek ki yaşamum bir şeyken başka bir şey haline gelme süreci. Var olma iradesi, başka bir şeye dönüşme iradesidir; çeşitli bilinç seviyelerinde, değişik hallerde; bunda meydan okuma, yanıtlama, etiketleme ve kaydetme vardır. O zaman başka bir şey haline gelmek, yaşamım ve acı demek değil mi? Şimdi buyum ama şu olmak istiyorum: Bu, bitmeyen bir uğraş.

TÜM “HALİNE GELMEK” PARÇALANMAKTIR

– 2 ŞUBAT –

Zihninin bir fikri var, belki de keyif verici ve zihin, arzusunun yansıması olan bu fikir gibi olmak istiyor. “Bu”sunuz, bu hali sevmiyorsunuz ve daha çok sevdiğiniz “şu” olmak istiyorsunuz. İdeal, benliğin yansımasıdır; karşıt sandığınız şey aslında *var olan*’ın uzantısıdır; idealiniz kesinlikle *var olan*’ın karşıtı değil, onun devamı, belki de hafif değişmiş bir halidir. Yansıtmama benliğin iradesidir ve çatışma yansımaya doğru gitme uğraşısıdır. Bir şeye dönüşmek için uğraş veriyorsunuz ve o şey sizin parçanız. İdeal sizin kendi yansımanız. Zihninin kendisi-

ne oynadığı oyuna bakın. Sözcüklerle uğraşıyorsunuz, kendi görüntünüzün, kendi gölgenizin peşindesiniz. Şiddete eğiliminiz var ve şiddetten arınmak istiyorsunuz, ideal bu ama bu ideal *var olan*'ın bir yansıması, sadece farklı bir ad altında.

Bu aldatmacanın bilincine varırsanız asılsızın asılsızlığı ortaya çıkar. Yanılsama için verilen uğraş, parçalayıcı bir unsurdur. Dönüşme ve çatışma eylemlerinin tümü, parçalanmak demektir. Zihnin kendine oynadığı oyunun farkında olursanız yalnızca *var olan* kalır. Zihin, bir şeyken başka bir şey haline gelmekten tamamen kurtulduğu, bütün ideal, kıyaslama ve kınamalardan temizlendiği, kendi öz yapısı çöktüğü zaman ancak, *var olan* tam bir kabuk değişiminden geçmiş demektir. *Var olan*'a bir ad konuldukça zihin ve *var olan* arasında ilişki oluşur ama bu adlandırma işlemi –ki bu bellektir, zihnin yapısının ta kendisidir– olmazsa *var olan* da olmaz. Yalnızca bu kökten dönüşümde bütünleşme vardır.

KABA ZİHİN DUYARLI HALE GELEBİLİR Mİ?

– 3 ŞUBAT –

Soruyu dinleyin, sözcüklerin ötesindeki anlamı dinleyin. Kaba zihin duyarlı hale gelebilir mi? Eğer zihnimin kaba olduğunu söylüyor ve duyarlı olmaya çalışıyorsam, bu çabamın kendisi kabalıktır. Lütfen bunu görün. Kafanız karışmasın ama dikkat edin. Öte yandan, değişmeyi istemeden, duyarlı olmaya çalışmadan kaba olduğumun farkına varırsam kabalık ne demektir anlamaya başlar ve bunu –nasıl açgözlülükle yemek yediğimi, nasıl insanlara sert davrandığımı, kibri, huy ve düşüncelerimin kabalığını– günlük yaşamımda gözlemlersem işte o zaman gözlemin kendisi *var olan*'ı dönüştürür.

Aynı şekilde, aptalsam ve akıllı olmam gerektiğini söylüyorsam akıllı olmak için harcanan çaba daha büyük bir ap-

tallıktır çünkü önemli olan aptallığı anlamaktır. Akıllı olmak için ne denli çaba harcarsam harcamayım aptallığım kalacaktır. Yüzeysel bir öğrenme elde edebilirim, kitaplardan bölümler aktarabilirim, ünlü yazarların sözlerini tekrarlayabilirim; yine de temelde aptallığım devam eder. Ama günlük yaşamımda ortaya çıkan aptallığı –yardımcıma nasıl davrandığımı; komşuma, zengine, yoksula, memura nasıl baktığımı– görür ve anlarsam o farkındalık, aptallığı ortadan kaldırır.

BENLİĞİ GENİŞLETME FIRSATLARI

– 4 ŞUBAT –

...Hiyerarşik yapı, benliğin genişlemesi için mükemmel bir fırsattır. Kardeşlik isteyebilirsiniz ama ruhsal seçkinlikler peşindeyseniz kardeşlik nasıl olabilir? Dünyevi unvanlarla inceden alay edebilirsiniz ama Piri, kurtarıcıyı, guruyu ruhsal alana kabul ettiğiniz zaman dünyevi bir tutum takınmıyor musunuz? Ruhsal gelişmede, doğruluğun anlaşılmasında, Tanrının algılanmasında hiyerarşik bölünmeler veya dereceler olabilir mi? Sevgi bölünmeye izin vermez. Ya severseniz ya da sevmezsiniz ama sevgisizliği, sevgi ile son bulan uzatmalı bir sürece dönüştürmeyin. Sevmediğinizi biliyorsanız, bu olgunun seçimsiz farkında iseniz, o zaman kökten dönüşüm olasılığı var demektir ama Pir ile öğrenci, erenle ermeyen, kurtarıcı ile günahkâr arasındaki ayırımı inatla işlemek, sevgiyi reddetmek demektir. İstismar eden ki sonunda kendisi de istismar edilir, bu karanlık ve yanılsama dolu havada avlanma mutluluğunu yaşar.

...Tanrı veya gerçeklik ile aranızdaki ayırımı siz oluşturdunuz, yani bilinene, kesinliğe, güvenceye yapışan zihniniz oluşturdunuz. Bu ayırım birleştirilemez; hiçbir ayin, hiçbir disiplin, hiçbir özveri sizi karşıya taşıyamaz; sizi gerçekliğe gö-

türecek veya bu ayırımı yok edecek bir kurtarıcı, bir Pir, bir guru yoktur. Ayırım gerçeklik ve sizin aranızda değildir; o içimizdedir.

...Elzem olan, arzunun artan çatışmasını anlamaktır; bu anlayış ancak kişinin kendi benliğini bilmesiyle ve benliğin devinimlerinin sürekli farkındalığı ile gelir.

TÜM DENEYİMLERİN ÖTESİNDE

– 5 ŞUBAT –

Benliği anlamak için müthiş bir akıl ve zekâ, müthiş bir dikkat ve uyanıklık, kaçıp gitmemesi için durmadan tetikte olmak gerekir. Benliğimi yok etmek istiyorum ve bu konuda çok ciddiylim. Bunu söylerken benliği yok etmenin mümkün olduğunu biliyorum. Lütfen sabırlı olun. “Bunu yok etmek istiyorum,” dediğim anda ve bu süreç içinde, benlik deneyimlerden geçiyor ve güçleniyor. Peki, benliğin deneyim geçirmemesi nasıl mümkün olacak? Yaratıcılığın benlik ile ilgili olmadığını görüyoruz. Yaratıcılık, benlik yok olduğu zaman var oluyor çünkü yaratıcılık, hepimizin bildiği gibi, zihinsel değildir, kendini yansıtmaz değildir ve tüm deneyimlerin ötesindedir. Zihnin çok sakin bir halde, tanımama halinde, yani deneyim yaşamama durumunda, dolayısıyla yaratıcılığın gerçekleşebileceği bir durumda olması mümkün mü? Kısacası, benliğin bulunmadığı, orada olmadığı bir zaman olası mı? Acaba kendimi açıkça anlatabiliyorum muyum? Sorun bu, değil mi? Olumlu veya olumsuz, zihnin herhangi bir devinimi “ben”i güçlendiren bir deneyimdir. Zihnin tanımaması mümkün mü? Bu ancak tam bir sakinlik olduğu zaman gerçekleşir ama benliğin deneyim geçirerek kendisini güçlendirdiği bir sakinlik değil.

BENLİK NEDİR?

– 6 ŞUBAT –

Güç, konum, otorite, hırs ve benzerlerini arayış, çeşitli şekillere girmiş benliktir. Ama önemli olan benliği tanımaktır; siz ve ben bundan eminiz. Burada şunu eklemek istiyorum, bu konuda istekli ve ciddi olalım çünkü siz ve ben, belirli sınıflara, belirli toplumlara, belirli iklim bölgelerine bağlı insanlar olarak değil de birey olarak bunu anlar ve uygularsak işte o zaman gerçek bir devrim olacak. Ama bu konuda evrenselleşme ve örgütlenme oluşursa benlik buna sığıncak. Öte yandan siz ve ben birey olarak sevebilirsek, günlük yaşamımızda bunu uygularsak elzem olan devrim gerçekleşecek...

Benlikle ne demek istediğimi anlıyor musunuz? Benlik, dışa dönük yansıma olan eylem veya ruhsal yansıma olan erdem şeklinde kendini gösterebilir ama benlik her zaman fikirdir, anıdır, vargıdır, deneyimdir, adlandırdığımız adlandıramadığımız çeşitli niyetlerdir, olmak veya olmamak için gösterdiğimiz bilinçli çabadır, bilinçdışının birikimli belleğidir, ırktır, topluluktur, bireydir, örgüttür, daha fazlasıdır; tüm bunlar için verilen uğraştır benlik. Buna rekabet ve var olma arzusu dahildir. Bu sürecin kendisi benliktir; onunla gerçekten karşılaştığımız anda, onun kötü bir şey olduğunu biliriz. Kötü sözcüğünü bilerek kullanıyorum çünkü benlik bölücüdür, kendine dönüktür, benliğin etkinlikleri ne kadar asil olursa olsun ayrı ve soyutlanmıştır. Hepimiz bunu biliyoruz. Aynı zamanda, benliğin ortada olmadığı ama çabanın, uğraşın da yer almadığı, yalnızca sevginin var olduğu anların olağanüstülüğünü de biliyoruz.

SEVGİNİN OLDUĞU YERDE BENLİK YOKTUR

– 7 ŞUBAT –

Gerçeklik, hakikat açıkça görülemez, tanınamaz. Hakikati yakalamak için inanç, bilgi, deneyim, erdem, erdemin peşinden koşma –ki bu erdemli olmakla aynı şey değildir– tüm bunlar kaybolmalıdır. Erdemin peşinden koştuğunun bilincinde olan erdemli kişi, hiçbir zaman gerçeği bulamaz. Kendisi çok efendi ve nazik bir insan olabilir ama hakikati anlayan olmaktan uzaktır. Doğru insan için hakikat oluşmuştur. Erdemli kişi, olması gerekeni uygulayan insandır; böyle bir insan ise hakikatin ne olduğunu anlayamaz çünkü erdem onun için benliğin örtüsüdür, benliğin güçlendirilmesidir çünkü o erdemin peşinden koşmaktadır. “Açgözlü olmamalıyım” deyip açgözlü olmamayı yaşarken aslında benliği güçlendirmektedir. Bu yüzden yalnızca dünya halinde değil, inanç ve bilgide de yoksul olmak çok önemlidir. Maddi dünyada veya bilgi ve inançta varlıklı kimse, hiçbir zaman karanlıktan başka bir şey bilemez ve muzırlığın, acı ve kederin merkezi olur. Ama siz ve ben birey olarak benliğin bu çalışma şeklini görebilirse sevgiyi anlayabiliriz. Sizi temin ederim ki dünyayı değiştirebilecek tek gelişim budur. Sevgi benlik değildir. Benlik sevgiyi tanıyamaz. “Seviyorum” dersiniz ama bu söylemde ve bu deneyimde sevgi bulunmaz. Ama sevgiyi bildiğiniz an benlik yoktur. Sevginin olduğu yerde benlik yoktur.

VAR OLAN'I ANLAMAK

– 8 ŞUBAT –

Elbette, yaşamı anlayan insan inanç istemez. Seven insanın inançları olmaz, o sever. Zihnin tükettiği insanın inançları vardır çünkü zihin her zaman güvence ve korunma peşinde-

dir, sürekli tehlikeden kaçır; bunun için de arkasında saklanacağı fikirler, inançlar, idealler geliştirir. Şiddet ile şu anda doğrudan baş ederseniz ne olur? Toplum için tehlikesiniz demektir ve zihin de tehlikeyi sezdiği için “Şiddeti yok etme idealime on yıl sonra erişirim” der; bu ise uydurma ve hatalı bir işlemdir... *Var olan*’ı anlamak, idealler yaratıp onları izlemekten daha önemlidir çünkü idealler asılsızdır ve *var olan* gerçektir. *Var olan*’ı anlamak için muazzam bir yetenek, çevik ve önyargısız bir zihin gereklidir. *Var olan* ile yüzleşmek, onu anlamak istemediğimiz için kaçır yolları buluyor ve bunlara ideal, inanç, Tanrı gibi hoş adlar takıyoruz. İnanıyorum ki ancak asılsız asılsız olarak gördüğüm zaman zihnim doğru olanı yakalıyor. Asılsız olanla karışmış bir zihin asla hakikati bulamaz. Bu nedenle ilişkilerimde, fikirlerimde, çevremde asılsız olanı bulmalıyım çünkü doğruyu kavrayabilmek asılsız anlamaktan geçiyor. Cehaletin nedenlerini açığa çıkarmadan aydınlanma olamaz; zihin aydınlanmadan aydınlanmayı istemek tümüyle boş ve anlamsızdır. Bu nedenle fikirlerle, insanlarla, nesnelerle olan ilişkilerimdeki asılsızlıkları görmeye başlamalıyım. Zihin asılsız olanı gördüğü zaman doğru olan ortaya çıkar ve işte o an coşku vardır, mutluluk vardır.

İNANDIKLARIMIZ

– 9 ŞUBAT –

İnanç şevk verir mi? Şevk, inanç olmadan kendini ayakta tutabilir mi ve şevk gerçekten elzem mi, yoksa başka bir enerji çeşidine, değişik bir canlılığa, dürtüye mi gereksinim var? Çoğumuzun bir şeye hevesi vardır. Spor yapmak veya pikniğe, konsere gitmek ile ilgili yoğun istek duyabiliriz. Bu heves bir şekilde beslenmezse zamanla silinip gider ve yerini başka bir şey için başka bir hevese bırakır. İnanca dayanmayan ve kendi kendini ayakta tutan bir güç, enerji var mı?

Diğer soru: Herhangi bir inanca gereksinim var mı ve eğer varsa, neden? Sorunlardan biri bu. Güneş ışığının, dağların, nehirlerin varlığına dair bir inanca ihtiyacımız yok. Eşlerimiz ile kavga ettiğimize dair bir inanca ihtiyaç duymuyoruz. Yaşamın keder, elem, acı, çatışma ve hırs ile dolu olduğuna dair bir inanca sahip olmamıza gerek yok; bu bir olgu. Ama olgudan gerçekte olmayana kaçmak için bir inanç talep ediyoruz.

İNANÇLA KIŞKIRILMAK

– 10 ŞUBAT –

Evet, dininiz, Tanrıya inanışınız, güncel olandan bir kaçış; o zaman bu kesinlikle din değil. Zulüm, şerefsizlik, kurnaz sömürü ile zengin olan varlıklı kişi Tanrıya inanıyor ve siz de Tanrıya inanıyorsunuz, siz de şerefsiz, kurnaz, zalim ve kıskançsınız. Şerefsizlik, aldatma, kurnaz zihin oyunları ile Tanrı bulunabilir mi? Tüm kutsal kitapları ve Tanrı simgelerini topladığınız zaman dinine bağlı bir insan mı oluyorsunuz? Din, olgudan kaçış değildir; din, günlük ilişkilerinizde ne olduğunuzu anlamaktır; din, konuşma biçiminiz, yanınızda çalışanlara sesleniş şekliniz, eşinize, çocuklarınıza, komşularınıza davranış tarzınızdır. Komşunuz ile, toplumun geneli ile, eşiniz ve çocuklarınız ile olan ilişkinizi anlamadığınız sürece kargaşa var demektir; ve kargaşa içinde olan bir zihin, ne yapsa yapsın, yalnızca daha fazla kargaşa, daha fazla sorun ve çatışma yaratır. Olgudan, ilişkinin gerçekliğinden kaçan zihin asla Tanrıyı bulamaz; inançla kıskırtılmış zihin doğruluğu bilemez. Ama mal ile, insanlar ile, fikirler ile olan ilişkisini anlayan bir zihin, ilişkinin yarattığı sorunlarla artık boğuşmayan bir zihin ve çözümü çekilmede değil sevgiyi anlamada bulan bir zihin, ancak böyle bir zihin gerçekliği anlayabilir.

İNANCIN ÖTESİNDE

– 11 ŞUBAT –

Yaşamın çirkin, acı ve üzüntü dolu olduğunun farkındayız. Bunu açıklayacak bir kuram, bir kurgu; tatmin edecek bir şey, bir öğreti istiyoruz. Bu yüzden anlatıma, sözcüklere, kuramlara takılıyoruz; yavaş yavaş inançlarımız değişmez ve sarsılmaz bir hale geliyor çünkü o inançların, o öğretilerin arkasında her zaman bilinmeyenin korkusu var. Ama biz o korkuya bakmıyor, başımızı başka yöne çeviriyoruz. İnançlar güçlendikçe öğretiler de güçleniyor. Bu inançları –Hıristiyanlığı, Hindu dinini, Budizmi– incelediğimiz zaman onların insanlığı böldüğünü görürüz. Her öğretinin, her inancın, insanları birbirine bağlayan ve ayıran bir dizi ayini, bir dizi zorlaması var. Kısacası, doğru olanı keşfetmek, bu ıstırabın, bu uğraşın, bu acının anlamını bulmak için soruyu sorarak başlıyoruz ve çok geçmeden inançlara, ayinlere, kuramlara yakalanıyoruz.

İnanç yozlaşmadır çünkü inanç ve ahlakın gerisinde zihin ve benlik yatar; büyüyen, güçlenen, bir benlik. Tanrıya inancı, herhangi bir şeye inancı din olarak algılıyoruz. İnanmanın dine bağlılık olduğunu düşünüyoruz. Anlıyor musunuz? İnanmıyorsanız tanrıtanırmaz addedilirsiniz, toplum tarafından kınanırsınız. Bir toplum Tanrıya inananları kınıyor, diğeri inanmayanları. İkisi de aynı. Böylece din bir inanç meselesi oluyor ve inanç da zihni etkiliyor; zihin hiçbir zaman özgürleşemiyor. Ama yalnız özgürlükle doğruyu ve Tanrıyı bulabilirsiniz, inanç yolu ile değil; çünkü o inanç, neyin Tanrı ve neyin doğru olması gerektiği hakkındaki düşüncelerinizi yansıtır.

İNANÇ PERDESİ

– 12 ŞUBAT –

Siz Tanrıya inanıyorsunuz, bir başkası inanmıyor; böylece inançlarınız sizi birbirinizden ayırıyor. Dünya üzerindeki inançlar Hinduizm, Budizm ya da Hristiyanlık diye örgütlenmiş ve insanları bölüyor. Kafamız karışık ve inanç ile bu karışıklığı düzeltereğimizi düşünüyoruz; diğer bir deyişle, inanç ile kargaşa üst üste biniyor ve bu şekilde kargaşanın çözülebileceğini ümit ediyoruz. Ama inanç yalnızca kafa karışıklığı olgusundan kaçış; onu anlamamıza yardımcı değil. Kargaşayı anlamak için inanç gerekli değil; inanç yalnızca kendimiz ve sorunlarımız arasında bir perde. Böylece, örgütlenmiş inanç olan din, *var olan*'dan, kafa karışıklığı olgusundan kaçış yolu oluyor. Tanrıya inanan insan, öbür dünyaya inanan insan veya herhangi bir inanç tarzına sahip olan insan aslında, ne olduğu olgusundan kaçmakta. Tanrıya inanan, *puja* yapan, ilahi ve sözcükleri tekrarlayan ve günlük yaşamda hükmedici, zulmedici, hırslı, hileci, şerefsiz olan insanları tanımıyor musunuz? Onlar Tanrıyı bulacaklar mı? Onlar Tanrıyı gerçekten arıyorlar mı? Sözcüklerin yinelenmesi ile, İnanç ile Tanrı bulunabilir mi? Ama bu insanlar Tanrıya inanıyorlar, Tanrıya tapıyorlar, her gün tapınağa gidiyorlar, ne olduklarından kaçmak için her şeyi yapıyorlar ve siz bu intanları saygın buluyorsunuz çünkü onlar sizsiniz.

YAŞAMA YENİDEN BAŞLAMAK

– 13 ŞUBAT –

Çoğumuzun hevesle kabul ettiği ve doğal karşıladığı şeylerden birinin inançlar sorusu olduğunu düşünüyorum. İnançlara saldırmıyorum. Burada yapmak istediğimiz, neden inançla-

rı kabul ettiğimizi bulmak. GÜDÜLERİ, kabul edişin nedenlerini anlayabilirsek o zaman belki de neden bunu yaptığımızı anlamamanın ötesinde bundan kurtulabiliriz. Politik ve dini inançların, milliyetçi ve diğer inançların nasıl insanları birbirinden ayırdığını; çatışma, kargaşa ve düşmanlık yarattığını görüyoruz; bu apaçık ortada ama yine de onları bırakamıyoruz. Hindu inancı, Hristiyanlık inancı, Budist inanç, sayısız mezhep ve milli inançlar, çeşitli politik düşünce tarzları var; hepsi birbiri ile çekişiyor ve birbirini dönüştürmeye çalışıyor. Açıkça görülüyor ki inanç insanları ayırıyor, hoşgörüsüzlük yaratıyor; inançsız yaşamak mümkün mü? Kişi ancak inanç ile olan ilişkisini ortaya çıkardığı zaman bunu bilebilir. Bu dünyada inançsız yaşamak mümkün mü? İnanç değiştirmek, bir inancın yerine yenisini koymak değil, *tüm* inançlardan kurtulmak, böylece her dakika yaşama yeniden başlamak mümkün mü? Sonuç olarak gerçek bu: Her an her şeyi, geçmişin koşullanmış tepkisi olmadan, yeni baştan karşılama yeteneğine sahip olmak; böylece kişinin kendisi ile *var olan* arasına bir engel olarak birikimleri koymamak.

İNANÇ, DOĞRU ANLAMAYI ENGELLER

– 14 ŞUBAT –

İnancımız olmasaydı bize ne olurdu? Olabileceklerden çok korkmaz mıydık?

Bir inanca (Tanrıya veya komünizme veya sosyalizme veya emperyalizme veya bir din formülüne, koşullanmış olduğumuz bir öğretiyeye) dayalı eylem düzenimiz olmadan kendimizi bütünüyle kaybolmuş hissetmeliyiz, değil mi? Bir inancın kabulü aslında, o korkuyu, bir hiç olma, boş olma korkusunu, örtmek değil mi? Eninde sonunda, bir bardak boş olduğu zaman işe yarar ve inançlarla, öğretilerle, savlarla, alıntılarla

dolu bir zihin, gerçekte yaratıcılıktan yoksun ve yalnızca yineleneyici bir zihindir. Korkudan –boşluk korkusundan, yalnızlık korkusundan, tıkanıklık, durgunluk korkusundan, erişememe, başaramama, bir şey olamama korkusundan– kaçmak istediğimiz, inançları hevesle ve açgözlülükle kabul ettiğimiz kesin nedenlerinden biri değil mi? İnancı kabul ederek kendimizi anlayabiliyor muyuz? Tersine. Görünen o ki dini veya politik inanç, kendimizi anlamamanın önünde engel. Kendimize bakışımızda bir elek gibi. İnançlar olmadan kendimize bakabilir miyiz? Sahip olduğumuz çok sayıdaki inancı bir kenara koyarsak geride bakılacak ne kalıyor? Eğer zihnimizin özdeşleştiği inançlarımız yoksa o zaman zihin, kimliği olmaksızın, kendini olduğu gibi görebilir ve işte orada, insanın kendini anlamaya başlaması vardır.

DOĞRUDAN GÖZLEM

– 15 ŞUBAT –

Fikirler neden zihnimizde kök salıyor? Neden olgular yerine fikirler o kadar önemli oluyor? Neden kuramlar, fikirler olgunun önüne geçiyor? Olguyu anlayamadığımız veya olgu ile yüzleşmekten korktuğumuz veya yüzleşme yeteneğine sahip olmadığımız için mi? Sonuç olarak fikirler, kurgular, kuramlar olguyu atlatma yolu oluyor...

Kaçabilirsiniz, birçok şey yapabilirsiniz; olgu oradadır; kızgın, hırslı, cinsellik dolu olduğunuza ve daha birçok şeye dair olgular. Bunları bastırabilirsiniz, dönüştürebilirsiniz –ki bu da başka türlü bir bastırmadır– onları kontrol edebilirsiniz ama hepsi sindirilmiştir, kontrol altındadır, fikirlerle yola getirilmiştir... Fikirler enerjimizi boşa harcamıyor mu? Fikirler zihni durgunlaştırmıyor mu? Kurgu, alıntı konularında becerikli olabilirsiniz ama belli ki çok okuyan ve alıntı yapan zihin, durgun bir zihindir.

...Olgu ile yaşar ve dolayısıyla olgu ile yüzleşmek için gerekli enerjiyi açığa çıkarırsanız karşıtın yarattığı çatışmayı bir çırpıda yok edersiniz. Çoğumuz için çelişki, zihnin yakalandığı olağanüstü bir alandır. Bunu yapmak istiyorum ve sonra tümüyle değişik bir şey yapıyorum ama bunu yapma isteğimin olgusu ile yüzleşirsem bunda çelişki yok ve böylece bir çırpıda karşıtlık hissini yok ediyorum. O zaman zihnim tümüyle *var olan* ile ve *var olan'ı* anlamakla ilgilenir.

FIKİR OLMADAN EYLEM

– 16 ŞUBAT –

Ancak zihin fikirlerden arındığı zaman deneyim oluşur. Fikirler, hakikat değildir; hakikat, bir andan diğerine doğrudan yaşanması gereken bir şeydir. Hakikat, sırf heyecan yeren bir deneyim değildir. Bölümsel veya bütünsel sürekliliği olan fikir yığınının –ben'in, zihnin– ötesine geçebildiğiniz an, ancak düşüncenin sakın olduğu an deneyim yaşarsınız, işte o zaman kişi hakikatin ne olduğunu, bilir.

DÜŞÜNCE SÜRECİ OLMADAN EYLEM

– 17 ŞUBAT –

Fikir ile ne demek istiyoruz? Fikir elbette bir düşünce sürecidir, değil mi? Fikir zihnin çalışma süreci, düşünme süreci. Ve düşünme her zaman bilincin veya bilinçdışının bir tepkisi. Düşünme, hafızanın ürünü olan sözcüklere verilen aşırı ilgi; düşünme bir zaman süreci. Dolayısıyla düşünceye dayalı eylemin koşullanmış, yalnız kılınmış olması kaçınılmaz. Fikir fikre direnmeli, bir fikir diğerine hükmetmeli. Eylem ve fikir arasında bir süre var. Burada bilmek istediğimiz nokta, fikirsiz eylemin mümkün olup olmadığı. Fikirlerin nasıl in-

sanları böldüğünü görüyoruz. Daha önce anlattığım gibi bilgi ve inanç aslında ayırıyor, inançlar insanları hiçbir zaman birleştirmiyor, her zaman ayırıyor; eylem, inanca veya bir fikre veya bir ideale dayandığı sürece kaçınılmaz olarak yalnız kılınacak, parçalanacak. Düşünce, bir zaman ve hesap süreci, kendini koruma süreci, inanma, reddetme, kınama, doğrulama süreci; düşünce sürecini yaşamadan davranmak mümkün mü? Kuşkusuz benim gibi siz de fikirsiz eylemin herhangi bir şekilde mümkün olup olmadığını tartıyorsunuzdur.

FİKİRLER EYLEMİ SINIRLAR MI?

– 18 ŞUBAT –

Fikirler, eylemi oluşturabilir mi yoksa düşünceyi yoğurarak eylemi sınırlar mı? Eylem fikirle zorlanırsa insan asla özgür olamaz. Bunu anlamamız çok önemli. Eğer fikir, eylemi şekillendirirse eylem asla ıstırabımıza çözüm bulamaz; fikir eyleme dönüşmeden fikrin nasıl oluştuğunu bulmalıyız.

İDEOLOJİ EYLEMİ ÖNLER

– 19 ŞUBAT –

Dünya sürekli felaketin eşiğinde. Ama şimdi daha da yakın sanki. Yaklaşan felaketi gördükçe çoğumuz fikirlere sığınıyoruz. Bir ideoloji ile bu felaketi, bu krizi çözebileceğimize inanıyoruz. İdeoloji her zaman, doğrudan ilişkiyi engeller, eylemi önler. Biz barışı bir sözcük olarak istiyoruz, bir gerçeklik olarak değil. Barışı bir düşünme seviyesi olan sözel seviyede istiyoruz ve buna gururla aydın seviye diyoruz. Ama *barış* sözcüğü barış demek değildir. Ancak bir başkası ile içinde olduğunuz kargaşa sona erdiğinde barış gelir. Fikir dünyasına bağlıyız, barışa değil. Barış yerine yeni sosyal ve politik kalıp-

lar araştırıyoruz; sonuçların uzlaşması ile ilgileniyoruz, savaş nedenlerini gidermekle değil. Bu arayış ise yalnızca geçmiş tarafından koşullanmış yanıtlar getirir. Bu koşullanma bilgidir, deneyimdir ve yemlenmekte olan olgular hep bu bilgi ile yorumlanır. Demek ki *var olan* ile yaşanmış deneyim arasında bir çatışma var. Bilgi olan geçmiş, şimdiki zaman olan olgu ile çatışmaktadır. Bu da sorunu çözmek yerine sorunu yaratan koşulları yaşatır.

FİKİR OLUŞTURMADAN EYLEM

– 20 ŞUBAT –

Fikir, düşünce sürecinin sonucudur, düşünce süreci belleğin yanıtıdır, bellek ise her zaman koşullanmıştır. Bellek her zaman geçmiştedir ve bir zorlanmayla canlanıp şimdiki zamana gelir. Belleğin kendi yaşantısı yoktur; ancak karşılaştığı bir zorlanma ona yaşam verir. Ve uyuyan, yaşayan tüm anılar koşullanmıştır, öyle değil mi? Demek ki tümüyle değişik bir yaklaşım olmalıdır. Bir fikir üzerine mi harekete geçtiğinizi, fikir oluşturmadan eylem olup olamayacağını siz kendiniz, içinizde araştırıp bulmalısınız.

FİKİR OLMADAN EYLEME GEÇMEK SEVGİ YOLUDUR

– 21 ŞUBAT –

Koşullanmış olan, düşünen düşünceyi sınırlar; düşünen her zaman koşullanmıştır ve hiçbir zaman özgür değildir; düşünce oluşursa ardından fikir gelir. Eyleme geçmek için izlenen fikir kargaşayı artırır. Şimdi, acaba fikir olmadan eyleme geçmek mümkün mü? Evet, bu sevgi yoludur. Sevgi fikir değildir, duygu değildir, anı değildir; bir erteleme hissi, kendini

koruma hüneri değildir. Ancak fikir sürecini tümüyle anladığımız zaman sevgi yolunun farkında olabiliriz. Acaba diğer yolları bir kenara atıp sevgi yolunu, tek kurtuluş yolunu, bilmek mümkün mü? Politik veya dini, başka hiçbir yol sorunu çözemez. Bu, yaşamınızda oturup düşüneneğiniz ve benimseyeneğiniz bir kuram değil; bu gerçekleşmesi gereken bir şey...

...Sevdiğiniz zaman fikir var mıdır? Kabul etmeyin, buna yalnızca bakın, onu inceleyin, derinden araştırın çünkü diğer her yolu denedik ve ıstıraba çözüm yok. Politikacılar söylebilirler; sözde dini kurumlar gelecek için mutluluk sözü verebilirler ama şimdi elimizde bir şey yok ve eğer açsam geleceğin de pek önemi yok. Tüm diğer yolları denedik. Ancak fikrin yolunu bilir de fikri terk edersek, yani eyleme geçerse, sevgi yolunu bilebiliriz.

KARŞITLARIN ÇATIŞMASI

– 22 ŞUBAT –

Kötü var mıdır, merak ediyorum. Lütfen ilginizi bana yönlendirin, birlikte inceleyelim. “İyi ve kötü”den söz ediyoruz. Kıskançlık ve sevgi var ve biz kıskançlığa kötü, sevgiye iyi diyoruz. Neden bir şeye iyi, diğerine kötü diyerek yaşamı bölüp karşıtlar çatışması yaratıyoruz? İnsan zihni ve kalbi kıskançlık, nefret, zulüm ile dolu, şefkat ve sevgiden yoksun olabilir, bunu biliyoruz ama neden yaşamı iyi ve kötü olarak bölüyoruz? Aslında var olan tek şey, dikkati dağınık bir zihin değil mi? Belli ki tam dikkat halinde, yani zihnin tümüyle açık ve uyanık olduğu anlarda iyi veya kötü diye bir şey kalmıyor; yalnızca uyanıklık hali var oluyor. O halde iyilik bir nitelik, bir erdem değil, bir sevgi hali. Sevgi olduğu zaman iyi, kötü yok, yalnızca sevgi var. Birini gerçekten sevdiğiniz zaman iyi veya kötüyü düşünmezsiniz, tüm varlığınız o sevgi ile dolu-

dur. Tam dikkat ve sevgi sona erdiği zaman ne olduğum ile ne olmam gerektiği arasında çatışma başlar. Buna göre, olduğum hal kötüdür, olmam gereken hal ise sözde iyidir.

...Zihninizi izleyin ve göreceksiniz ki bir şey olmayı düşünmeyi bıraktığınız an durgunluk olmayan bir eylemsizliğe erişeceksiniz. Bu, iyilik demek olan tam dikkat halidir.

İKİLİĞİN ÖTESİNDE

– 23 ŞUBAT –

Farkında değil misiniz? Eylemleri apaçık ortada, üzüntüsü ezici değil mi? Onu hepimiz teker teker yaratmadık mı? Sorumlusu her birimiz değil miyiz? Küçük de olsa iyiyi yarattığımız gibi engin kötüyü de yarattık. İyi ve kötü bizim parçamız, aynı zamanda bizden bağımsız. Dar bir çerçeve içinde, kıskançlık, açgözlülük ve nefret ile düşündüğümüz-hissettiğimiz zaman bizi parçalayan kötüyü besliyoruz. Bu iyi-kötü sorunu, bu çatışmacı sorun, biz onu yarattıkça yanımızda. Bu isteme ve istememe, sevme ve nefret etme, arzulama ve reddetme, bizim parçamız oluyor. Düşünce-hislerin yakalandığı bu ikiliği sürekli yaratıyoruz. Düşünce-his, ancak ona neden olan şiddetle arzulamayı anladığı zaman iyinin ve onun karşıtının ötesine geçebilir. Meziyet ve kusuru anlayarak ikisinden de kurtulabiliriz. Karşıtlar kaynaştırılamaz; şiddetli arzulama dağıtılarak onların ötesine geçilebilir. Her karşıt, bilincin tüm katmanlarında kapsamlı ve derinlemesine düşünülmeli, hissedilmeli. Bu düşünme ve hissetmeden sonra, arzulamanın veya zamanın ürünü olmayan yepyeni bir anlayış belirecektir.

Bu dünyadaki kötüye ve iyiye katkıda bulunuyoruz. İnsanoğlu iyiden çok kötude birlik oluyor. Akıllı bir insan kötü ve iyinin nedenini fark eder ve onu anlayarak düşünce ve hislerini özgürleştirir.

KÖTÜYÜ HAKLI ÇIKARMAK

– 24 ŞUBAT –

Biliyorsunuz dünyanın şu an yaşadığı kriz olağandışı, bir örneği yok. Tarih boyunca çeşitli dönemlerde toplumsal, milli, politik krizler oldu. Krizler gelir gider; ekonomik durgunluklar, bunalımlar oluşur, değişim gösterir ve başka bir şekilde sürer. Bunu biliyoruz, bu sürece alıştık. Şu anki kriz kesinlikle farklı, değil mi? Farklı, çünkü, birincisi para veya maddi şeylerle değil, fikirlerle uğraşmamız. Bu kriz, fikir oluşturma alanında olduğu için olağandışı. Fikirlerle boğuşuyoruz, öldürmeyi haklı çıkarıyoruz; dünyanın her yerinde doğrucu amaçlar adına öldürmeyi haklı çıkarıyoruz; bunun kendi içinde geçmişte örneği görülmemiş. Önceleri, kötü kötü olarak, adam öldürme adam öldürme olarak bilinirdi; şimdi ise adam öldürme, yüce amaca varmak için bir yol. Bir kişiyi veya bir grup insanı öldürmek haklı gösteriliyor çünkü katil veya katilin bağlı olduğu grup, bu sonucun insanlığın yararına olduğunu ileri sürüyor. Diğer bir deyişle, gelecek için şimdiki kurban ediyoruz ve insanlık için hayırlı bir sonuç elde etme amacını ileri sürerek ne yol olursa olsun, vuruyoruz. Bunun anlamı, yanlış bir yolun doğru bir sonuç getireceğidir ve biz bu yanlış yolu, fikir oluşturarak haklı çıkarıyoruz... Kötüyü haklı çıkarmak için muhteşem bir fikir abidesi kuruyoruz; bu kesinlikle örneği olmayan bir olay. Kötü kötüdür; iyilik getiremez. Savaş, barışın yolu değildir.

İYİLİĞİN NİYETİ YOKTUR

– 25 ŞUBAT –

İyi olmak gibi bir amacım varsa bu iyilik getirir mi? Yoksa iyilik, her zaman amaca bağlı olan iyi olma dürtüsünün tümüyle

dışında bir şey mi? İyi kötünün, şerrin karşıtı mı? Her karşıt, kendi karşıtının tohumunu taşır, değil mi? Açıkgözlülük var bir de tokgözlü olma ideali var. Zihin tokgözlü olma idealine sahip ise, açıkgözlü olmamak için çabalıyorsa hâlâ açıkgözlüdür çünkü bir şey olmak istemektedir. Açıkgözlülük arzu etmek, elde etmek, genişlemek anlamına gelir; ve zihin, açıkgözlü olmanın bir işe yaramadığını görürse tokgözlü olmaya karar verir; sonuç olarak amaç aynıdır, bir şey olmak veya bir şey elde etmek. Zihin istememeyi istediği zaman istemenin, arzu etmenin kökü hâlâ oradadır. Sonuç olarak iyilik kötülüğün karşıtı değildir; o bambaşka bir haldir. Peki, bu hal nedir?

Açııkça görülüyor ki iyiliğin amacı yoktur çünkü tüm amaçlar benliğe dayalıdır, zihnin benmerkezci devinimidir. O zaman iyilik ile ne demek istiyoruz? İyilik, kesinlikle tam dikkatin olduğu anlar vardır. Dikkatin amacı yoktur. Dikkatin bir amacı olduğu zaman dikkat var mıdır? Bir şey elde etmek için dikkat edersem kazanılan şey, iyi veya kötü, dikkat dediğimiz nitelik olamaz; bu ancak oyalama, bölünmedir. Yalnızca tam dikkatin olduğu ve olmak veya olmamak için bir çaba gösterilmediği zamanlar iyilik vardır.

İNSANIN EVRİMİ

– 26 ŞUBAT –

Ayıklığı bilmek için sarhoşluğu bilmemiz şart mı? Şefkatin ne olduğunu bilmek için nefretten geçmek mi gerekir? Barış bilmeniz için savaşımlardan geçmek, kendinizi ve başkalarını yıkmak mı gerekiyor? Bu kesinlikle ve bütünüyle asılsız bir düşünme yolu, değil mi? İlk önce evrim ve gelişme olduğunu, kötüden iyiye geçiş olduğunu varsayıyorsunuz, sonra düşünmenizi bu kalıba sokuyorsunuz. Tabii ki fidanın ağaç olduğu gibi fiziksel büyüme var, tekerleğin yüzyıllar içinde

jet uçağına dönüştüğü gibi teknolojik gelişme var. Ama psikolojik gelişme, evrim var mı? Bunu konuşuyoruz- herhangi bir gelişme, “ben”in kötü ile başlayıp iyi ile son bulan evrimi var mı? Bir evrim süreci ile, zaman içinde, kötünün merkezi olan “ben” hiç yüce ve iyi olabilir mi? Belli ki, olmaz. Kötü olan şey, psikolojik “ben” her zaman kötü kalacaktır. Ama biz bununla yüzleşmek istemiyoruz. Zaman içinde, gelişerek ve değişerek “ben”in eninde sonunda gerçeklik olacağına inanıyoruz. Bu bizim umudumuz, özlemimiz- “ben’in zamanla kusursuz olması. Bu “ben” nedir? O bir isim, bir şekil, anılar, umutlar, engellenmeler, Özlemler, acılar, dertler, geçici hazlar yığını. Bu “ben”in sürmesini ve kusursuz olmasını istiyoruz; bunun İçin de “ben”in ötesinde bir “süper-ben,” bir üst benlik, zaman ötesi bir ruhsal varlık olduğunu söylüyoruz, ama düşündüğümüz için o “ruhsal” varlık hâlâ zaman alanı, değil mi? Eğer onu düşünüyorsak o açıkça mantık alanımız içinde.

UĞRAŞIDAN KURTULUŞ

– 27 ŞUBAT –

Zihin geçmişten, düşünceden- iyi veya kötü düşünceden değil, sırf düşünceden- kurtulabilir mi? Bunu nasıl bileceğim? Ancak zihnin ne ile uğraştığını görürsem bilebilirim. Zihnim kötü veya iyi ile ilgileniyorsa yalnız geçmiş ile ilgileniyor, geçmiş ile uğraşıyor demektir. Geçmişten kurtulamamış demektir. Demek ki önemli olan, zihnin nasıl bir uğraşı içine girdiğidir. Eğer herhangi bir uğraşı varsa o kuşkusuz geçmiş demektir, çünkü tüm bilincimiz, geçmişin kendisidir. Geçmiş yalnızca yüzeyde değil, en üst düzeydedir, ve bilinç- dışı üzerindeki gerilim de geçmişin parçasıdır...

Zihin uğraşından kurtulabilir mi? Diğer bir deyişle zihin hiçbir şeyle uğraşmayıp anıların, iyi ve kötü düşüncelerin se-

çim yapmadan geçip gitmelerine izin verebilir mi? Zihin bir an için bile iyi veya kötü, bir düşünce ile uğraşıyorsa geçmiş ile ilgileniyor demektir... Gerçekten dinlerseniz- yalnızca sözleri değil, derinden dinlerseniz- o zaman zihnin ürünü olmayan, geçmişten kurtuluş demek olan bir dengenin varlığını görebilirsiniz.

Yine de geçmiş asla bir kenara itilemez. Geçmiş izlemek var, ama geçmişle uğraşmak yok. Böylece zihin, seçim yapmadan gözlemlemek için özgür. Anılar nehrinin deviniminde seçim olursa uğraşı da var demektir. Ve zihin bir uğraşı içine girdiği anda geçmişe yakalanmıştır; ve zihin geçmiş ile uğraşırken gerçek, doğru, yeni, özgün, kirlenmemiş şeyleri göremez.

DÜŞÜNME ÇABA DOĞURUR

– 28 ŞUBAT –

“Kötü düşüncelerden, kötü ve inatçı düşüncelerden kurtulabilir miyim?” Düşünceden, kötü ve inatçı düşüncelerden ayrı bir düşünen mi var? Lütfen zihninizi izleyin. “Bu inatçı bir düşünce” “Bu kötü” “Bunu kontrol etmeliyim” “Şu düşünceye sadık kalmalıyım” diyen bir “ben” var diyoruz. Bunu böyle biliyoruz. *Ben*, yani, düşünen, yargılayan, denetleyen, tüm bu düşüncelerden değişik mi? *Ben*, düşünceden, kıskançlıktan, kötülükten farklı mı? Kötülükten farklı olduğunu söyleyen *ben* sürekli, olanları aşmaya, dışlamaya, başka bir şeyler olmaya çalışıyor. Böylece, düşünceleri kenara itme, inatçı olmama çabası başlıyor.

Düşünme süreci sırasında bu çabalama sorununu, biz yaratıyoruz. İzliyor musunuz? Sonra disiplin ve denetleyici düşünce doğuyor; iyi olmayan düşünceyi kontrol eden *ben*, kıskanç ve şiddet yanlısı olmamaya, şu veya bu olmaya çalış-

şan *ben*. Böylece, *ben* ve *ben*'in kontrol ettiği şeyin yer aldığı çabalama süreci, günlük varoluşumuzun bir olgusu olarak ortaya çıkıyor.

MART

Bağımlılık

Bağlılık

İlişki

Korku

ÖZGÜR ZİHİN ALÇAKGÖNÜLLÜDÜR

– 1 MART –

Psikolojik bağımlılık üzerinde hiç düşündünüz mü? Bu konuyu iyice incelerseniz çoğumuzun son derece yalnız olduğunu görürsünüz. Çoğumuz sığ ve boş zihinlere sahibiz. Çoğumuz sevgi nedir bilmiyoruz. Bu yalnızlık, yetersizlik, yaşamın yoksulluğu sonucunda bir nesneye, aileye, herhangi bir şeye bağlanıyor, bağımlı oluyoruz. Ve eşimiz bize sırtını çevirirse onu kıskanıyoruz. Kıskançlık sevgi değildir ama toplumun tanımladığı aile içi sevgi, saygınlık olarak algılanıyor. Bu, aslında bir savunma şekli, kendimizden kaçış yolu. Her türlü direnç, bağımlılık getirir. Ve bağımlı zihin, özgür olamaz.

Özgür olmalısınız çünkü özgür zihinde alçakgönüllü olmanın özünü göreceksiniz: Özgür ve dolayısıyla alçakgönüllü olan bir zihin öğrenebilir, direnen bir zihin değil. Öğrenmek olağanüstü bir şey; bilgi toplamak ise bambaşka bir olay. Bilgi dediğimiz şey, bilinenden bilinene gidiş olduğu için daha kolay. Ama öğrenmek, bilinenden bilinmeyene doğru bir hareket; ancak böyle öğrenebilirsiniz, değil mi?

BAĞIMLILIK SORUNUNU HİÇBİR ZAMAN İRDELEMİYORUZ

– 2 MART –

Neden bağımlıyız? Psikolojik olarak, içten, bir inanca, bir düzene, bir felsefeye bağımlıyız; davranış tarzımız için baş-

kasına danışıyoruz; bizi umuda, mutluluğa götürecek yol gösterecek öğretmenler arıyoruz. Böylece her an bir çeşit bağımlılık ve güvence peşindeyiz, değil mi? Zihnin kendisini bu bağımlılık duygusundan kurtarması mümkün olacak mı? Bu zihin bağımsız olmalı demek değil; bağımsızlık, bağımlılığa bir tepki. Bağımsızlıktan, özel bir halden kurtulmaktan söz etmiyoruz. Özel bir bağımlılık halinden kurtulma arayışı olmadan olayı sorgulayabilirsek daha derinlere gidebiliriz... Bağımlılığın gerekliliğini kabul ediyoruz; bunun kaçınılmaz olduğunu söylüyoruz. Konunun kendisini, neden her birimizin bir çeşit bağımlılık aradığını, hiç sorgulamıyoruz. Gerçekte ta derinliklerimizde, güvence ve süreklilik aradığımız için değil mi? Kafamız karışmış halde, bizi bu durumdan çıkaracak birini arıyoruz. Böylece, hep içinde bulunduğumuz halden uzaklaşma, ondan kaçma kaygısı taşıyoruz. Bu durumdan kaçınma süreci içinde de, otoriteyi sağlayacak bir tür bağımlılık! hali yaratmamız kaçınılmaz oluyor. Güvence-miz, iç rahatlığımız için başka birine güvenirsek, bu bağımlılıktan sayısız sorun ortaya çıkıyor ve sonra da bu sorunları –bağımlılık sorunlarını– çözmeye çalışıyoruz. Ama hiçbir zaman sorgulamıyoruz hiçbir zaman bağımlılık sorununun kendisini irdelemiyoruz. Belki de akıllıca ve tam farkındalık ile bu soruna kendimizi verebilirsek asıl konunun bağımlılık olmadığını, onun gerçekte daha derin bir olgudan kaçış olduğunu anlarız.

BAĞIMLI OLMAMIZIN DAHA DERİN BİR NEDENİ VAR

– 3 MART –

İnsanlarla olan ilişkilerimize veya bir fikre veya bir düşünce düzenine bağımlı olduğumuzu biliyoruz. Neden?

...Aslında, meselenin bağımlılık olduğunu düşünmüyorum; bağımlı olmamıza neden olan daha derin bir unsur olduğunu düşünüyorum. Eğer bunu açığa çıkarırsak bağımlılık ve özgürlük çabalarının pek önemi kalmayacak, bağımlılığın doğurduğu bütün sorunlar yok olacak. Peki nedir bu derin unsur? Acaba zihnin yalnız olma fikrinden nefret etmesi, ondan korkması mı? Ve zihin, kaçındığı halin farkında mı? Bu yalnızlık gerçekten anlaşılmadıkça, hissedilmedikçe, içine dalınmadıkça, çözülmedikçe, hangi sözcüğü seçerseniz seçin, o yalnızlık duygusu kaldıkça bağımlılık kaçınılmaz hale gelir ve insan asla özgür olamaz; insan asla doğru olanı, dini bulamaz.

DERİNLEMESİNE FARKINDA OLUN

– 4 MART –

Bağımlılık, ilgisizlikle bağıllık arasındaki devinimi başlatır; hiç kavramaksızın, ara vermeden, sürüp giden bir çatışmadır bu. Kınamadan, yargılamadan bağıllık ve bağımlılık süreçlerinin farkında olmalısınız, işte o zaman karşıtların çatışmasının önemini görebilirsiniz. Derinlemesine farkındalığa erişir ve düşüncenizi bilinçli olarak, muhtaç olmanın bağımlı olmanın tam anlamını kavrayabilmek üzere yönlendirebilirseniz bilinciniz açık ve berrak olacaktır. İşte o zaman bilinçaltınızın gizli niyetleri, kovalamaları ve amaçları, bilinç düzeyine çıkacaktır. Böyle bir durumda bilinçaltının ima ettiği her şeyi incelemeli ve anlamalısınız. Birçok kez bu şekilde, bilincin sorununu açıkça ortaya koyması ile bilinçaltı yansımalarının farkına varırsanız başka bir işle meşgul olsanız bile, bilinç ve bilinçaltı birlikte çalışarak bağımlılık sorununu veya herhangi bir sorunu çözebilecektir. Böylece, sürekli bir farkındalık yerleşecek, bu hal, sabır ve tatlılıkla bütünleşmeyi sağlayacak ve sağlığını, beslenmeniz yerinde ise varlığınız tam olacaktır.

İLİŞKİ

– 5 MART –

Karşılıklı ihtiyaca dayanan ilişki ancak çatışma getirir. Bağımlılık her ne kadar karşılıklı olsa da, birbirimizi bir amaç için kullanıyoruz demektir. Kafada bir amaç varsa ilişki olmaz. Ben seni kullanırım, sen de beni. Bunun sonunda teması yitiririz. Karşılıklı gereksinimlere dayanan bir toplum şiddetin temelini atar. Birbirimizi kullandığımız zaman önümüzde yalnızca çıkarın resmi vardır. Sonuç ve kazanç ilişkisiyi, paylaşımı önler. Ne kadar hoşnut ederse etsin, ne kadar rahatlatıcı olursa olsun başkasını kullanmada her zaman korku vardır. Korkuyu atmak için bir şeylere sahip olmalıyız. Sahip olma ise kıskançlık, kuşku ve sürekli çatışma doğurur. Böyle bir ilişki asla mutluluk getirmez.

Fizyolojik veya psikolojik, yalnızca gereksinimleri temel alan bir yapıya sahip olan bir toplum, çatışma, kargaşa ve sefillik kaynağıdır. İhtiyaç ve kullanmanın hâkim olduğu yerde toplum, sizin bir başkası ile olan ilişkinizin yansımasıdır. Başkasını kendiniz için fiziksel veya psikolojik olarak kullandığınız zaman aslında ilişki yok demektir. O kişi ile hiçbir temasınız, hiçbir paylaşımınız yoktur. Rahatınız ve çıkarınız için bir eşya gibi kullandığınız insanla ne paylaşımınız olabilir? Dolaşısıyla günlük yaşamda ilişkinin önemini anlamak elzemdir.

BEN" MÜLKİYETTİR

– 6 MART –

Feragat ve özveri, takdir ve taklit edilecek büyüklük gösterileri değildir. Sahip olmadan var olamayacağımız için sahip oluyoruz. Sahip olunacak şeyler çeşitlidir. Dünya malına sahip olmayan kişi bilgiye, fikirlere bağlı olabilir. Bir başkası

erdeme, bir başkası da deneyime, unvana, üne ve benzerlerine bağlı olabilir. Mülkiyetsiz “ben” yoktur; “ben” mülkiyetin eşyanın, erdemin, ismin ta kendisidir. Var olmama korkusu içinde zihin isme, eşyaya, değere bağlanır. Sonra daha yükseklerle erişebilmek için bunlardan vazgeçer çünkü yüksek yerler daha kalıcı, daha doyurucudur. Belirsizlik ve var olmama korkusu, bağlılık ve sahip olma yolunu açar. Sahip olduğumuz şey bize hoşnutsuzluk ve acı veriyorsa ondan vazgeçer, başka bir bağlılık aracı ararız. Bizi memnun edecek en üst düzeydeki mülkiyet ise *Tanrı* sözcüğü veya onun yerine kullanılan “Devlet”tir.

...Siz “hiçbir şey olma”yı istemediğiniz sürece ki aslında kaçınılmaz olarak öylesiniz, üzüntü ve husumet üretirsiniz. Hiçbir şey olmak, feragat etmek, içsel ya da dışsal zorlayış değildir. *Var olan*’ın gerçekliğini görmektir. Bu gerçekliği görmek, güvensizlik korkusundan, bağlılığa götüren ve sonunda vazgeçme, ayrılma yanılışına yol açan korkudan kurtulmak demektir. *Var olan*’a duyulan sevgi, bilgeliğin başlangıcıdır. Yalnızca sevgi paylaşır ve içten söyleşir ama feragat ve özveri, kendini soyutlama ve yanılışma yollarıdır.

SÖMÜRMEK SÖMÜRÜLMEK DEMEKTİR

– 7 MART –

Çoğumuz güç arayışı içindeyiz; böylece silsile ilkesi yerleştirilmiş oluyor. Çömez ve yeni üye, öğrenci ve Pir; Pirler arasında bile ruhsal yönden gelişmişliğe göre derece var. Çoğumuz sömürmeye ve sömürülmeye meraklıyız, bu düzen de kapalı veya açık bir şekilde buna olanak tanıyor. Sömürmek sömürülmek demektir. Psikolojik gereksinimler için başkalarını kullanma arzusu, bağımlılığın yolunu açıyor. Bağımlı olduğunuz zaman elde etmeli, sahip olmalısınız ve sahip ol-

duğunuz şeyler sonra size sahip oluyor. İnce veya kaba, bağımlılık yoksa nesnelere, insanlara, fikirlere sahip değilseniz boşsunuz, hiçbir öneminiz yok. Bir şey olmak istiyorsunuz ve hiçbir şey olamama korkusu sizi kemirdiği için şu veya bu kuruluşa giriyorsunuz, şu veya bu ideolojiyi sahipleniyorsunuz, şu veya bu kiliseye, tapınağa gidiyorsunuz; böylece sömürülüyor ve siz de karşılığında sömürüyorsunuz.

BAĞSIZLAŞMANIN İŞLENMESİ

– 8 MART –

Yalnızca bağıllık vardır; bağızsızlık diye bir şey yoktur. Bağlanmanın acısına tepki olarak zihin bağısızlığı türetiyor. Bağıllığa tepki olarak “bağısızlaşırsanız” başka bir şeye bağlanmış olursunuz. Tüm süreç bir bağlanma işlemidir. Eşinize, çocuklarınıza, fikirlere, geleneklere, otoriteye ve benzerlerine bağılısınız ve bu bağıllığa tepkiniz bağısızlık. Üzüntü ve acının sonucu olarak bağısızlık işleniyor. Bağlı olmanın acısından kaçmak istiyorsunuz ve kaçışınız aslında bağlanabileceğinizi düşündüğünüz bir şey aramak için. Belli ki yalnızca bağlanma var; bağısızlığı işlemek, zihnin aptallığıdır. Tüm kitaplar “bağısız olun” diyor ama işin doğrusu ne? Zihninizi gözlemlerseniz olağanüstü bir şey göreceksiniz, bağısızlığı işlerken zihniniz başka bir şeye bağlanıyor.

BAĞLANMAK KENDİNİ ALDATMAKTIR

– 9 MART –

Sahip olduklarımız, bağlandıklarımız aslında biz, kendimiziz. Bağlanmakta soyluluk yoktur. Bilgiye bağlanmak, haz veren herhangi bir düşkünlükten farklı değildir. Hangi seviyede olursa olsun bağlanmak, sadece kendinle ilgilenmektir.

Bağlanmak kendini aldatmaktır, benliğin kofluğundan kaçıştır. Bağlandığımız şeyler –mal, mülk, insanlar, fikirler– her şeyden önemli olur; onlar olmadan boşluk dolmadığı için benlik de yoktur. Var olmama korkusu, sahip olma isteğini besler; korku, sonuçlara tutsaklık ve yarılısama getirir. Maddesel veya düşünsel sonuçlar, zekânın gelişmesini ve özgürlük içinde gerçekliğin ortaya çıkmasını önler; bu özgürlükten yoksun ortamda kurnazlık zekânın yerine geçer. Kurnazlık yolları her zaman karmaşık ve yıkıcıdır. İşte bu kendini korumaya yönelik kurnazlık, bağlanmayı destekler ve bağlanma acı vermeye başlayınca bağısızlığı çağırır; vazgeçmenin kibir ve gösterişinden keyif alır. Kurnazlığın ve benliğin yollarını anlamak, zekânın başlangıcıdır.

OLGU İLE YÜZLEŞ VE NE OLACAĞINI İZLE...

– 10 MART –

Hepimizin o dehşetli yalnızlığı; kitapların, dinin, her şeyin yok olup içimizdeki korkunç yalnızlığı ve boşluğu hissettiğimiz anlar olmuştur. Çoğumuz bu yalnızlık ve boşluk ile yüzleşemez, kaçırırız. Kendi başımıza kalmaya katlanamıyoruz ve çıkış yollarından biri olan bağımlı olmaya doğru koşuyoruz, bağımlı olmaya bağımlıyız. Radyomuz veya kitaplarımız olmalı, konuşmalıyız, şu veya bu konuda, sanatla, kültürle ilgili durmaksızın gevezelik etmeliyiz. Sonunda öyle bir noktaya geliyoruz ki soyutlanmış olmanın olağanüstülüğünü hissediyoruz. Çok iyi bir işimiz olabilir, müthiş bir enerji ile çalışıyor, kitaplar yazıyor olabiliriz ama içimizde dehşetli bir boşluk vardır. Bunu doldurmak istiyoruz, bağımlılık da yollardan biri. Boşluğu doldurmak, kapatmak için bağımlılık yaratıyoruz, eğlenceye başvuruyoruz, din yararına işler yapıyor, kendimizi dine adıyoruz, içki ve kadına takılıyor ve daha

birçok şey yapıyoruz. Eğer o boşluğu kapatmaya çalışmanın kesinlikle mümkün olmadığını, bunun tümüyle beyhude bir girişim olduğunu –sözle, inançla ve dolayısıyla anlaşılarak ve azmederek yapılamayacağını– görebilir, öte yandan bunun tam anlamıyla gülünç olduğunu anlayabilirsek... O zaman bir olgu ile karşı karşıya geliriz. Konu, bağımlılıktan nasıl kurtulacağımız değil; kurtulmayı istemek bir olgu değil, yalnızca olguya tepki... Neden olgunun kendisi ile yüzleşmiyor ve ne olacağını izlemiyorum?

Şimdi gözlemci ve gözlenen sorunu ortaya çıkıyor. Gözlemci, “Ben boşum, bunu beğenmiyorum,” diyor ve ondan kaçıyor. Gözlemci “Ben boşluktan farklıyım,” diyor. Ama gözlemcinin kendisi boşluk, bunun dışında gördüğü bir boşluk yok. Gözlemci ve gözlenen birdir. Bu anlaşıldığı zaman düşünce ve duygularda müthiş bir devrim oluşur.

BAĞLANMAK KAÇIŞTIR

– 11 MART –

Koşullanmanızın farkında olmaya çalışın. Onu yalnızca dolaylı olarak, başka bir şey ile ilişkili olarak bilebilirsiniz. Koşullanmanızın soyut olarak farkında olamazsınız çünkü o zaman, pek önem taşımayan sözler işin içine girer. Biz yalnızca çatışmanın farkındayız. Zorlayıcı bir durum ile ona tepki arasında bütünleşme olmadığı zaman çatışma çıkar. Bu çatışma koşullanmamızın ürünüdür. Koşullanma; işe, geleneklere, mala mülke, insanlara, fikirlere ve benzerlerine bağlanmaktır. Bağlanmak olmazsa koşullanma olur mu? Tabii ki hayır. O zaman neden bağlanıyoruz? Ülkeme bağlıyım çünkü o yolla bir kimliğim oluşuyor. İşimle özdeşleşiyorum ve iş önemli oluyor. Ben ailem, malım mülküm ile bir bütünümlü; onlara bağlıyım. Bağlandığım şeyler, bana boşluğumdan kaçış yolları

rı sağlıyor. Bağlanmak kaçıştır ve koşullanmayı güçlendiren de kaçışın kendisidir.

BİR BAŞINA OLMAK

– 12 MART –

Bir başına olmak yalnızlığın felsefesi değildir, toplumun tüm yapısına –yalnızca bu toplum değil, komünist toplum faşist toplum, örgütlü barbarlık, örgütlü güç gibi bütün toplum şekillerine– açıkça karşı olmak demektir. Ve bunun için gücün etkilerini olağanüstü bir şekilde algılamak gerekir. Beyefendi, şu askerlerin talimini görüyor musunuz? Onlar insanlıktan çıkmışlar, makineleşmişler, onlar bizim çocuklarımız, güneşin altında öylesine duran çocuklarımız. Burada, Amerika’da, Rusya’da, her yerde hep bu oluyor; yalnızca hükümet seviyesinde değil, manastırlarda, mezheplerde, topluluklarda, inanılmaz güç kullanan çeşitli gruplarda bunu izliyoruz. Ama ancak bir yere ait olmayan zihin, bir başına olabilir. Ve bir başına olmak, geliştirilecek bir şey değildir. Bunu görebiliyor musunuz? Bunu gördüğünüz anda olayların dışındasınız demektir; hiçbir vali veya başkan sizi yemeğe davet etmeyecektir. Bu yalnızlıktan tevazu doğar. İşte bu bir başınalık sevgiyi tanır, gücü değil. Dindar veya normal, hırslı bir insan sevgi nedir asla bilemez. Bütün bunları görebilen kişi ancak, tam anlamıyla yaşayabilir. Bu da kendini bilme ile gelir.

ŞİDDETLİ ARZU HER ZAMAN ŞİDDETLİ ARZUDUR

– 13 MART –

Acı çekmekten kaçınmak için bağımsızlığı geliştiriyoruz. Bağlanmanın eninde sonunda üzüntü getireceği uyarısından dolayı

bağısız olmak istiyoruz. Bağlanmak doyurucudur ama içerdiği acıyı görüp bu hissi başka bir yerde, bağısızlıkta arıyoruz. Doyum verdiği sürece bağısızlık da bağlanmak da aynı. Böylece aslında doyum peşindeyiz. Ne yolla olursa olsun doyum his-sini şiddetle arzuluyoruz.

Bağımlı veya bağlanmış olmak istiyoruz çünkü üzüntü ve korku içermesine rağmen bu durum bize haz, güvence, güç, esenlik hissi veriyor. Bağısız olmayı da yine haz için, incin-memek ve içten yaralanmamak için istiyoruz. Arayışımız haz ve doyum üzerine. Kınamadan veya yargılamadan bu süreci anlamaya çalışmalıyız çünkü anlamazsak kargaşa ve çelişki-lerimizi üzerimizden atamayız. Şiddetli arzu doyuma erişebi-lir mi, yoksa o dipsiz bir kuyu mu? Az veya çok, şiddetli arzu her zaman şiddetli arzudur, cayır cayır yanan bir ateştir ve onun tükettiği her şey çok çabuk kül olur ama doyum arzusu hâlâ vardır, durmadan yanar ve tüketir; bunun sonu yoktur. Bağlanmak ve bağısızlaşmak, ikisi de eşit derecede bağlayıcıdır ve ikisi de aşılmalıdır.

BAĞLILIKTAN ARINMIŞ YOĞUNLUK

– 14 MART –

Hedefsiz tutku halinde, bağlılıktan arınmış bir yoğunluk var-dır ama tutkuda bir hedef yer alırsa bağlılık da var demek-tir ve bağlılık, üzüntünün başlangıcıdır. Çoğumuz bir şeye bağlanmışız; bir insana, ülkeye, inanca; fikre yapışıyoruz ve bağlandığımız şey bizden alınır veya önemini yitirirse ken-dimizi boş ve yetersiz buluyoruz. Bu boşluğu başka bir şeye yapışarak doldurmaya çalışıyoruz ve bu sefer o, tutkumuzun nesnesi oluyor.

İLİŞKİ BİR AYNADIR

– 15 MART –

Ne olduğum yalnızca ilişkide ortaya çıkar süphesiz, değil mi? İlişki, kendimi olduğum gibi gördüğüm bir aynadır ama çoğumuz kendimizi beğenmediğimiz için ilişki aynasında gördüğümüzü olumlu veya olumsuz yönlendirmeye çalışıyoruz. Şöyle ki ilişkide, ilişki eyleminde, bir şey keşfediyorum ve bunu beğenmiyorum. Ve bu beğenmediğim, hoşlanmadığım şeyi yumuşatmaya çalışıyorum. Değişiklik istiyorum, bu da şu demek: Ne olmam gerektiğine dair kafamda bir kalıp var. Böyle bir kalıp oluştuğu anda da ne olduğum hakkında hiçbir algılamam yok demektir. Ne olmayı istediğime veya ne olmam, ne olmamam gerektiğine dair bir resim –kendimi dönüştürecek bir ölçüt– geliştirdiğim anda ilişki sırasında ne olduğumu kesinlikle kavramış değilim.

Bunu anlamanın çok önemli olduğunu düşünüyorum çünkü çoğumuzun yoldan çıktığı yer burası. Belirli bir ilişki anında gerçekte ne olduğumuzu bilmek istemiyoruz. Yalnızca kendimizi geliştirmekle ilgilendiğimiz zaman kendi hakkımızda, *var olan* ile ilgili hiçbir kavrayışımız yok demektir.

İLİŞKİNİN İŞLEVİ

– 16 MART –

İlişkide acı, günlük yaşamda gördüğümüz gibi kaçınılmazdır. Gerilimsiz ilişki varlığını yitirir ve rahat bir uyku haline, uyuşturucuya dönüşür; çoğu insan da bunu ister ve yeğler. Çatışma, bu rahatlık arzusu ile gerçek arasında, yanılısma ile olgu arasında çıkar. Yanılısamayı tanıyıp onu bir kenara koyarsanız dikkatinizi ilişkiyi anlamaya yöneltebilirsiniz. İlişkide güvence aramak, rahatlık ve yanılısamaya yatırım de-

mektir, ilişkinin büyüklüğü onun güvencesiz olmasıdır. İlişkide güvence arayarak onun işlevini engelliyor, dolayısıyla kendine özgü eylem ve aksiliklerin ortaya çıkmasına neden oluyorsunuz.

Şüphesiz ilişkinin işlevi kişinin tüm varlığını açığa çıkarmaktır. İlişki, benliği açığa çıkarma, benliği tanıma sürecidir. Benliği açığa çıkarma, acı veren bir işlemdir; sürekli ayar ve düşünce-duygu esnekliği ister. Aydınlanmış huzurlu anlar içeren acılı bir uğraştır...

Ama çoğumuz ilişkide gerilimden kaçınıyor veya onu bir kenara koyuyoruz, hoşnut eden bir rahatlık ve kolaylığı, kendi haline bırakılmış sağlam bir güvenceyi, güvenli bir dayanağı yeğliyoruz. O zaman aile ve diğer ilişkiler bir sığınak oluşturuyor, düşüncesizin sığınağı.

Güvensizlik bağımlılığa sızarsa ki bu kaçınılmazdır, o ilişki kenara atılır ve kalıcı bir güvence bulmak için yeni ilişkiler aranır. Ama ilişkide güvence yoktur ve bağımlılık korkuyu besler. Güvence ve korku süreçlerini anlamazsak ilişki bağlayıcı bir engel, bilmezliğin yolu olur. O zaman tüm var olma, bir uğraş ve acı haline gelir. Kendini bilme yolu ile gelen doğru düşünme yerleşmedikçe bundan çıkış yoktur.

GERÇEK SEVGİ NASIL OLABİLİR?

– 17 MART –

Herhangi bir insan ile, politikacılar, başbakan, tanrınız, eşiniz, çocuklarınız ile ilgili oluşturduğunuz imgelere bakıyorsunuz. Bu imgeler ilişkileriniz veya korkularınız veya umutlarınızla yaratıldı. Eşinizle yaşadığınız cinsel ve diğer hazlar, kırgınlık, övme, rahatlık ve aile yaşamının getirdiği her şey –öldürücü bir yaşam bu– eşiniz ile ilgili bir imge yarattı. O imgeyi kullanarak bakıyorsunuz. Aynı şekilde eşinizin de sizinle ilgili

bir imgesi var. Böylece sizin ve eşinizin, sizin ve politikacının arasındaki ilişki aslında bu iki imgenin arasındaki ilişkidir. Öyle değil mi? Bu bir olgu. Nasıl olur da düşüncenin, hazzın ve benzerlerinin sonucu olan iki imge sevgi veya şefkat taşıyabilir?

Demek ki birbirine uzak veya yakın, iki birey arasındaki ilişki imgelerin, simgelerin, anıların arasındaki ilişkidir. Ve bunda nasıl gerçek sevgi olabilir?

NEYE SAHİP İSEK, OYUZ

– 18 MART –

İlişkiyi anlamak için onu yok etmeyen, tersine onu çok daha canlı ve önemli yapan edilgen bir farkındalık gerekir. İşte o zaman ilişkide gerçek şefkat olasılığı vardır; heyecan veya histen ibaret olmayan bir sıcaklık, yakınlık duygusu vardır. Ve her şeye bu şekilde yaklaşır veya ilişkiye girersek o zaman tüm sorunlarımız kolayca çözülecek; mal mülk sorunu, mülkiyet sorunu. Çünkü biz sahip olduğumuz şeyleriz. Para sahibi olan kişi paradır. Mal mülk ile kendini özdeşleştiren kişi, maldır veya evdir veya mobilyadır. Fikirlerle veya insanlarla da aynı şey, sahip olmada ilişki yoktur. Ama çoğumuz bir şeylere sahibiz çünkü onlarsız hiçbir şeyiz. Sahip olmazsak, yaşamımızı mobilya, müzik, bilgi ile, şunla bunla doldurmazsak boş kabuklarız. Ve bu kabuğun çıkardığı sesi yaşamak olarak niteliyoruz, bununla mutluyuz. Bu gidişte bir kesilme, bozulma olursa da üzülmüyoruz çünkü aniden ne olduğumuzu görüyoruz, pek anlam taşımayan boş bir kabuk. Dolayısıyla ilişkinin tüm içeriğinin farkında olmak, bir eylemdir ve bu eylemden doğru ilişki doğma olasılığı vardır, ilişkinin derinliğini, önemini keşfetmek ve sevginin ne olduğunu anlamak mümkün olabilir.

İLİŞKİLİ OLMAK

– 19 MART –

İlişki olmadan var oluş yoktur. Var oluş, ilişkide olmaktır. Çoğumuz şunun farkında değiliz: dünya benim bir veya birçok insan ile olan ilişkim demektir. Benimki, ilişki sorunu. Neysem onu yansıtıyorum ve belli ki eğer kendimi anlamıyorsam ilişkinin tümü gitgide büyüyen bir kargaşa oluyor. Bundan dolayı ilişki olağanüstü önem taşır ama kitlelerle, kalabalıklarla olan ilişki değil, ne kadar küçük olursa olsun ailem, eşim, çocuklarım ve arkadaşlarım, komşum ile olan ilişki. Büyük kuruluşların dünyasında, büyük çapta insan seferberliği ve kitle hareketleri dünyasında ufak ölçeklerde eyleme geçmekten korkuyoruz. Kendi arsasını temizleyen küçük insanlar olmaktan korkuyoruz. Kendimize soruyoruz: “Ben kişisel olarak ne yapabilirim? Reform için bir kitle hareketine katılmalıyım.” Tersine, gerçek devrim kitle hareketleri ile değil, ilişkinin içten değerlendirilmesi ile gelir; bu tek başına gerçek reform, kökten ve sürekli bir devrimdir. Küçük ölçekte başlamakten korkuyoruz. Sorun engin olduğu için büyük bir kuruluşla, kitle hareketi ile, çok sayıda insanla bu konuyu çözebileceğimizi düşünüyoruz. İşe kesinlikle küçük ölçekte başlamalıyız ve küçük ölçek “ben” ve “siz”siniz. Kendimi anladığım zaman sizi de anlıyorum ve bu anlayıştan sevgi doğuyor. Kayıp öge sevgi; ilişkide şefkat ve sıcaklık eksikliği var ve ilişkide sevgiden, hassaslıktan, cömertlikten, merhametten yoksun olduğumuz için kitle eylemine kaçıyoruz; bu da daha büyük kargaşa ve daha büyük sefillik getiriyor. Yürekerimizi dünya reformu tasarısı ile dolduruyoruz ve çözücü unsura, sevgiye, bakmıyoruz.

SORUN SİZSİNİZ VE BENİM, DÜNYA DEĞİL

– 20 MART –

Dünya sizden ve benden değişik değil; dünya, toplum, aramızda oluşturduğumuz veya oluşturmaya çalıştığımız bir ilişki. Demek ki sorun sizsiniz ve benim, dünya değil çünkü dünya bizim yansımamız ve dünyayı anlamak için birbirimizi anlamalıyız. Dünya bizden ayrı değil, dünya biziz ve bizim sorunlarımız dünyanın sorunları.

YALNIZ YAŞAMAK DİYE BİR ŞEY YOK

– 21 MART –

Panik yaratan korkularla dolu yalnızlığımızdan kaçmak istiyoruz ve birbirimize bağımlı oluyoruz. Örneğin, arkadaşlıklarla kendimizi zenginleştiriyoruz. Asıl oyuncular biziz, diğerleri oyunumuzda piyon ve piyon dönüp bir karşılık talep ederse şaşırıyor, üzülüyoruz. Eğer kalemiz güçlü ise, hiçbir zayıf noktası yoksa dışarıdan gelen bu hırpalama bizi etkilemez. Hâlâ kendimizi hoşgörü ile bağımsız bir şekilde gözlemleyebilir ve inceleyebilir durumda iken ilerleyen yaşla gelen kendine özgü eğilimleri anlamalı ve düzeltmeliyiz, korkularımız izlenmeli ve incelenmeli. Enerjimizi, yalnızca sorumlu olduğumuz dış baskı ve talepleri anlamaya değil, aynı zamanda kendimizi, yalnızlığımızı, korkularımızı, taleplerimizi, zayıflıklarımızı anlamaya yönlendirmeliyiz.

Yalnız yaşamak diye bir şey yoktur çünkü tüm yaşam ilişkidir ama doğrudan ilişki olmadan yaşamak için benliği keşfedecek yüksek bir zekâ, daha hızlı ve daha fazla bir farkındalık gerekir. Bu keskin ve akıcı farkındalık olmadan “yalnız” bir yaşam, var olan hâkim eğilimleri güçlendirir ve sonunda dengesizlik ve çarpıklığa neden olur. Yaş ile gelen kendine

özgü ve yerleşmiş düşünce-his alışkanlıklarının şimdi farkına varmalı ve onları anlayarak kenara itebilmeli. Yalnızca içsel zenginlikler huzur ve keyif getirir.

KORKUDAN ÖZGÜRLEŞMEK

– 22 MART –

Zihnin korkuyu tümüyle atması mümkün mü? Her çeşit korku, yanılısına getirir; korku zihni donuklaştırır, sığlaştırır. Korkunun olduğu yerde belli ki özgürlük yoktur ve özgürlük olmadan sevgi de olamaz. Çoğumuzun bir çeşit korkusu vardır; karanlık korkusu, yılan korkusu, fiziksel acı korkusu, kamuoyu korkusu, yaşlılık korkusu, ölüm korkusu. Tam anlamıyla düzinelerce korkumuz var. Korkuların tümünden kurtulmak mümkün mü?

Korkunun her birimize neler yaptığını görebiliriz. Yalan söylemeye itiyor; çeşitli şekillerde yozlaştırıyor; zihnin boş ve sığ kalmasına neden oluyor. Korku sürdükçe zihinde, asla araştırılamayacak ve açığa çıkarılamayacak karanlık köşeler olacaktır. Kendini fiziksel olarak korumak, zehirli yilandan içgüdüsel olarak kaçmak, uçurumdan geri çekilmek, otobüs altında ezilmekten kaçınmak ve daha birçok şey normal ve sağlıklıdır. Ben burada insanı hastalıktan, ölümden, düşmandan korkar hale getiren psikolojik olarak kendini korumaktan söz ediyorum. Resim, müzik, ilişki gibi herhangi bir yolla kendimizi doygunluğa ulaştırmaya çalışırken bunda her zaman korku vardır. Dolayısıyla önemli olan kendimizin tümüyle farkında olmak, gözlemlemek, öğrenmek ama korkudan nasıl kurtulurum diye sormamak. Tek istediğiniz korkudan kurtulmak olduğu an, ondan kaçış yolları arayıp bulacaksınız ve sonunda asla korkudan özgürleşmek olmayacak.

KORKUYLA BAŞ ETMEK

– 23 MART –

İnsan bir şey yapamamaktan, karşılık verememekten, fırsatları kaçırmaktan, kamuoyunun tepkisinden korkuyor ve bütün bunlarla olağanüstü bir suçluluk hissi oluşuyor. Kişi yapmaması gereken bir şey yapmıştır; eylemin kendisinde suçluluk vardır; kişi sağlıklıdır, başkaları yoksul ve sağlıklı; kişinin yiyeceği vardır, başkalarının yok. Zihin, araştırdıkça, işin içine girdikçe, soruşturdukça suçluluk hissi ve kaygı artar... Bir Pir, bir guru arayışı içinde olan korkudur; korku bir saygınlık örtüsüdür, herkes saygın olmayı arzular. Yaşamdaki olaylarla yüzleşmek için cesur olmaya mı kararlısınız yoksa korkuyu mantıkla kovmayı mı düşünüyorsunuz yoksa korkuya yakalanmış zihni memnun edecek açıklamalar mı buluyorsunuz? Onunla nasıl baş ediyorsunuz? Radyoyu açarak, kitap okuyarak, mabede giderek, bir öğretiyi, bir inanca yapışarak mı?

Korku insanın enerjisini yok eder. Zihni soldurur, düşüncüyü çarpıtır, olağanüstü kurnaz ve ince kuramlar, saçma söylentiler, öğretiler ve inançlar oluşturur. Korkunun yok edici olduğunu gördüğünüz zaman zihni temizlemek için ne yaparsınız? Korkunun nedenini bulursanız ondan kurtulabileceğinizi söylüyorsunuz. Öyle mi? Korkunun nedenini ortaya çıkarmak ve korkunun nedenini bilmek onu ortadan kaldırmaz.

ANLAMAYA AÇILAN KAPI

– 24 MART –

Zamanın doğasını anlamadan ki o düşünce demektir, sözcük demektir, onu iyice irdelemeden korkuyu atamazsınız.

Bundan şu soru doğar: Sözcük olmadan düşünce olabilir mi, bellek demek olan sözcüksüz düşünme olabilir mi? Efendim, zihnin doğasını, zihnin devinimini, kendini bilmenin sürecini anlamadan sırf, ben bundan kurtulacağım demenin pek anlamı yoktur. Korkuyu zihnin bütünü bağlamında değerlendirmelisiniz. Bunu irdelemek, bunu görmek için enerjiye gereksiniminiz var. Enerji yemekle gelmez, bu yalnızca fiziksel bir gereklilik. Ama benim kullandığım anlamda, görebilmek için müthiş bir enerjiye gereksinim vardır ve siz sözcüklerle boğuşurken, direnirken, kınarken, bakmanızı, görmenizi engelleyen fikirlerle dolu iken bu enerji dağılır gider, tüm enerjiniz bu işlerde harcanır. İşte bu algılamayı, bu görmeyi dikkate alarak kapıyı yeniden açıyorsunuz.

KORKU BOYUN EĞDİRİR

– 25 MART –

Neden bunları yapıyoruz: uyum, izleme, taklit? Neden? Çünkü emin olamamaktan korkuyoruz. Emin olmak istiyoruz – parasal olarak, ahlaki olarak emin olmak istiyoruz– onaylanmak, emniyetli bir konumda olmak istiyoruz, asla sıkıntı, acı, üzüntü ile karşılaşmamak, hep çevrili olmak istiyoruz. Böylece korku, bilinçli veya bilinçdışında, bizi Pir'e, lidere, din adamına, hükümete uyum sağlamaya zorluyor. Korku aynı zamanda, başkalarına zarar verecek bir şey yapmamızı önüyor çünkü yaparsak cezalandırılırız. Görünen o ki bütün bu eylemlerin, açgözlülüğün, kovalamaların arkasında kesinlik arzusu, sağlama bağlanma arzusu yatıyor. Demek ki korkuyu çözmeden, korkudan kurtulmadan sırf uyum sağlamamız veya başkalarının bize uyması pek önemli değil; önemli olan, bir günden diğerine geçerken bu korkuyu ve onun büründüğü çeşitli şekilleri anlamak. Yalnızca korkudan özgür olduğu-

muz zaman o içsel niteliğe sahip anlayış vardır, içinde bilgi veya deneyim birikimi olmayan bir tek başınalık belirir ve gerçeklik arayışında olağanüstü bir berraklık oluşur.

OLGU İLE YÜZ YÜZE

– 26 MART –

Olgudan mı yoksa olgu *hakkındaki* fikirden mi korkuyoruz? Bu şey ne ise ondan mı korkuyoruz yoksa onun ne olduğu hakkındaki *düşüncemizden* mi? Ölümü ele alalım Ölüm olgusundan mı yoksa ölüm fikrinden mi korkuyoruz; olgu bir şeydir, olgu hakkındaki fikir başka şey. *Ölüm* sözcüğünden mi yoksa olgunun kendisinden mi korkuyorum; sözcükten, fikirden korktuğum için olguyu hiçbir zaman anlamıyorum, olguya hiçbir zaman bakmıyorum, olgu ile hiçbir doğrudan ilişkim yok. Ancak olgu ile tam bir paylaşıma girersem korku kalmaz. Olgu ile paylaşımım yoksa korku var demektir ve olgu *hakkında* bir fikrim, bir görüşüm, bir kuramım oldukça paylaşım da olamaz; bu yüzden sözcükten mi fikirden mi yoksa olgudan mı korkuyorum, bu konuda bayağı açık olmam gerekiyor. Eğer olgu ile karşı karşıya gelebilirim onunla ilgili anlayacak bir şey kalmaz, olgu oradadır ve onunla baş edebilirim. Eğer sözcükten korkuyorsam o zaman o sözcüğü anlamalıyım; sözcüğün, terimin ne demeye geldiğini, ne içerdiğini incelemeliyim.

Korkuyu yaratan, olgu hakkındaki görüşüm, fikrim, deneyimim, bilgim. Olguyu sözcüklere döktükçe, ona bir isim takıp onu tanıdıkça veya kınadıkça, düşünce olguyu bir gözlemci olarak yargıladıkça korku vardır. Düşünce geçmişin ürünüdür; yalnızca sözcüklerle, simgelerle, imgelerle yaşar. Düşünce olguyu anlattıkça korku oluşur.

KORKUYLA TEMAS

– 27 MART –

Fiziksel korku var. Biliyorsunuz, bir yılan, vahşi bir hayvan görürseniz içgüdüsel olarak korkarsınız; bu normal, sağlıklı, doğal bir korkudur. Bu korku değil, kendini koruma isteği, normal bir şey. Ama kendini psikolojik olarak korumak yani her zaman emin olmayı istemek, korkuya yol açıyor. Her an emin olmak isteyen bir zihin ölü bir zihindir çünkü yaşamda kesinlik yoktur, süreklilik yoktur... Korku ile yüz yüze geldiğinizde sınırlar harekete geçer. Ondan sonra, zihin sözcükleri kullanarak veya herhangi bir eylem ile kaçmaktan vazgeçerse gözlemci ile gözlenen, yani korku arasındaki bölünme ortadan kalkar. Yalnızca kaçan bir zihin, kendisini korkudan ayırır. Ama korku ile doğrudan temas oluştursa gözlemci kaybolur. “Ben korkuyorum” diyen bir varlık artık yoktur. Böylece, yaşamla veya herhangi bir şey ile doğrudan temasta iseniz bölünme olmaz; yarışı, hırsı, korkuyu doğuran işte bu bölünmedir.

Demek ki önemli olan, “korkudan nasıl özgürleşirim” konusu değildir. Korkuyu atmak için bir yol, bir yöntem, bir düzen arayışına girerseniz sonsuza dek korkuya takılırsınız. Ama korkuyu anlarsanız –bu, onunla doğrudan temasa geçmek demektir, tıpkı açlıkla temasta olmanız, işinizi kaybetme tehdidi ile karşı karşıya kalışınız gibi– o zaman bir şeyler yaparsınız, ancak o zaman tüm korkuların dindiğini göreceksiniz. Tüm korkulardan söz ediyoruz, şu veya bu çeşit korkudan değil.

KORKU VAR OLAN'I KABUL ETMEMEKTİR

– 28 MART –

Korku çeşitli kaçış yolları bulur. En çok görülen özdeşleşme-
dir, değil mi? Ülke ile, toplum ile, bir fikir ile özdeşleşme. Bir
tören alayı, askeri veya dini bir tören alayı gördüğünüzde
veya ülkeniz saldırı tehdidi altında ise nasıl tepki verdiğini-
zin farkında değil misiniz? Ülkeniz veya bir varlık veya bir
ideoloji ile özdeşleşmişsiniz. Başka zamanlar çocuğunuz ile,
eşiniz ile, özel bir eylem veya eylemsizlik ile özdeşleşirsiniz.
Özdeşleşme kendini unutmaktır. “Ben”in bilincinde olduğum
sürece acının, uğraşın, sürekli korkunun varlığını biliyorum.
Ama daha büyük, daha değerli bir şeyle, güzellikle, yaşamla,
gerçekle, inançla, bilgiyle kısa süreli de olsa özdeşleşebilir-
sem “ben”den kaçıyorum, değil mi? “Ülkem” hakkında ko-
nuşursam kendimi geçici olarak unutabilirim değil mi? Tanrı
hakkında bir şey söylersem kendimi unuturum. Eğer ailemle,
bir grup ile, belirli bir partiyle, özel bir ideolojiyle özdeşleşir-
sem geçici bir kaçış vardır.

Korkunun ne olduğunu şimdi biliyor muyuz? *Var olan'ı*
kabul etmemek, değil mi? *Kabul* sözcüğünü anlamalıyız. O
sözcüğü, kabul etme çabası anlamında kullanmıyorum. *Var*
olan'ı algıladığım zaman kabul etmek diye bir şey yoktur.
Var olan'ı açıkça göremediğim zaman ise kabul etme sürecini
ortaya çıkarıyorum. Demek ki korku, *var olan'ı* kabul etme-
mektir.

ZAMANIN YARATTIĞI DÜZENSİZLİK

– 29 MART –

Zaman, *var olan'dan* “olması gereken”e gidiştir. Korkuyorum
ama bir gün korkudan kurtulacağım; demek ki korkudan

kurtulmak için zaman gerekli, en azından biz böyle düşünüyoruz. *Var olan*'dan "olması gereken"e değişmek, zaman ile ilgili. Zaman, bu geçişte çaba olduğunu gösteriyor. Korkuyu sevmiyorum ve onu anlamak, incelemek, çözümlemek için çaba göstereceğim veya onun nedenini bulacağım veya ondan tümüyle kaçacağım. Bunların hepsi çaba ile ilgilidir ve biz çabaya alışkınız. Sürekli *var olan* ile "olması gereken" arasında bir çatışma yaşıyoruz. "Olması gereken" yalnızca bir fikir ve bu fikir uydurma; onun bir olgu olan "benim ne olduğum" ile ilgisi yok; "benim ne olduğum" ancak zamanın yarattığı düzensizliği kavrayabilirsem değişebilir.

...Peki, korkudan tümüyle, tam olarak, anında kurtulmam mümkün mü? Korkunun sürmesine izin verirsem her zaman düzensizliğe neden olacağım. Demek ki zaman bir düzensizlik unsuru, korkudan eninde sonunda kurtulma yolu değil. Görünen o ki korkudan giderek kurtulma süreci diye bir şey yok, tıpkı milliyetçilik zehrinden yavaş yavaş kurtulma süreci olmadığı gibi. Eğer milliyetçi iseniz, er geç kardeşlik olacak diyorsanız ve aradaki zaman diliminde savaş, nefret, yokluk, sefillik varsa insanlar arası dehşet veren bir bölünme var demektir. Bu nedenle, zaman düzensizlik yaratmaktadır.

KIZGINLIĞA NASIL BAKIYORUM?

– 30 MART –

Belli ki kızgın bir gözlemci olarak bakıyorum. "Kızgınlığım" diyorum. Kızgınlık anında "ben" yok. "Ben" hemen sonra ortaya çıkıyor, bu da zaman demektir. Olguya, düşünce ve sözcük demek olan zaman unsuru olmadan bakabilir miyim? Bu ancak gözlemci olmaksızın bakış varsa mümkün olabilir. Bakın nerelere vardım. Fikir ve sonuç içermeyen, kınamayan, yargılamayan bir bakış yolu sezmeye başlıyorum. Böy-

lece, sözcükler demek olan düşünceden yoksun bir “görüş” olabileceğini seziyorum. Demek ki zihin, fikirler kısı kacının, ikiliğin çatışmasının ve diğer her şeyin ötesinde. O zaman, korkuya diğerlerinden ayrı olmayan bir olgu gibi bakmak mümkün mü?

Zihnin evrenine kapıyı açmamış olan bir olguyu ayırdınız, o zaman buna geri dönelim ve bu sefer başka bir olguya bakalım, böylece zihnin olağanüstü halini görmeye başlayacaksınız, anahtarı alıp kapıyı açacaksınız ve içeri atlayacaksınız...

...Bir korkuyu göz önünde bulundurmak –ölüm korkusu, komşu korkusu, eşinizin size hükmedeceği korkusu, bilirsiniz tüm hükmetme konusu– bu kapıyı açacak mı? Mesele bu –ondan nasıl kurtulacağız diye sormak değil– çünkü kapıyı açtığınız anda korku bütünüyle yok olur. Zihin zamanın ürünüdür ve zaman sözcüklerdir, bunu düşünmek ne kadar olağanüstü! Zaman düşüncedir; korkuyu doğuran düşüncedir, düşünce ölüm korkusunu doğurur ve düşünce olan zaman, elinde korkunun tüm incelik ve kurnazlıklarını tutar.

TÜM KORKULARIN KÖKÜ

– 31 MART –

Bir şey olma arzusu korkulara neden olur; olmak, başarmak ve bağımlı olmak korku yaratır. Korkusuzluk hali, reddetme değil, korkunun karşıtı değil, cesaret de değil. Korkunun nedenini anlamak, korkunun sonudur, cesur olmanın başlangıcı değil çünkü bir şey olmanın içinde korkunun tohumunu bulabilirsiniz. Nesnelere, insanlara veya fikirlere bağımlı olmak korkuyu besler; bağımlılık, bilmezlikten, kendini bilmemekten, içteki yoksulluktan gelir; korku zihin-kalp belirsizliğine neden olur, iletişim ve anlayışı önler. Kendi farkındalığımız ile korkunun nedenini keşfetmeye ve böylece algılamaya baş-

larız, yalnızca yüzeysel değil derindeki birikmiş korkuları da. Korku hem doğuştandır hem de sonradan edinilir. Geçmiş ile ilgilidir ve düşünce-duyguyu ondan özgürleştirmek için geçmiş, şimdi yoluyla algılanmalıdır. Geçmiş sürekli şimdiye hayat vermek, onu “ben” ve “benim” anılarının belirleyicisi yapmak ister. Benlik bütün korkuların köküdür.

NİSAN

Arzu

Cinsellik

Evlilik

Tutku

YALNIZCA GÜÇLÜ İSTEK VARDIR

– 1 NİSAN –

Güçlü istek dışında bir varlık yoktur; yalnızca güçlü istek vardır, güçlü istekle tutuşan biri yoktur. Güçlü istek, çıkarlarına göre çeşitli zamanlarda çeşitli maskeler takar. Bu farklı çıkarların anılarının yeni ile buluşması, çatışmaya neden olur ve seçen kişi doğar; seçen kişi kendisini güçlü istekten ayrı ve belirgin bir varlık olarak belirler. Ama varlık, niteliklerinden farklı olamaz. Boşluktan, bitmemişlikten, yalnızlıktan kaçmaya veya onları doldurmaya çalışan varlık, kaçtıklarından farklı değildir, onların ta kendisidir. Kendinden kaçamaz, yapabileceği tek şey kendini anlamaktır. O, yalnızlıştır, boşluğudur; bunları kendinden ayrı olarak düşündükçe sonsuz çatışma ve yanılsama içinde olacaktır. Yalnızlığının kendisi olduğunu anlayıp bunu doğrudan yaşayınca ancak korkudan kurtulabilir. Korku yalnızca bir fikir ile ilgili var olur ve fikir, belleğin düşünce şeklinde yanıtıdır. Düşünce deneyimin ürünüdür; düşünce, boşluk ile ilgili kafa yorabilir, onun hakkında duyulara sahip olabilir ama boşluk nedir, doğrudan bilemez. Acı ve korku anıları ile dolu olan *yalnızlık* sözcüğü, yalnızlığın anında yaşanmasını engeller. Sözcük bellektir ve sözcük önemini yitirirse yaşayan ve yaşanan arasındaki ilişki tümüyle değişir; o zaman ilişki doğrudan olur, bir sözcük veya anı yolu ile değil. O halde yaşayan, yaşanandır ve bu da tek başına korkudan özgür olmak demektir.

ARZUYU ANLAMAK

– 2 NİSAN –

Arzuyu anlamalıyız; bu denli elzem, istem dolu ve ivedi bir şeyi anlamak çok zor çünkü arzuyu doyururken zevk ve acılarla dolu tutku doğuyor. Açıkçası arzuyu anlamak için seçim olmamalı. Arzuyu iyi veya kötü, soylu veya bayağı olarak yargılamamak veya “Ben bu arzuyu saklarım, şunu inkâr ederim,” dememeli. Arzunun doğruluğunu –onun güzelliğini, çirkinliğini veya ne olduğunu– anlayabilmek için tüm bunları bir kenara itmeliyiz.

ARZU ANLAŞILMALI

– 3 NİSAN –

Arzu üzerinde durmaya devam edelim. Kendisine aykırı düşebilen, değişik yönlere çekilerek işkence edilen arzuyu biliyoruz, değil mi? Arzunun yarattığı acıyı, kargaşayı, endişeyi ve disiplini, kontrolü de. Ve arzuyla sonsuz savaşımızda onun şeklini bozuyor, onu tanınmayacak hallere sokuyoruz. Ama o her zaman orada, sürekli izliyor, bekliyor, zorluyor. Ona istediğinizi yapın –yönlendirin, kaçın, reddedin veya kabul edin, dizginleyin– o her zaman orada olacaktır. Ve şunu da biliyoruz, dini öğretmenler ve başkaları, arzusuz olmamız, arzudan özgürleşmemiz, bağısızlığı geliştirmemiz gerektiğini söylüyorlar. Bu gerçekten saçma bir şey çünkü arzu anlaşılmalı, yok edilmemeli. Arzuyu yok ederseniz yaşamı da yok etmiş olursunuz. Arzuyu saptırır, şekillendirir, kontrol eder, ona hükmeder veya onu bastırırsanız olağanüstü güzellikte bir şeyi yok ediyor olabilirsiniz.

ARZUNUN NİTELİĞİ

– 4 NİSAN –

...Arzuyu kınamadığınız, onu iyi veya kötü olarak yargılamadığınız, onun yalnızca farkında olduğunuz zaman ne olur? Bir şeyin farkında olmak ne demektir, biliyor musunuz acaba, merak ediyorum. Çoğumuz farkında değiliz çünkü kınamaya, yargılamaya, ölçmeye, tanımaya, seçmeye alışmışız. Seçim, her zaman çatışma sonucu yapıldığı için açıkça farkındalığı önler. Bir odaya girdiğiniz zaman farkında olmak, tüm mobilyayı, halıyı veya bunların olmadığını görmek; yalnızca görmek, yargılama hissi olmadan her şeyin farkında olmak çok zordur. Bir insana, çiçeğe, bir fikre, bir duyguya seçim yapmadan, yargılamadan bakmayı hiç denediniz mi?

Arzu ile de aynı şeyi yaparsanız, onu inkâr etmeden veya “Bu arzu ile, bu başını almış giden çirkin, arsız şeyle ben şimdi ne yapacağım?” demeden, ona isim takmadan, simge eklemeden, onu başka bir sözcük ile kapamadan onunla yaşamayı denerseniz o zaman arzu, kargaşa nedeni olmayı sürdürür mü? O zaman bir kenara konacak, yok edilecek bir şey olur mu? Onu yok etmek istiyoruz çünkü bir arzu diğerini parçalıyor, dolayısıyla çatışma, yokluk, sefillik ve aykırılık ortaya çıkıyor; bu durumda neden bu sonsuz çatışmadan kaçmaya çalıştığımızı anlıyoruz. Acaba insan arzunun bütünlüğünün farkında olabilir mi? Bütünlükten kastım bir arzu veya birçok arzu değil, arzunun kendisinin toplam niteliği.

İNSAN NEDEN ZEVK DUYMAMALI?

– 5 NİSAN –

Muhteşem bir günbatımı, güzel bir ağaç, geniş ve kıvrılarak akan bir nehir veya güzel bir yüz gördüğünüz zaman büyük

zevk alıyorsunuz değil mi? Bunun neresi yanlış? Aslında, bu yüz, bu nehir, o bulut, o dağ, hatıra haline geldiği an kargaşa ve ıstırap başlıyor ve bu hatıra daha fazla zevk talep ediyor; biz de bu durumların yinelenmesini istiyoruz. Hepimiz bunu biliyoruz. Belirli bir şeyden zevk aldım veya siz bir şeyden keyif aldınız, bunların yinelenmesini istiyoruz. Cinsellik, sanat yaşamı, zihinsel alan veya değişik bir şey, bunun yinelenmesini istiyoruz ve ben, işte bu sırada zevklerin zihni karartmaya, asılsız değerler yaratmaya başladığını düşünüyorum.

Önemli olan zevki anlamak, ondan kurtulmak değil; bu çok aptalca olurdu. Hiç kimse zevklerden kurtulamaz. Ama zevkin doğasını ve yapısını anlamak gerekir çünkü yaşam yalnızca zevk olsaydı ve insan bunu isteseydi, o zaman zevkle birlikte sefillik, kargaşa, yanılsama ve yarattığımız asılsız değerler de gelirdi ve sonunda hiçbir şey açık olamazdı.

SAĞLIKLI NORMAL BİR TEPKİ

– 6 NİSAN –

...Arzu neden yaşamımda bu denli güçlü ve etkili, bunu anlamalıyım. Doğru olabilir veya olmayabilir. Anlamalıyım. Bunu görüyorum. Arzu beliriyor, bu bir tepki, sağlıklı, normal bir tepki; tersi durumda ölü olurdum. Güzel bir şey görüyorum ve "Aman Allahım, bunu istiyorum," diyorum. İstemeseydim, ölü olurdum. Ama onu sürekli kovalamada acı var. Sorunum, zevk kadar acı da olması. Güzel bir kadın görüyorum, o çok güzel; güzel olmadığını söylemek saçma olurdu. Bu bir olgu. Ama zevke süreklilik veren nedir? Kuşkusuz düşünce, onu düşünmek...

Onu düşünüyorum. Arzu edilen nesne ile doğrudan ilişki kalkmıştır artık; şimdi düşünce, onun hakkında düşünerek, imge, resim, fikir sahibi olarak arzuyu artırmaktadır...

Düşünce araya girer ve "Buna sahip olmalısın; bu gelişmedir, bu önemlidir, şu önemli değildir, bu senin için elzemedir, şu senin için elzem değildir," demeye başlar.

Ama ben ona bakabilir ve arzu duyabilirim, düşünceyi karıştırmadan iş burada biter.

KÜÇÜK ŞEYLERE ÖLMEK

– 7 NİSAN –

Bir zevke zorla değil isteyerek ölmeyi, o zevki terk etmeyi denediniz mi hiç? Genelde ölmeyi istemezsiniz; ölüm gelir sizi alır, intihar dışında o, istemsiz bir olaydır. Gönüllü olarak, rahatlıkla ölmeyi, zevki terk etme hissini duymayı denediniz mi hiç? Kuşkusuz hayır! Şimdiki durumda idealleriniz, zevkleriniz, hırslarınız önem taşıyor. Yaşam yaşamak; bolluk, dolgunluk, terk etmek demektir; "ben" in önem taşıdığı bir durum, düşünme işlemi değildir. Küçük şeylere ölmeyi deneyin, bu yeterli olacaktır. Küçük zevklere rahatlıkla, kolayca, gülümseyerek ölü; işte o zaman zihninizin birçok şeye, anılara da ölebileceğini göreceksiniz. Belleğin işlevlerini üstlenen makineler –bilgisayarlar– var ama insan zihni, bellek ve çağrışımın mekanik alışkanlığından öte bir şeydir. Ancak zihin bildiği her şeye ölmezse o alışkanlıkları aşamaz.

Tüm bunların doğruluğunu görebilmek için genç bir zihin, işlevselliği sırf zaman içinde olmayan bir zihin gereklidir. Genç zihin her şeye ölür. Bunun doğruluğunu anında görüyor, birden hissediyor musunuz? Onun olağandışı önemini, engin inceliğini, o ölmenin güzelliğini, zenginliğini tümüyle göremeyebilirsiniz ama yalnızca onu dinlemek bile yeterlidir, bir şeylerin tohumu atılır; hem yüzeyde, bilinçte hem de bilinçdışının tüm derinliklerinde.

CİNSELLİK

– 8 NİSAN –

Cinsellik bir sorun çünkü sanki bu eylemde benliğin tam bir yokluğu söz konusu gibi. O anın içinde mutlusunuzdur çünkü benlik bilinci, “ben” son bulmuştur ve daha fazlasını istemektesiniz. Tam bir mutluluğun yer aldığı, geçmiş veya geleceğin olmadığı bu benliği terk etme durumunu sürdürmek istiyorsunuz. Tam bir kaynaşma ve bütünleşme ile gelen bu mutluluk en önemli şey olmuştur ve onu istiyorsunuz. Öyle değil mi? Bana katkısız bir keyif verdiği, kendimi tam olarak unuttuğum için daha fazlasına sahip olmak istiyorum. Neden daha, daha da fazlasını istiyorum? Çünkü başka her yerde çatışma içindeyim; her yerde, her seviyede benliğin güçlenmesi söz konusu. Ekonomik, sosyal, dini alanlarda benlik bilinci sürekli yoğunlaşıyor, bu da çatışma demek. Sonuç olarak yalnızca çatışma olduğunda benliğin bilincindesiniz. Benlik bilinci doğasından ötürü çatışmanın ürünüdür...

Dolayısıyla sorun kuşkusuz cinsellik değil, benlikten kurtulma. Benliğin olmadığı halin, birkaç saniye, birkaç gün de olsa tadını aldınız ve benliğin olduğu yerde çatışma, sefillik, uğraş var. Ve benliğin yok olduğu bu durum için sürekli özlem var.

EN ÜST DÜZEY KAÇIŞ

– 9 NİSAN –

Cinsellik sorunu derken ne demek istiyoruz? Eylemden mi yoksa eylem hakkındaki düşünceden mi söz ediyoruz? Kuşkusuz, eylemden değil. Yemek sizin için bir sorun ise cinsellik eylemi de aynı şekilde sorundur ama bütün gün düşünecek başka bir şeyiniz yok da sürekli yemeyi veya herhangi

bir şeyi düşünüyorsanız o zaman o, sorun olur... Görünen o ki onu siz kuruyorsunuz, neden? Sinema, dergiler, öyküler, kadınların giyim tarzı, her şey cinsellik hakkındaki düşüncelerinizi büyütüyor. Zihin neden bunu büyütüyor; daha da önemlisi, zihin neden cinsellik hakkında herhangi bir şey düşünüyor? Neden baylar, bayanlar? Bu bir sorun. Neden? Neden bu konu yaşamınızın merkezine oturmuş? İlgi alanınızda daha birçok şey olmasına rağmen tüm dikkatinizi cinselliğe veriyorsunuz. Ne oluyor, zihinleriniz neden hep bununla uğraşıyor? Çünkü bu, en üst düzey kaçışın bir yolu, değil mi? Tümüyle kendini unutma yolu. Şimdilik, hiç olmazsa bir an, kendinizi unutabilirsiniz ve bunu yapmanın başka bir yolu da yok. Yaşamda yaptığınız diğer her şey "ben"i, benliği vurguluyor. İşiniz, dininiz, tanrılarınız, liderleriniz, politik ve ekonomik eylemleriniz, kaçışlarınız, sosyal etkinlikleriniz, bir partiye katılıp diğerini reddetmeniz; tüm bunlar "ben"i vurguluyor ve güçlendiriyor... Kendinizi birkaç saniye için bile olsa tümüyle unutma yolu yani yaşamınızda en üst kaçış yolu tekse o zaman ona yapışırsınız çünkü mutlu olduğunuz tek an odur...

Dolayısıyla, sorunu düşünen zihni anlamadığınız sürece cinsellik, olağanüstü zor ve karmaşık bir sorun haline gelecektir.

CİNSELLİĞİ BİZ SORUN HALİNE GETİRDİK

– 10 NİSAN –

Neden her dokunduğumuz şeyi soruna dönüştürüyoruz? ...Cinsellik neden sorun oldu? Neden sorunlarla yaşamayı kabul ediyoruz, neden buna bir son vermiyoruz? Neden sorunlarımıza son vermiyoruz da onları her gün, her yıl taşıyoruz? Kuşkusuz cinsellik uygun bir soru ve bunu yakında yanıtla-

yacağım ama birincil sırada şu soru var: Neden yaşamı bir sorun haline getiriyoruz? Çalışmak, cinsellik, para kazanmak, düşünmek, hissetmek, tüm yaşam; neden bu bir sorun? Aslında sürekli belirli bir açıdan, sabit bir açıdan düşündüğümüz için değil mi? Her zaman merkezden çembere doğru düşünüyoruz ama çember çoğumuz için merkez ve dolayısıyla neye dokunursak yüzeysel çıkıyor. Ama yaşam yüzeysel değil onu tam anlamıyla yaşamak gerekiyor ve biz yalnızca yüzeysel yaşadığımız için yalnızca yüzeysel tepki tanıyoruz. Çemberde her yaptığımız kaçınılmaz bir şekilde sorun oluyor ve bu, bizim yaşamımız. Yüzeysel bölgede yaşıyoruz ve bu bölgenin tüm sorunları ile yaşamaya razıyız. Dolayısıyla çemberde yaşadığımız sürece sorunlar olacak; çember ise “ben” ve onun dışı dönük veya kişiselleşmiş algılamaları, evrenle, ülke ile veya zihnin uydurduğu başka bir şey ile özdeşleşmiş algılamaları demek. Dolayısıyla, zihnin alanında yaşadığımız sürece karışıklıklar, sorunlar olacak ve bütün bildiğimiz bu kadar.

SEVGİ DERKEN NE DEMEK İSTİYORSUNUZ?

– 11 NİSAN –

Sevgi bilinmez olandır. Ancak bilineni anlar ve ötesine geçebilirsiniz sevgiyi algılayabilirsiniz. Ancak zihin bilinen-den özgür olduğunda sevgi var olabilir. Dolayısıyla sevgiye olumsuz yaklaşmalıyız, olumlu değil.

Çoğumuz için sevgi nedir? Sevdiğimiz zaman sahiplenip egemen olmak, denetlemek istiyoruz veya körü körüne uyum gösteriyoruz. Sahiplenip egemen olma arzusundan kıskançlık ve yitirme korkusu doğuyor ve sonra bu içgüdüyü onaylıyoruz. Sahiplenmek, kıskançlığı ve hepimizin bildiği çatışmaları getiriyor. O zaman egemen olarak sahiplenmek, sevgi değil. Sevgi duygusallık da değil. Heyecanlı, duygusal, içli

olmak sevgiyi dışlar. Duyarlık ve heyecan, duyudan başka bir şey değildir.

...Cinnet, kargaşa ve çekişmeyi yalnız sevgi dönüştürebilir. Ne sağın ne de solun sistemi veya kuramı insanlığa barış ve mutluluk getirebilir. Sevginin olduğu yerde sahiplenerek egemen olmak yoktur, kıskançlık yoktur; merhamet ve şefkat vardır, kuramsal olarak değil, gerçekten vardır; eşiniz, çocuklarınız, komşunuz, yardımcınız için... Yalnız sevgi, merhamet ve güzellik, düzen ve barış getirebilir. "Sen" var olmayı durdurduğu anda, nimetleriyle birlikte sevgi gelir.

EGEMEN OLARAK SAHİPLENDİKÇE SEVEMEYİZ

– 12 NİSAN –

Sevgiyi bir duyu olarak biliyoruz, değil mi? Sevdığımızı söylediğimiz zaman kıskançlığı, korkuyu, endişeyi biliyoruz. Birini sevdiğinizi söylediğiniz zaman kıskançlık, egemen olma arzusu, sahip olma arzusu, yitirme korkusu ve benzeri birçok şey de birlikte geliyor. Tüm bunlara sevgi diyoruz; korkusuz, baskısız sevgi bilmiyoruz; korku içermeyen o sevgi halini sırf sözcüklerle anlatıyor, onu saf, ilahi, kişisellikten uzak olarak veya başka bir şekilde açıklıyoruz ama asıl olan şu ki kıskancız, hükmediyoruz, baskı kuruyoruz. Tüm bunlar sona erdiği zaman ancak o sevgi halini bilebiliriz; egemen olarak sahiplendikçe asla sevemeyeceğiz... Ne zaman sevdiğiniz insanı düşünüyorsunuz? Uzakta olduğu zaman, sizi terk ettiği zaman onu düşünüyorsunuz... Demek ki sevdiğinizizi söylediğiniz insanı yalnızca rahatsız olduğunuz, acı çektiğiniz zaman arıyorsunuz ve o insana sahip olduğunuz sürece onu düşünmek zorunda değilsiniz çünkü sahip olma da rahatsızlık yok...

Rahatsız olduğunuz zaman düşünmeye başlıyorsunuz ve düşünmenizi *sevgi* diye adlandırdığınız sürece rahatsızlık kaçınılmaz. Kuşkusuz sevgi bir zihin olayı değil ve zihindekiler –kıskançlık, hırs, biri olma, başarılı olma arzusu– kalplerimizi doldurduğu için sevgi nedir bilmiyoruz. Bütün bunlar kalplerinizi dolduruyor ve sonra siz seviyorum, diyorsunuz; iyi ama tüm bu yanıltıcı unsurlar sizin içinizdeyken nasıl sevebilirsiniz? Dumanın olduğu yerde has alev olabilir mi?

SEVGİ BİR GÖREV DEĞİLDİR

– 13 NİSAN –

...Sevginin olduğu yerde görev yoktur. Eşinizi sevdiğiniz zaman malınızı, sıkıntılarınızı, endişelerinizi, sevinçlerinizi, her şeyinizi onunla paylaşırsınız. Baskı kurmazsınız. Siz ve eşiniz kullanılıp kenara atılacak bir şey, adınızı sürdürecektik üreme makinesi değilsiniz. Sevginin olduğu yerde *görev* sözcüğü yok olur. Kalbinde sevgi olmayan insan, haklar ve görevlerden söz eder; bu ülkede sevginin yerini haklar ve görevler almış. Kurallar sevginin sıcaklığından daha önemli olmuş. Sevginin olduğu yerde sorun basittir; sevginin olmadığı yerde ise sorun karmaşıktır. Bir insan eşini ve çocuklarını severse asla haklar ve görevler temelinde düşünemez. Baylar, kalplerinizi ve zihinlerinizi inceleyin. Biliyorum gülüp geçeceksiniz; bu bir şeye gülerек onu kenara itmek düşüncesizin oynadığı bir oyundur. Eşiniz sizin sorumluluklarınızı, malınızı paylaşmıyor, sahip olduğunuz şeylerin yarısına sahip değil çünkü kadını kendi seviyenizin altında, bir kenarda tutup istediğiniz zaman kullanacağınız cinsel bir nesne olarak görüyorsunuz. Dolayısıyla, *haklar* ve *görevler* sözcüklerini türettiniz ve kadın isyan ederse ona bu sözcükleri fırlatıyorsunuz. Ancak durağan bir toplum, bozulmakta olan bir toplum haklar ve

görevlerden söz eder. Kalplerinizi ve zihinlerinizi gerçekten incelerseniz sevgiden yoksun olduğunuzu göreceksiniz.

ZİHNİN ÜRÜNÜ

– 14 NİSAN –

Sevgi dediğimiz şey, zihnin ürünü. Kendinize bakın, baylar ve bayanlar; söylediğimin açıkça doğru olduğunu göreceksiniz; tersi durumda yaşamlarımız, evliliklerimiz, ilişkilerimiz tümüyle değişik olurdu ve yepyeni bir topluma sahip olurduk. Birbirimize kaynaşma ile değil, sevgi, evlilik dediğimiz anlaşma ile bağlanıyoruz. Sevgi erimez, uyarlanmaz; kişisel veya karşıtı değildir, o bir oluş halidir. Daha büyük bir şeyle kaynaşmayı, başka biri ile birleşmeyi arzu eden insan, ıstıraptan, kargaşadan kaçıyor demektir ama zihin hâlâ ayırdır, bu da parçalanma, dağılma demektir. Sevgi erime veya yayılma bilmez, kişisel veya karşıtı değildir, o zihnin bulamadığı bir oluş halidir; zihin onu anlatabilir, adlandırabilir ama sözcük ve açıklama sevgi değildir. Zihin yalnızca sessiz olduğu zaman sevgiyi bilir ve o sessizlik hali, geliştirilecek bir şey değildir.

EVLİLİĞİ DÜŞÜNÜRKEN

– 15 NİSAN –

İçinde cinsel ilişki, sevgi, arkadaşlık, paylaşma olan evlilik sorununu anlamaya çalışıyoruz. Sevgi yoksa evlilik yüzkarası oluyor kuşkusuz, değil mi? O zaman yalnızca bir tatmin yolu oluyor. Sevmek en zor şeylerden biri, değil mi? Sevgi ancak benliğin olmadığı yerde oluyor. Sevgi olmadan ilişki bir acı; ne kadar memnunluk verici de olsa yüzeysel de olsa bıkkınlık getiriyor, alışkanlığa, huya dönüşüyor. O zaman cinsellik

sorunları öne çıkıyor. Gerekli veya değil, evliliği düşünürken ilk önce sevgi kavranmalı. Kuşkusuz, sevgi saf ve temiz; sevgisiz iffetli olamazsınız; kadın veya erkek olarak cinsellikten uzak durabilirsiniz ama sevgi olmadığı zaman iffetli ve saf olmak mümkün değildir. Saf ve temiz olma ideale sahipseniz, yani iffetli biri haline gelmek istiyorsanız, bunun içinde sevgi yoktur çünkü gerçekliği bulmanıza yarayacağını sandığınızı soylu olma arzusu, sevgiden yoksundur. Hovardalık, saf ve temiz değildir. Ancak bozulma ve ıstırap getirir. Bir ideal peşinde koşmak da öyle. Her ikisi de sevgiyi dışarıda bırakır, her ikisi de bir şey haline gelmeyi, bir şeye düşkünlüğü ima eder. Dolayısıyla siz önemli olursunuz ve sizin önem kazandığınız yerde sevgi yoktur.

SEVGİ AYARLANMAZ

– 16 NİSAN –

Sevgi zihnin bir ürünü değildir, öyle mi? Sevgi sırf cinsel eylem değildir, öyle mi? Sevgi zihnin asla algılayamayacağı bir şeydir. Sevgi formüllere dökülemez. Ve siz sevgi olmadan ilişkiliniyorsunuz, sevgi olmadan evleniyorsunuz. Sonra bir evlilikte kendinizi “birbirinize göre ayarlıyorsunuz.” Ne hoş bir söz! Kendinizi birbirinize göre ayarlıyorsunuz; bu yine düşünsel bir işlem, değil mi? Bu ayarlama belli ki zihinsel bir işlem. Tüm ayarlamalar öyledir. Ama kuşkusuz, sevgi ayarlanamaz. Biliyorsunuz değil mi, beyler, birini severseniz bunda “ayar” yok. Yalnızca tam bir kaynaşma var. Sevgi olmadığı zaman ayarlara başlıyoruz. Ve bu ayarlamaya evlilik diyoruz. Bu yüzden evlilik, çatışmanın, iki insan arasındaki savaşın kaynağı oluyor ve başarısızlığa doğru gidiyor. Olağanüstü karmaşık bir sorun ile karşı karşıyayız, tüm sorunlar gibi, ama bu durumda iştah ve dürtüler çok güçlü. Demek ki

sırf kendini ayarlayan bir zihin temiz ve sade olamaz. Cinsellik yolu ile mutluluk arayan bir zihin asla temiz ve sade olamaz. Eylem sırasında bir an için kendinizden vazgeçiyor, kendinizi unutuyor gibi oluyorsanız da zihnin bu mutluluğu kovalaması, onun saf ve temiz olmasını önlüyor. İffet ancak sevginin olduğu yerde vardır.

SEVMEK SAF VE TEMİZ OLMAKTIR

– 17 NİSAN –

Bu cinsellik sorunu basit değildir ve kendi seviyesinde çözülemez. Tek başına biyolojik çözüm saçma; olaya din açısından bakmak, onu fiziksel bir ayar veya bezlerin çalışması gibi görüp çözmeye çalışmak veya yasaklar ve kınamalar ile kısıtlamak hiç de olgun olmayan, çocukça ve aptal yaklaşımlar. Bu konu en üst seviyede zekâ gerektirir. Kendimizi başkası ile olan ilişkimiz içinde anlamak, doğamızı anlamaktan çok daha seri ve usta bir zekâ ister. Ama biz zekâ olmadan anlamaya çalışıyoruz; anında eylem, çabuk çözüm istiyoruz ve sorun gitgide daha önemli olmaya başlıyor... Sevgi sırf düşünce değil; düşünceler yalnızca beynin dıştaki eylemi. Sevgi çok daha derin, çok daha engin ve yaşamın enginliği ancak sevgide keşfedilebilir. Sevgi olmadan yaşamın anlamı yok ve varlığımızın hüznü yanı bu. Olgunlaşmadan yaşıyoruz; bedenlerimiz yaşıyor, şişmanlıyor, çirkinleşiyor ve biz düşüncesizliğimizi sürdürüyoruz. Onun hakkında okuyor ve konuşuyoruz ama yaşamın güzel kokusunu asla bilemiyoruz. Yalnızca okumak ve sözcükler kullanmak, yaşamı zenginleştirecek sıcak yürekliliğin eksikliğini gösterir; böyle bir sevgi niteliği olmadan ne yaparsanız yapın, ister bir topluluğa girin ister kanun koyun, bu sorunu çözemezsiniz. Sevmek saf ve temiz olmak demektir.

Sırf zihin gücü, el değmemiş olmak değildir. Düşüncesinde iffetli, saf ve temiz olmak isteyen kişi aslında bunun tam tersidir çünkü sevgiden yoksundur. Yalnızca seven insan bozulmamış, saf ve dürüsttür.

SÜREKLİ DÜŞÜNCE, BOŞA ENERJİ HARCAMAKTIR

– 18 NİSAN –

Çoğumuz yaşamımızı bir çaba ve mücadele içinde geçiriyoruz; bu çaba, uğraş, çalışma, enerjinin dağılması demek. İnsan çağlar boyunca, gerçeği veya Tanrıyı –veya ona ne isim veriyorsa– bulmak için bekâr olması gerektiğini söylemiş; yani, bekâret yemini etmiş ve yeminini tutmak için de tüm yaşamı boyunca kendisi ile boğuşmuş, kendini bastırmış, kontrol etmiş. Şu enerji israfına bakın! Düşkünlük göstermek de enerji israfı. Siz baskı yaptıkça da önemi artıyor. Baskı ve kontrol için, arzuları reddetmek için harcanan çaba zihni çarpıtıyor ve bu çarpıtmanın sonucunda dünya nimetlerinden uzaklaşma, kendini reddetme hissi güçleniyor ve sertleşiyor. Lütfen dinleyin. Bunu kendinizde ve çevrenizdeki insanlarda izleyin. Bu enerji israfını, bu savaşı izleyin. Cinselliğin kendisini veya eylemini değil de idealleri, imgeleri, zevki önemsemek ve bunlar hakkında durmaksızın düşünmek, boşa enerji harcamaktır. Çoğu insan, reddederek veya bekâret yemini ederek veya sürekli bunun üzerinde düşünerek enerjisini boşa harcıyor.

İDEAL PEŞİNDE KOŞAN SEVGİYİ BİLEMEZ

– 19 NİSAN –

Tanrıya ulaşmak için cinsellikten sakınanlar, iffetli değildirler çünkü bir sonuç veya kazanç arıyorlar ve cinselliğin yeri-

ne amacı, sonucu koyuyorlar; bu da korku anlamına geliyor. Kalpleri sevgiden yoksun, saflık yok; ancak saf bir kalp gerçekliği bulabilir. Baskı altında, disiplinli bir kalp sevgi nedir bilemez. Eğer alışkanlıklara, duyulara –dini, fiziksel, psikolojik– takılmışsa sevgiyi bilemez. İdeal peşinde koşan taklit eder, bu yüzden sevgiyi bilmez. Cömert olamaz, kendini düşünmekten kendini tümüyle özgür bırakamaz. Kalp ve zihin korkunun, duyusal alışkanlıkların yükünden kurtulmuşsa, cömertlik ve şefkat varsa ancak, sevgi de vardır. Böyle bir sevgi iffetli, saf ve temizdir.

TUTKUYU ANLAMAK

– 20 NİSAN –

Kendini cezalandırmak dindar bir yaşam mıdır? Bedenin veya zihnin aşağılanması, anlayış işareti midir? Kendine işkence etmek gerçekliğe giden yol mudur? Bekâret inkâr mıdır? Feragat ederek ne kadar uzağa gidebileceğinizi sanıyorsunuz? Çatışmayla barış gelebilir mi? Süreç sonuçtan çok daha önemli değil mi? Sonuç belki var ama süreç kesinlikle orada. Asıl olan, *var olan* anlaşılmalı; hükümle, idealle ve kurnaz mantıkla boğulmamak. Mutluluk yolu hüzünden geçmez. Tutku denilen şey anlaşılmalı, bastırılmamalı veya buharlaştırılmamak; onun yerine geçecek bir şey bulmak da işe yaramaz. Yaptığınız her şey, bulduğunuz her düzen ve oyun, sevmediklerinizi ve anlamadıklarınızı yalnızca güçlendirir. Tutku dediğimiz şeyi sevmek, onu anlamak demektir. Sevmek, doğrudan paylaşmak demektir; içerlediğiniz bir şeyi, hakkında fikriniz ve çıkarımlarınız olan bir şeyi sevemezsiniz. Karşısında olmak için yemin ettiğiniz tutkuyu nasıl anlar ve sevebilirsiniz? Yemin bir direnç şeklidir ve direndiğiniz şey eninde sonunda sizi fetheder. Hakikat fethedilemez, ona

aniden saldıramazsınız, onu tutmaya çalıştığınız anda elinizden kaçıp gider. Hakikat sessizce, siz bilmeden gelir. Bildiğiniz şey hakikat değildir, o yalnızca bir fikir, bir simgedir. Gölge ile gerçek bir değildir.

ARAÇ VE AMAÇ BİRDİR

– 21 NİSAN –

Kurtuluşa erişmek için hiçbir şey gerekli değildir. Pazarlıkla, özveriyle, eleyerek ve çıkararak ona erişemezsiniz. Satın alabileceğiniz bir şey değil o. Bu yolları denerseniz ancak bir pazar ürünü alabilirsiniz, o da gerçek olmaz. Hakikat satın alınamaz, hakikat yolu yoktur; eğer bir yol varsa bunun sonu hakikat değildir çünkü araç ve amaç birdir, ayrı değildir. Kurtuluşa, gerçeğe erişmek amacı ile iffetli olmak, gerçeğin reddidir. İffet, bir şey satın alabileceğiniz para değildir...

Neden el değmemişliğin elzem olduğunu düşünüyoruz? Cinsellikle ne demek istiyoruz? Eylemin kendisi değil, onu düşünmek, hissetmek, beklemek, ondan kaçmak; bizim sorunumuz bu. Sorunumuz, duyular ve daha, daha istemek. Kendinizi izleyin, komşunuzu değil. Neden düşünceleriniz cinselliğe odaklanmış? Saflık, sevginin olduğu yerde yaşar, sevgi yoksa şehvetin değişik bir şekline dönüşür. İffetli olmaya çabalamak, başka bir şey olmayı istemek gibidir; bir insanın güçlü olmayı, örneğin, tanınmış bir avukat, politikacı olmayı istemesi gibi; değişiklik bu düzeyde. Bu iffet değil, yalnızca bir düşün sonucu, belirli bir arzuya duyulan direncin sonucu... Yani, sevginin olduğu yerde iffet bir sorun olmaktan çıkıyor. O zaman yaşam da sorun değil, yaşam sevginin bütünlüğünde tam olarak yaşanmalı ve işte bu devrim, yeni bir dünya getirebilir.

TAM TERK

– 22 NİSAN –

Belki de her şeyi tümüyle terk ettiğiniz, bıraktığınız bir zihin hali hiç yaşamadınız. Derin bir tutku olmadan her şeyi terk edemezsiniz, değil mi? Her şeyi terk, düşünce veya duygu yolu ile olamaz. Kuşkusuz yalnızca yoğun tutku olduğu zaman tam terk vardır. Bu sözcük sizi korkutmasın çünkü tutkusuz insan, yoğunlaşamayan insan hiçbir zaman güzelliğin niteliğini anlayamaz veya hissedemez. Yedekte bir şeyler tutan, çıkarı olan bir zihin; konuma, güce, üne yapışan bir zihin; saygın olan bir zihin –ki bu korkunç– böyle bir zihin hiçbir zaman kendini terk edemez.

TUTKUNUN ŞU SAF ALEVİ

– 23 NİSAN –

Çoğumuzda pek az tutku var. Şehvetli olabiliriz, bir şeyin özlemi içinde olabiliriz, bir şeyden kaçmak istiyor olabiliriz; tüm bunlar kişiye bir miktar yoğunluk verebilir. Ama uyanıp da bu amacı olmayan tutku alevine kendimizi bırakmadığımız sürece hüznün denilen şeyi anlayamayacağız. Bir şeyi anlamak için tutkunuz, tam dikkat yoğunluğunuz olması gerekir. Aykırılık, çatışma yaratan tutkunun ise saf alevi olamaz; üzüntüyü sona erdirmek, onu dağıtmak için bu saf tutku alevinin var olması gerekiyor.

DUYGUNUN ÖTESİNDE GÜZELLİK

– 24 NİSAN –

Tutkusuz güzellik olabilir mi? Resimlerin, binaların, boyanmış kadınların ve benzeri şeylerin güzelliğinden söz etmi-

yorum. Onların kendilerine göre güzellikleri var. İnsan tarafından bir araya getirilen bir şey, örneğin, bir katedral, bir tapınak, bir resim, bir şiir veya bir heykel güzel olabilir veya olmayabilir. Ama tutku olmayınca algılanamayan, anlaşılamayan veya bilinemeyen bir güzellik vardır ki bu düşünce ve duyguların ötesindedir. Bu yüzden tutku sözcüğünü yanlış anlamayın. O çirkin bir sözcük değil; o, bir markette satın alabileceğiniz veya hakkında romantik bir hava içinde konuşabileceğiniz bir şey değil. Heyecan veya hisle hiçbir ilgisi yok. O saygın bir şey de değil; o, asılsız olan her şeyi yakan bir alev. Ve biz bu alevin, severek sıkıca sarıldığımız, önemli addettiğimiz şeyleri yakıp yutmasından çok korkuyoruz.

HER ŞEY İÇİN BİR TUTKU

– 25 NİSAN –

Çoğumuz tutkuyu bir tek şey için, cinsellik için, kullanıyoruz veya tutku içinde acı çekip bu acıyı çözmeye çalışıyoruz. Ben *tutku* sözcüğünü, pisliğe, bakımsızlığa, yoksulluğa, muazzam zenginliklere ve yolsuzluklara, bir ağacın, bir kuşun güzelliğine, suyun akışına, üstüne gece gökyüzü aksetmiş bir göle çok güçlü hisler besleyen ve duyarlı olan bir zihin hali, olma hali, içinizdeki özün hali –eğer varsa böyle bir şey– için kullanıyorum. Tüm bunları yoğun ve güçlü hissetmek elzem. Çünkü tutkusuz bir yaşam boştur, sıgırdır ve pek anlam taşımaz. Bir ağacın güzelliğini göremiyor ve onu sevemiyorsanız, ona yoğun özen gösteremiyorsanız yaşamıyorsunuz demektir.

SİZİ TEMİN EDERİM Kİ SEVGİ TUTKUDUR

– 26 NİSAN –

Tutkulu değilseniz duyarlı olamazsınız. Bu *tutku* sözcüğünden korkmayın. Çoğu dini kitap, guru, hoca, lider ve benzerleri “Tutkulu olmayın” der. Ama tutkulu değilseniz nasıl çirkine, güzele, fısıldayan yapraklara, günbatımına, gülümsemeye, ağlamaya duyarlı olabilirsiniz? Tam bir terk içeren tutku hissi olmadan nasıl duyarlı olabilirsiniz? Baylar, lütfen beni dinleyin ve tutkuyu nasıl edinebilirim diye sormayın. Biliyorum, hepiniz iyi bir iş bulmada veya zavallı birinden nefret etmede veya birini kıskanmada tutkulusunuz ama ben tümüyle değişik bir şeyden söz ediyorum, seven tutkudan. Sevgi, “ben” içermeyen bir haldir; sevgi, kınamayan, cinsellik doğru veya yanlış, bu iyi ve şu kötü demeyen bir haldir. Sevgi bu aykırılıkların hiçbirini değildir. Sevgide aykırılık yaşamaz. Tutkusuz bir kimse nasıl sevebilir? Tutku olmadan bir insan nasıl duyarlı olabilir? Duyarlı olmak, yanında oturan komşunu hissetmek, bakımsızlığı, pisliği ve yoksulluğu ile bu kentin çirkinliğini, nehrin, denizin, gökyüzünün güzelliğini görebilmektir. Eğer tutkulu değilseniz tüm bunlara nasıl duyarlı olabilirsiniz? Gülümsemeyi, gözyaşını nasıl hissedebilirsiniz? Sizi temin ederim ki sevgi tutkudur.

TUTKULU ZİHİN SORUYOR

– 27 NİSAN –

Belli ki tutku olması gerekiyor ve soru, bu tutkunun nasıl canlandırılacağı. Birbirimizi yanlış anlamayalım. Yalnızca çok küçük bir şey olan cinsel tutkudan değil, her anlamda tutkudan söz ediyorum. Çoğumuz bu cinsel tutku ile doyuma erişiyoruz çünkü diğer tutkular silinmiş. Ofiste, fabrikada, bir

işi takip ederken, alışılmışta, öğrenme yöntemlerinde; sonuç olarak tutkular yok, yaratıcı bir telaş ve gevşeme hissi yok. Bu durumda cinsellik önem kazanıyor ve ufak tefek, önemsiz tutkular içinde kendimizi kaybediyoruz; bu da sonunda dar ve erdemli zihin için muazzam bir sorun oluyor veya çok çabuk bir alışkanlık haline gelip ölüyor. Tutku sözcüğünü tam kapsamlı olarak kullanıyorum. Yoğun hisseden tutkulu bir insan yalnızca küçük bir iş –başbakanlık, aşçılık veya başka bir iş de olabilir– ile mutlu olmaz. Tutkulu bir zihin, hoşnutsuzluğunu kapatacak bir şey bulup sonra uykuya dalacağı yerde soruşturur, araştırır, bakar, talep eder. Tutkulu bir zihin arar, yoklar, gelenekleri sorgular; o kararını almış, varacağı yere varmış bir zihin değil, sürekli bir yerlere giden genç bir zihindir.

KÜÇÜK ZİHİN

– 28 NİSAN –

Tutkulu bir zihin arar, yoklar, gelenekleri sorgular; o kararını almış, varacağı yere varmış bir zihin değil, sürekli bir yerlere giden genç bir zihindir.

Peki, böyle bir zihin nasıl oluşacak? Kendi kendine oluşmalı. Belli ki önemsiz şeylerle uğraşan zihin bunun üzerinde çalışamaz. Tutkulu olmak için çabalayan bir zihin, her şeyi kendi küçüklüğüne indirger. Zihin kendi önemsizliğinin farkında olur da bunun için hiçbir şey yapmazsa, tutkulu hal oluşur. Acaba anlatabiliyor muyum? Belki de hayır. Ama daha önce söylediğim gibi sınırlı bir zihin, ne kadar hevesli olursa olsun ufak kalmayı sürdürür; bu, apaçık ortada şüphesiz. Küçük zihin aya gidebilir, yöntem öğrenebilir, tartışma ve savunma yapabilir ama hâlâ küçük bir zihindir. Demek ki küçük zihin “Tutkulu olmalıyım ki değerli bir şeyler yapayım,”

dediği anda tutkusu da küçük olacaktır, değil mi? Tıpkı, ufak bir adaletsizliğe kızmak veya göze çarpmayan küçük bir köyde göze çarpmayan küçük bir zihnin yaptığı ufak reform ile tüm dünyanın değişeceğini düşünmek gibi. Eğer küçük zihin bunları görebilirse, küçük olduğunu algılayabilirse tüm etkinlikleri değişim geçirecektir.

KAYIP TUTKU

– 29 NİSAN –

Mesele sözcükte değil. *Tutku* sözcüğü tutku değildir. Bunu hissetmek ve istemsiz, amaçsız buna yakalanmak, arzu denilen bu şeyi dinlemek, güçlü veya zayıf arzularınıza kulak vermek; işte bunları yaparsanız arzuyu bastırdığınız, onu çarpıttığınız, onu memnun etmek veya onunla ilgili bir şeyler yapmak istediğiniz zaman, onun hakkında fikir sahibi olduğunuz zaman ona ne çok zarar verdiğinizi görürsünüz.

Çoğu insan bu tutkuyu yitirmiştir. Belki de gençken hafif bir söylem olarak zengin olmak, ünlü olmak ve kentsoylu veya saygın olmak vardı. Ama toplum –toplum sizsiniz– bunu bastırıyor. Böylece o insan, ölü olan, saygın olan, bir damla tutkusu bile olmayan size, yani topluma, uyum sağlıyor ve sonra sizin parçanız oluyor, tutkuyu yitiriyor.

AMAÇSIZ TUTKU

– 30 NİSAN –

Amaçsız tutku halinde tüm bağılıktan arınmış bir yoğunluk vardır ama tutkunun bir amacı varsa bağılılık da vardır ve bağılılık, üzüntünün başlangıcıdır. Çoğumuz bağılıyız; bir insana, bir ülkeye, bir inanca, bir fikre yapışırsınız ve bu nesne bizden alınrsa veya önemini yitirirse kendimizi boş ve yeter-

siz buluruz. Bu sefer başka bir şeye yapışarak ve onu tutkumuzun nesnesi yaparak boşluğu doldurmaya çalışırız.

Kalbinizi ve zihninizi inceleyin. Ben yalnızca kendinize baktığınız bir aynayım. Bakmak istemiyorsanız önemi yok ama bakmak istiyorsanız kendinize acımasızca, yoğunlukla ve açıkça bakın; ıstırabınızı, endişelerinizi, suçluluk duygunuzu dağıtma umuduyla değil, her zaman kedere yol açan bu olağanüstü tutkuyu anlamak için bakın.

Amaç olursa tutku şehvete dönüşür. Bir şey için –insan, fikir, doyum hissi– tutku varsa bundan aykırılık, çatışma, çaba doğar. Belirli bir hale erişmek veya onu orada tutmak için çabalyorsunuz veya bir zamanlar var olan ama şimdi yitirilmiş bir hali yeniden yakalamak istiyorsunuz. Ama benim sözünü ettiğim tutku, aykırılığa, çatışmaya izin vermez. Onun bir amaçla ilişkisi yoktur, dolayısıyla o bir etki, bir sonuç değildir.

MAYIS

Zekâ

Hisler

Sözcükler

Koşullanma

SAFLIKLA DOLU BİR ZİHİN

– 1 MAYIS –

Hakikat, gerçek Tanrı –gerçek Tanrı, insanın yarattığı Tanrı değil– bozulmuş, küçük, sığ, dar ve sınırlı bir zihin istemez. Takdir edilmesi için sağlıklı ve zengin bir zihne gereksinim vardır; bilgi değil, saflık açısından zengin bir zihin, üzerinde deneyimin çizgisi olmayan, zamanın ötesinde bir zihin. Kendi rahatınız için oluşturduğunuz tanrılar işkenceyi, donuklaştırılmış zihni kabul ederler. Ama asıl Tanrı bunu istemez; o kalbi dolu, zengin ve yoğun hislere açık, ağacın güzelliğini, çocuğun gülümseyişini ve yiyecek bulamamış bir kadının keskin acısını görebilen eksiksiz ve bütün bir insan ister.

Bu olağanüstü hissi, bu duyarlılığı her şeye –hayvana, duvarın üzerinde yürüyen kediye, pisliğe, kirliliğe, yoksulluk, sefalet ve umutsuzluk içindeki insanlara– taşıyabilmeksiniz. Duyarlı olmalısınız; bu gelip geçici “bir heyecan, yalnızca belirli bir yönde yoğun hissetmek değil, bu sınır uçlarınızla, gözlerinizle, bedeninizle, kulaklarınızla, sesinizle duyarlı olmak demektir. Her an tümüyle duyarlı olmalısınız. Bu denli duyarlı olmadıkça zekâ olmaz. Zekâ, duyarlılık ve gözlem ile gelir.

DUYGUNUN YAŞAMDAKİ ROLÜ NEDİR?

– 2 MAYIS –

Duygu nasıl oluşur? Çok basit. Uyarıcı ve sinir yolu ile. Bana iğne batırırsınız, zıplarım; beni översiniz, çok mutlu olurum;

bana hakaret edersiniz, hoşlanmam. Duygular, duygularımız aracılığıyla oluşur. Ve çoğumuz haz duygusuyla harekete geçer; tabii ki Beyefendi. Siz bir Hindu olarak tanınmak istiyorsunuz. O zaman ne denli eski olursa olsun bir gruba, bir topluluğa, bir geleneğe bağlısınız demektir ve Gita* ile, Upanişadlar** ile, dağların tepesindeki gelenekler ile birlikte anılmak hoşunuza gider. Bir Müslüman da kendi grubunu ister, diğerleri de. Duygularımız uyarıcılarla, çevre ile ve diğer yollarla oluşur. Bu apaçık ortada.

Duygunun yaşamdaki rolü nedir? Duygu yaşam mıdır? Anlıyor musunuz? Haz sevgi midir? Arzu sevgi midir? Eğer duygu sevgi ise sürekli değişen bir şeyler var. Doğru mu? Tüm bunları bilmiyor musunuz?

...Demek ki heyecanların, hassas duyguların, heveslerin kendini iyi hissetmenin, bütün bunların şefkat ile, sıcakkanlı sevgi ile hiçbir ilgisi yok. Tüm duygular, hissedilenler düşünce ile ilgilidir ve dolayısıyla haz ve acıya yol açar. Sevgide acı, üzüntü yoktur çünkü o, haz veya arzunun sonucu değildir.

ZEKÂYI ÖZGÜRLEŞTİRMEK

– 3 MAYIS –

Önermeme izin verirseniz, ilk yapılacak şey neden belirli bir şekilde düşündüğünüzü ve neden belirli bir tarzda hissettiğinizi bulmaktır. Değiştirmeye çalışmayın, düşüncelerinizi ve duygularınızı incelemeye çalışmayın ama neden özel bir çizgide düşündüğünüzün, hangi amaçla davrandığının bilincine varın. İnceleme yolu ile amacınızı veya başka bir şeyi bulabilirsiniz ama bu gerçek olmaz. Yalnızca, düşüncenizin ve duygunuzun olduğu anın yoğun olarak farkında olursanız

* Hindistan'ın en eski kutsal kitaplarından. (çev.)

** Hint tasavvuf öğretileri. (çev.)

gerçek bir şey ortaya çıkar. İşte o zaman bunların olağanüstü incelik ve zarıflığını görebilirsiniz. “Olmalı-Olmamalı” dedğiniz anda, bu dürtülerde, düşünce ve duygunun hızlı gezinmelerini hiçbir zaman keşfedemezsiniz. Eminim, siz “-meli/-malı” okulunda yetişmişsinizdir ve böylece düşünce ve duygular yok olmuştur. Sistemler, yöntemler ve öğretmenler sizi kısıvrak yakalamış ve güçsüzleştirmiştir. O zaman bütün bu “-meli” ve “-malı”ları bırakın. Bu, hovarda olacaksınız anlamına gelmez; yalnızca sürekli “-meli” “-malı” diyen bir zihnin farkında olun. İşte o zaman bir sabah çiçeğinin açması gibi zekâ uyanır, eylem, yaratma ve algılama başlar.

ZİHİN ZEKÂYA KARŞI

– 4 MAYIS –

Zihni eğitmenin sonucu zekâ değildir. Daha doğrusu, kişi zihinsel ve duygusal açıdan uyum içinde olursa zekâ oluşur. Zihin ve zekâ arasında büyük bir fark vardır. Zihin, duygudan bağımsız davranan düşüncedir. Duygu olmaksızın belirli bir yönde eğitilen zihin ile kişi, müthiş idrak sahibi olabilir, ama zekâ sahibi olmayabilir çünkü zekânın özünde muhakeme kadar hissetmek de vardır; zekâda her iki nitelik de eşit yoğunlukta ve uyum içindedir.

...Duygularınızı işe taşırsanız iş iyi yönetilemez veya dürist olamaz, denir. Bundan dolayı zihninizi bölümlere ayırırsınız; bir bölümde dini inançlar yer alır, diğerinde duygularınız, üçüncü bölümde ise akıl ve duygu dünyanız ile hiçbir ilgisi olmayan iş çıkarlarınız bulunur. İş zihniniz yaşama, para kazanma olarak bakar. Böylece bu karmakarışık varoluş, bu bölünme sürer gider. İşte gerçekten zekânızı kullanırsanız, yani, duygu ve düşünceleriniz uyum içinde olursa işiniz belki başarısız olabilir. Büyük olasılıkla da olacaktır. Ve siz bel-

ki, bu tarz yaşamın saçmalığını, insafsızlığını ve sömürsünü anladığınız anda da bu başarısızlığa izin vereceksiniz.

Tüm yaşama, sırf zihin yerine, zekânız ile yaklaşmadıkça dünyanın hiçbir sistemi insanı bir lokma ekmek için verdiği bu kesintisiz didinmeden kurtaramayacak.

DUYGUSALLIK VE DUYGU ACIMASIZLIK YARATIR

– 5 MAYIS –

Sevginin söz konusu olduğu yerde duygusallık veya duygunun yer almadığını görüyoruz. Duygusallık ve duygular, beğenmek ve beğenmemek ile ilgili tepkiler. Seni beğeniyorum ve heyecanlanıyorum, bu yeri beğeniyorum, burası çok güzel; bunun anlamı diğerini beğenmediğimdir. Dolayısıyla, duygusallık ve duygu acımasızlık yaratıyor. Hiç bu konuya baktınız mı? Milli bayrak denilen kumaş parçası ile özdeşleşme, bir duygu ve hassasiyet unsurudur ve siz bu unsur için öldürmeye hazırsınız; bunun adı da ülke sevgisi, komşu sevgisi? Görülüyor ki duygusallık ve duygu söz konusu olduğunda sevgi yok oluyor. Bu duygu, beğenme ve beğenmeme acımasızlığını besliyor. Ve yine görülüyor ki kıskançlığın olduğu yerde sevgi yaşamıyor. Sizi kıskanıyorum çünkü daha iyi bir konuma, daha iyi bir işe, daha güzel bir eve sahipsiniz, daha hoşsunuz, daha zekisiniz, daha uyanıksınız ve ben sizi kıskanıyorum. Aslında sizi kıskanıyorum demiyorum ama sizinle yarış içindeyim, bu da bir çeşit kıskançlık ve gıpta. Demek ki gıpta ve kıskançlık, sevgi değil ve ben onları siliyorum; onları nasıl sileceğim hakkında konuşup aynı anda kıskanç olmayı sürdürmüyorum; ben onları, yağmurun yapraklardan tozu akıtması gibi siliyorum, onları yıkayıp atıyorum.

TÜM DUYGULARIMIZA ÖLMELİYİZ

– 6 MAYIS –

Duygu derken ne anlatmak istiyoruz? O bir duygu mudur, bir tepki midir, duyuların verdiği karşılık? Nefret, düşkünlük, sevgi hissi veya duygudaşlık; tüm bunlar duygu. Sevgi ve duygudaşlık gibi olanları olumlu olarak nitelendiriyoruz, nefret gibilerine olumsuz diyoruz ve onlardan kurtulmak istiyoruz. Sevgi nefretin karşıtı mı? Ve sevgi, bellek içinde yaşanan bir duygu, bir his mi?

...O zaman sevgi derken neyi anlatmak istiyoruz? Kuşkusuz sevgi, anı değil. Bunu anlamamız çok zor çünkü çoğumuz için sevgi anı demek. Eşinizi sevdiğinizi söylediğiniz zaman ne demek istiyorsunuz? Size haz veren bir şeyi mi seviyorsunuz? Özdeşleştiğiniz ve kendinize ait olarak tanımladığınız bir şeyi mi seviyorsunuz? Lütfen, dehşete düşmüş gibi bakmayın, bunlar olan şeyler, ben uydurmuyorum.

...İmgeyi, “eşim”izin simgesini seviyoruz veya sevdiğimizi düşünüyoruz, yaşayan bireyi değil. Eşimi hiç bilmiyorum ve bilmenin anlamı tanımak olduğu sürece o insanı hiçbir zaman bilemem. Çünkü tanımak anılara dayanır haz ve acının anısı, yaşamımı adadığım, uğruna ıstırap çektiğim şeylerin anısı, sahip olduklarımın ve bağlandıklarımın anısı. Korku, üzüntü, yalnızlık, umutsuzluğun gölgesi altında nasıl sevebilirim? Hırslı bir insan nasıl sevebilir? Ve ne denli onurlu biçimde olursa olsun hepimiz çok hırslıyız.

Demek ki sevginin ne olduğunu gerçekten bulmak istiyorsak geçmişimize, tüm duygularımıza, iyiye ve kötüye ölmeliyiz; tıpkı zehirli bir şeyden ölür gibi çaba göstermeden ölmeliyiz çünkü onu anlıyoruz.

İNSANIN MÜTHİŞ HİSLERİ OLMALI

– 7 MAYIS –

Modern dünyada o kadar çok sorun var ki insan o müthiş hissi yitiriyor. Bu *his* sözcüğünü hassas duygu, duygusallık, coşku anlamında kullanmıyorum; o algılama niteliğinden, ağaçta şakıyan kuşu, güneşte kıpırdayan yaprağı işitme, dinleme niteliğinden, hissetme niteliğinden söz ediyorum. Bir şeyleri derinden, içine işleyerek, mükemmel şekilde hissetmek, çoğumuz için çok zordur çünkü bir sürü sorunumuz var. Neye dokunursak soruna dönüşüyor. Ve görünen o ki sorunların sonu yok ve insan kesinlikle bunları çözmekte beceriksiz çünkü sorun arttıkça hisler azalıyor.

“Hissetmek” derken bir dalın kıvrımının, sokaktaki pislik ve bakımsızlığın değerini bilmek, başkasının üzüntüsüne duyarlı olmak, günbatımında kendinden geçmekten söz ediyorum. Bunlar duygusallık veya yalnızca duygu değil. Duygular, duygusallık acımasızlığa dönüşür, toplum tarafından kullanılır, duygu ve hassas duygusallık olduğu yerde insan toplumun kölesi olur. Ama insanın müthiş hisleri olmalı. Güzellik, bir sözcük, sözcükler arası sessizlik ve bir sesi net olarak işitmek; tüm bunlar his yaratır. İnsanın güçlü hisleri olmalı çünkü yalnızca hisler zihnin duyarlılığını artırır.

DÜŞÜNCE OLMADAN GÖZLEM

– 8 MAYIS –

Düşünce olmadan his olmuyor ve düşüncenin gerisinde haz var. Demek haz, sözcük, düşünce, his birlikte anılıyor ve birbirlerinden ayrı değiller. Düşünce olmadan, his olmadan, sözcük olmadan yapılan gözlem, enerji demektir. Ama sözcük, çağrışım, düşünce, haz ve zaman enerjiyi dağıtıyor, sonunda bakacak enerji kalmıyor.

HİSSETMENİN BÜTÜNLÜĞÜ

– 9 MAYIS –

His nedir? His düşünce gibidir. His bir duydur. Bir çiçek görüyorum, onu beğeniyor veya beğenmiyorum. Bu beğenileri düşünce yaratıyor; düşünce ise belleğin yanıtı. Bundan sonra da ben “Bu çiçeği beğeniyorum,” veya “ Bu çiçeği beğenmiyorum,” “Bu hissi beğeniyorum,” veya “Bu hissi beğenmiyorum,” diyorum... Şimdi, sevgi, his ile ilgili mi? Kuşkusuz his bir duyu; sevip sevmeme duyusu, iyi ve kötünün duyusu, iyi zevkin duyusu ve benzerleri. Bu hissin sevgi ile ilgisi var mı? Sokağınızı izlediniz mi, evlerinizde nasıl yaşadığınızı, nasıl oturduğunuzu, nasıl konuştuğunuzu izlediniz mi? Taptığınız azizlerin farkında mısınız? Onlar için tutku cinselliktir, bu yüzden tutkuyu reddederler, bu yüzden güzelliği reddederler, bir kenara atarlar. Sonra, siz de duyularla birlikte sevgiyi bir kenara atıyorsunuz çünkü “Duyular beni hapsedecek, cinsellik ve arzunun kölesi olacağım, dolayısıyla duyuları atmalıyım,” diyorsunuz. Böylece cinselliği çok büyük bir sorun haline getirmiş oluyorsunuz... Hissi yarım değil, tam olarak anladığınız zaman, hissetmeyi bütünlüğü içinde gerçekten anladığınız zaman sevgiyi bileceksiniz. Ağacın güzelliğini, gülümsemenin güzelliğini görebildiğiniz zaman, kentinizin duvarları arkasından güneşin batışını görebildiğiniz zaman –her şeyi görebildiğiniz zaman– sevginin ne olduğunu bileceksiniz.

EĞER O HİSSE İSİM VERMEZSENİZ

– 10 MAYIS –

His, onu gözlemlediğiniz anda sona erer. Ama his bitmiş olsa bile histen ayrı bir gözlemci, seyirci, hisseden, düşünen olduğu sürece hâlâ çelişki var demektir. Bu yüzden hisse nasıl baktığımızı anlamak çok önemli.

Çok yaygın bir histen söz edelim: Kıskançlık. Hepimiz kıskançlığın ne olduğunu biliyoruz. Şimdi, kendi kıskançlığınıza nasıl bakıyorsunuz? O hisse baktığınız zaman kendinizden ayrı bir kıskançlığın gözlemcisisiniz. Kıskançlığı değiştirmeye, dönüştürmeye çalışırsınız veya neden kıskanç olmanız gerektiğini açıklamaya çalışırsınız ve bunun gibi şeyler... Demek ki kıskançlıktan ayrı ve onu izleyen bir varlık, bir hissedenden var. Bir an için kıskançlık kaybolur gibi gözükür ama geri gelir; geri gelir çünkü kıskançlığın, kendinizin bir parçası olduğunu göremezsiniz.

...O hisse bir isim, bir etiket taktığınız anda onu eskinin çerçevesine sokuyorsunuz demektir, işte bunu söylemek istiyorum ve eski neyin doğru, neyin yanlış olduğunu belirten sözcüklerden, fikirlerden, görüşlerden oluşmuş ayrı bir varlık, bir gözlemcidir... Ama o hissi adlandırmazsanız –ki bu müthiş bir farkındalık, anında anlayış gerektirir– bir gözlemci, bir düşünen, yargılama yapılan bir merkez olmadığını ve aslında histen ayrı biri olmadığınızı göreceksiniz. Onu hissedenden bir “siz” yok.

DUYGULAR BİR YERE GÖTÜRMEZ

– 11 MAYIS –

İster duygularınız ister zihniniz sizi yönlendirsinsin, bu umutsuzluğa neden olan bir durum çünkü yol hiçbir yere çıkmıyor. Ama sevginin zevk olmadığını, arzu olmadığını algılıyorsunuz.

Beyefendi, zevkin ne olduğunu biliyor musunuz? Bir şeye baktığınız veya bir hisse sahip olduğunuz zaman bu his hakkında düşünmek, bu his üzerinde sürekli durmak size zevk veriyor; bu zevki istiyorsunuz ve durmadan yineliyorsunuz. Kişi az veya çok hırslı olduğunda bundan zevk duyuyor. Kişi

ülkesi adına, bir fikir veya başka bir şey adına güç, konum, ün peşinde olabilir ve bu, ona zevk veriyordur. Sevgiden yoksundur ve yaramazlık, kötülük yaratır. Kendi içinde ve dışarıda savaşımlara neden olur.

Demek ki duyguların, duygusallığın, heveslerin, iyi olma hissinin ve tüm bunların, gerçek şefkat ve yakınlık duyma ile hiçbir ilgisi yok. Bütün duygu ve duygusallık düşünce ile ilgilidir, zevk ve acıya yol açar. Sevgide ise acı yoktur, üzüntü yoktur çünkü o zevk ve arzunun sonucu değildir.

BELLEK SEVGİYİ REDDEDER

– 12 MAYIS –

Düşünmeden sevmek mümkün mü? Düşünme derken ne anlatmak istiyorsunuz? Düşünme, hatırlanan acı veya hazza verilen karşılıktır. Tamamlanmamış deneyimlerden arta kalanlar düşünceyi oluşturur. Sevgi, duygu ve hislerden farklıdır; onlar gibi, düşünce alanına sokulamaz. Sevgi dumanı olmayan bir alevdir, her zaman taze, yaratıcı ve keyiflidir. Böyle bir sevgi toplum için, ilişkiler için tehlikelidir. Dolayısıyla, düşünce işe el koyar ve sevgiyi değiştirir, yönlendirir, yasallaştırır, onu tehlikeden uzaklaştırır; o zaman onunla yaşamak kolaylaşır. Birini sevdiğiniz zaman tüm insanlığı sevdiğinizi bilmiyor musunuz? İnsanı sevmenin ne denli tehlikeli olduğunu bilmiyor musunuz? O zaman engel yok, milliyet yok; o zaman güç ve mevki için arzuyla yanıp tutuşmak yok ve her şey kendi değerini bulur. Böyle bir insan toplum için tehlikelidir.

Sevginin var olması için bellek süreci sona ermelidir. Deneyim iyice anlaşılmadığı zaman ancak, bellek işin içine giriyor. Bellek yalnızca deneyimden arta kalandır, yaşamdaki tam kavranmamış bir durumun sonucudur. Yaşam; karşılaşılan durumlar, zorluklar ve onlara yanıt sürecidir. Karşılaşılan

durum ve zorluklar her zaman yenidir ama tepkiler hep eskidir. Koşullanma ve geçmişin sonucu anlamına gelen bu tepki, kınanmadan ve disipline sokulmaya çalışılmadan anlaşılmalı. Bu, her günü yeniden, sonuna kadar ve tam anlamıyla yaşamak demektir. Tam anlamıyla yaşamak, ancak sevgi olduğu, kalbinizin sözcüklerle, zihninin ürettiği şeylerle dolu olmadığı zaman mümkündür. Sevgi olduğu zaman bellek sona erer ve işte o zaman her an yeniden doğuştur.

HİSSİ ADLANDIRMAYIN

– 13 MAYIS –

Adlandırmadığınız zaman ne oluyor? Duyguya, duyuya doğrudan bakıyor ve değişik bir ilişki kuruyorsunuz, tıpkı bir çiçeğe bakıp onu adlandırmadığınız gibi. Ona yeni baştan bakmak durumundasınız. Bir grup insanı adlandırmadığınız zaman her yüze tek tek bakmak zorunda kalırsınız ve bireyleri bir kitle olarak görmezsiniz. Dolayısıyla çok daha uyanık, gözlemci ve anlayışlısınızdır; acıma ve sevginiz daha derin ama onlara bir kitle gibi davranırsanız her şey biter.

Etiketlemediğiniz zaman her hissi ortaya çıktığı anda değerlendirirsiniz. Etiketlediğiniz zaman his, etiketten değişik mi? Yoksa hissi uyandıran etiket mi?

Bir hissi etiketlemediğim zaman veya hepimizin yaptığı gibi sözcükler, imgeler, simgeler temelinde düşünmezsem ne olur? Kuşkusuz o zaman zihin sırf gözlemci değildir. Zihin, sözcükler, simgeler, imgeler üzerinden düşünmediği zaman sözcük demek olan düşünceden ayrı bir düşünen yoktur. İşte o zaman zihin sakindir, değil mi? Sakinleştirilmemiştir, sakindir. Zihin gerçekten sakın ise oluşan hisler anında halledilebilir. Hisleri adlandırdığımız ve güçlendirdiğimiz zaman ancak, onlara süreklilik kazandırıyoruz; onları merkeze yığı-

yor, yeniden etiketliyor, ya güçlendiriyor ya da onlarla iletişime geçiyoruz.

HİSSİ YAŞAYIN VE NE OLACAĞINI GÖRÜN

– 14 MAYIS –

Hiçbir zaman bir hissi saf ve basit anlamda yaşamıyorsunuz, onu hep sözcüklere boğuyorsunuz. Sözcük onu çarpıtıyor; düşünce onu alıp gölgesine atıyor, korku ve özlemlerle kuşatıp etkisiz hale getiriyor. Hiçbir zaman bir hissi veya başka bir şeyi yaşamıyorsunuz, nefreti veya güzelliğin o tuhaf hissini. Nefret hissi uyandığı zaman bunun ne kadar kötü olduğunu söylüyorsunuz; onu alt etme dürtüsü ve uğraşısı, onun hakkında düşünce kargaşası içindedir...

Nefret hissini, gıpta ve kıskançlık hissini, hırsın zehrini yaşamayı deneyin. Sonuç olarak tüm gün, sevgi ile veya *sevgi* sözcüğü ile yaşamak istemenize rağmen bu hislerle karşı karşıyasınız. Nefret hissi geldiğine, birini bir davranış veya yakıcı bir sözcük ile incitmek istediğinize göre o hissi yaşayıp yaşayamayacağınıza bir bakın. Yapabilir misiniz? Hiç dene-diniz mi? Hissi yaşayın ve ne olacağını görün. Bunun müt-hiş zor olduğunu fark edeceksiniz. Zihniniz hissi yalnız bırakmayacak; anımsamalarla, çağrışımlarla, -meli, -malı'larla, durmayan laklakası ile koşup gelecektir. Bir deniz kabuğunu alın. Ne kadar hoş olduğunu veya hangi hayvandan geldiğini söylemeden ona bakabilir, narin güzelliğine hayran olabilir misiniz? Zihnin devinimi olmadan bakabilir misiniz? Sözcüğün oluşturduğu his olmadan, sözcüğün arkasındaki hisle yaşayabilir misiniz? Evet diyorsanız işte o zaman olağanüstü bir şey yakalayacaksınız; zaman ölçüsünün ötesinde bir devinim, yaz nedir bilmeyen bir bahar.

SÖZCÜKLERİ ANLAMAK

– 15 MAYIS –

Sözcüklere dökme işlemini adlandırmayı hiç düşündünüz mü, merak ediyorum. Eğer düşündüyseniz bunun ne denli şaşırtıcı, uyarıcı ve ilginç bir şey olduğunu fark etmişsinizdir. Yaşadığımız, gördüğümüz veya hissettiğimiz herhangi bir şeyi adlandırdığımız zaman sözcük olağanüstü bir önem kazanıyor ve sözcük zaman oluyor. Zaman boşluktur ve sözcük onun merkezidir. Düşünmek, tümüyle sözcüklere dökme işlemidir; sözcüklerle düşünürsünüz. Zihin sözcükten kurtulabilir mi? “Nasıl kurtulacağım?” diye sormayın. Bunun anlamı yok. Ama o soruyu kendinize sorun ve Hindistan, Gita, komünizm, Hristiyanlık, Rus, Amerikalı, İngiliz, altınızdaki sosyal sınıf, üstünüzdeki sosyal sınıf gibi sözcüklere ne denli köle olduğunuzu görün. *Sevgi* sözcüğü, *Tanrı* sözcüğü, *meditasyon* sözcüğü; bu sözcüklere ne kadar da önem verdik ve nasıl da onların kölesi olduk!

BELLEK ALGILAMAYI BUĞULANDIRIR

– 16 MAYIS –

Yol alırken, gerçekten yaşıyor musunuz yoksa zihninizde tartıyor, tahminlerde mi bulunuyorsunuz? Dindar bir zihin nedir bilmiyorsunuz, değil mi? Söylediklerinize bakılırsa bilmiyorsunuz; bir an için gözünüze ilişebilir veya kıpırtısını yakalayabilirsiniz, tıpkı bulutların arasından güneşi yakalamanız gibi ama mavi gökyüzünü gördüğünüz anda onun anısına sahip olursunuz ve daha fazlasını istersiniz ve sonunda onun içinde kaybolursunuz; sözcüğü deneyim olarak biriktirmek istedikçe içinde kaybolacaksınız.

SÖZCÜKLER SINIR YARATIR

– 17 MAYIS –

Sözcük olmadan düşünme var mıdır? Zihin sözcüklerle tıka basa dolu değilse bilmediğimiz bir düşünme, sözcüksüz, simgesiz bir etkinlik ortaya çıkar; dolayısıyla zihinde sınır yok, sınır sözcüğün kendisi.

Sözcükler sınırı, sınırlamayı yaratıyor. Sözcüklerle işi olmayan bir zihnin sınırı, hududu yoktur... *Sevgi* sözcüğünü ele alın ve içinde ne uyandıracak, izleyin; o sözcüğü söylediğim anda kalkıp gülümsemeye başlıyorsunuz, hissediyorsunuz. Demek ki *sevgi* sözcüğü, her türlü fikir, her türlü bedensel, ruhsal, bayağı, sonsuz bölünme ve daha birçok şey uyandırıyor. Ama sevginin ne olduğunu bulun. Kuşkusuz, Bayım, sevginin ne olduğunu bulmak için zihin o sözcükten ve o sözcüğün anlamından kurtulmalı.

SÖZCÜKLERİN ÖTESİNE GEÇMEK

– 18 MAYIS –

Birbirimizi anlamak için sözcüklere yakalanmamanın gereğine inanıyorum çünkü Tanrı gibi bir sözcüğün, örneğin, sizin için belirli bir anlamı olabilir, benim için ise farklı bir açıklaması vardır veya hiçbir açıklaması yoktur. Dolayısıyla, her ikimizin de anlaşma ve sözcüklerin ötesine geçme gibi bir niyeti yoksa aramızda iletişim olması hemen hemen imkânsız. *Özgürlük* sözcüğü bir şeyden kurtulmuş olmak anlamına gelir, değil mi? Genelde açgözlülükten, hasetten, milliyetçilikten, kırgınlıktan, şundan bundan kurtulmuş olmak demek. Öte yandan, özgürlük bambaşka bir anlama da gelebilir; özgür olma duyusu; bunu anlamanın çok önemli *olduğunu düşünüyorum*.

...Ne de olsa zihin, birçok şeyin yanı sıra sözcüklerden oluşmuştur. Şimdi, zihin *haset* sözcüğünden kurtulabilir mi?

Bunu deneyin, *Tanrı, hakikat, nefret, haset* gibi sözcüklerin zihin üzerinde derin bir etkisi olduğunu göreceksiniz. Zihin, nörolojik ve psikolojik olarak bu sözcüklerden kurtulabilir mi? Kurtulamazsa haset olgusu ile yüzleşemez. Eğer zihin “haset” dediği olguya doğrudan bakabilirse olgunun kendisi; zihnin bir şeyler yapma çabasından daha hızlı eyleme geçer. Zihin, haset etmeme gibi ideallerle hasetten kurtulmayı düşünüyorsa dikkati dağılmıştır, olgu ile yüzleşemiyordur ve *haset* sözcüğünün kendisi, dikkati olgudan başka şeylere çekmektedir. Tanıma süreci sözcükten geçer ve hissi sözcük yolu ile tanıdığım anda o hisse süreklilik vermiş oluyorum.

OLAĞANÜSTÜ GÖRÜŞ

– 19 MAYIS –

İşte başta da sorduğumuz gibi soruyoruz, zihin o olağanüstü görüşe çemberden, sınırdan, dışardan değil de hiç aramadan erişebilir mi? Hiç aramadan ona erişmek, onu bulmanın tek yolu. Çünkü bilmeden ona rastlamakta çaba, arama, deneme yok; merkeze ulaşmak, çiçeğin açtığı yere varmak için her zamanki eylemleri tümüyle reddetmek var. Bu durumda zihin en üst seviyede keskin ve uyanıktır ve kendini uyanık tutmak için de artık hiçbir deneyime bağımlı değildir.

Kişi kendine soru sorduğu zaman sözlü olarak soracaktır; çoğu kimse için doğal olarak böyledir. Ve kişi farkına varmalıdır ki sözcük, o değildir; tıpkı *ağaç* sözcüğünün ağaç olmadığı, asıl olgu olmadığı gibi. Asıl olgu, sözcükten geçmez, kişi ona dokunduğu, onunla gerçekten temas ettiği zaman vardır. İşte o anda asıl olan ortaya çıkar, bu da sözcüğün insanları etkileme gücünü yitirdiğini gösterir. *Tanrı* sözcüğü, örneğin, o denli yüklüdür ve insanları öyle etkilemiştir ki insanlar onu ya kabul eder ya da reddederler, sonra da kafesteki sincap gibi davranırlar! Dolayısıyla, sözcük ve simge ortadan kalkmalıdır.

GERÇEK ANINDA ALGILANIR

– 20 MAYIS –

Yıllar boyunca birey ile toplum arasında sözel durum özenle oluşturuldu; demek ki sözel durum, yani, sözcük, hem bireysel hem de toplumsal. İletişim için belleğe, sözcüklere gereksinim var, İngilizce bilmeliyim, siz de İngilizce bilmelisiniz; bu durum, yüzyıllar boyunca işlendi. Sözcük, yalnızca toplum ilişkileri için değil, aynı zamanda o ilişkide bireye karşı bir tepki olarak da gelişti; sözcük gerekli. Soru şu: O simgesel, sözel durumun oluşturulması çok uzun zaman aldı; şimdi onu anında söylebilir miyiz? Yüzyıllardır süren zihnin sözel hapsinden zaman içinde kurtulacak mıyız? Yoksa o anında mı olmalı? Diyeceksiniz ki "Biraz zaman gerekli, hemen olmaz!" Demek ki pek çok güne gerek var, süreç içinde değişime uğrasa bile bu durum bir miktar daha sürecek demek; artık gidecek yer kalmayınca kadar. Bunu yapabilir misiniz? Korkuyoruz, tembeliz, üşeniyoruz ve "Neden bu sıkıntıya gireyim? Çok zor," veya "Ne yapacağımı bilmiyorum," diyoruz ve erteliyoruz, sürekli erteliyoruz. İyi ama sözcüğün sürüp gitmesi ve değişime uğraması gerçeğini görmelisiniz. Herhangi bir şeyin doğruluğunun algılanması anıdır, zaman içinde değildir. Soru sorulduğu anda zihin uyanabilir mi? Zihin, sözcüğün engellemesini ve önemini şimşek hızıyla görebilir ve zamana yakalanmadan bu durumda kalabilir mi? Bunu yaşamış olmalısınız; ancak çoğumuz için ender rastlanan bir şeydir.

İNCE GERÇEK

– 21 MAYIS –

Zihin çok sakın, kendi sesinin yükünü bile taşımadığında, düşünce olmadığında şimşek hızında anlayışa, olağanüstü

hızda kavrayışa sahipsiniz. Demek ki herhangi bir şeyin; modern bir resmin, bir çocuğun, eşinizin, komşunuzun veya her şeyin içinde olan gerçeğin anlaşılması için zihnin çok sakin olması gerekiyor. Ama böylesi sükûnet işlenemez çünkü işlenmiş zihin sakin değil, ölüdür.

...Bir şeyle ne denli ilgilenir ve onu anlamaya niyetli olursanız zihin de o denli sade, açık ve özgür olacaktır. O zaman sözcük oluşturma sona erecektir. Ne de olsa düşünce sözcüktür ve sözcük araya girer. Bellek demek olan sözcüklerden oluşmuş duvar karşılaşılan durum ile tepki arasına girer. Karşılaşılan duruma tepki veren, sözcüktür. Buna zihin diyoruz. Sonuç olarak laklaka yapan, sözcükler oluşturan zihin, gerçeği –ilişkideki gerçeği, soyut olanı değil– anlayamaz. Soyut gerçek yoktur. Ama gerçek inceliklidir. Onun için zor izlenir, soyut değildir. Çok seri ve karanlıkta gelir; zihin onu tutamaz. Bir hırsız gibi karanlıkta gelir, onu kabule hazır olduğunuz anda değil. Onu kabulünüz yalnızca hırsla yapılmış bir davettir. Yani, sözcüklerin ağına yakalanmış bir zihin, gerçeği anlayamaz.

TÜM DÜŞÜNCE TARAFLIDIR

– 22 MAYIS –

Siz ve ben koşullanmış olduğumuzun farkındayız. Eğer, bazı insanlar gibi siz de, koşullanmak kaçınılmaz diyorsanız sorun yok. Siz bir kölesiniz, konu da burada biter. Ama eğer bu sınırlanmayı, bu koşullanmayı çözebilir miyim diye kendinize sormaya başlarsanız o zaman sorun vardır. Düşünme sürecinin tamamını sorgulamak durumundasınız, değil mi? Eğer yalnızca “Bu koşullanmanın farkında olmalıyım, onu anlamak ve yok etmek için onun hakkında düşünmeli, onu incelemeliyim,” diyorsanız güç kullanıyorsunuz demektir.

Düşünmeniz, incelemeniz hâlâ arka planınızın sonucudur; demek ki düşünce yoluyla düşüncenin parçası olan koşullanmayı çözemezsiniz.

İlk önce sorunu görün, yanıt, çözüm nedir diye sormayın. İşin gerçeği şu ki, bizler koşullanmışız ve bu koşullanmayı anlayacak tüm düşünce her zaman taraflı olacaktır. Bu yüzden hiçbir zaman tam kavrama olmaz. Yalnızca düşünme sürecinin tam kavranmasında özgürlük vardır. Zor olan şu ki biz her zaman, makul olsa da olmasa da, düşüncenin aleti durumundaki zihnin alanında iş görüyoruz. Ve gördüğümüz gibi, düşünce her zaman taraflı.

BENLİKTEN ÖZGÜRLEŞMEK

– 23 MAYIS –

Zihni tüm koşullanmadan kurtarmak istiyorsanız düşünce olmadan onun tamamını görmelisiniz. Bu bir bilmece değil, deneyin, göreceksiniz. Düşünce olmadan herhangi bir şeyi görebiliyor musunuz? Bu tepki sürecini işin içine sokmadan hiç dinlediniz mi, baktınız mı? Düşünce olmadan görmenin imkânsız olduğunu, koşullanmamış zihin olamayacağını söyleyeceksiniz. Bunları söylediğiniz anda kendinizi çoktan düşünce ile tıkamışsınız demektir, aslında bilmiyorsunuz.

O zaman bakabilir miyim, zihin kendi koşullanmışlığının farkında olabilir mi? Olabilir diye düşünüyorum. Lütfen deneyin. Doğru veya yanlış demeden bir Hindu, bir sosyalist, bir komünist, şu veya bu olduğunuzun farkında olabilir misiniz? Görmenin zor olduğunu bildiğimiz için imkânsız diyoruz. Ancak hiçbir tepki göstermeden varlığınızın bütünlüğünün farkında olursanız koşullanma tümüyle ve derinlemesine çikar gider, bu da aslında benlikten özgürleşmek demektir.

FARKINDALIK SORUNLARI YOK EDER

– 24 MAYIS –

Görünen o ki tüm düşünce koşullanmış; özgür düşünce diye bir şey yok. Düşünme hiçbir zaman özgür olamaz; o, koşullanmamızın, arka planımızın, iklimimizin, kültürümüzün, sosyal, ekonomik ve politik temelimizin ürünüdür. Okuduğunuz kitaplar, uygulamalarınız hep arka plana yerleşmiştir ve herhangi bir düşünme, o arka planın sonucudur. Dolayısıyla eğer farkında olabilirsek ki şimdi bunun ne demek olduğuna bakabiliriz, belki de irade süreci ve azim olmaksızın zihnin koşullanmasını silebiliriz. Çünkü azmettiğiniz anda bir varlık istekte bulunuyor, “Ben zihni kurtarmalıyım,” diyor. Bu varlığın kendisi, belirli bir sonuç elde etme arzumuzun ürünüdür, işte burada çatışma başlamıştır. O zaman, koşullanmamızın farkında olmak mümkün mü, yalnızca farkında olmak, hiçbir çatışma içermeyen. İşte bu farkındalık, eğer izin verilirse, sorunları yok edebilir belki de.

KOŞULLANMANIN SOYLUSU VEYA DAHA İYİSİ YOKTUR

– 25 MAYIS –

Zihnin var olan koşullanmadan arınma dürtüsü, başka bir direnç kalıbını ve koşullanmayı başlatmıyor mu? Size aşılınmış olan kalıbın, yetiştirildiğiniz hamurun dışına çıkmak istiyorsunuz. Ama bu özgür olma arzusu, zihni değişik bir şekilde yeniden koşullandırmıyor mu? Eski kalıp, otoriteye uymanızı istiyor ve şimdi, uymamanızı isteyen yeni bir kalıp oluşturuyorsunuz; böylece birbiriyle çelişen iki kalıbınız var demektir. Bu iç çelişki var oldukça koşullanma sürecektir.

...Uyum isteyen bir dürtü ve karşısında özgür olmak iste-

yen bir dürtü. Bu iki dürtü ne denli benzemez gözüükürlerse gözüüksünler temelde aynı değiller mi? Ve eğer temelde aynı iseler o zaman özgürlüğü kovalamanız boşuna çünkü son- suza dek bir kalıptan diğetine geçeceksiniz. Koşullanmanın soylusu veya daha iyisi yoktur ve anlaşılması gereken arzu da budur.

KOŞULLANMADAN KURTULMAK

– 26 MAYIS –

İnsanın kendisini koşullanmadan kurtarma arzusu, yalnız- ca yeni koşullanma getirir. Ama öte yandan, arzuyu bastır- mak yerine kişi, arzu sürecini anlayabilirse bunun sonunda koşullanmadan kurtuluş vardır. Koşullanmadan kurtulmak doğrudan elde edilen bir sonuç değil. Anlıyor musunuz? Eğer bilerek özgürlüğe ulaşmaya çalışırsam bu arzu kendi koşul- lanmasını yaratır. Bir koşullanma şeklini yok edebilir ama bu arada başka birine yakalanabilirim. Öte yandan eğer arzuyu anlarsam –ki bu, özgür olma arzusunu da içerir– o anlayış tüm koşullanmayı yok eder. Koşullanmadan kurtulmak bir yan ürün; bu o kadar önemli değil, önemli olan koşullanmayı yaratan nedir, onu anlamak.

BASİT FARKINDALIK

– 27 MAYIS –

Herhangi bir bilgi veya deneyim birikimi, biçimi ne olursa olsun, bir ideal, zihnin herhangi bir yansıtması, zihni şekil- lendirmek üzere yapılan herhangi bir kararlı uygulama; tüm bunlar kuşkusuz araştırma ve bulma süreçlerini zayıflatıyor...

Dolayısıyla sorgulamamız, şu anki sorunlarımızın çözü- mü için değil zihni, yani, bilinci ve gelenekleri, anıları, ırkçılık

görüşlerini barındıran bilinçdışını kenara itip itemeyeceğimiz üzerine olmalı. Bu ancak zihin, talep ve baskı içermeyen farkındalığa sahipse mümkün olur diye düşünüyorum. Sanırım bu tarzda farkındalık, en zor işlerden biri çünkü anlık sorunu-
numuza ve çözüme takılıyoruz ve bu yüzden yaşamlarımız çok yüzeysel. Danışmanları dinleyebilir, tüm kitapları okuyabilir, bilgi edinebilir, kiliseye gidebilir, dua edebilir, meditasyon yapabilir, çeşitli öğretileri izleyebiliriz; buna rağmen yaşamlarımız görünen o ki çok yüzeysel çünkü derinlere inmesini bilmiyoruz. Anlamanın, çok çok derinlere inebilmenin yolu farkındalıktan –düşünce ve hislerimizin kınamadan, kıyaslamadan farkında olmaktan– ve yalnızca gözlemlemekten geçiyor. Denerseniz, göreceksiniz ki bu olağanüstü zor çünkü kınamak, onaylamak, kıyaslamak üzere eğitilmişiz.

ZİHİN BÜTÜNÜYLE KOŞULLANMIŞTIR

– 28 MAYIS –

Zihniniz tümüyle koşullanmıştır, koşullanmayan hiçbir parçanız yoktur. Hoşunuza gitse de, gitmese de bu böyledir. İzleyici, süper ruh, atma [ruh] gibi bir yönünüzün koşullanmamış olduğunu söyleyebilirsiniz ama bunu düşündüğünüz için o da düşünce alanı içindedir, dolayısıyla koşullanmıştır. Onun hakkında çeşitli kuramlar oluşturabilirsiniz, ama zihniniz, bilinç ve bilinçdışı ile tümüyle koşullanmıştır bu bir olgu. Ve onu özgürleştirmek için harcanan çaba aynı şekilde koşullanmıştır. O zaman zihin ne yapacak? Diğer bir deyişle, koşullanmış olduğunu ve kendini kurtaracak her çabanın aynı şekilde koşullandığını bilen zihnin hali nedir?

“Koşullanmış olduğumu biliyorum,” dediğiniz zaman bunu gerçekten biliyor musunuz yoksa bu bir sözel anlatım mı? Bir kobra yılanını gördüğünüz anki güçle mi bunu bili-

yorsunuz? Bir yılan gördüğünüzde ve onun kobra olduğunu bildiğiniz anda, önceden tasarlanmamış bir tepkiniz olur; “Koşullanmış olduğumu biliyorum,” demeniz, kobra yılanını görmeniz ile aynı hayati önemi taşıyor mu? Yoksa o anlatım, olgunun kavranması yerine yalnızca yüzeysel bir kabul mü? Koşullanmış olduğumu kavradığım zaman anında tepkide bulunurum. Koşullanmayı silmek için çaba göstermem gerekmez. Koşullanmış olmam ve bu olguyu fark etmem anında açıklık getirir. Bütün zorluk, onun içeriğini algılamakta ve ne denli ince, kurnaz, çok yönlü, ileri veya felsefi olursa olsun tüm düşüncenin koşullanmış olduğunu anlamaktadır.

BİLİNÇDİŞİNİN YÜKÜ

– 29 MAYIS –

Geçmişin muazzam ağırlığı sizi içten ve bilinçdışından belirli bir yöne sürüklüyor...

Şimdi, bu nasıl silinir? Bilinçdışı geçmişten nasıl temizlenebilir? Danışmanlar, keşif ve araştırma, itiraf, düşlerin yorumu ve benzer yollar ile bilinçdışının kısmen veya bütünüyle geçmişten arındırılabilceğini, böylece hiç olmazsa “normal” bir insan olup çevreye uyum sağlayabileceğinizi düşünüyorlar. Ama analizde her zaman inceleyen ve incelenen, gözlemlenen yorumlayan bir gözlemci var; bu da ikilik demektir ve çatışma yaratır.

Böylece bilinçdışı incelemesinin bir işe yaramayacağını anlamış durumdayım. Bu analiz beni daha az sinirli, eşime, komşuma karşı daha duyarlı veya bunun gibi yüzeysel bir şey olmama yardım edebilir. Ama biz bundan söz etmiyoruz. Zaman, yorum ve düşüncenin devinimi demek olan analiz sürecinin bilinçdışını özgürleştiremeyeceğini görüyorum; bu yüzden bu süreci tümüyle reddediyorum. İncelemenin hiçbir

şekilde bilinçdışının yükünü gideremeyeceğini gördüğüm anda ondan vazgeçiyorum. Bundan sonra analiz yapmıyorum. Şimdi ne oldu? İncelenen şeyden ayrı bir inceleyen kalmadı, ikisi birleşiyor. O, ondan ayrı bir varlık değil. O zaman kişi bilinçdışının pek de önemi olmadığını görüyor.

DÜŞÜNCELERİN ARALIĞI

– 30 MAYIS –

Zihnin koşullanmadan tümüyle kurtulmasının kesinlikle mümkün olduğunu söylüyorum ama beni bir otorite olarak görmeyin. Bunu sanki bir emir gibi kabul ederseniz hiçbir zaman keşfedemeyeceksiniz, yerine başka bir şey koymuş olacaksınız ve bunun hiçbir önemi olmayacak...

İnceleyerek veya içe dönmekle koşullanma sürecini tümüyle anlayamazsınız çünkü inceleyen söz konusu olduğu anda bu kişi arka planın bir parçası olur ve dolayısıyla analizin önemi kalmaz...

Zihin nasıl özgürleşecek? Özgür olmak için zihin, geçmiş ve gelecek arasında bir sarkaç gibi gidiş gelişini anladığı kadar düşüncelerin aralığının da farkında olmalıdır...

“Koşullanmış olduğumu biliyorum,” dediğiniz zaman bunu gerçekten biliyor musunuz yoksa bu bir sözel anlatım mı? Bir kobra yılanını gördüğünüz gibi bunu da biliyor musunuz? Bir yılan gördüğünüz ve onun kobra olduğunu bildiğiniz zaman anında ve önceden tasarlanmamış bir tepkiniz olur; “Koşullanmış olduğumu biliyorum,” demeniz, kobra yılanını görmeniz ile aynı hayati önemi taşıyor mu? Yoksa o anlatım, olgunun kavranması yerine yalnızca yüzeysel bir kabul mü? Koşullanmış olduğumu kavradığım zaman anında tepki veririm. Koşullanmayı silmek için çaba göstermem gerekmez. Koşullanmış olmam ve bu olguyu fark etmem anında açıklık

getirir. Bütün zorluk, onun içeriğini algılamakta ve ne denli ince, kurnaz, çok yönlü, ileri veya felsefi olursa olsun tüm düşüncenin koşullanmış olduğunu anlamaktadır.

ALİŞKANLIKLARIN NASIL OLUŞTUĞUNU İZLEYİN

– 31 MAYIS –

Geçmişten kurtuluş olmadıkça özgürlük olamaz çünkü zihin hiçbir zaman yeni, taze ve masum değildir. Yalnızca taze, masum zihin özgürdür. Özgürlüğün yaş ile, deneyim ile ilgisi yoktur; ve bana öyle geliyor ki özgürlüğün ruhu, bilinç ve bilinçdışındaki alışkanlık düzenini anlamakta yatıyor. Alışkanlığı sona erdirmekten değil, alışkanlığın yapısını anlamaktan söz ediyorum. Alışkanlıkların nasıl doğduğunu, birini reddederken veya ona direnç gösterirken nasıl diğerinin ortaya çıktığını izlemeniz gerekiyor. Önemli olan alışkanlıkların tümüyle bilincinde olmak; işte o zaman artık alışkanlık oluşmadığını göreceksiniz. Alışkanlığa direnç göstermek, onunla boğuşmak, onu reddetmek onu yalnızca yaşatır. Belirli bir alışkanlıkla savaşırsanız onu güçlendirirsiniz, bu da ayrı bir alışkanlık haline gelir. Ama alışkanlığa direnmeden basit bir şekilde onun yapısının farkında olursanız ondan kurtulduğunuzu görürsünüz ve bu özgürlükte, yeni bir şey oluşur.

Yalnızca durgun ve uyuşuk bir zihin alışkanlık yaratır ve ona yapışır. Her an dikkatli olan bir zihin, ne söylediğine, ellerinin, düşüncelerinin, hislerinin devinimine dikkat eden bir zihin, alışkanlıkların artık oluşmadığını keşfeder. Bunu anlamak çok önemlidir çünkü zihin bir alışkanlıktan vazgeçerken bu süreç içinde bir diğerine geçiyorsa hiçbir zaman özgür olamaz ve yalnızca özgür bir zihin kendi ötesinde bir şeyleri algılayabilir.

HAZİRAN

Enerji

Dikkat

Seçimsiz Farkındalık

Şiddet

ENERJİ KENDİ DİSİPLİNİNİ YARATIR

– 1 HAZİRAN –

Gerçekliği aramak, güçlü enerji gerektirir. Eğer kişi bunu yapmıyorsa enerjisini ortalığı karıştırmak için harcar, bundan dolayı da toplum onu kontrol etmelidir. Acaba enerjiyi Tanrıyı veya hakikati bulmak için kullanmak ve bu süreç içinde yaşamın temel konularını anlayan, toplumun yok edemediği bir vatandaş olmak mümkün mü?

Biliyorsunuz, insan enerjidir ve hakikati aramadığı zaman enerjisi yıkıcı olur; dolayısıyla toplum bireyi kontrol eder ve şekillendirir, bu da enerjiyi boğar... Belki de şu ilginç ve çok basit olguyu fark etmişsinizdir: Bir şey yapmak istediğiniz anda onu yapacak enerjiye sahipsinizdir... Bu enerji, kendisini kontrol eder hale gelir ve o zaman dış baskıya gereksinim yoktur. Gerçekliği ararken enerji kendi düzenini yaratır. Gerçekliği arayan kişi anında doğru vatandaş olur, bu da belirli bir toplumun veya devletin kalıplarına uymak üzere değildir.

İKİLİK ÇATIŞMA YARATIR

– 2 HAZİRAN –

Fiziksel, ruhsal veya zihinsel herhangi bir çatışma, enerji kaybıdır. Bunu anlamak ve bundan kurtulmak olağanüstü zor bir şey çünkü çoğumuz uğraşmak ve çabalamak üzere eğitildik. Okulda ilk öğrendiğimiz şey, çaba göstermek olur. Ve bu

uğraş, bu çaba yaşamımız boyunca sürmekte yani, iyi olmak için uğraş vermelisiniz, kötü ile savaşmalısınız, direnmelisiniz, kontrol etmelisiniz. Demek ki eğitim, toplum ve din, insanlara uğraşmayı öğretiyor. Tanrıyı bulmak için çalışmanız, disiplinli olmanız, pratik yapmanız, ruhunuza, zihninize, bedeninize işkence etmeniz, reddetmeniz, bastırmanız, sözde ruhsal seviyede –ki bu kesinlikle ruhsal seviye değil– sürekli savaşmanız gerektiği söyleniyor. O zaman, toplumda herkes kendisi ve ailesi için var.

...Görülüyor ki enerjiyi hep boşuna harcıyoruz. Ve bu boşa giden enerji, özünde çatışma: “Yapmalıyım” ve “yapmamalıyım,” “yapmam gerekir” ve “yapmamam gerekir” arasında bir çatışma. İkiliği yarattığım anda çatışma kaçınılmaz. Öyleyse insan, bu ikilik sürecini anlamak zorunda ama bu, kadın ve erkek, yeşil ve kırmızı, aydınlık ve karanlık, uzun ve kısa gibi karşıtlar yok demek değil; tüm bunlar birer olgu. Ama olgu ile ideal arasındaki bölünme için harcanan çabada enerji boşa gitmekte.

BİR FİKRİN KALIBI

– 3 HAZİRAN –

“Enerjimi nasıl koruyabilirim?” diye sorduğunuz anda “korumaya” üzerine bir fikir kalıbı geliştirmiş oluyorsunuz ve yaşamınızı bu kalıba göre sürdürmeye başlıyorsunuz; böylece yeniden çelişki başlıyor. Öte yandan, enerjinizin nerelerde harcandığını görürseniz çarçura neden olan ana gücün çatışma olduğunu anlarsınız; bu çatışma, bir sorun sahibi olup onu hiçbir zaman çözmemek, çoktan gitmiş olan bir şeyin ölü anısı ile yaşamak, gelenek ile yaşamak demektir. Enerjinin dağılmasını anlamak zorundasınız, bu da Shankara’yı*, Bu-

* Hintli filozof ve teolog. (çev.)

da'yı veya başka bir azizi dinlemekle olmaz, yaşamın günlük çatışmalarını izlemek yeterlidir. Demek ki enerjinin çarçuru temelde çatışmadan kaynaklanıyor, bu sizin yan gelip yatmanız ve tembellleşmeniz anlamına gelmez. İdeal olgudan daha önemli oldukça çatışma her zaman var olacaktır.

ÇELİŞKİNİN OLDUĞU YERDE ÇATIŞMA VARDIR

– 4 HAZİRAN –

Gördüğünüz gibi çoğumuz çatışma içindeyiz, yalnızca dışta değil, içte de çatışmalı bir yaşam sürdürüyoruz. Çelişki çabayı ima eder... Çabanın olduğu yerde boşa harcama vardır, enerjinin boşa harcanması. Çelişkinin olduğu yerde çatışma vardır. Çatışmanın olduğu yerde o çatışmayı yenmek için çaba vardır, bu da başka bir dirençtir. Direnmek belirli bir enerjiye yol açar, biliyorsunuz bir şeye direndiğiniz zaman direncin kendisi enerji yaratıyor...

Tüm eylemler, "yapmalıyım" ve "yapmamalıyım" sürtüşmesini temel alır. Ve bu direnç, bu çatışma enerji doğuruyor ama eğer yakından izlerseniz enerji yaratıcı değil, yıkıcı... Çoğu insan çelişki içinde. Eğer bir hünerleri varsa, yazmak veya resim yapmak veya başka bir şey ile ilgili yetenekleri varsa söz konusu çelişkinin gerilimi, onlara kendilerini ifade etmek, yaratmak, yazmak, var olmak için enerji veriyor. Gerilim arttıkça çatışma ve üretim de artıyor, biz de buna yaratıcılık diyoruz. Ama bu kesinlikle yaratıcılık değil, çatışmanın sonucu. Çatışma içinde, çelişki içinde olduğunuz gerçeği ile yüzleşmek, direncin sonucu olmayan nitelikte bir enerji ortaya çıkarır.

YARATICI ENERJİ

– 5 HAZİRAN –

Şimdi soru şu: Düşünce alanı içine girmeyen ve kendi içinde çelişkili, zorlayıcı bir enerjinin sonucu olmayan enerji var mı? Soruyu anlıyor musunuz? Kendimi açıkça ifade edebildiğimi ümit ederim. Çünkü eğer enerjiyi yavaş yavaş yaratan mekanik düşüncenin ürünü olmayan nitelikte bir enerji bulamazsak eylemler yıkıcı olacak; sosyal reform yapmak, mükemmel kitap yazmak, zekice işler yapmak, milliyetçi bölünmeler yaratmak, başka politik etkinliklerde bulunmak ve benzeri birçok eylem yıkıcı olacak. Şimdi soru, böyle bir enerjinin var olup olmadığı ama kuramsal olmayan bir enerjiden söz ediyoruz çünkü olgularla karşı karşıya olduğumuz zaman kuramlarla uğraşmak çocukça ve olgunluktan uzak. Bu, tıpkı kanserli bir hastayı ameliyat ederken hangi aletlerin kullanılacağını tartışmaya benziyor; oysa adamın ameliyat olacağı olgusu ile yüzleşmek gerekir. Benzer şekilde zihin, düşüncenin kölesi olmayacağı bir durumda olmalı. Ne de olsa, zaman boyunca tüm düşünce, buluşla sonuçlanır; bütün aletler, jetler, buzdolapları, roketler, atom ve uzay üzerine araştırmalar, hepsi tümüyle bilginin, düşüncenin sonucudur. Bunlar yaratıcılık değildir; buluş yaratıcılık değildir, yetenek yaratıcılık değildir; düşünce hiçbir zaman yaratıcı olamaz çünkü her zaman koşullanmıştır ve asla özgür değildir. Yalnızca düşünce ürünü olmayan enerji yaratıcıdır.

EN ÜST DÜZEY ENERJİ

– 6 HAZİRAN –

Enerji hakkındaki bir fikir, enerjinin kendisinden tümüyle farklıdır. En yüksek nitelikte bir enerji ortaya çıkarmak için

formüllerimiz, kavramlarımız var. Ama formül, enerjinin kendisinde bulunan yenileyici, yenilikçi nitelikten tamamen farklıdır.

...Doruktaki enerjinin ortaya çıkardığı zihin durumunda fikir, düşünce, yön veya amaç yoktur, saf enerji kalmıştır. Bu nitelikte enerji aranıp bulunamaz. "Haydi, bana bunun çalışma şeklini anlatın, bunu elde etme yolunu gösterin," diyemezsiniz. Ona giden bir yol yoktur. Bu enerjinin doğasını kendi başımıza anlayabilmek için her gün harcanan enerjiyi –konuştuğumuz andaki, bir kuşu, bir sesi duyduğumuz, bir nehri, engin gökyüzünü, hasta, pis, yarı aç, bakımsız köylüleri ve günün ışıklarından geceye çekilen ağacı gördüğümüz andaki enerjiyi– anlamamız gerekiyor. Gözlemin kendisi enerjidir. Bu enerjiyi yiyecekten, güneşin ışıklarından alıyoruz. Fiziksel, günlük enerji, doğru gıda ve benzerleri ile yükseltilebilir. Bu, kuşkusuz gereklidir. Aynı enerji, zihnin yani düşüncenin enerjisi olur ama kendi içinde çelişki taşıdığı anda ziyan olmuş demektir.

DİNLEME SANATI SERBEST BIRAKMA SANATIDIR

– 7 HAZİRAN –

Birisi size bir şeyler anlatıyor ve siz dinliyorsunuz. Dinlemenin kendisi, serbest bırakma işlemidir. Olguyu gördüğünüz andaki algılama işlemi, olguyu serbest bırakmak demektir. Dinlemenin kendisi, bir şeyi olgu olarak görmenin kendisi, düşünce çabası olmadan olağanüstü bir etki bırakır.

...Bir şeyi ele alalım; örneğin, hırs. Hırsın ne yaptığı, etkilerinin ne olduğu konusunda yeterince konuştuk. Hırslı bir zihin, halden anlamamanın, acımanın, sevmenin ne olduğunu asla bilemez. Hırslı zihin insafsız bir zihindir; ruhsal olarak,

dıştan veya içten. Bunu duydunuz. Bunu duyuyorsunuz; duyduğunuz zaman da onu yorumluyorsunuz: "Hırs üzerine yapılandırılmış bir dünyada ben nasıl yaşarım?" Demek ki dinlemediniz. Bir bildiriye, bir olguya yanıt verdiniz, ona tepki gösterdiniz; o zaman olguya bakmıyorsunuz demektir. Olguyu yalnızca yorumluyorsunuz veya hakkında fikir ile-ri sürüyorsunuz veya yanıt veriyorsunuz; böyle olunca ona bakmıyorsunuz... Eğer kişi, inceleme, tepki, yargı olmadan dinlerse işte o zaman olgu hiç kuşkunuz olmasın, çatışmayı yaratan o hırsı yıkacak, silecek enerjiyi yaratacaktır.

DİRENÇSİZ DİKKAT

– 8 HAZİRAN –

Boşluk nedir biliyorsunuz. Bu odada boşluk var. Burası ile oteliniz arasında, köprü ile eviniz arasında, nehrin bu kıyısı ile karşı kıyısı arasında hep boşluk var. Şimdi, zihninizde de boşluk var mı? Yoksa zihniniz o kadar kalabalık ki hiç boşluk yok mu? Eğer zihninizde boşluk varsa o boşlukta sessizlik vardır ve sessizlikten diğer her şey doğar, işte o zaman dinleyebilirsiniz, direnç göstermeden dikkat edebilirsiniz. Bu yüzden zihinde boşluk olması çok önemlidir. Eğer zihin aşırı kalabalık ve sürekli meşgul değilse havlayan köpeği, uzaktaki köprüden geçen trenin sesini dinleyebilir ve aynı anda burada konuşan bir insanın söylediklerinin tam anlamıyla farkında olabilirsiniz. O zaman zihin yaşayan bir şeydir, ölü değil.

ÇABASIZ DİKKAT

– 9 HAZİRAN –

Zihin bir şey ile meşgul değilken dikkat söz konusu olabilir mi? Bir konu üzerine yoğunlaşma olmaksızın dikkat gerçek-

leşebilir mi? Herhangi bir amaç, etki, baskı, dürtü içermeyen dikkat olabilir mi? Ayırım yapmadan zihin tam dikkatini verebilir mi? Tabii ki bunların hepsi olabilir ve bu da tek dikkat halidir; diğerleri yalnızca boyun eğme, teslim olma veya zihnin oyunlarıdır. Eğer bir şeye kendinizi kaptırmadan, bir şeyi dışlamadan tam anlamıyla dikkat edebilirsiniz o zaman meditasyon nedir bileceksiniz çünkü o dikkatte çaba yoktur, bölünme yoktur, uğraş yoktur, sonuç için arama yoktur. Demek ki meditasyon, zihni sistemlerden kurtarma ve kendini kaptırmadan veya yoğunlaşmak için çaba göstermeden dikkati verme sürecidir.

AYRICALIKLI OLMAYAN DİKKAT

– 10 HAZİRAN –

Bir nesneye verilen dikkat ile nesnesiz dikkat arasında fark olduğunu düşünüyorum. Belirli bir fikre, inanca, nesneye yoğunlaşabiliriz; bu ayrıcalıklı bir işlemdir ve bir de ayrıcalıkla ilgisi olmayan bir dikkat, bir farkındalık vardır. Benzer şekilde, belli bir bozulmanın sonucu olmayan, amacı olmayan, yönlendirilemeyen, hiçbir şekilde örtülemeyen bir hoşnutsuzluk vardır. Belki de uygun sözcüğü kullanmıyorum ama bu olağanüstü hoşnutsuzluğun elzem olduğunu düşünüyorum. O olmaksızın diğer bütün hoşnutsuzluklar yalnızca doyuma giden yol haline gelirler.

DİKKAT SONSUZDUR, SINIRLARI YOKTUR

– 11 HAZİRAN –

Zihnin geliştirilmesinde vurgumuz yoğunlaşma değil, dikkat üzerine olmalı. Yoğunlaşma, zihni bir noktaya odaklanmaya zorlamaktır, buna karşılık dikkatin sınırları yoktur. Bu

işlemde zihin her zaman bir sınır veya hudut içindedir ama bizim kaygımız zihni bütünüyle anlamak olduğu için kendi başına yoğunlaşma engel oluşturur. Dikkat sınırsızdır, bilgi hudutları yoktur. Bilgi yoğunlaşma sonucu gelir ve bilginin herhangi bir uzantısı yine kendi hudutları içindedir. Dikkat halindeki zihin, yoğunlaşmanın sonucu olan bilgiyi kullanabilir ve kullanır da ama parça hiçbir zaman bütün değildir ve parçaları toplayarak bütün algılanamaz. Yoğunlaşmanın toplama süreci olan bilgi, ölçülemeyeni anlamayı sağlamaz. Toplam asla, yoğunlaşmış bir zihnin çerçevesi içinde değildir.

Görülüyor ki dikkat birincil derecede önemli ama yoğunlaşma çabasıyla gelmiyor. Dikkat; bilginin deneyim olarak biriktiği bir merkez olmaksızın, zihnin, sürekli öğrendiği bir haldir. Kendine yoğunlaşmış bir zihin, bilgiyi kendi genişlemesinin aracı olarak kullanır ve bu tür bir eylem sonunda kendi kendisiyle çelişkili ve antisosyal bir hal alır.

TAM DİKKAT

– 12 HAZİRAN –

Dikkat derken ne anlatmak istiyoruz? Zihnimi dikkat etmeye zorlarken dikkat var mı? “Dikkatimi vermeliyim, zihnimi kontrol etmeli ve bütün düşünceleri kenara itmeliyim,” dediğimiz zaman bu dikkat midir? Elbette dikkat değildir. Zihin dikkat için kendini zorladığında ne olur? Diğer düşüncelerin içeri sızmasını önleyen bir direnç oluşturur; direnç ile, itmekle ilgilenmektedir; dolayısıyla dikkat edemez. Bu doğru, değil mi?

Bir şeyi bütünüyle anlamak için tüm dikkatinizi ona vermelisiniz. Ama bunun olağanüstü zor olduğunu görürsünüz çünkü zihniniz hemen dağılır ve “Dikkat etmek iyi de nasıl

yapacağım?” diye sormaya başlarsınız. Kısacası, bir şey elde etme arzusu geri gelmiştir ve asla tam dikkatinizi veremezsiniz... Bir ağaç veya kuş gördüğünüzde, örneğin, “Bu bir meşe ağacı” veya “Bu bir papağan” deyip yürümek, tam dikkatinizi vermek değildir. Onu adlandırmakla zaten dikkat etmeyi durdurmuşsunuz demektir... Öte yandan, eğer bir şeye baktığınızda bütünüyle farkında, tümüyle dikkatli iseniz tam bir dönüşüm olmaktadır; tam dikkat budur, iyidir. Başkası yoktur ve pratik yaparak tam dikkati elde edemezsiniz. Pratik ile yoğunlaşma olabilir; diğer bir deyişle direnç duvarları öğretilirsiniz; yoğunlaşma o duvarların içindedir ama bu dikkat değildir, bu ayrıcalık tanımıdır.

KORKUYU DEFETMEK DİKKATİN BAŞLANGICIDIR

– 13 HAZİRAN –

Dikkat hali nasıl oluşturulacak? Hepsi birer zorlama olan ikna, kıyaslama, ödül veya ceza yolları ile dikkat geliştiremez. Korkuyu defetmek, dikkatin başlangıcıdır. Başarıyı kovalamak demek olan, yanında bozulmaları ve dolambaçlı aykırılıkları getiren olma veya oluşma, başka bir şey olma dürtüsü var oldukça korku da olacaktır. Yoğunlaşmayı öğretebilirsiniz ama dikkat öğretilemez, korkudan kurtulma öğretilmeyeceği gibi; bu nedenler anlaşıldığında korku yok olur. Demek ki öğrencinin çevresinde esenlik havası varsa, öğrenci kendisini güvencede ve rahat hissediyorsa, sevgi ile gelen çikarsız eylemin farkında ise dikkat, anında ortaya çıkar. Sevgi kıyaslamaz ve böylece “başka bir şey olma” kıskançlığı ve işkencesi sona erer.

VARILACAK BİR YER YOK

– 14 HAZİRAN –

Tevazu çalışarak öğrenilebilir mi? Mütevazı olduğunuzun bilincinde olmak, mütevazı olmak demek değildir. Bir yere vardığınızı bilmek istiyorsunuz. Bu; özel bir hali, hiçbir zaman rahatsız edilemeyeceğiniz, sonsuz mutluluğu, kalıcı keyfi tadabileceğiniz bir yeri bulmak için dinlediğinizi gösteriyor, değil mi? Ama daha önce de söylediğim gibi varmak diye bir şey yok, yalnızca öğrenme devinimi var ve yaşamın güzelliği işte burada. Vardığınız anda daha fazlası yoktur. Hepiniz vardınız veya varmak istiyorsunuz, yalnız işinizde değil, yaptığınız her şeyde; demek ki hoşnut değilsiniz, yılgınsınız. Beyler, varılacak bir yer yok, yalnızca, birikim olduğunda acı verebilen, öğrenmenin devinimi var. Tam dikkat ile dinleyen bir zihin sonuç aramaz çünkü sürekli açılım içindedir; bir nehir gibi her an devinim halindedir. Böyle bir zihin hiçbir şekilde kendi eyleminin bilincinde değildir, kısacası, bir amaç elde etme arayışında olan bir benliğin, bir “ben”in sürekliliği diye bir şey yoktur.

BİLGİ FARKINDALIK DEĞİLDİR

– 15 HAZİRAN –

Bir şeyi kınamadan veya kabullenmeden gözlemleyen, onunla olduğu gibi yüzleşen bir zihin hali, farkındalık demektir. Bir çiçeğe bitki olmanın dışında baktığınızda çiçeğin tamamını görebilirsiniz ama zihniniz çiçeğin botanik bilgisi ile dolu ise çiçeğe bütün olarak bakmıyorsunuzdur. Çiçek hakkında bilginiz olmasına rağmen bu bilgi zihninizin alanını, zeminini tümüyle kaplamış ise çiçeğe bütün olarak bakmıyorsunuz.

Demek ki bir olguya bakmak farkında olmak demek. Bu farkındalıkta seçim yok, kınama yok, beğenip beğenmeme yok. Ama çoğumuz bunu yapamıyoruz çünkü gelenek ve uğraşı açısından, her yönden, arka plan olmadan olguya bakamıyoruz. Arka planın farkında olmalıyız. Koşullanmamızın farkında olmalıyız ve bu koşullanma, bir olguyu gözlemlediğimizde kendini gösterir. Siz, arka planı değil olguyu gözlemlemekle ilgili olduğunuz zaman arka plan kenara itilir. Temel ilginiz yalnızca olguyu anlamak olduğu zaman ve arka planın bunu engellediğini gördüğünüz anda olguya yönelik o yaşamsal ilgi, arka planı siler götürür.

İÇGÖZLEM EKSİKTİR

– 16 HAZİRAN –

Farkındalıkta yalnızca şimdiki an var; yani, farkında olan siz, şimdiyi kontrol eden, geleceği dönüştüren geçmişin etkileme sürecini izliyorsunuz. Farkındalık, bölücü değil bütünlüyci bir süreçtir. Örneğin, “Tanrıya inanıyor muyum?” sorusunu sorma sürecinde farkında isem beni bu soruyu sormaya yönelten şeyi gözlemleyebilirim; farkında isem beni bu soruyu sormaya zorlayan güçlerin neler olduğunu algılayabilirim. O zaman korkunun çeşitli şekillerinin, özel bir Tanrı fikri yaratmış ve bunu bana devretmiş olan atalarımın korkularının farkında olurum. Ben onların fikrini kendi tepkimle birleştirip Tanrı kavramını dönüştürmüş veya değiştirmişim. Eğer farkında isem tüm bu geçmişe ait süreci, onun şimdiye ve geleceğe etkisini bütünüyle algılarım.

Eğer kişi farkında ise Tanrı kavramının nasıl korkudan doğduğunu görür ya da belki, gerçeklik veya Tanrı deneyimini ilk olarak yaşayan bir kişi vardı ve bu deneyimi devralan bir başkası, hırs içinde onu kendisine ait bir şey olarak

algıladı ve böylece taklit sürecini başlatmış oldu. Farkındalık bütünleyici bir süreçtir, içgözlem ise eksiktir. İçgözlemin sonu hastalıklıdır, acı doludur; öte yandan farkındalık, coşku, heves ve keyif demektir.

BÜTÜNÜ GÖRMEK

– 17 HAZİRAN –

Bir ağaca nasıl bakıyorsunuz? Ağacın bütününü görüyor musunuz? Eğer bütünlüğünü görmüyorsanız ağacı hiçbir şekilde görmüyorsunuz demektir. Yanından geçer ve “İşte bir ağaç, ne güzel,” dersiniz veya “Bu bir mango ağacı,” veya “Bu ağaçların ne cins olduğunu bilmiyorum, demirhindi olabilirler,” dersiniz. Ama durup da baktığınız zaman –gerçekten ve fiilen demek istiyorum– hiçbir zaman bütünlüğünü göremezsiniz. Ve eğer bir ağacı bütünüyle görmüyorsanız ağacı görmüyorsunuz. *Farkındalık* da aynı şeydir. Zihninizin işlemlerini, aynı ağacı gördüğünüz gibi, bütünüyle görmezseniz farkında değilsiniz. Ağacın kökü, gövdesi, dalları vardır –büyük, küçük ve yukarı doğru yükselen narin dalları; ve yaprakları vardır– ölü yaprak, çürümüş yaprak, yeşil yaprak, kemirilmiş yaprak, çirkin yaprak, düşmekte olan yaprak; meyvesi, çiçeği vardır; ağacı gördüğünüzde tüm bunları görürsünüz. Tıpkı bu şekilde, zihninizin işlemlerini *görme* halinizde, o farkındalık halinde, kınama, onaylama, reddetme, uğraşma, abeslik, umutsuzluk, umut, bozulma duyuları vardır; farkındalık bunların hepsini içine alır, yalnızca bir kısmını değil. Şimdi, siz zihninizin o basit anlamda farkında mısınız, tıpkı bir resmi bütünüyle görür gibi; yoksa resmin yalnızca bir köşesini görüp “Bu resmi kim yaptı?” diye mi soruyorsunuz?

FARKINDALIK DİSİPLİN İÇERMEZ

– 18 HAZİRAN –

Farkındalık, uygulama ile bir alışkanlık haline dönüştürülürse sıkıcı ve eziyetli olur. Farkındalık disiplin içermez. Sık sık uygulanan şey artık farkındalık değildir çünkü uygulama, alışkanlık yaratma, çaba harcama ve irade anlamına gelir. Çaba çarpıtmadır. Yalnızca dışta-kinin –kuşların uçuşunun, gölgelerin, huzursuz denizin, ağaçların ve rüzgârın, dilencinin ve geçen lüks arabaların– değil, aynı zamanda ruhsal sürecin, içteki gerilimin ve çatışmanın da farkındalığı var. Uçmakta olan kuşu kınamıyorsunuz: Onu izliyor ve onun güzelliğini görüyorsunuz. Ama içinizdeki çekişmeye gelince onu kınıyor veya doğruluyorsunuz. Bu iç çatışmayı, seçim veya doğrulama olmadan gözlemleyemiyorsunuz.

Teşhis etme ve inkâr olmadan düşünce ve hislerinizin farkında olmak, can sıkıcı ve acı verici değil. Ama bir sonuç veya elde edilecek bir amaç arayışıyla çatışma artıyor ve çekişmenin bezginliği başlıyor.

DÜŞÜNCENİN YEŞERMESİNE İZİN VERİN

– 19 HAZİRAN –

Farkındalık, her şeyi kucaklayan bir zihin halidir –gökyüzünde uçan kargalar, ağaçlardaki çiçekler, şurada oturan insanlar, giydikleri renkler– geniş çapta farkında olmak için izlemek, gözlemlemek, yaprağın, ağaç gövdesinin şekline girmek, başka birinin kafasının şeklini almak, onun ne yaptığını izlemek gerekir. Geniş çapta farkında olmak ve oradan eyleme geçmek, yani kendi varlığının tamamının farkında olmak. Sırf bir parça yetenek, bölünmüş yetenek sahibi olmak ve bu kısıtlı yetenek ile yaşamı sürdürmek; zihnin niteliğini sıradan, kısıt-

lı ve dar çerçeveli yapan işte budur. Ama her bir düşünce ve her bir hissin farkındalığı ile kendi varlığının tamamının farkında olmak, her düşünce ve her hissin yeşermesine kısıtlama olmaksızın izin vermek ve böylece her şeyin farkında olmak; bu, sırf sınırlı yetenek ile girilen eylem veya yoğunlaşmadan tümüyle değişiktir.

Bir düşüncenin veya hissin yeşermesi için dikkat gereklidir, yoğunluk değil. Bir düşüncenin yeşermesi derken bu sürecin sonucunu, düşünce ve hislerde neler olup bittiğini görmek için düşünceye özgürlük tanımaktan söz ediyorum. Yeşeren herhangi bir şey özgür olmalıdır, ışığa sahip olmalı, kısıtlanmamalıdır. Ona bir değer biçemezsiniz, “Bu doğru, bu yanlış; bu olmalı, şu olmamalı” diyemezsiniz; bu şekilde düşüncenin yeşermesini kısıtlıyorsunuz. Ve o, ancak sözünü ettiğimiz farkındalık içinde yeşerebilir. Dolayısıyla, derinlemesine bakarsanız düşüncenin yeşermesinin düşüncenin sonu olduğunu görürsünüz.

EDİLGEN FARKINDALIK

– 20 HAZİRAN –

Farkındalıkta olduğundan, başka bir şey haline gelmek yoktur, kazanılacak bir amaç yoktur. Tercih ve kınama olmaksızın sessiz gözlem vardır ki bundan da anlayış doğar. Ancak kazanç ve kabul olmadığında mümkün olan bu düşünce ve hissin ortaya çıkma sürecinde, farkındalığın tam anlamını içeren tüm katmanlar ve önemleri ortaya çıkar. Bu farkındalık, o hayal edilemeyen veya biçimlendirilemeyen yaratıcı boşluğu ortaya çıkarır. Derin farkındalık ve yaratıcı boşluk, bütün bir süreçtir, değişik aşamalar değil. Bir sorunu sessizce, kınamadan, doğrulamadan gözlemlerseniz edilgen farkındalık belirir. Bu edilgen farkındalıkta sorun anlaşılır ve eritilir. Farkın-

dalıkta olumsuz düşüncenin en üst şeklini içeren yüksek duyarlılık vardır. Zihin biçimlendirdiği, ürettiği zaman yaratıcılık olmaz. Ancak zihin sakin ve boş olduğu, bir sorun yaratmadığı zaman, ancak bu uyanık edilgenlikle yaratıcılık oluşur. Yaratıcılık yalnızca olumsuzlukta –ki bu olumlunun karşısı değildir– ve ret durumunda ortaya çıkar. Hiçbir şey olma, bir şey olmanın karşı savı değildir. Yalnızca bir sonuç arandığı zaman sorun oluşur. Bu araştırma sona erdiği zaman sorun ortadan kalkar.

İYİCE ANLAŞILAN ŞEY KENDİNİ YİNELEMEZ

– 21 HAZİRAN –

Benliğin bilincinde olunca itirafa ihtiyaç duyulmaz çünkü benlik bilinci, her şeyin çarpıtılmadan yansıtıldığı bir ayna oluşturur. Her düşünce-his, gözlemlenmek ve incelenip anlaşılmak için sanki bilinçlilik perdesine düşmüş gibidir ama kınama veya kabul etme, yargılama veya özdeşleşme olduğu zaman bu anlayış akışı engellenir. Perde izlenip anlaşıldıkça –bir görev veya zorunlu uygulama olarak değil de acı ve üzüntü, kendi düzenini getiren doyumsuz bir ilgi yarattığı için– bilincinde olmanın yoğunluğu artar ve bu da anlayışı üst seviyelere taşır.

...Bir şey yavaş hareket ediyorsa onu izleyebilirsiniz; devinimler incelenecekse hızlı bir makine yavaşlatılmalı. Aynı şekilde, düşünce ve hisler, ancak zihin yavaş ilerleyebilirse incelenebilir ve anlaşılabilir ama zihin bir kez bu yeteneği uyandırırorsa hızı artar, bu da onu son derece sakin yapar. Bir pervane yüksek hızda çalışıyorsa kanatları, tek parça madeni levha gibi gözüktür. Bizi zorlayan şey, zihnimizin yavaş dönmesini sağlamak ve böylece her düşünce-hissi izlemek ve anlamaktır. Derinden ve iyice anlaşılan şey, kendini yinelemez.

ŞİDDET

– 22 HAZİRAN –

Şiddet dediğimiz şeye tam dikkatinizi verdiğiniz zaman ne oluyor? Bu şiddet inanç, koşullanma ve benzeri yollarla insanları birbirinden ayırıyor veya kişisel güvence aradığımız, toplumun kalıpları içinde özgünlüğümüzü güvence altına almak istediğimiz zaman ortaya çıkıyor. Bu şiddete tam dikkatinizi vererek bakabilir misiniz? Ve o şiddete tam dikkatinizi vererek baktığınızda ne oluyor? Herhangi bir şeye tam dikkatinizi verirken –tarih veya matematik öğrenirken, eşinize bakarken– ne oluyor? Bunu yapıp yapmadığınızı bilemiyorum –herhalde çoğumuz hiçbir şeye tam dikkatimizi vermedik– ama yaptığınız zaman ne oluyor? Beyler, dikkat nedir? Tam dikkat anında özen vardır ama şefkat ve sevginiz yoksa özen gösteremezsiniz. Dikkatin sevgi ile birlikte olduğu yerde şiddet olabilir mi? İzliyor musunuz? Resmen şiddeti kınadım, ondan kaçtım, onu doğruladım, onun doğal olduğunu söyledim. Bütün bunlar dikkatsizliktir. Ama şiddet diye adlandırdığım şeye dikkatimi verirsem ve o dikkatte özen, şefkat, sevgi varsa şiddete yer kalır mı?

ŞİDDETİ SONA ERDİRMEK MÜMKÜN MÜ?

– 23 HAZİRAN –

Şiddet hakkında konuşurken ne demek istiyorsunuz? Bu dünyada yaşayan bir insanın şiddetten tümüyle arınıp arınamayacağını sorgulamak gerçekten ilginç. Toplumlar, dini topluluklar hayvanları öldürmemeye çalıştılar. Üstelik bazıları “Hayvanları öldürmek istemiyorsunuz, peki ya sebzeler?” dedi. Bunu o denli ileri götürebilirsiniz ki sonunda siz de var olmayı durdurursunuz. Çizgiyi nerede çizeceksiniz?

İdealinize, düş gücünüze, tipinize, huyunuza, koşullanmanıza göre keyfi bir çizgi var ve “Her şey buraya kadar” mı diyorsunuz? Birey düzeyinde şiddete neden olan bireysel öfke ve ordu oluşturup başka bir toplumu yok etmeye çalışan bir toplumun örgütlü nefreti arasında fark var mı? Nerede, hangi seviyede ve şiddetin hangi kesiminden söz ediyorsunuz, yoksa bir insanın, yalnızca özel bir şiddetten değil, şiddetin tümünden arınıp arınamayacağını mı tartışmak istiyorsunuz?

Sözcükler, deyimler, eylemler kullanmadan da şiddetin ne olduğunu biliyoruz. Yüzyılların uygarlığına rağmen içinde hâlâ güçlü hayvanı barındıran bir insan olarak nereden başlayayım? Toplum demek olan çemberden mi yoksa kendim olan merkezden mi başlayayım? Kötü olduğu için benim şiddetten uzak durmamı söylüyorsunuz. Tüm nedenleri açıklıyorsunuz ve ben de şiddetin insanlar için içte ve dışta çok kötü olduğunu görüyorum. Bu şiddeti sona erdirmek mümkün mü?

ÇATIŞMANIN ANA NEDENİ

– 24 HAZİRAN –

Günlük yaşamınızdaki ilişkilerde saldırgan ve açgözlü iken, bu dünyada ve ötesinde ruhsal güvence ararken barışı arzu etmekle barışa kavuşacağınıza inanmayın. Barış için dışa döneceğinize çatışma ve üzüntünün ana nedenini anlamalı ve sonra yok etmelisiniz. Ama görüyorsunuz, çoğumuz uyuşmuşuz. Kendimizi ele almak ve anlamak konusunda tembeliz ve kibrin bir şekli olan bu tembellikle, sorunu başkalarının çözmesini ve bize barış getirmesini bekliyoruz veya savaşlara neden olduğu belli olan birkaç kişinin yok edilmesi gerektiğini düşünüyoruz. İçinde çatışma yaşayan bireyin dışta da

çatışma yaratması kaçınılmazdır; iç barışı ve dünya barışını yalnızca kendisi getirebilir çünkü o, dünyadır.

İÇİNİZDE ŞİDDET OLDUĞUNUN FARKINA VARIN

– 25 HAZİRAN –

Hayvan şiddet gösterir. Hayvandan gelen insanlar da şiddet gösterir; şiddet göstermek, kızmak, kıskanmak, gıpta etmek, güç, konum, ün ve diğer şeyleri aramak, hükmetmek, saldırganlık insan varlığının parçasıdır. İnsan şiddet uygulamalar –binlerce savaş bunun göstergesidir– ve şiddet karşıtı bir düşünce tarzı geliştirmiştir... Ve bir ülke ile diğeri arasında savaş şeklinde gerçek şiddet ortaya çıktığında herkes bunun parçası olur, bu durumdan hoşlanır. Fiilen şiddet uygulayan bir insansanız ve bu arada şiddet karşıtı ideale sahipseniz çatışma var demektir. Sürekli şiddetten arınma çabası içindesiniz, bu çatışmanın parçasıdır. Şiddetten kurtulmak için disiplin uyguluyorsunuz, bu da çatışma ve sürtüşmedir. Demek ki şiddet uyguluyorsanız ve aynı zamanda şiddet karşıtı bir ideale sahipseniz temelde şiddet yanlısısınız. Yapacağınız ilk şey, şiddetten arınmak için çabalamak değil, şiddet yanlısı olduğunuzu görmektir. Şiddeti olduğu gibi görmek –yorum yapmamak, ona disiplin uygulamamak, onun üstesinden gelmemek, onu bastırmamak– şiddete sanki onu ilk kez görüyormuşçasına ve düşünce olmadan bakmak. Bir ağaca saflıkla –imge oluşturmadan– bakmayı daha önce anlatmıştım. Şiddete de aynı şekilde, sözcüğün içerdiği imge olmaksızın bakmalısınız. Düşünce devinimi olmadan bakmak, bir şeye ilk kez, yani saflıkla, bakmak demektir.

ŞİDDETEN ÖZGÜR OLMAK

– 26 HAZİRAN –

Şiddet olgusunu –yalnız dıştakini değil, içinizdekini de– görüyor ve dinleme ile eylem arasındaki zaman boşluğunu kaldırıyor musunuz? Dinleme eyleminin kendisi ile şiddetten arınıyorsunuz demektir. Şiddet tümüyle yok olmuştur çünkü ondan kurtulmak amacı ile araya zaman veya düşünce tarzı sokmadınız. Bu, çok derin meditasyon gerektirir, sözcüklerle anlaşma veya anlaşmazlıkla olmaz. Hiçbir şeyi dinlemiyoruz; zihnimiz, beyin hücrelerimiz şiddet ile ilgili bir düşünce tarzına o denli koşullanmış ki asla şiddet olgusuna bakmıyoruz. Şiddet olgusuna bir düşünce tarzı ile yaklaşıyoruz; bu da bir zaman boşluğu yaratıyor. Zaman işin içine girdiği anda şiddet sona ermez; şiddet uygulamayı ve bu arada şiddet karşıtı öğütlerinizi vermeyi sürdürürsünüz.

ŞİDDETİN ANA NEDENİ

– 27 HAZİRAN –

Her birimizin içten, ruhsal olarak güvence arıyor olmasının şiddetin ana nedeni olduğunu düşünüyorum. Ruhsal güvence dürtüsü –içteki emniyette olma duygusu– dıştaki güvence isteğine yansıyor. İçten hepimiz güvencede olmak, emin olmak istiyoruz. Bu yüzden evlilik kanunlarımız var, bir kadın veya erkeğe sahip olmak ve böylece ilişkiyi güvence altına almak için. Her ilişkimizden emin olmanın ruhsal isteği, içteki istek, ilişkiye saldırı olduğu anda şiddete başvurmamıza neden oluyor. Ama hiçbir ilişkide kesinlik, güvence diye bir şey yok. İçten, ruhsal olarak güvence arıyor ve istiyoruz ama kalıcı güvence diye bir şey yok...

İşte tüm bunlar, şiddete katkıda bulunan ve yaygın, çığırından çıkmış nedenler. Sanırım dünyada ve özellikle bu

talihsiz ülkede olup bitenleri az da olsa izleyenler, çok fazla zihinsel çalışma yapmaya gerek duymadan şunu görecekler ki kendi içlerinde oluşan bazı şeyler dışarı yansıdığına bu olağanüstü acımasızlık, umursamazlık, kayıtsızlık ve şiddeti oluşturunca.

GERÇEK ŞU Kİ İÇİMİZDE ŞİDDET VAR

– 28 HAZİRAN –

Hepimiz şiddetin durması gerektiğini görüyoruz. Ve ben birey olarak şiddetten nasıl arınacağım; yalnızca yüzeysel olarak değil, tümüyle, toptan, içten? Eğer şiddet karşıtlığı ideali, zihni şiddetten kurtarmayacaksa şiddet nedenlerinin incelenmesinin yararı olacak mı?

Ne de olsa bu bizim ana sorunlarımızdan biri, değil mi? Tüm dünya şiddete, savaşımlara kapılmış gidiyor; açgözlü toplumumuzun yapısı da şiddet temeline oturmuş. Ve eğer siz ve ben birey olarak şiddetten arınacaksak, sırf yüzeysel veya sözel değil, tümüyle ve içten, ben-merkezli olmadan bunu nasıl yapacağız?

Sorunu anlıyorsunuz, değil mi? Kaygım, zihni şiddetten arındırmak ise ve şiddeti denetlemek, onu dönüştürmek için disiplin uyguluyorsam kuşkusuz bu durum, ben-merkezli düşünce ve eyleme neden olacak çünkü zihnim sürekli bir şeyden kurtulmak ve bir diğerine sahip olmak üzere yoğunlaşmış durumda. Yine de zihnin şiddetten tümüyle arınmasının önemini görüyorum. O zaman ne yapacağım? Kuşkusuz bu, ne yapsam da şiddet göstermesem konusu değil. İçimizde şiddet olduğu bir gerçek, “Şiddeti nasıl bırakacağım?” sorusu sırf ideal yaratıyor ki kanımca bu tam anlamıyla boş ve abes. Ama kişi eğer şiddete dışardan bakıp onu anlama yetisine sahip ise, belki o zaman onu tümüyle giderme olasılığı vardır.

NEFRETİ YOK ETMEK

– 29 HAZİRAN –

Şu sıralar nefret dünyasının ektiğini biçmekte olduğuna görüyoruz. Bu nefret dünyası atalarımız, onların ataları ve bizler tarafından yaratıldı. Cehalet bu şekilde sonsuz geçmişe kadar uzanıyor. Nefret kendiliğinden ortaya çıkmadı. O, insan cehaletinin bir sonucu, tarihi bir süreç, değil mi? Bizler birey olarak atalarımızla işbirliği yaptık, onlar da kendi atalarıyla ve bu nefret, korku, açgözlülük gibi süreçleri başlatıp sürdürdük. Şimdi birey olarak bu nefret dünyasına boyun eğip onu hoş gördükçe onun parçası oluyoruz.

O zaman dünya sizin uzantınız. Eğer birey olarak nefreti yok etmek istiyorsanız o zaman birey olarak nefret etmeyi durdurmanız gerekiyor. Nefreti yok etmek için nefretin tüm kaba ve incelikli şekillerinden kendinizi ayırmalısınız; ona takılı kalırsanız o korku ve cehalet dünyasının parçasısınız demektir. Demek ki dünya sizin bir uzantınız, sizin yinelenmiş ve çoğaltılmış haliniz. Birey dışında dünya var olamaz. Bir fikir, bir devlet, bir toplum örgütü olarak var olabilir ama o fikri uygulamak, o toplum veya dini örgütü çalıştırmak için birey olmalı. Bireyin cehaleti, açgözlülüğü ve korkusu, cehaletin, açgözlülüğün ve nefretin yapısını oluşturuyor. Kişi değişirse dünyayı, nefret ve açgözlülük dünyasını etkileyebilir mi? Siz düşüncesiz iseniz cahilliğe, nefrete, açgözlülüğe yakalanmışsanız dünya sizin uzantınızdır ama samimi, düşünceli ve farkında iseniz acı ve üzüntü yaratan o çirkin nedenlerden uzaklaşmış olursunuz; aynı zamanda o anlayış bütünlük yaratır.

NEYLE KAVGALIYSANIZ, O OLURSUNUZ

– 30 HAZİRAN –

Kuşkusuz, insan kavga ettiği şey haline gelir... Kızgınsam ve siz de bana kızgınlıkla karşılık verirsiniz sonuç ne olur? Kızgınlık artar. Ben neysem siz de o olursunuz. Ben kötü isem ve siz kötü bir şekilde benimle kavga ediyorsanız kendinizi ne denli haklı hissederseniz edin siz de kötü olursunuz. Ben acımasız isem ve siz beni haklamak için acımasız yöntemler kullanıyorsanız siz de benim gibi acımasız olursunuz. Ve biz bunu binlerce yıldır yapıyoruz. Nefreti nefret ile karşılamanın dışında bir yaklaşım yok mu? Kızgınlığımı yatıştırmak için şiddet dolu yöntemler kullanıyorsam doğru amaç için yanlış araç kullanıyorum demektir ve doğru amaç yok olur. Bu yaklaşımda kızgınlığın anlayışı yok; kızgınlığı aşmak yok. Kızgınlık hoşgörü ile incelenmeli ve anlaşılmalı; şiddet yöntemleri ile alt edilecek bir şey değil o. Kızgınlık birçok nedenin sonucu olabilir ve bunlar algılanmadıkça ondan kaçış yoktur.

Düşmanı, haydudu yarattık ve bizim de düşman olmamız, husumeti hiçbir şekilde sona erdirmeyecek. Husumetin nedenini anlamalı ve onu düşünce, his ve eylemlerle beslemeyi durdurmalıyız. Bu, sürekli benliğe dönük farkındalık ve zeki esneklik isteyen çetin bir iş çünkü biz neyse toplum ve devlet de o. Düşman ve dost, bizim düşünce ve eylemimizin sonucu. Husumeti yaratmaktan biz sorumluyuz; o zaman kendi öz düşünce ve eylemimizin farkında olmak, düşman ve dost ile ilgilenmekten daha önemli çünkü doğru düşünce bölünmeyi durdurur. Sevgi, arkadaş ve düşmanı aşar.

TEMMUZ

Mutluluk

Keder

İncinme

Acı

MUTLULUK VE HOŞNUTLUK

– 1 TEMMUZ –

Çoğumuzun aradığı şey ne? Her birimiz ne istiyoruz? Herkesin bir şekilde barış, mutluluk, sığınak aradığı bu huzursuz dünyada, ne bulmaya, ne keşfetmeye çalıştığımızı öğrenmek önemli, değil mi? Büyük olasılıkla çoğumuz bir çeşit mutluluk, huzur arıyoruz; kargaşa, yarışma, çekişme, savaş dolu dünyada bir miktar huzur bulabileceğimiz bir sığınak arıyoruz. Sanırım çoğumuz bunu istiyoruz. Sonunda bir liderden diğerine, bir dini örgütten diğerine, bir öğretmenden diğerine koşuyoruz.

Şimdi, biz mutluluk mu arıyoruz yoksa bize mutluluk vereceğini ümit ettiğimiz bir çeşit hoşnutluk peşinde miyiz? Mutluluk ile hoşnutluk arasında fark vardır. Mutluluğu arayabilir misiniz? Belki hoşnutluk bulursunuz ama kesinlikle mutluluğu bulamazsınız. Mutluluk başka bir şeyin yan ürünüdür, türemiştir. O yüzden, büyük çapta samimiyet, ilgi, düşünce, özen isteyen bir şeye tüm kalbimizi ve zihnimizi vermeden önce ne aradığımızı bilmeliyiz: Mutluluk mu doyum mu?

KEYFİ BİLMEK İÇİN DERİNLERE İNMELİYİZ

– 2 TEMMUZ –

Çok azımız herhangi bir şeyden keyif duyarız. Güneşin batışını, dolunayı, hoş bir insanı, güzel bir ağacı, uçmakta olan bir

kuşu veya bir dansı izlemekten pek az keyif alırız. Ona bakar, yüzeysel olarak onunla oyalanır veya heyecanlanırız, keyif dediğimiz bir şey duyarız. Ama keyif almak, anlaşılması ve incelenmesi gereken çok daha derin bir şeydir...

Büyüdükçe veya yaşlandıkça bir şeylerden keyif almak istiyoruz ama en iyi yanımızı yitirmiş durumdayız. Başka duyuların peşindeyiz; tutkular, şehvet, güç, mevki. Tüm bunlar, yüzeysel olmalarına rağmen yaşamın normal yönleridir; kınanması, doğrulanması gerekmez ama anlaşılmalı ve doğru yere oturtulmalıdır. Eğer onları değersiz, heyecana boğan, aptal, ruhsallık dışı olarak tanımlarsanız yaşam sürecini tümüyle yok edersiniz...

Keyfi bilmek için çok daha derinlere inmek gerekir. Keyif sırf duyu değildir. Olağanüstü saflıkta bir zihin gerektirir ama hep kendine toplayan bir benliğin saflaşması değildir bu. Böyle bir benlik, böyle bir insan, keyif duyanın bulunmadığı bu keyif halini asla anlayamaz. Kişinin bu olağanüstülüğü algılaması gerekir; tersi durumda, yaşam küçülür, ufak tefek, önemsiz ve yüzeysel olur, doğmak, bir şeyler öğrenmek, acı çekmek, çocuk sahibi olmak, sorumluklar almak, para kazanmak, bir miktar zihinsel keyif duymak ve sonra ölmek.

MUTLULUĞUN PEŞİNDE KOŞULAMAZ

– 3 TEMMUZ –

Mutluluk ile neyi kastediyorsunuz? Bazıları için mutluluk, istediğini elde etmektir. Bir araba istiyorsunuz, alıp mutlu olursunuz. Ben bir sarı veya giysi istiyorum, Avrupa'ya gitmek istiyorum ve gidebilirim mutlu olurum. Büyük bir politikacı olmak istiyorum, bu gerçekleşirse mutluyum, yoksa mutsuzum. Böylece, mutluluk dediğiniz şey, kazanç veya başarı, istediğinizi elde etmek, asil olmak, istediğiniz herhangi bir şeyi

elde etmek. Bir şey istediğiniz ve onu elde ettiğiniz sürece kendinizi müthiş mutlu hissediyorsunuz; umutsuz ve yılmış değilsiniz ama istediğinizi elde edemezseniz mutsuzluk başlıyor. Yalnız zengin veya yoksullar değil, hepimiz bununla meşgulüz. Zengin de yoksul da hep kendisi için, ailesi için, toplum için bir şeyler istiyor ama engellenirse, durdurulursa mutsuz oluyor. Yoksulların istediklerini almamaları gerekir, demek istemiyoruz. Sorun o değil. Mutluluğun ne olduğunu ve mutluluğun bilinci olup olmadığını bilmek istiyoruz. Mutluluğunuzun ve onun niceliğinin bilincinde olduğunuz anda, bu mutluluk mudur? Mutlu olduğunuzun bilincinde olduğunuz anda bu mutluluk değildir, öyle değil mi? Demek ki mutluluğun peşinden gidemezsiniz. Mütevazı olduğunuzun bilincinde olduğunuz anda mütevazı değilsiniz demektir. Mutluluk, peşinde koşulacak bir şey değildir; o gelir. Ama onu ararsanız sizden kaçır.

MUTLULUK HEYECAN DEĞİLDİR

– 4 TEMMUZ –

Zihin asla mutluluğu bulamaz. Mutluluk, heyecan gibi, peşinden koşulup bulunabilen bir şey değildir. Heyecan sürekli yinelenir çünkü hep kaybolur ama mutluluk bulunamaz. Anımsanan mutluluk yalnızca bir heyecandır, şimdiden yana veya ona karşı bir tepkidir. Sona eren mutluluk değildir, mutluluk deneyimi sona erer ve bu bir heyecandır çünkü anımsama geçmiş demektir ve geçmiş heyecandır. Mutluluk heyecan değildir...

Bildiğiniz şey, şimdi değil, geçmişin kendisidir; geçmiş heyecan, tepki ve anıdır. Mutlu olduğunuzu anımsıyorsunuz; geçmiş, mutluluğun ne olduğunu anlatabilir mi? Anımsayabilir ama anlatamaz. Tanımak mutluluk değildir; mut-

lu olmanın ne demek olduğunu bilmek mutluluk değildir. Tanımak, belleğin bir yanıtıdır; bellek ve deneyimler bileşiği olan zihin, hiç mutlu olabilir mi? Tanımanın kendisi deneyimi engeller.

Mutlu olduğunuzun farkında iseniz mutluluk var mıdır? Mutluluk olduğu zaman farkında mısınız? Bilinç çatışmayı, daha fazlasını anımsamanın çatışmasını, birlikte getirir. Daha fazlasını anımsama, mutluluk değildir. Çatışmanın olduğu yerde mutluluk yoktur. Çatışma zihnin olduğu yerdedir. Tüm seviyelerdeki düşünce, belleğin yanıtıdır; dolayısıyla düşünce sürekli çatışma üretir. Düşünce algıdır ve algı mutluluk değildir. Algılar sürekli tatmin edilmenin peşindedir. Amaç, heyecandır ama mutluluk bir amaç değildir; arayıp bulunamaz.

HERHANGİ BİR YOLLA MUTLULUK BULUNABİLİR Mİ?

– 5 TEMMUZ –

Bazı nesneler, ilişkiler, düşünceler, fikirlerde mutluluğu ararız. Dolayısıyla, bu nesneler, ilişki ve fikirler mutluluğun önüne geçer ve önemli olur. Mutluluğu bir nesnede ararsak o nesne, mutluluğun kendisinden daha değerli olur. Bu şekilde sunulduğu zaman sorun basit gibi görünüyor ve basittir de. Mal mülkte, ailede, isimde mutluluk arıyoruz; sonra mal mülk, aile, fikir en önemli şey oluyor. Bir araçla mutluluk aranıyor ve araç, amacı yok ediyor. Mutluluk herhangi bir araçla, el veya zihin ile yapılan bir şeyle bulunabilir mi? İlişki, fikirler, nesneler açıkça o denli geçicidir ki onlarla mutsuz oluruz... Nesneler geçicidir, eskir ve kaybolurlar; ilişki sürekli sürtüşmedir ve ölüm onu bekler; fikir ve inançlarda denge ve kalıcılık yoktur. Bunlarda mutluluk arıyoruz ama geçiciliği al-

gılayamıyoruz. Böylece üzüntü, bizim değişmez yoldaşımız oluyor, onu alt etmek de sorunumuz.

Mutluluğun doğru anlamını bulmak için benlik bilgisi denilen nehri araştırmalıyız. Benlik bilgisi kendi içinde bir amaç değildir. Nehrin kaynağı var mı? Başlangıçtan sona kadar her damla, nehri oluşturur. Mutluluğu kaynakta bulacağımızı hayal etmek, yanılmaktır. Onu, benlik bilgisi nehrinin neresinde iseniz orada bulursunuz.

ZİHİNDEN GELMEYEN MUTLULUK

– 6 TEMMUZ –

Bir mükemmellikten diğerine, bir incelikten diğerine, bir keyiften diğerine geçeriz ama hepsinin merkezinde “ben” vardır; keyif alan ve daha fazlasını isteyen “ben,” mutluluğu özleyen, arayan “ben,” uğraş veren “ben,” gittikçe daha mükemmel olan ama hiçbir zaman bir son istemeyen “ben” Ancak bu usta “ben” şekilleri sona erdiği zaman aramakla bulunamayan müthiş bir mutluluk, kendinden geçme hali, acı ve yozlaşmadan yoksun gerçek keyif belirir...

Zihin; deneyen, gözlemleyen, düşünen, “ben” düşüncesi-ni aştığı zaman yozlaşmayan bir mutluluk olasılığı vardır. Bu mutluluk, bizim algıladığımız anlamda kalıcı olamaz. Ama zihnimiz kalıcı mutluluk, sürecek bir şey arıyor. Süreklilik arzusu yozlaşmadır...

Kınamadan, doğru veya yanlış olduğunu söylemeden yaşam sürecini anlayabilirsek o zaman “sizin” veya “benim” olmayan yaratıcı bir mutluluk yakalarız diye düşünüyorum. Bu yaratıcı mutluluk güneş ışığı gibidir. Güneş ışığını kendinize saklamak isterseniz o, parlak, sıcak, hayat veren güneş olmaktan çıkar. Aynı şekilde, eğer acı çektiğiniz, birini yitirdiğiniz veya başarılı olmadığınız için mutluluk istiyorsanız

bu yalnızca bir tepkidir. Ama zihin bunların ötesine geçebilir-
se o zaman zihinden gelmeyen bir mutluluk belirir.

ACI ÇEKMEYİ ANLAMAK

– 7 TEMMUZ –

Neden “Mutluluk nedir?” diye soruyoruz? Bu doğru bir yaklaşım mı? Bu doğru bir sorgulama mı? Mutlu değiliz. Mutlu olsaydık dünyamız tümüyle değişik olurdu; uygarlığımız, kültürlerimiz tam anlamıyla ve kökten farklı olurdu. Mutsuz insanlarız, ufak tefek şeylerle uğraşan, çevresini işe yaramaz, boş şeylerle dolduran, çabalayan, sefil, kibirli, önemsiz hırslarla, para ile, konum ile hoşnut olan insanlarız. Bilgimiz olmasına, paraya, zengin evlere, birçok çocuğa, arabaya, deneyime sahip olmamıza rağmen mutsuz varlıklarız. Mutsuz, acı çeken insanlarız ve acı çektiğimiz için mutluluk istiyoruz ve bu yüzden sosyal, ekonomik veya ruhsal mutluluk sözü veren kişilere takılıp gidiyoruz...

Acı çekerken, mutluluk olur mu diye sormamın bir yararı var mı? Acı çekmeyi anlayabilir miyim? Benim sorunum aslında bu, nasıl mutlu olunur değil. Acı çekmediğim zaman mutluyum ama bunun bilincinde olduğum anda bu mutluluk değil... O zaman mutluluk nedir, anlamalıyım. Zihnimin bir köşesi bir yerlerde mutluluk ararken, sefaletten kurtulma yolları ararken acı çekmenin ne olduğunu anlayabilir miyim? Eğer acı çekmeyi anlayacaksam onunla bir olmalı, onu reddetmemeli, kınamamalı, kıyaslamamak ve tam anlamıyla onunla birlikte olup onu anlamalıyım, değil mi?

Dinlemeyi bilirim mutluluğun ne olduğu doğrusu belirecek. Acıyı dinlemeyi bilmeliyim, acıyı dinleyebilirsem mutluluğu da dinleyebilirim çünkü ben oyum.

ACI ÇEKMEK ACI ÇEKMEKTİR, SİZE VEYA BANA ÖZGÜ DEĞİLDİR

– 8 TEMMUZ –

Sizin acınız, benim acımdan, Asya'daki, Amerika'daki veya Rusya'daki bir adamın acısından farklı mı? Olaylar, koşullar değişebilir ama özde, başka birinin acısı benimki veya Sizininki ile aynı değil midir? Acı çekmek acı çekmektir, kuşkusuz, size veya bana özgü değildir. Zevk sizin veya benim zevkim değildir, zevktir. Açlığınız size özgü değildir, tüm Asya'nın da açlığı söz konusudur. Hırs dürtünüz, acımasızlığınız, Asya, Amerika veya Rusya'daki herhangi bir politikacının, güç sahibi herhangi bir insanın acımasızlığı ile aynıdır.

Görüyorsunuz, biz işte buna karşı çıkıyoruz. Değişik katmanlarda, değişik alanlarda yaşayan tek bir insanlık olduğumuzu görmüyoruz. Birini sevdiğiniz zaman o sizin sevginiz değildir. Sizin olursa gaddarlaştır, hükmedici, kıskanç, endişeli ve vahşi olur. Benzer şekilde, acı çekmek acı çekmektir; o size veya bana özgü değildir. Kişinin dışına çıkarmıyorum veya soyutlamıyorum hiçbir şeyi. Kişi acı çekiyorsa çekiyordur. Kişinin yiyeceği, giyeceği, barınağı yoksa Asya'da da Batı'da da yaşasa acı çekiyordur. Şu anda ölen veya yaralanan insanlar –Vietnamlılar veya Amerikalılar– acı çekiyorlar. Bu acıyı anlamak, senin veya benim olmayan, kişiliksiz veya soyut olmayan ama hepimizin sahip olduğu bu gerçek acıyı anlamak için keskin zekâ ve sezgi gerekir. Bu acının sona ermesi ile doğal olarak hem içte hem dışta huzur ve barış gelecek.

ACI ÇEKMEYİ ANLAMAK

– 9 TEMMUZ –

Başka bir insanın acısına karşı siz veya ben neden hissiziz? Ağır yük taşıyan hamala, bebeğini taşıyan kadına neden ka-

yıtsız? Neden hislerimiz nasırlaşmış? Bunu anlamak için acı çekmenin bizi neden durgunlaştırdığını anlamamız gerekiyor. Kuşkusuz, bizi hissizleştiren acı çekmek; acı çekmeyi anlamadığımız için ona karşı kayıtsızız. Acı çekmeyi anlarsam ona duyarlı olurum; yalnız kendime değil, her şeye, çevremdeki insanlara, eşime, çocuklarıma, bir hayvana, bir dilenciye karşı uyanık olurum. Ama acı çekmeyi anlamak istemiyoruz ve ondan kaçarken durgunlaşıyor, sonunda hissizleşiyoruz. Bayım, vurgulamak istediğim şu ki acı çekmek, anlaşılmadığı zaman zihni ve kalbi durgunlaştırıyor; acı çekmeyi anlamıyoruz çünkü ondan kaçmak istiyoruz; guru, kurtarıcı, mantralar, reenkarnasyon, fikirler, içki ve her türlü tiryakilikle, *var olan*'dan kaçmak için ne olursa...

Acı çekmeyi anlamak, onun nedenini bulmaktan geçmiyor. Herkes bir neden bulabilir; düşüncesizlik, aptallık, dar görüş, gaddarlık, vb. Ama acı çekmeye bir yanıt beklemeksizin bakarsam ne olur? Ondan kaçmadığım için acı çekmeyi anlamaya başlarım; zihnim gözlemlerken keskin ve uyanıktır; demek ki duyarlıyım ve duyarlı olduğum için de diğer insanların acılarının farkındayım.

ACIYI GEÇİŞTİRMEK İÇİN İNANÇLARA BAĞLANMAK

– 10 TEMMUZ –

Fiziksel acı, sinirsel bir tepkidir ama beni hoşnut eden şeylere bağlandığım ve onlar benden alınacak diye korktuğum zaman ruhsal acı ortaya çıkıyor. Ruhsal birikimler, rahatsız edilmediği sürece ruhsal acıyı önler; demek ki ben birikimler, deneyimler yığınıyım ve bu yığın beni ciddi rahatsızlıklardan koruyor; ben de rahatsız edilmek istemiyorum. Bu nedenle rahatsızlık verebilecek herkesten korkuyorum, öyleyse benim

korkum, bilinenden; acıyı geçiştirmek veya üzüntüyü önlemek için topladığım fiziksel ve ruhsal birikimlerimden korkuyorum. Ama üzüntü, ruhsal acıyı geçiştirmek amacı ile girdiğim biriktirme sürecinin bir parçası. Bilgi de acıyı önler. Tıp bilgisi fiziksel acıyı önlemeye yardım ettiği gibi inançlar da ruhsal acıyı önlemeye yardım ediyor; işte bu nedenle, inançların gerçekliğinin somut kanıtı veya kusursuz bilgisi olmadığı halde onları yitirmekten korkuyorum. Üstüme yamayan bazı geleneksel inançları reddedebilirim çünkü kendi deneyimlerim bana güç, güven, anlayış aşıyor; yine de bu inançlar ve edindiğim bilgiler temelde aynı; acıyı geçiştirme yolu.

BÜTÜNLEYİCİ ANLAYIŞ

– 11 TEMMUZ –

“Keder” ile neyi anlatmak istiyoruz? O, sizden ayrı bir şey mi? İçte veya dışta gözlemlediğiniz, yaşadığınız sizin dışınızda bir şey mi? Siz yalnızca deneyim geçiren bir gözlemci misiniz? Yoksa başka bir şey mi var? Kuşkusuz bu önemli bir konu, değil mi? “Acı çekiyorum,” dediğim zaman ne demek istiyorum? Acı, benden farklı bir şey mi? Kuşkusuz soru bu, değil mi? Bir bakalım.

Üzüntü var; sevilmiyorum, oğlum ölüyor, bunun gibi şeyler. Bir yönüm nedenini bilmek istiyor; açıklama, gerekçe talep ediyor. Diğer bir yönüm, çeşitli nedenlerden dolayı ıstırap içinde. Ve başka bir yönüm, üzüntüden kurtulmak, onun ötesine geçmek istiyor. Biz bunların tümüyüz, değil mi? Bu durumda, bir yönüm üzüntüyü reddediyor, ona direnç gösteriyorsa, diğer bir yönüm açıklama peşinde kuramlara takılmışsa ve başka bir yönüm olgudan kaçıyor, onu nasıl tam olarak anlayabilirim? Yalnızca bütünleyici bir anlayışa sahip olduğum zaman üzüntüden kurtulma olasılığı vardır. Ama

farklı yönler arasında parçalanmış isem gerçeği göremiyorum demektir...

Şimdi, lütfen dikkatli dinleyin; böylece, olgu ve gerçek karşısında bölünme olmadan, acı ve onu gözlemleyen "ben" ayırımını yapmadan bütünlük yaşanabilirse anlayışın var olduğunu göreceksiniz. Gerçek budur.

ACI SİZSİNİZ

– 12 TEMMUZ –

Acı çeken bir *gözlemci* olmadığı zaman acı sizden farklı mıdır? Acı *sizsiniz*, öyle değil mi? Acının dışında, ondan ayrı değilsiniz, siz acının ta *kendisisiniz*. Ne oluyor? Etiketleme yok, adlandırma ve onu kenara itme yok; siz sırf o acısiniz, o hissiniz, o ıstırap duyusunuz. Bu durumda ne oluyor? Ona ad takmadığınız, onunla ilgili korku olmadığı zaman merkez onunla ilişkili mi? Eğer ilişkili ise ondan korkuyordur. O zaman merkez bir şeyler yapmak ister. Ama eğer merkez ve o tek bir şey ise ne yapmalı? Yapılacak bir şey yok, değil mi? Eğer siz o iseniz ve onu etiketlendirmiyor veya kenara itmiyorsanız, eğer siz o *iseniz*, ne oluyor? Acı çektiğinizi söyle misiniz? Kuşkusuz, temel bir dönüşüm olmuştur. Artık "Ben acı çekiyorum," yoktur çünkü acı çekecek bir merkez yoktur ama merkez acı çekiyor çünkü biz hiçbir zaman merkezin ne olduğunu irdilemedik. Yalnızca bir sözcükten diğerine, bir tepkiden diğerine yaşıyoruz.

ACI ÇEKMEK ELZEM Mİ?

– 13 TEMMUZ –

Acı çekmenin çeşitleri, zorlukları ve dereceleri vardı. Bunu hepimiz biliyoruz. Siz de bunu çok iyi biliyorsunuz ve tüm

yaşamımız boyunca, beşikten mezara kadar, bu yükü taşıyoruz...

Bunun kaçınılmaz olduğunu söylüyorsak yanıt yok, bunu kabul ediyorsanız onu araştırmaktan vazgeçmişsiniz demektir. Araştırmaya kapıları kapatmışsınız, ondan kaçırıyorsanız yine kapılar kapanmıştır. Bir erkeğe veya kadına, içkiye, eğlenceye, çeşitli güç, mevki, üne ve hiçliğin iç laklakasına kaçabilirsiniz. O zaman kaçışlarınız önemli olmaya başlar; tutunduğunuz nesneler muazzam önem kazanır. Böylece üzüntüye de kapıları kapattınız. Çoğumuz bunu yapıyoruz... Acaba bu kaçışları durdurup acı çekmeye geri gelebilir miyiz?.. Bu, acı çekmenin çözümünü aramamak anlamına gelir. Bedensel acı var; diş ağrısı, karın ağrısı, ameliyat, kazalar, çözümleri olan çeşitli bedensel acılar. Bir de gelecekteki acı korkusu var. Acı çekmekle korku yakın ilişkilidir ve yaşamın bu iki unsurunu anlamadan şefkati ve sevgiyi asla anlayamayız. Dolayısıyla şefkati, sevgiyi ve diğerlerini anlamakla ilgilenen bir zihin, kuşkusuz korku ve üzüntünün ne olduğunu anlamalıdır.

BİLİNÇLİ VE BİLİNÇDİŞİ ÜZÜNTÜ

– 14 TEMMUZ –

Üzüntü kederdir... belirsizliktir, tam bir yalnızlıktır. Çeşitli üzüntüler var; ölüm üzüntüsü, hedefe ulaşamama üzüntüsü, tanınmama üzüntüsü, sevgiye karşılık bulamama üzüntüsü. O kadar çok üzüntü şekli var ki üzüntüyü anlamadan çatışmanın, sefilliğin, günlük yaşamı ağırlaştıran yolsuzluk ve bozulmanın sonu gelmeyecek diye düşünüyorum...

Bilinçli üzüntü olduğu gibi bilinçdışı üzüntü, belirli bir temeli, nedeni olmayan üzüntü de var. Çoğumuz bilinçli üzüntüyü ve onunla baş etmeyi biliyoruz. Ya dini inanç ile ondan kaçıyor ya da akılcı yolla onu açıklıyoruz veya zihinsel, fizik-

sel ilaçlar alıyoruz veya kendimizi sözcüklerle, yüzeysel eğlence ile serseme çeviriyoruz. Bunların hepsini yapıyor ama yine de bilinçli üzüntüden kaçamıyoruz.

Bir de yüzyıllar boyunca kalıtsal olarak sürmüş bilinçdışı üzüntü var. İnsanoğlu her zaman bu üzüntü, keder, sefillik denen olağanüstü şeyi alt etmek istemiş ama yüzeysel mutluluklar yaşasak, her şeye sahip olsak bile bilincin derinliklerinde üzüntünün kökleri yer almıştır. Dolayısıyla, üzüntünün sona ermesinden söz ederken bilinçli veya bilinçdışı tüm üzüntülerin sona ermesinden söz ediyoruz.

Üzüntüyü sona erdirmek için kişi çok berrak, saf ve sade bir zihne sahip olmalıdır. Sadelik sırf bir fikir değildir. Sade olmak, büyük çapta zekâ ve duyarlık gerektirir.

İNCİNMIŞ HİSLER

– 15 TEMMUZ –

Başkalarını rahatsız etmemek için nasıl davranmalıyız? Bunu mu bilmek istiyorsunuz? Korkarım hiçbir eylem yapmamamız gerekecek. Tam anlamıyla yaşarsanız eylemlerinizi rahatsızlık yaratabilir ama hangisi daha önemli: Neyin doğru olduğunu bulmak mı yoksa başkalarını rahatsız etmemek mi? Bu o kadar basit gözüküyor ki yanıtlamaya gerek bile yok. Neden başkalarının his ve görüşlerine saygı duymak istiyorsunuz? Kendi hislerinizin incinmesinden, görüşlerinizin değişmesinden mi korkuyorsunuz? Eğer insanların düşünceleri sizinkilerden değişikse ancak sorarak, etkin temasa geçerek bunların doğru olup olmadığını anlayabilirsiniz. Ve eğer bunların doğru olmadığını fark ederseniz buluşunuz, kendi düşünce ve hislerine değer veren kişiyi rahatsız edecektir. O zaman ne yapmalısınız? Arkadaşlarınızı incitmemek için uyuşmak veya uzlaşmalı mısınız?

BENLİK İMGESİ ACI GETİRİR

– 16 TEMMUZ –

Neden sorunları önemli, önemsiz diye ayırıyoruz? Hepsi sorun değil mi? Neden onları büyük veya küçük, asıl veya ikincil yapıyoruz? Eğer büyük veya küçük bir sorunu derinlemesine inceler ve anlarsak tüm sorunları açığa çıkarabiliriz. Bu etkileme amaçlı bir yanıt değil. Herhangi bir sorunu ele alın; kırgınlık, kıskançlık, gıpta, nefret, hepsini çok iyi biliyoruz. Eğer kırgınlığı, onu kenara itmeden, derinlemesine araştırırsanız ne bulursunuz? Kişi neden kızar? Çünkü incinmiştir, biri kötü niyetli bir şey söylemiştir ve siz, biri iyi bir şey söylerse hoşnut oluyorsunuz. Neden inciniyorsunuz? Bu, kendini önemseme, değil mi? Neden kendini önemseme var?

Çünkü kişinin kendisi ile ilgili bir fikri, simgesi, ne olması gerektiği, ne olduğu veya ne olmaması gerektiği ile ilgili bir imgesi vardır. Neden kişi kendisi hakkında bir imge geliştirir? Çünkü kendisinin gerçekte ne olduğunu hiçbir zaman incelememiştir. Şu veya bu olmamız, mükemmel kişi, kahraman, örnek kişi olmamız gerektiğini düşünürüz. Kırgınlığı uyandıran şey, kendimizle ilgili bu fikrin, idealin saldırıya uğramasıdır. Ve kendi hakkımızdaki fikrimiz, ne olduğumuz olgusundan kaçıştır. Ama ne olduğunuzun o fiili olgusunu gözlemliyorsanız hiç kimse sizi incitemez. O zaman, kişi yalancı ise ve ona yalancı olduğu söyleniyorsa bu incinme demek değildir, bu bir olgudur. Ama yalancı olmadığınızı taslıyorsanız ve yalancı olduğunuz size söyleniyorsa o zaman kızarsınız, hiddetlenirsiniz. Görünen o ki hep bir ideal, masal dünyasında yaşıyoruz, asla gerçeklik dünyasında değil. *Var olan'ı* gözlemlemek, onu görmek, onunla gerçekten samimi olmak için hiçbir yargı, yorum, fikir, korku olmamalı.

SAPIK ZEVK

– 17 TEMMUZ –

Sadizm denilen bir şey var. O sözcüğün anlamını biliyor musunuz? Marquis de Sade adında bir yazar, insanları incitmekten, onlara acı çektirmekten hoşlanan bir adam hakkında bir kitap yazdı. Başkalarının acı çekmesinden zevk almak demek olan *sadizm* sözcüğü böyle doğdu. Bazı insanlar başkalarının acı çekmesinden tuhaf bir hoşnutluk duyarlar. Kendinizi izleyin ve böyle bir hisse sahip olup olmadığınızı inceleyin. Bu apaçık belli olmayabilir ama o his orada ise birisi düştüğü zaman gelen gülme dürtüsü bunun işaretidir. Yükseklerde olanların aşağı çekilmesini istiyorsunuz, eleştiriyorsunuz, düşüncesiz bir şekilde dedikodu yapıyorsunuz, tüm bunlar duyarsızlık ifadesi ve başkalarını incitme isteğinin bir şeklidir. Kişi başkasını öç amacı ile bilerek incitebilir veya bir sözcükle, davranışla, bakışla bilinçsizce bunu yapabilir. Her iki halde de dürtü başkasını incitmektir ve çok az kimse bu sapık zevk alma biçimini kökünden bir kenara itebilmektedir.

GERÇEK EĞİTİM

– 18 TEMMUZ –

Zihin deneyim, gelenek, anılar yolu ile yaratıyor. Zihin, deneyim geçirmesine rağmen depolamaktan özgür olabilir mi? Farkı anlayabiliyor musunuz? Gerekli olan, zihnin geliştirilmesi değil onu depo etme işleminden kurtarmaktır.

Beni incitiyorsunuz, bu bir deneyim ve ben bu incinmeyi saklıyorum. Bu benim geleneğim oluyor ve ben size bu gelenek içinden bakıyorum, bu gelenek içinden tepki veriyorum. Bu benim zihnimin ve sizin zihninizin günlük işlemi. Şimdi,

acaba beni incitmiş olmanıza rağmen bu deneyimi saklamak mümkün mü? Bu iki işlem birbirinden çok farklı.

Bana sert sözler söylerseniz incinirim ama o incinme önem kazanmazsa benim davranışlarımın arka planını oluşturmaz; böylece sizi taze bir şekilde karşılarım. Bu, sözcüğün en derin anlamıyla gerçek eğitimidir. Çünkü o zaman deneyimin koşullayıcı etkilerini görmeme rağmen zihnim koşullanmaz.

KIZGINLIĞIN SONA ERMESİ

– 19 TEMMUZ –

Eminim, hepimiz kızgınlığı bastırmaya çalışmışızdır ama bu, onu yok etmemiştir. Kızgınlığı dağıtmak için değişik bir yaklaşım var mı? Kızgınlık fiziksel veya ruhsal nedenlerden kaynaklanabilir. Kişi kızıdır çünkü belki engellenmiştir, savunma tepkileri yıkılmıştır veya dikkatle kurulmuş güven-cesi tehdit altındadır ve buna benzer başka şeyler. Kızgınlığa aşınayız. Kişi kızgınlığı nasıl anlayıp yok edecek? Eğer inanç-larınızın, kavramlarınızın ve görüşlerinizin çok önem taşıdığını düşünüyorsanız sorgulandığınız zaman şiddetle tepki gösterirsiniz. İnanç ve görüşlere yapışmak yerine onların ya-şamı algılamak için elzem olup olmadığını sorgularsanız işte o zaman, nedenler belli olduğundan kızgınlık sona erecektir. Böylece kişi, çatışma ve acı getiren öz dirençlerini yıkmaya başlar. Bu da yine içtenlik gerektirir. Toplumsal veya dini ne-denlerden dolayı veya kolaylık olsun diye kendimizi kontrol etmeye alıştık ama kızgınlığı kökünden sökmek için derin farkındalık gerekir...

Haksızlık karşısında kıızıyorsunuz. İnsanlığı sevdiğiniz, şefkatli olduğunuz için mi? Şefkat ve kızgınlık birlikte ola-bilir mi? Kızgınlık ve nefretin olduğu yerde adalet olabilir mi? Genel haksızlık, acımasızlık düşüncesine karşı kızgın-

sınız ama kızgınlığınız haksızlığı veya acımasızlığı ortadan kaldırmıyor, yalnızca onlara zarar veriyor. Düzen sağlamak için sizin düşünceli ve şefkatli olmanız gerekiyor. Nefretten doğan eylem ancak başka nefret yaratır. Kızgınlığın olduğu yerde dürüstlük, doğruluk olamaz. Dürüstlük, doğruluk ve kızgınlık bir arada yaşayamaz.

AFFETMEK GERÇEK ŞEFKAT DEĞİLDİR

– 20 TEMMUZ –

Şefkatli olmak ne demektir? İncinmiş, incinebilir bir zihin hiç affedebilir mi, lütfen bunu araştırın, kendinizi yoklayın. İncinmeye yatkın bir zihin hiç affedebilir mi? Böyle bir zihin, incinmeye yatkın, erdemi işleyen, cömertliğin bilincinde bir zihin şefkatli olabilir mi? Şefkat, tıpkı sevgi gibi, bir zihin olmayı değildir. Zihin, şefkatli olduğunun, sevgi dolu olduğunun bilincinde değildir. Ama bilinçli olarak affettiğiniz anda zihin, kendi incinmişliğinin içinde kendi merkezini güçlendiriyor demektir. Dolayısıyla, bilinçli olarak affeden zihin asla affedemez, affetmeyi bilemez, daha fazla incinmemek için affeder.

Bu yüzden, zihnin aslında neden anımsadığını ve depo ettiğini araştırıp bulmak çok önemlidir. Çünkü zihin, sonsuza dek kendini yüceltmek, büyütmek, bir şeyler olmak istiyor. Zihin bir şey olmamaya ve hiçbir şey, tam anlamıyla hiçbir şey, olmaya hazırsa işte o zaman, o halde şefkat vardır. O hal içinde, ne affetme ne de incinme durumu vardır ama bunu anlamak için “ben”in bilinçli gelişimini anlamak gerekir...

Belirli bir etkinin, belirli bir erdemin bilinçli işlenmesi söz konusu olduğu sürece sevgi olamaz, şefkat olamaz çünkü sevgi ve şefkat bilinçli çabanın sonucu değildir.

ACI ÇEKME OLASILIĞININ OLDUĞU YERDE SEVGİ YOKTUR

– 21 TEMMUZ –

Soruyu soran, eyleminin sevdiği kişiyi inciteceğini biliyorsa nasıl kendini baskı altında tutmadan ve özgürce davranacağını öğrenmek istiyor. Biliyorsunuz, sevmek özgürlüktür, her iki taraf da özgürdür. Sevgide acı çekme olasılığı varsa bu sevgi değildir, yalnızca hükmetme ve sahip olmanın gizli bir şeklidir. Birini seviyorsanız, gerçekten seviyorsanız, doğru olduğunu bildiğiniz şeyi yaparken o kişiyi incitme olasılığı yoktur. Yalnızca, o kişiye arzu ettiğinizi yaptırmak istiyorsanız veya o kişi arzu ettiğini size yaptırmak istiyorsa acı vardır. Şöyle ki siz hükmedilmeyi seviyorsunuz; kendinizi güvencede, emniyette, rahat hissediyorsunuz; rahatlığın geçici olduğunu bilmenize rağmen o rahatlığa, o geçiciliğe sığınıyorsunuz. Böylece rahatlık ve yüreklendirme için verilen her savaşım, aslında iç zenginliğin eksikliğini ortaya koyuyor; dolayısıyla diğer kişinin dışında, ondan ayrı yapılan her eylem, doğal olarak rahatsızlık ve acı yaratıyor ve kişi, diğerine uyum sağlamak için gerçek hislerini bastırıyor. Başka bir deyişle, sözde sevginin getirdiği bu sonsuz baskı iki insanı da harap ediyor. Bu sevgide özgürlük yoktur, o yalnızca gizli bir tutsaklıktır.

TUZAĞIN DOĞASI

– 22 TEMMUZ –

Üzüntü bir sarsıntının sonucudur, yerleşmiş, yaşamın sıradanlığını kabullenmiş bir zihnin geçici sarsılmasıdır. Ölüm, iş kaybı, değer verilen bir inancın sorgulanması gibi bir şey olur ve zihin altüst olur. Ama altüst olan bir zihin ne yapar? Düzelmek için bir yol bulur; başka bir inanca, daha emin yeni

bir ilişkiye sığır. Yaşamın dalgası yeniden gelir ve koruyucuları parçalar ama zihin çabucak başka savunmalar bulur ve bu böylece sürer. Bu zekâ yolu olamaz değil mi?

Hiçbir iç veya dış zorlama işe yaramaz, değil mi? Ne denli usta olursa olsun tüm zorlamalar cehaletin sonucudur, ödül arzusu veya ceza korkusundan doğar. Tuzağın tam doğasını anlamak, ondan kurtulmak demektir; hiçbir insan, hiçbir düzen, hiçbir inanç sizi özgürlüğe kavuşturamaz. Tek kurtarıcı unsur, bunun doğruluğudur ama siz bunu kendiniz göreceksiniz, ikna edilmeyeceksiniz. Bilinmeyen bir denizde yolculuğunuzu yapacaksınız.

KEDERİN SONU

– 23 TEMMUZ –

Yolda yürürken doğanın muhteşemliğini, yeşil çayırların olağanüstü güzelliğini, açık gökyüzünü görür, çocukların kahkahalarını duyarsınız. Ama bütün bunlara rağmen etrafta bir hüznün vardır. Çocuğunu doğuran annenin bedensel ıstırabı var, ölümün hüznü var, bir şey bekleyip de onu elde edememenin hüznü var, bir ülkenin çökmesinin ve tükenmişliğinin üzüntüsü var ve bozulmanın, yalnızca toplu değil, bireysel bozulmanın da üzüntüsü var. Derinlemesine bakarsanız kendi evinizde de keder var; bir şeyi gerçekleştirememenizin üzüntüsü, yetersizliğinizin veya ufak tefek şeylerle uğraşmanızın üzüntüsü ve birçok bilinçdışı üzüntü.

Yaşamda aynı zamanda gülmek de var. Gülmek hoş bir şey; nedensiz gülmek, nedeni olmadan kalbin neşeyle dolu olması, karşılıksız sevmek... Ama böyle gülmek çok az yaşıyor. Üzüntü yüklüüz; yaşamımız sürekli bir dağılma, sefillik ve uğraş süreci ve biz, tüm benliğimizle sevmenin ne olduğunu asla bilmiyoruz...

Bu yaşam yükünü çözümlemek için bir yol, bir yöntem bulmak istiyoruz; bu yüzden hiçbir zaman kedere bakamıyoruz. Masallar, imgeler, kurgularla ondan kaçmaya çalışıyoruz; bu ağırlıktan uzak durmak, bu hüznün dalgasının önünde olabilmek için bir yol bulmayı ümit ediyoruz.

...Kederin sonu vardır ama bu bir düzen veya yöntemle olmaz. *Var olan* algılandığı zaman keder yoktur.

KEDERLE KARŞILAŞMAK

– 24 TEMMUZ –

Kederi nasıl karşılırsınız? Korkarım çoğumuz onu yüzeysel karşılıyoruz. Eğitimimiz, öğretimimiz, bilgimiz, toplum etkileri, hepsi bizi yüzeysel yapıyor. Yüzeysel zihin kiliseye, bir sonuca, bir kavrama, bir inanca veya düşünceye kaçır. Tüm bunlar, kederli yüzeysel zihnin sığındığı yerlerdir. Bir sığınak bulamazsanız çevrenize duvar örüyorsunuz ve alaycı, katı, umursamaz oluyorsunuz veya sinirsel tepki veriyorsunuz. Acı çekmeye karşı yapılan bu tarz savunmalar, daha fazla araştırmayı engelliyor...

Lütfen kendi zihninizi izleyin; üzüntülerinizi nasıl açıkladığınızı, kendinizi nasıl işe verdiğinizi, fikirlere nasıl teslim olduğunuzu veya Tanrı inancına, gelecekteki yaşama nasıl yapıştığınızı gözlemleyin. Ve eğer hiçbir açıklama, hiçbir inanç yeterli olmazsa içerek, cinsellikle ve alaycı, katı, buruk, kırılğan bir tutum takınarak kaçırıyorsunuz... Bu, bir nesilden diğerine, anne babadan çocuklara devrediliyor ve yüzeysel zihin, bu yaranın üzerindeki bandı asla çıkarmıyor; kederi gerçekten bilmiyor, onunla tanışık değil. Keder hakkında sırf bir fikri var. Kederin simgesi, resmi var ve zihin yalnızca *keder* sözcüğü ile karşı karşıya geliyor, asla kederin kendisiyle değil.

KEDERDEN KAÇINMAK

– 25 TEMMUZ –

Çoğumuzun kederi farklı biçimler alır: İlişki, birinin ölümü, bir hedefe erişememe ve kaybolup gitme veya başarılı olmayı, bir şey olmaya çalışma ama tam bir yenilgi ile karşılaşma. Ve bir de bedensel yönde keder var; hastalık, körlük, yetileri yitirme, tutukluluk ve diğerleri. Her yerde keder denilen bu olağanüstü şey var. Ölüm ise köşede beklemekte. Ve biz kederi nasıl karşılayacağımızı bilmiyoruz; bu yüzden, ya ona tapıyoruz ya gerekçeliyoruz ya da ondan kaçıyoruz. Herhangi bir Hristiyan kilisesine gidin, kedere tapıldığını göreceksiniz; keder olağanüstü, kutsal bir şey haline getirilmiş ve yalnızca keder vasıtasıyla, çarmıha gerilmiş İsa vasıtasıyla Tanrının bulunacağı söyleniyor. Doğudaki insanların ise kederden uzak durmak, kaçınmak için kendi yolları var; ister Doğu'da ister Batı'da olsun, çok az insanın gerçekten kederden kurtulmuş olmasını, olağanüstü bir şey olarak görüyorum.

Söylenenleri, aşırı duygusallık ve heyecan olmadan dinleyip kederi gerçekten anlayabilmeniz ve ondan tamamıyla kurtulmanız harika bir şey olurdu çünkü o zaman kendini aldatma, yanılsama, endişe, korku olmazdı ve beyin açık, keskin ve mantıklı bir şekilde çalışabilirdi. Ve belki de o zaman kişi sevginin ne olduğunu bilebilirdi.

ACI ÇEKMENİN DEVİNİMİNİ İZLEYİN

– 26 TEMMUZ –

Acı çekmek nedir? Ne demektir? Acı çeken ne? Acı çekmeye yol açan nedir, neden acı çekilir, diye sormuyorum. Sorum şu: Aslında neler oluyor? Aradaki farkı görüyor musunuz, bi-

lemiyorum. O zaman basit bir şekilde acı çekmenin farkında oluyorum, acı benden ayrı bir şey değil, ben acıyı izleyen bir gözlemci değilim; o benim bir parçam, yani, ben bir bütün olarak acı çekiyorum. Dolayısıyla, onun devinimini izleyebiliyorum, nereye gittiğini görebiliyorum. Kuşkusuz bunu yaparak onu ortaya çıkarıyorum, değil mi? O an, ilişki içinde, sevdiğim insanı değil, “ben”i vurgulamış olduğumu görüyorum. O insan yalnızca, benim sefilliğimi, yalnızlığımı, talihsizliğimi kapamak için davrandı. *Ben* bir şey olamadığım için *onun* bir şey olmasını ümit ettim. Şimdi her şey bitti; geride yalnız kaldım, kayboldum. Onsuz ben bir hiçim. Ve ağlıyorum. O gittiği için değil, *ben* terk edildiğim için. Yalnızım.

...Kaçmama yardımcı olacak sayısız insan var; inanç ve öğretileri, umut ve hayalleri ile binlerce sözde dindar insan. “Bu karma, Tanrının takdiri”, bilirsiniz, hepsi bana çıkış yolu gösteriyor. Ama eğer acı ile kalırsam, onu kenara itmezsem, onu sınırlamaz veya reddetmezsem ne olur? Acı çekmenin devinimini bu şekilde izleyen zihnim ne durumdadır?

ANINDA KAVRAYIŞ

– 27 TEMMUZ –

Asla “Bakalım, acı çeken bu şey nedir?” demiyoruz. Zorlamayla, disiplin ile göremezsiniz. İlgile, anında anlayış ile bakmalısınız. O zaman acı dediğimiz ve sakındığımız o şeyin, disiplinin yok olduğunu göreceksiniz. Onunla kendim dışında bir şey gibi ilişki kurmazsam sorun yoktur ama onunla, benim dışımda bir şey olarak ilişki kurduğum anda sorun başlar. Acı çekmeyi kendi dışımda bir şey olarak ele alırsam kardeşimi kaybettiğim için, param olmadığı için, şu veya bu nedenden dolayı acı çekiyorum; onunla bir ilişki kurduğum demektir ve bu ilişki hayal ürünüdür. Ama eğer ben o isem,

eğer bu olguyu görebiliyorsam, her şey dönüşür ve farklı bir anlama bürünür. O zaman tam ilgi, bütünleyici ilgi vardır ve dikkate alınan acı, anlaşılır ve dağılır; sonunda korku yok olur ve dolayısıyla, *keder* diye bir sözcük de kalmaz.

ACI ÇEKMENİN MERKEZİ

– 28 TEMMUZ –

Çok hoş bir şey, güzel bir dağ, güzel bir günbatımı, büyüleyici bir gülümseme, büyüleyici bir yüz gördüğünüz zaman bu olgu sizi sersemletir ve sessizleşirsiniz; bunu hiç yaşamadınız mı? O zaman dünyayı kucaklırsınız. Ama bu, zihninize dışardan gelen bir şeydir, ben ise sersemlememiş ama bakmak, gözlemlemek isteyen bir zihinden söz ediyorum. Şimdi, şu kabaran koşullanma olmaksızın gözlemleyebilir misiniz? Kederli bir insana sözcüklerle açıklıyorum; keder kaçınılmazdır, keder bir yere erişmenin sonucudur. Ancak tüm açıklamalar tamamen sona erdiği zaman bakabilirsiniz, yani merkezden bakmıyorsunuzdur. Bir merkezden baktığınız zaman gözlemleme melekeleriniz sınırlıdır. Bir konumum varsa ve ben burada kalmak istiyorsam gerilim ve acı vardır. Acı çekmeye merkezden bakarsam acı sürer. Acıyı oluşturan, gözlem yetersizliğidir. Bir merkezden düşündüğüm, eyleme geçtiğim, gördüğüm zaman gözlem yapamam, tıpkı “Acı çekmemeliyim, acının nedenini bulmalıyım, kaçmalıyım,” dediğim anlar gibi. Bir merkezden gözlemlediğim zaman –ki bu merkez bir sonuç, bir fikir, umut, umutsuzluk veya başka bir şey olabilir– bu gözlem bayağı sınırlı, bayağı dar ve bayağı küçüktür ve bu da üzüntüye yol açar.

ÖLÇÜNÜN ÖTESİNDE BİR ENGİNLİK

– 29 TEMMUZ –

Birisini ölüm sonucu yitirirseniz ne olur? İlk tepki tutukluktur ve o sarsıntıdan kurtulduktan sonra keder başlar. Şimdi, bu *keder* sözcüğü ne demek? Arkadaşlık, mutlu sözler, yürüyüşler, birlikte yaptığınız ve yapmayı ümit ettiğiniz birçok hoş şey; tüm bunlar bir anda elinizden alınıyor ve siz boş, çıplak ve yalnız kalıyorsunuz. Karşı çıktığınız şey bu, zihnin isyan ettiği şey bu: Aniden kendi başına, yapayalnız, boş ve desteksiz kalmak. Şimdi, önemli olan bu boşlukla yaşamak, tepki göstermeden, onu gerekçelemekten, medyumlara, reenkarnasyon kuramına ve bunun gibi aptal şeylere kaçmadan yalnızca onunla yaşamak; tüm varlığın ile onunla yaşamak. Bu yolda adım adım giderseniz kederin sona erdiğini göreceksiniz; gerçek bir son, sözel bir son değil, kaçarak, bir kavram ile özdeşleşerek veya bir fikre kendini adayarak gelen yüzeysel bir son değil. O zaman koruyacak bir şey olmadığını göreceksiniz çünkü zihin tamamıyla boştur ve boşluğu doldurma amacı ile tepki göstermemektedir ve böylece tüm üzüntüler sona erdiği anda siz başka bir yolculuğa başlamış olacaksınız, başı ve sonu olmayan bir yolculuk. Ölçünün ötesinde bir enginlik vardır ama o dünyaya, keder tümüyle yok olmadan giremezsiniz.

KEDERLE YAŞAMAK

– 30 TEMMUZ –

Hepimizde keder var. Şu veya bu şekilde bir üzüntünüz yok mu? Ve onunla ilgili bir şeyler bilmek ister misiniz? Eğer öyleyse kederinizi inceleyebilir ve çektiğiniz acının nedenini açıklayabilirsiniz. Bu konuda kitaplar okuyabilir veya kilise-

ye gidebilirsiniz ve çok geçmeden keder hakkında bir şeyler öğrenebilirsiniz. Ama ben bundan söz etmiyorum, ben kederi sona erdirmekten söz ediyorum. Bilgiyle keder bitmez. Kişinin, kendi içindeki ruhsal olgularla yüzleşmesi ve bu olguların bir andan diğerine taşıdığı anlamların tümüyle farkında olması ile keder sona ermeye başlar. Bu, asla kederli olma olgusundan kaçmamak, asla onu gerekçelememek, asla onun hakkında fikir ileri sürmemek ama o olgu ile tam olarak yaşamak demektir.

Bilirsiniz, dağların güzelliği ile yaşayıp ona alışmamak çok zordur... Her gün o dağları izlemiş, o nehri dinlemiş ve vadiyi, geçen o gölgeleri görmüşsünüzdür ve tüm bunlara ne denli kolaylıkla alıştığının farkına varmadınız mı? “Evet, çok güzel,” der ve yürür geçersiniz. Güzellikle veya çirkin bir şeyle yaşamak ve ona alışmamak için muazzam bir enerji, zihninizin durgunlaşmasına izin vermeyen bir farkındalık gerekir. Aynı şekilde, keder de ona alıştığınızda zihni durgunlaştırır ve çoğumuz ona alışırız. Ama kedere alışmanız gerekmez. Onunla yaşayabilir, onu anlayabilir, onu irdeleyebilirsiniz ama onu tanımak için değil.

Kederin orada olduğunu biliyorsunuz; bu bir olgu ve bilinecek başka bir şey yok. Yaşamak zorundasınız.

KEDERLE BİRLİK OLMAK

– 31 TEMMUZ –

Çoğumuzun herhangi bir şey ile birlik olduğu yok. Arkadaşlarımızla, eşlerimizle, çocuklarımızla doğrudan birlik halinde değiliz...

Kederi anlamak için kuşkusuz onu sevmeniz gerekir, değil mi? Diğer bir deyişle, onunla doğrudan birlik halinde olmalısınız. Bir şeyi –komşunuzu, eşinizi veya herhangi bir iliş-

kiyi- anlamak için onun yakınında olmalısınız. Hiçbir itiraz, önyargı, kınama veya itme olmadan ona gelmelisiniz; ona bakmalısınız, değil mi? Sizi anlamak istiyorsam hiçbir önyargım olmamalı. Önyargıların ve koşullanmanın eleklerinden, engellerden geçmeden size bakabilmeliyim. Sizinle birlik halinde olmalıyım; bu sizi seviyorum demektir. Aynı şekilde, kederi anlayacaksam onu sevmeliyim, onunla birlik olmalıyım. Bunu yapamıyorum çünkü açıklamalar ve kuramlar, umutlar, ertelemeler gibi sözel ifadeler ile ondan kaçıyorum. Görünen o ki sözcükler, üzüntü ile birlikte olmamı engelliyor. Sözcükler –her biri zihinsel süreç olan açıklama ve gerekçeleme sözcükleri– keder ile birlik halinde olmamı engelliyor. Ancak birlik olursam onu anlayabilirim.

AĞUSTOS

Hakikat

Gerçeklik

Gözlemci ve Gözlemlenen

Var Olan

DOLU KALP, BOŞ ZİHN

– 1 AĞUSTOS –

Hakikate giden yol yoktur, o size gelmeli. Ancak zihniniz ve kalbiniz sade, berrak olduğu zaman ve kalbinizde sevgi var ise hakikat size gelebilir, kalbiniz zihnın şeyleri ile doluyken değil. Kalbinizde sevgi varsa kardeşlik için örgüt kurmaktan söz etmezsiniz; inançtan söz etmezsiniz, bölünmeden veya bölünme yaratan güçlerden söz etmezsiniz, uzlaşma aramaya gerek yoktur. O zaman siz yalnızca, etiketi ve ülkesi olmayan bir insansınız. Demek ki böyle şeylerden arınmak ve hakikatın gelmesine izin vermek durumundasınız ve o ancak, zihin boş olup yaratmayı durdurduğu zaman gelir. O zaman siz çağırmadan gelir. O zaman rüzgâr gibi hızla ve tanınmadan gelir. Sizin izlemediğiniz, istemediğiniz bir anda anlaşılmaz bir şekilde gelir. Güneş ışığı gibi apansız, gece gibi saf belirir ama onu kabul etmek için kalbin dolu, zihnin boş olması gerekir. Şimdi ise zihniniz dolu, kalbiniz boş.

HAKİKAT, OLUŞ HALİDİR

– 2 AĞUSTOS –

Hakikate giden yol yoktur, iki hakikat de yoktur. Hakikatin geçmiş veya gelecek ile ilgisi yoktur, o zaman ötesidir ve Buda'nın, Shankara'nın, İsa'nın sözlerini aktaran veya benim söylediklerimi yineleyen kişi hakikati bulamaz çünkü yine-

lemek hakikat değildir. Yinelemek yalandır. Hakikat, bölmek isteyen, ayrıcalık isteyen, yalnızca sonuçlar ve elde edilenler çerçevesinde düşünen zihin sona erdiği zaman ortaya çıkan bir haldir. Ancak o zaman hakikat olabilir. Çabalayan, bir sonuca erişmek için kendini terbiye eden zihin, hakikati bilemez çünkü sonuç, zihnin kendi yansımasıdır ve ne denli soylu olursa olsun, o yansımanın izlenmesi bir çeşit benliğe tapmadır. Böyle bir varlık kendisine tapmaktadır, dolayısıyla hakikati bilemez. Ancak zihnin tüm sürecini anladığımız zaman, yani çatışma olmadığı zaman hakikat bilinebilir.

HAKİKATİN KALDIĞI BİR YER YOKTUR

– 3 AĞUSTOS –

Hakikat bir olgudur ve olgu ancak, zihin ve olgu arasına yerleştirilmiş çeşitli şeylerin kaldırılması ile algılanabilir. Mal mülk, eşiniz, insanlar, fikirler, doğa ile olan ilişkiniz olgudur ve ilişki olgusunu anlamadığınız sürece Tanrıyı aramanız, yalnızca kargaşayı artırır çünkü bu şekilde, yer değiştiriyorsunuz, kaçıyorsunuz dolayısıyla bunun hiçbir anlamı yok. Eşinize hükmettikçe veya o size hükmettikçe, egemenlik söz konusu oldukça sevgiyi bilemezsiniz. Bastırdıkça, sindirdikçe, yer değiştirdikçe, hırslandıkça hakikati anlayamazsınız.

Aramayan, çabalamayan, bir şey elde etmek için çalışmayan insan ancak, hakikati bilebilir... Hakikat sürekli değildir, kaldığı bir yer yoktur, yalnızca bir andan diğerine görülebilir. Hakikat her zaman yenidir, dolayısıyla zaman ötesidir. Dün hakikat olan bugün değildir, bugün hakikat olan yarın değildir. Hakikatin devamlılığı yoktur. Onu devamlı yapmak isteyen zihindir ve böyle bir zihin hakikati bilemez. Hakikat her zaman yenidir; aynı gülümsemeyi, aynı insanı, aynı palmiye ağaçlarını yeni gibi görmek, yaşama yeni gibi başlamaktır.

HAKİKATİN KILAVUZU YOKTUR

– 4 AĞUSTOS –

Tanrı aramakla bulunabilir mi? Bilinmeyeni arayabilir miliniz? Bulabilmeniz için ne aradığınızı bilmelisiniz. Bulmak üzere ararsanız bulduğunuz, kendi yansımanız olacaktır, sizin arzulanacağınız olacaktır ve arzu yaratmak, hakikat değildir. Hakikati aramak, onu reddetmektir. Hakikatin mekânı yoktur; ona giden bir yol, kılavuz yoktur ve kelime hakikat değildir. Hakikat, belirli bir ortamda, özel bir iklimde, birtakım insanlar arasında mıdır? Şurada değil de burada mıdır? Hakikate giden yol bu değil de şu mudur? Herhangi bir yol var mıdır? Hakikat arandığı zaman bulunan şey, ancak cehaletin içinden çıkabilir çünkü arayışın kendisi cehaletten doğar. Gerçekliği arayamazsınız, gerçekliğin var olması için siz son bulmalısınız.

HAKİKAT BİR ANDAN DİĞERİNE BULUNABİLİR

– 5 AĞUSTOS –

Hakikat biriktirilemez. Biriken şeyler her zaman yok oluyor, çürüyüp gidiyor. Hakikat asla çürümez çünkü o ancak, bir andan diğerine, her düşüncede, her ilişkide, her sözcükte her harekette, gülümsemede, gözyaşlarında vardır. Eğer siz ve ben onu bulabilir ve yaşarsak –yaşamının kendisi onu bulmak demektir– o zaman propaganda yapmayız, yaratıcı insan oluruz: Kusursuz insan değil, yaratıcı insan, bu da çok farklı bir şeydir.

GERÇEK DEVRİMCİ

– 6 AĞUSTOS –

Hakikat, saygın insanlar, bir yerlere erişmeyi, yükselmeyi arzulayan insanlar için değildir. Hakikat, güvence ve kalıcılık

arayan insanlar için değildir çünkü aranan kalıcılık, yalnızca geçiciliğin karşıtıdır. Zamanın ağına yakalanmış bu insanlar kalıcılık ararlar ama aradıkları gerçek değildir çünkü onlar, düşüncelerinin ürününü aramaktadırlar. Bu yüzden, gerçekliği bulacak kişinin aramayı durdurması gerekir ama bu, *var olan*'dan hoşnut olmalı anlamına gelmez. Tersine, hakikati bulmayı amaçlayan kişi, içten tam bir devrimci olmalıdır. Hiçbir sınıfa, ülkeye, grup veya düşünce tarzına, örgütlü bir dine bağlı olmamalıdır çünkü hakikat tapınakta veya kilisede değildir, hakikat elle veya zihinle yapılmış şeylerde bulunmaz. Hakikat yalnızca, zihnin ve elin ürünleri bir kenara koyulursa gelir ve bu kenara koymanın zamanla ilgisi yoktur. Hakikat, zamandan özgürleşmiş olana, zamanı kendisini yüceltmek için kullanmayana gelir. Zaman dünün anısıdır, ailenizin, ırkınızın, karakterinizin ve "ben" ile "benim"i yaratan deneyim birikimlerinizin anısıdır.

ASILSIZ OLANDAKİ HAKİKATİ GÖRÜN

– 7 AĞUSTOS –

Milliyetçiliğin, heyecanları ve kazanılmış hakları ile sömürüye ve insanı insanla karşı karşıya getirmeye yol açtığını duyabilir ve bunu yüzeysel olarak onaylayabilirsiniz; ama zihninizi milliyetçiliğin ufak tefek, önemsiz uğraşlarından arındırmak bambaşka bir olaydır. Eğer zihnin genç, taze, saf, kısacası, bir devrim halinde olmasını istiyorsak yalnızca milliyetçilikten değil tüm örgütlü din ve politik sistemlerin kararlarından kurtulmak gerekir ve ancak böyle bir zihin yeni bir dünya yaratabilir; ölü politikacılar değil, kendi sistemlerine takılmış din adamları değil.

Şimdi, iyi ki veya ne yazık ki, doğru olan bir şey duydu-nuz. Eğer işitmekle kalır da zihnin kendisini daraltıp çarpıtan

şeylerden kurtarmaya başlamasını tetikleyecek bir rahatsızlık duymazsanız o zaman işittiğiniz gerçek, zehir olacaktır. Kuşkusuz, gerçek işitildiği ve bir yarayı azdırır gibi zihni kurcalamadığı zaman zehre dönüşür. Kişinin kendi adına doğruyu ve asılsızı keşfetmesi ve asılsızın içindeki gerçeği görmesi demek, gerçeğin işlemesine ve kendi eylemini ortaya çıkarmasına izin vermesi demektir.

ASIL OLANI ANLAMAK

– 8 AĞUSTOS –

Bu iş çetin olmasına rağmen gerçekte karmaşık değil. Gördüğünüz gibi asıl olanla, olguyla düşündüğümüz, yaptığımız, arzu ettiğimiz şeylerle başlamıyoruz; asıl olmayan varsayımlarla veya ideallerle başlıyor ve böylece yoldan çıkıyoruz. Varsayımlar yerine olgularla başlamak için yakın dikkat gerekir ve asıldan kaynaklanmayan her düşünce şekli dikkati dağıtır. Bu yüzden, kişinin kendi içinde ve çevresinde aslında neler olup bittiğini anlaması çok önemlidir.

Hristiyan iseniz görüşleriniz belirli bir kalıbı izler; Hindu, Budist veya Müslüman iseniz başka bir kalıbı izler. Koşullanmanıza göre İsa veya Krishna'yı görürsünüz. Eğitiminiz, içinde yetiştiğiniz kültür, görüşlerinizi saptar. Asıl olan hangisi? Görüş mü yoksa bir kalıba sokulmuş zihin mi? Görüş, zihnin arka planını oluşturan belirli bir geleneğin yansımasıdır. Asıl olan, yani olgu, işte bu koşullanmadır, onun yansıttığı görüş değil. Olguyu anlamak basittir ama olguyu beğenerek veya beğenmeyerek, onu kınayarak, olgu hakkında fikir veya yargılar öne sürerek işi zorlaştırıyoruz. Bu çeşitli değerlendirmelerden kurtulmak demek, asıl olanı, *var olanı* anlamak demektir.

OLGUYU YORUMLAMAK GÖRMİYİ ÖNLER

– 9 AĞUSTOS –

Bir olgu hakkında fikir ileri süren bir zihin, dar, sınırlı, yıkıcı bir zihindir... Olguyu siz bir şekilde, ben başka bir şekilde yorumlayabilirim. Olgunun yorumlanması, bizi asıl gerçeği görmekten ve bunun hakkında bir şeyler yapmaktan alıkoyan bir lanettir. Siz ve ben olgu hakkındaki fikirlerimizi tartıştığımız zaman onunla ilgili hiçbir şey yapmıyoruz demektir; olguya bir şeyler ekleyebilirsiniz; ince ayrıntıları, çıkarmaları, anlamı görebilirsiniz, ben ise olguya daha az anlam yükleyebilirim. Ama olgu yorumlanamaz; olgu hakkında, fikir ileri süremem. Bu böyle ve zihnin olguyu kabul etmesi çok zor. Önyargılarımıza, koşullanmamıza, umutlarımıza, korkularımıza göre her zaman yorum yapıyoruz, her zaman olguya değişik anlamlar getiriyoruz. Eğer siz ve ben, fikir ileri sürmeden, yorum yapmadan, ona anlam yüklemekten olguyu görebilsek o zaman, müthiş canlılık kazanır; bundan da öte, olgu orada yalnız başınadır, başka hiçbir şeyin önemi yoktur. O zaman olgunun kendi enerjisi vardır ve bu enerji sizi doğru yöne götürecektir.

BİR TEK OLGU VARDIR: GEÇİCİLİK

– 10 AĞUSTOS –

Sabit, kalıcı bir hal olup olmadığını öğrenmeye çalışıyoruz-neyi istediğimizi değil, asıl olgunun ne olduğunu, işin doğrusunu. Kendimizle ilgili, içimizdeki dışımızdaki her şey – ilişkilerimiz, düşüncelerimiz, hislerimiz– geçici, sürekli bir akış içinde. Bunun farkında olan zihin, kalıcılık istiyor, zamanın veya olayların yok edemeyeceği kesintisiz bir huzur, sevgi, iyilik, güvence hali istiyor; dolayısıyla, ruhu, Atman'ı ve ka-

lıcı cennet hayalini yaratıyor. Ama bu kalıcılık, geçicilikten doğmuştur ve içinde geçiciliğin tohumları vardır. Bir tek olgu vardır: Geçicilik.

BİLİNMEYENİN PEŞİNDE KOŞMAK

– 11 AĞUSTOS –

Size gerçekliğin ne olduğunu anlatmamı istiyorsunuz. Tanımlanamayan şey sözcüklerle anlatılabilir mi? Ölçülemeyen bir şeyi ölçebilir misiniz? Rüzgârı avucunuzla yakalayabilir misiniz? Yakalarsanız bu rüzgâr mıdır? Ölçülemeyen şeyi ölçerseniz bu gerçeğin kendisi midir? Onu formüle sokarsanız o gerçek midir? Kuşkusuz hayır, çünkü tanımlanamayan şeyi tanımladığınız anda o gerçek olmaktan çıkar. Bilinmeyeni biline çevirdiğiniz anda o, artık bilinmeyen değildir. Yine de biz bunun peşinde koşuyoruz. Sürekli *bilmek* istiyoruz çünkü ancak o zaman devam edebileceğiz, ancak o zaman en üst düzeyde mutluluğu ve kalıcılığı yakalayabileceğimizi düşünüyoruz. Bilmek istiyoruz çünkü mutlu değiliz çünkü sefil bir şekilde uğraşıyoruz çünkü yıpranmış ve aşağılanmışız. Ama bu basit olguyu –aşağılanmış, donuk, yorgun, kargaşa içinde olduğumuzu– kavramak yerine bilinenden bilinmeyene geçmek istiyoruz; bu da sonunda bilinen oluyor ve biz asla gerçeği bulamıyoruz.

ACI ÇEKMEK SİRF BİR SÖZCÜK MÜDÜR YOKSA ASIL OLAN MI?

– 12 AĞUSTOS –

Acı çekmek sırf bir sözcük müdür yoksa asıl olan mı? Eğer asıl olan ise ve sırf bir sözcük değilse o zaman sözcüğün şimdi bir anlamı yok, yalnızca yoğun bir acı hissi var. Neye göre?

Bir imgeye, bir deneyime, sahip olduğunuz veya olmadığınız bir şeye göre. Eğer ona sahipseniz keyifleniyorsunuz, sahip değilseniz acı çekiyorsunuz. Dolayısıyla, acı, üzüntü bir şey ile ilgili. O şey sırf sözlü anlatım mı yoksa gerçeklik mi? Korkunun kendi başına yaşayamayıp ancak birey, olay, his gibi bir şeyle ilgili var olabildiği gibi. Şimdi siz acı çektiğinizin tam anlamıyla farkındasınız. Bu acı çekme sizden ayrı bir şey mi ve siz yalnızca acıyı algılayan bir gözlemci misiniz yoksa o acı siz misiniz?

SİZ VE HIÇLIK BİRSİNİZ

– 13 AĞUSTOS –

Siz hiçsiniz. İsminiz, unvanınız, mülkünüz ve banka hesabınız, gücünüz olabilir ya da ünlü olabilirsiniz ama tüm bu korumalara rağmen siz hiçsiniz. Bu boşluğun, bu hiçliğin tümünden farkında olmayabilirsiniz veya farkında olmak istemeyebilirsiniz ama ondan ne denli kaçınırsanız kaçınun o oradadır. Dolambaçlı yollarla –kişisel veya toplu şiddetle, bireysel veya toplu ibadetle, bilgi veya eğlence ile– ondan kaçmaya çalışsanız da, uyusanız da uyansanız da, her zaman oradadır. Bu hiçlik ve onun korkusu ile ilişkinizi ancak, kaçışların tercihsiz farkında olarak bulabilirsiniz. Ondan ayrı, onunla ilişkide olan bireysel bir varlık değilsiniz; onu izleyen bir gözlemci değilsiniz; sizin yani düşünenin, gözlemleyenin dışında o da yoktur. Siz ve hiçlik birsiniz; siz ve hiçlik, birleşik olursunuz, iki ayrı işlem değil. Eğer siz, düşünen olarak ondan korkar ve onu, size karşı ve zıt bir şey olarak algılırsanız onunla ilgili herhangi bir eyleminiz, kaçınılmaz olarak yanılsamaya ve dolayısıyla daha fazla çatışma ve sefilliğe yol açacaktır. O hiçliğin aslında siz olduğunun deneyimi, keşfi gerçekleşirse o zaman korku, düşünenin düşüncelerden ayrı olduğu ve ara-

da ilişki kurulmaya çalışıldığı zaman ortaya çıkan korkutan anlamıyla yok olur.

KORKUYU NASIL SONA ERDİRİRİZ?

– 14 AĞUSTOS –

Hemfikir olup olmadığınızı değil, dikkatinizi gerektiren bir şeyi tartışıyoruz. Yaşama sıkı, tarafsız, açık bakıyoruz; duygularınıza, özel zevklerinize, beğenip beğenmediklerinize göre değil. Beğenip beğenmediklerimiz, bu sefilliği ve zavallılığı yarattı. Bütün söylediğimiz şu: “Korkuyu nasıl sona erdiririz?” En büyük sorunlarımızdan biri bu çünkü eğer kişi onu bitirmezse sonsuza dek karanlıkta yaşayacak, Hıristiyanlık anlamında sonsuza dek değil, normal anlamda; tek bir yaşam yeterli. Bir insan olarak benim için bunun bir yolu olmalı ama bu yol günün birinde yaratılacak bir umut değil. Bir insan olarak korkuyu, az biraz değil, tümüyle sona erdirmek mümkün mü? Belki de bu soruyu asla kendinize sormadınız, belki de sormadınız çünkü işin içinden nasıl çıkacağınızı bilmiyorsunuz. Ama eğer soruyu ciddiyetle sorarsanız, onu sona erdirmek için değil de korkunun yapısını ve doğasını anlamak amacı ile sorarsanız, anladığınız anda korku kendi kendine ortadan kalkacak; sizin bir şey yapmanıza gerek kalmayacak.

Onun farkına vardığımız ve onunla doğrudan temasa geçtiğimiz zaman gözlemci gözlenendir. Gözlemci ile gözlenen şey arasında fark yoktur. Korku, gözlemci olmaksızın gözlenirse eylem vardır ama bu gözlemcinin korkuya karşı eylemi değildir.

DÜŞÜNEN VE DÜŞÜNCE İKİLİĞİ

– 15 AĞUSTOS –

Herhangi bir şeyi izlerken –bir ağacı, çocuklarınızı, komşunuzu, gecenin yıldızlarını, suyun üzerindeki ışığı, gökyüzünde bir kuşu, herhangi bir şeyi– hep bir gözlemci –denetleyen, düşünen, yaşayan, arayan– ve gözlemlenen var, gözlemci ve gözlemlenen, düşünen ve düşünce. Demek ki her an bölünme var. İşte bu bölünme zamandır. Bu bölünme, çatışmanın özüdür. Çelişkinin olduğu yerde çatışma vardır. “Gözlemci ve gözlemlenen” bu çelişkidir, bu ayırımdır. Ve böylece çelişkinin olduğu yerde çatışma ortaya çıkar. Ve çatışma olduğu zaman onun ötesine geçme, onu alt etme, onu yenme, ondan kaçma, onunla ilgili bir şey yapma dürtüsü belirir ve tüm bunlar zamanla bağlantılıdır... Bu bölünme olduğu sürece zaman devam edecek; zaman keder demek.

Kederin sonunu anlayacak kişi bunu anlamalı, düşünen ve düşünce, yaşayan ve yaşanan ikiliğini bulmalı ve onun ötesine geçmeli. Demek ki gözlemci ve gözlemlenen arasında bölünme varsa zaman ve dolayısıyla keder oluşuyor. Bu durumda kişi ne yapacak? Soruyu anlıyor musunuz? Kendi içimde görüyorum; gözlemci her an izliyor, yargılıyor, denetliyor, kabul ediyor, reddediyor, disiplin uyguluyor, kontrol ediyor, şekillendiriyor. Bu gözlemci, bu düşünen, belli ki düşüncenin ürünü. Düşünce ilk önce geliyor, gözlemci veya düşünen değil. Eğer düşünme olmasaydı gözlemci ve düşünen olmazdı; o zaman yalnızca, bütün ve tam dikkat olurdu.

DÜŞÜNCE DÜŞÜNENİ YARATIR

– 16 AĞUSTOS –

Düşünce sözlerle açıklanan duyudur; düşünce belleğin, sözcüğün, deneyimin, imgenin yanıtıdır. Düşünce geçicidir, de-

ğişkendir, süreksizdir ve kalıcılık arar. Böylece düşünce düşüneni yaratır, o da kalıcı olur ve denetleyici, kılavuz, kontrolcü, düşünce kalıpcısı rolünü üstlenir. Bu yanıltıcı kalıcı varlık, düşüncenin, geçiciliğin ürünüdür. Bu varlık düşünendir; düşünce olmadan o hiçbir şeydir. Düşünenin özellikleri vardır, bu özellikler ondan ayrılamaz. Denetleyen denetlenendir, o yalnızca kendisiyle aldatıcı bir oyun oynamaktadır. Asılsız, asılsız olarak görülmedikçe hakikat olmaz.

AŞILAMAZ DÜŞÜNCE DUVARI

– 17 AĞUSTOS –

Düşünenin düşüncesi ile kaynaşması nasıl olacak? İrade veya disiplin yolu ile, çaba veya kontrol ile veya yoğunlaşma ile veya başka herhangi bir yolla olamaz. Yol veya araç, eyleme giren birinin varlığı demektir, değil mi? Bir etmen, bir oyuncu olduğu sürece bölünme var. Kaynaşma ancak, zihnin çabasız sakin olduğu zaman oluşur. Bu sakinlik, düşünenin değil, düşüncenin kendisi sona erdiği zaman ortaya çıkar. Koşullanmanın yanıtı olan düşünceden özgür olmak gerekir. Her sorun ancak fikir, sonuç, karar olmadığı zaman çözülür. Karar, fikir, düşünce zihnin çalkantısıdır. Zihin çalkantılı ise anlayış olabilir mi? Ciddiyet doğal davranışın etkisi ile yumuşatılmalı. Her şeyi işittikten sonra göreceksiniz ki gerçek beklemediğiniz anlarda gelecek. Bir andan diğerine geçerken her an, açık, duyarlı ve *var olan*'ın farkında olun, size bunu söyleyebilirim. Kendi çevrenize aşilamaz bir düşünce duvarı örmeyin. Ancak zihin kendi eylem ve uğraşlarıyla meşgul olmadığı zaman gerçeğin ulvi mutluluğu gelecektir.

GÖZLEMCİ GÖZLEMLENEN OLDUĞU ZAMAN

– 18 AĞUSTOS –

Alan gerekli. Alansız özgürlük olmaz. İnsan psikolojisini konuşuyoruz... Ancak kişi temas halindeyse, gözlemci ile gözlemlenen arasında alan kalmamışsa kişi tam ilişki içindedir; örneğin bir ağaç ile. Kişi ağaç, çiçek, kadın, erkek veya herhangi bir şey ile özdeşleşmiş değildir ama gözlemci ile gözlemlenen arasında hiç boşluk kalmamışsa o zaman engin bir alan oluşur. İşte o alanda çatışma yoktur, o alanda özgürlük vardır.

Özgürlük tepki değildir. “Şimdi özgürüm,” diyemezsiniz. Özgürüm dediğiniz anda özgür değilsiniz, çünkü bir şeyden kurtulmuş olduğunuzun bilincindesiniz, dolayısıyla tıpkı bir ağacı gözlemleyen gözlemci gibisiniz.” Kişi bir alan yaratmıştır ve o alan içinde çatışma üretir. Bunu anlamak için zihinsel olarak onaylamak veya uyuşmamak veya “anlamıyorum” demek yerine *var olan* ile doğrudan temas etmek gerekli. Bu, tüm eylemlerinizin ve eylemin her anının, gözlemci ile gözlemlenene ait olduğunu görmektir ve bu alanda zevk, acı, bir şeyler yapma, ünlü olma arzusu vardır. Bu alanda hiçbir şey ile temas yoktur. Gözlemci gözlemlenenden ayrı olmadığı zaman ilişki, temas bambaşka bir anlam taşımaya başlar. Olağanüstü bir alan oluşur ve burada özgürlük vardır.

YALNIZLIĞI İZLEYEN BİR GÖZLEMCİ VAR MI?

– 19 AĞUSTOS –

Zihnim yalnızlığı gözlemliyor ve ondan sakınıyor, kaçıyor. Ama ondan kaçmıyorsam bölünme, ayırım var mı, yalnızlığı gözlemleyen bir gözlemci var mı? Yoksa sadece, zihnin kendisinin boş ve yalnız olduğu bir yalnızlık hali mi var? Yalnız-

lık olduğunu bilen bir gözlemcinin varlığından söz etmiyoruz. Bunu çok çabuk kavramak ve fazla söze dönüştürmemek önemli diye düşünüyorum. Şimdi, şöyle bir şey söylüyoruz: “Ben kıskanıyorum ve bundan kurtulmak istiyorum.” O zaman gözlemci ve gözlemlenen var demektir, gözlemci gözlemlendiği şeyden kurtulmak istiyor. İyi ama gözlemci gözlemlenen ile aynı değil mi? Kıskançlığı yaratan zihnin kendisi, bu yüzden zihin kıskançlık ile ilgili hiçbir şey yapamaz. Böylece zihnim yalnızlığı gözlemler; düşünen yalnız olduğunun farkındadır. Ama gözlemci yalnızlığı ile birlikte kaldığı, onunla temas halinde olduğu, diğer bir deyişle ondan kaçmadığı, onu yorulamadığı ve benzeri şeyler yapmadığı zaman, gözlemci ile gözlemlenen arasında fark var mı? Yoksa, sırf zihnin kendisinin boş ve yalnız olduğu tek bir hal mi var? Zihnin, kendisini boş olarak gözlemlemesinden söz etmiyoruz, zihnin kendisinin boş olduğunu söylüyoruz. O zaman, boş olduğunu ve ne denli çabalarsa çabalasın bu boşluktan uzaklaşmanın yalnızca bir kaçış, bir bağımlılık olduğunu fark eden zihin, bu bağımlılığı bir kenara itip sırf kendisi olabilir mi? Yani, tam anlamıyla boş, tam anlamıyla yalnız olabilir mi? Ve zihin bu halde olursa tüm bağımlılıklardan, tüm bağlardan kurtuluş olmaz mı?

BİRİKTİRİLENLER HAKİKAT DEĞİLDİR

– 20 AĞUSTOS –

Deneyimi anımsayan bir deneyimci olduğu sürece hakikat yoktur. Hakikat anımsanacak, yığılacak, kayıt edilecek ve sonra ortaya çıkarılacak bir şey değildir. Biriktirilenler, hakikat değildir. Deneyim geçirme arzusu, deneyim geçireni yaratır, o da biriktirir ve anımsar. Arzu, düşüneni düşüncesinden ayırır. Bir şey olma, deneyim geçirme, daha fazlaya veya daha

aza sahip olma arzusu, deneyim geçiren ile deneyim arasında ayırım yaratır. Arzunun yöntemlerinin farkında olmak benlik bilgisidir. Benlik bilgisi meditasyonun başlangıcıdır.

ANINDA EYLEM

– 21 AĞUSTOS –

Herhangi bir şey ile; eşiniz, çocuklarınız, gökyüzü, bulutlar, herhangi bir olgu ile temas halinde iken düşünce araya girerse teması yitirirsiniz. Düşünce bellekten çıkar. Bellek imgedir ve siz oradan bakarsınız, böylece gözlemci ile gözlemlenen arasında ayırım oluşur.

Bunu derinlemesine anlamalısınız. Gözlemcinin daha fazla deneyim, daha fazla duyum istemesine neden olan işte bu ayırımdır ve gözlemci, sürekli kovalamakta ve aramaktadır. Şunun çok iyi ve tam anlamıyla anlaşılması gerekir ki deneyim arayan bir gözlemci, denetleyici, inceleyen, yargılayan, kınayan bir varlık olduğu sürece *var olan* ile anında temas olamaz. Bedensel acı olduğu zaman doğrudan algılama var acıyı hisseden bir gözlemci yok, yalnızca acı var. Gözlemci olmadığı için anında eylem var. İlk önce bir fikir sonra eylem yok, yalnızca acı olduğu zaman eylem ortaya çıkıyor çünkü o durumda doğrudan bedensel temas var. Acı sizsiniz, yalnızca acı var. Bu tam anlamıyla anlaşılmadıkça, algılanmadıkça, keşfedilmedikçe ve derinden hissedilmedikçe, gözlemcinin gözlemlenen olduğu, zihinsel veya sözel seviyede değil, derinlemesine kavranmadıkça tüm yaşam çatışmaya dönüşür, karşıt arzular, “olması gereken” ile “var olan” arasında çelişki başlar. Ancak bir çiçek, bir bulut veya herhangi bir şeye bir gözlemci olarak bakıp bakmadığının farkında olursanız bunu yapabilirsiniz.

GERÇEKLİK VAR OLAN'DADIR

– 22 AĞUSTOS –

Kimin kavradığını veya Tanrının ne olduğunu sormak yerine tam dikkatinizi ve farkındalığınızı *var olan'a* verseniz nasıl olur? O zaman bilinmeyi bulacaksınız, daha doğrusu o size gelecek. Bilineni anladığınız zaman zorlanmamış, olağanüstü bir sakinlik, yalnızca gerçekliğin girebileceği yaratıcı bir boşluk yaşayacaksınız. O, *bir şey haline gelmekte olan'a*, uğraşana gelemes, o yalnızca *var olan'ı* anlayana ve yalnızca *olan'a* gelebilir. O zaman gerçekliğin uzakta olmadığını göreceksiniz, bilinmeyen uzaklarda değil; o *var olan'ın* içinde. Tıpkı bir sorunun yanıtının sorunun içinde olduğu gibi gerçeklik de *var olan'ın* içinde. Bunu anlayabilirsek hakikati bileceğiz.

OLGU İLE YÜZLEŞİN

– 23 AĞUSTOS –

Üzgünüm. Ruhsal olarak çok rahatsızım. Ve bu konuda bir fikre sahibim. Ne yapmalıyım, ne yapmamalıyım, neyin değişmesi gerek. Bu fikir, bu formül, bu kavram beni *var olan'a* bakmaktan alıkoyuyor. Kavrayış ve formül *var olan'dan* kaçıyor. Ne zaman büyük bir tehlike olursa ani bir eylem gerçekleşir. Sonrasında senin bir fikrin olmaz. Kesin bir biçimde yeni bir fikir belirtip o fikre göre hareket etmezsin.

Zihin, *var olan'a* dönük eylemden kaçış yolu olarak bulunduğu formül yüzünden tembelleşmiş ve miskinleşmiş. Söylenenlerin tüm yapısını, bize gösterildiği için değil, kendimiz için görerek olgu ile yüzleşmek mümkün olabilir mi, şiddet yanlısı olduğumuz olgusu ile, örneğin? Şiddet yanlısı insanlar ve şiddeti yaşam biçimi olarak kabul ediyoruz, savaşlar

ve benzerleri. Şiddetin karşısında olduğumuzdan, özellikle Doğu'da, sürekli söz etmemize rağmen şiddet karşıtı insanlar değiliz; biz şiddet yanlısı insanlarız. Şiddet karşıtlığı fikri, politikada kullanılan bir fikirdir. Onun farklı bir anlamı vardır ama o bir fikirdir, olgu değil. İnsanoğlu şiddet olgusu ile karşılaşmaktan kaçındığı için şiddet karşıtlığı idealini geliştirmiş bu da onun olguyu ele almasını önlemekte.

Yine de olgu, şiddet yanlısı ve kızgın olduğum. Fikre ne gerek var? Kızgın olma fikri değil, kızgın olma durumu önemlidir, tıpkı aç olma durumu gibi. Aç olma ile ilgili bir fikir yoktur. Ne yiyeceğiniz konusunda fikirler oluşur ve sonra zevkinize göre karar verirsiniz. Karşılaştığınız şeyle, yani *var olan*'la ilgili ne yapmanız gerektiği hakkında bir fikir oluşmadığı zaman ancak, *var olan*'a dönük eylem ortaya çıkar.

VAR OLAN'DAN ÖZGÜR OLMAK

– 24 AĞUSTOS –

Erdemli olmak *var olan*'ı anlamakla mümkündür, erdemli olmaya çalışmak ise ertelemek, *var olan*'ı olmak istediğiniz ile örtbas etmek demektir. Böylelikle, erdemli olmaya çalışırken *var olan*'a yönelik doğrudan eylemden sakınıyorsunuz. İdeal olanı geliştirmek suretiyle *var olan*'dan kaçınmak süreci erdemlilik sayılıyor ama buna yakından ve doğrudan bakarsanız böyle bir şeyin söz konusu olmadığını göreceksiniz. Bu süreç yalnızca, *var olan* ile karşı karşıya gelmeyi ertelemektir. Erdem, olmayana doğru gidiş değildir; erdem *var olan*'ı anlamak ve dolayısıyla *var olan*'dan özgür olmaktır. Erdem, hızla parçalanmakta olan bir toplum için elzemdir.

DÜŞÜNCEYİ GÖZLEMLEMELİK

– 25 AĞUSTOS –

Üzerinde çalıştığım şeyi sevmeliyim. Bir çocuğu anlamak istiyorsanız onu kınamak yerine sevmelisiniz. Onunla oynamalı, devinimlerini, özelliklerini, davranışlarını izlemelisiniz; onu yalnızca kınar, ona direnç gösterir veya onu suçlarsanız çocuğu algılayamazsınız. Benzer şekilde, *var olan*’ı anlamak için kişi, bir andan diğerine ne düşündüğünü, hissettiğini ve ne yaptığını gözlemlemeli. Asıl olan budur.

KAÇIŞ ÇATIŞMA ÜRETİR

– 26 AĞUSTOS –

Neden hırslıyız? Neden başarmak, bir şeyler olmak istiyoruz? Neden üstün olmak için uğraş veriyoruz? Nedir bu, bir düşünce tarzı ile, devlet yolu ile veya doğrudan kendini öne çıkarma çabası? Çatışma ve kargaşanın ana nedeni bu kendini öne çıkarma değil mi? Hırs olmazsa yok mu olacağız? Hırslı olmadan fiziksel olarak var olamaz mıyız?

Neden kurnaz ve hırslıyız? Hırs, *var olan*’dan sakınma dürtüsü değil mi? Bu kurnazlık aslında aptallığımız değil mi? Neden *var olan*’dan bu denli korkuyoruz? Eğer ne olduğumuz her zaman ortada ise kaçmanın ne yararı var? Kaçmakta başarılı olabiliriz ama ne olduğumuz ortada, hâlâ çatışma ve sefillik üretiyor. Neden yalnızlığımızdan veya boşluğumuzdan bu denli korkuyoruz? *Var olan*’dan uzaklaşan her eylemin üzüntü ve husumet getirmesi kaçınılmaz. Çatışma, *var olan*’ı reddetmek veya *var olan*’dan kaçmak; bunun dışında çatışma yok. *Var olan* ile yüzleşmediğimiz için çatışmamız gitgide daha karmaşık ve çözülemez oluyor. Karmaşa *var olan*’da değil, aramakta olduğumuz çeşitli kaçışlarda.

HOŞNUTSUZLUĞUN YANITI YOKTUR

– 27 AĞUSTOS –

Hoşnut olmadığımız şey nedir? Kuşkusuz, *var olan*. Bu *var olan*, toplum düzeni olabilir, ilişki olabilir. *Var olan*, belki de ne olduğumuzdur, aslında olduğumuz her şeydir; çirkin, başıboş düşüncelerimiz, hırslarımız, bozulduklarımız, sayısız korkularımız; biz bunları. Bundan uzaklaşarak hoşnutsuzluğumuza yanıt bulacağımızı sanıyoruz. Öyle ki *var olan*'ı değiştirmek için sürekli bir yol, bir çare arıyoruz; zihnimiz bununla meşgul. Eğer hoşnut değilsem ve buna bir şekil, bir çare bulmak istiyorsam zihnim, hoşnutluğu bulmak için yol, çare ve uygulama peşinde. Böylece artık hoşnutsuzlukla, onun aleviyle yanmakta olan kor ile ilgilenmiyoruz. Hoşnutsuzluğun arkasındakini aramıyoruz. Yalnızca bu alevden, bu yanan endişeden uzaklaşmak istiyoruz...

Bu ise çok zor çünkü zihin *var olan*'ı incelerken hiçbir zaman tatmin olmuyor. *Var olan*'ı sürekli başka bir şeye dönüştürmek istiyor; bu da kınama, haklı çıkarma veya kıyaslama süreci. Zihninizi izlerseniz onun, *var olan* ile karşılaştığında hemen kınadığını, “ne olması gerektiği” ile kıyaslama yaptığını, haklı çıkarmaya çalıştığını veya buna benzer şeyler yaptığını ve böylece *var olan*'ı ittiğini, acıya, rahatsızlığa, endişeye neden olan şeyi bir kenara koyduğunu göreceksiniz.

ÇABA, DİKKATİ VAR OLAN'DAN UZAKLAŞTIRMAKTIR

– 28 AĞUSTOS –

Çabalama sorununu anlamalıyız. Çabanın önemini anlarsak onu günlük yaşamımızda eyleme dönüştürebiliriz. Çaba, *var olan*'ı olmayana, olması veya oluşması gerekene değiştirme

uğraşısı değil mi? Değiştirme veya hafifletme amacı ile *var olan*'dan sürekli kaçıyoruz. Gerçekten hoşnut kişi, *var olan*'ı anlayan, ona doğru önemi veren kimsedir. Gerçek hoşnutluk, az veya çok şeye sahip olmakta değil, *var olan*'ın önemini kavramakta yatar. Yalnızca edilgen farkındalık ile *var olan*'ın anlamı ortaya çıkar. Uğraş derken, burada toprakla, inşaatla, teknik bir sorunla bedensel olarak uğraşmaktan söz etmiyorum, konum ruhsal uğraş. Ruhsal uğraş ve sorunlar, her zaman bedensel olanları gölgeliyor. Dikkatle ortaya çıkarılan sosyal bir yapı, ruhsal karanlıklar ve uğraş anlaşılmazsa her zaman devrilmeye hazırdır.

Çaba, dikkati *var olan*'dan uzaklaştırmaktır. Var olan kabul edildiğinde uğraş sona erer. *Var olan*'ı dönüştürme veya hafifletme arzusu olduğu sürece bu kabul yoktur ama yok etme göstergesi olan uğraş yaşamayı sürdürür.

ZİHNİN DIŞINDA HOŞNUTLUK

– 29 AĞUSTOS –

Hoşnutsuzluk elzem değil mi? Bastırılmamalı, tersine teşvik edilmeli, araştırılmalı, incelenmeli ki *var olan*'ın anlaşılmasıyla hoşnutluk gelsin. Bu hoşnutluk, bir düşünce sistemiyle oluşturulmuş olan değildir, *var olan*'ın anlaşılmasıyla gelir. Bu hoşnutluk, *var olan*'dan uzaklaşmak için bir yol ve huzur arayan rahatsız, telaşlı, kusurlu zihinden çıkmaz. Zihin, *var olan*'ı doğrulama, kıyaslama, yargılama ile değiştirmeye çalışır ve böylece rahatsız edilmeyeceği, huzuru yakalayacağı, sükûnetin hâkim olduğu bir aşamaya erişmeyi ümit eder. Ve zihin, toplumsal koşullardan, yoksulluktan, açlıktan, bozulmadan, dehşet verici sefillikten rahatsız olup bunları değiştirmek ister; değiştirme yolu ve sistemi içinde karışıklığa bulaşır. Ama zihin, *var olan*'a kıyaslama, yargılama olmadan, onu

başka bir şeye dönüştürmek istemeden bakabilirse o zaman zihinden olmayan bir hoşnutluk belirir.

Zihnin ürünü olan hoşnutluk kaçıştır. Verimsizdir. Ölüdür. Ama *var olan*'ın anlaşılması ile oluşan ve zihinle ilgisi olmayan hoşnutlukta toplum ve bireyin ilişkisini etkileyecek engin bir devrim vardır.

HOŞNUTSUZLUĞU CANLI TUTUN

– 30 AĞUSTOS –

Yaşamımızda hoşnutsuzluk elzem değil mi? Herhangi bir soru, araştırma, inceleme için, gerçeği, doğruyu, yaşamda neyin elzem olduğunu bulmak için. Okulda ateşli bir hoşnutsuz olabilirim; sonra iyi bir iş buluyorum ve hoşnutsuzluk yok oluyor. Memnunum, aileme bakmak için çabalıyorum, yaşamımı kazanmak zorundayım, böylece hoşnutsuzluğum kayboluyor, sakinleşiyorum ve vasat bir varlık olarak yaşamın getirdikleriyle tatmin olmuş olarak yaşıyorum, tedirgin değilim. Ama alev başından sonuna kadar yanmalı, böylece hoşnutsuzluk sorunu gerçekten araştırılmalı, incelenmeli. Çünkü zihin, erdemlerle, niteliklerle, fikirlerle, eylemlerle kendini hoşnut tutmak için kolayca bir ilaç bulabiliyor, alışkanlıklar oluşturuyor ve bunlara takılabiliyor. Buna aşınayız ama bizim sorunumuz hoşnutsuzluğu gidermek değil, sorunumuz onu için için yanan canlı ve yaşamsal yapmak. Tüm din kitaplarımız, tüm bilgiler, tüm politik düzenler zihni yatıştırır, sessizleştirir, dinmesi, hoşnutsuzluğu bir kenara koyması ve bir tür hoşnutluk içinde yüzmesi için zihni etkiler... Gerçek olanı bulmak için durumdan memnun olmamak elzem değil mi?

VAR OLAN'I ANLAMAK

– 31 AĞUSTOS –

Birbirimizle çatışma içindeyiz ve dünyamız tükeniyor. Krizler, savaşlar arka arkaya geliyor; açlık, sefalet yaygın; saygınlıkları ile ünlü muazzam zenginler ve yoksullar var. Bu sorunları çözmek için gerekli olan yeni bir düşünce düzeni, yeni bir ekonomik devrim değil, yalnızca *var olan*'ı, yani, hoşnutsuzluğu, *var olan*'ın sürekli irdelenmesini anlamak yeterli. Böylece fikir devriminden de öteye erişen bir devrim ortaya çıkar. İşte bu devrim, farklı bir kültür, farklı bir din insanlar arası farklı bir ilişki oluşturur.

EYLÜL

Akıl

Düşünce

Bilgi

Zihin

AYDIN OLDUĞUMUZU DÜŞÜNÜYORUZ

– 1 EYLÜL –

Çoğumuz zihinsel yetenekler –sözde zihinsel ama aslında hiç de öyle olmayan yetenekler– geliştirmiş durumdayız; başkalarının söyledikleriyle, kuram ve fikirlerle dolu birçok kitap okuyoruz. Sayısız yazarın sayısız kitabından sözler aktarırsak, çeşitli kitaplar okuyup ilişkiler kurarsak, açıklamalar yaparsak aydın olacağımızı düşünüyoruz. Ama çok azımızın özgün, zihinsel kavrayışı var. Sözde aklı işleyerek diğer bütün yeteneklerimizi, bütün hislerimizi yitirmiş durumdayız. Şimdi, yüksek zihinsel yeteneğe sahip olduğumuzu, tarafsız muhakeme edebildiğimizi, her şeyi olduğu gibi görebildiğimizi düşünüyoruz ama aynı zamanda kuramlar ve yasalar hakkında sonsuz fikir ileri sürmek yerine kendi başımıza düşünebilmek, asılsız ile gerçeği çok yakından kendimiz görebilmek de istiyoruz; işte bunları yaşamımızda dengeleyebilme sorunumuz var. Dışa olduğu kadar, eğer varsa, içe dönük yaşamımızı da görme yetersizliği yaşadığımız en büyük zorluklardan biri gibi geliyor bana.

DÜŞÜNCE ZİHNİ DAĞITIR

– 2 EYLÜL –

Rekabetçi, bir şey olma çatışması içinde sıkışmış, kıyaslama bağlamında düşünen bir zihin gerçeği bulamaz. Yoğun farkındalık içindeki his-düşünce ikilisi, devamlı benliği keşfet-

me halindedir ki bu doğru süreç, özgürleştirici ve yaratıcıdır. Böylesi benlik keşfi, sahip olma halinden ve aklın karmaşık yaşamından özgürleşmiş demektir. Düşkünlüklerden zevk alan, aklın bu karmaşık yaşamıdır: Yıkıcı merak, varsayımlar, katıksız bilgi, yetenek, dedikodu vesaire gibi engeller yaşamın sadeliğine mani olurlar. Bir düşkünlük, bir uzmanlık zihni keskinleştirir, düşünceye odaklanmanın yolunu gösterir ama düşünce-his ikilisinin gerçeğe açılması değildir.

Zihin dağınıklığından kurtulmak daha zordur çünkü kendi içinde bir dikkat dağıtma unsuru olan düşünce-his sürecini tümüyle anlamıyoruz. Sürekli eksik, varsayımlara dayalı merakı ve biçim vermeyi iyi bilen bu ikili, gerçeğin farkında olmaya set çeken kendi engellerini, yanılsamalarını yaratma gücüne sahiptir. Böylece kendi içinde dağınıklık yaratır, kendi kendinin düşmanı olur. Zihin yanılsama yaratma yeteneğine sahiptir, kendi yarattığı dağınıklıktan kurtulabilmesi için bu gücün anlaşılması gerekir. Zihin bütünüyle sakin, sessiz olmalı çünkü tersi durumda tüm düşünce zihinsel dağınıklığa dönüşür.

ZİHNİN VE KALBİN BİRLİĞİ

– 3 EYLÜL –

Aklı eğiterek zekâ elde edilemez. Daha doğrusu, kişi zihinsel ve duygusal olarak uyum içinde davranırsa zekâ ortaya çıkar. Akıl ile zekâ arasında büyük fark vardır. Akıl, düşüncenin duygudan bağımsız olarak çalışmasıdır. Akıl, duyguyu hesaba katmaksızın, belirli yönde eğitilirse kişinin engin bir zihin gücü olabilir ama zekâsı yoktur çünkü zekâda hem hissetmek hem de muhakeme için içsel bir yetenek vardır zekâda her iki yetenek de yoğun biçimde ve uyum halinde eşit olarak bulunur.

Çağdaş eğitim akıllı geliştiriyor, sevgi ve şefkatin uyumunu dikkate almadan birçok yaşam açıklaması yapıyor, birçok kuram sunuyor. Böylelikle, çatışmadan kaçmak için kurnaz ve usta zihinler geliştirmişiz; sonunda, bilim insanları ve filozofların açıklamaları ile tatmin oluyoruz. Zihin ve akıl bu sayısız açıklamadan memnun ama zekâ değil çünkü anlayış ve eylem için zihnin ve kalbin tam birliği gerekli.

AKIL HİSLERİ BOZAR

– 4 EYLÜL –

Biliyorsunuz, bir yanda akıl var, öte yanda saf hisler; bir şeyi sevmenin saf hissi, müthiş ve cömert heyecanların saf hissi. Akıl hesap yapar, muhakeme eder, tartar, dengeler. “Bunu yapmaya değer mi? Bana yararı ne?” diye sorar. Öte yandan, saf hisler vardır; gökyüzüne, komşuna, eşine, çocuğuna, dünyaya, ağacın güzelliğine ve diğerlerine duyulan olağanüstü hisler. Bu ikisi bir araya geldiğinde ölüm vardır. Anlıyor musunuz? Saf hisler, akıl tarafından bozulduğunda vasatlık, sıradanlık belirir. Çoğumuz bunu yapıyoruz. Yaşamımız sıradan çünkü sürekli hesap yapıyoruz, bu değer mi, kazancımız ne olacak diye soruyoruz, yalnız para dünyasında değil, sözde ruhsal dünyamızda, “Bunu yaparsam şunu elde edecek miyim?”

AKIL SORUNLARIMIZI ÇÖZEMEZ

– 5 EYLÜL –

Çoğumuz çevremizdeki bu olağanüstü evrenle ilgilenmiyoruz. Yaprığın rüzgârda dalgalanmasını görmeyiz bile; asla bir otu izlemeyiz, ona dokunup varlığının niteliğini bilmeyiz. Bu şiirsellik değil, o yüzden lütfen kurgusal ve duygusal bir

duruma girmeyin. Yaşam için derin hisler beslemenin ve zihinsel dallanmalara, tartışmalara, sınav geçmelere, alıntılarla konuşmalara ve yeni bir şeye, daha önce söylendi diye, kulağı tıkamalara kapılmamanın elzem olduğunu söylüyorum. Akıl aradığımız yol değil. Akıl sorunlarımızı çözemez; akıl bize bozulmayan gıdalar veremez. Akıl muhakeme eder, tartışır, inceler, sonuç çıkarır ve benzeri şeyler yapar ama akıl sınırlıdır çünkü o, koşullanmanın ürünüdür. Ama duyarlılık öyle değil. Duyarlılık koşullanmamıştır; o sizi korku ve endişe alanından çıkarır... Günlerimizi, yıllarımızı akli işleyerek, tartışarak, münakaşa ederek, dövüşerek, bir şeyler olmaya çabalayarak ve benzer başka şeyler yaparak geçiriyoruz. Oysa bu olağanüstü güzellikteki dünya, bu zengin topraklar-Bombay'ın, Pencap'ın, Rusya'nın veya Amerika'nın toprağını kastetmiyorum; bu yeryüzü bizim, sizin ve benim; bu duygusal saçmalık değil, bu gerçek bir durum. Ama ne yazık ki biz dar kafalılığımızla, bölgeselliğimizle bu toprağı böldük. Ve neden böyle yaptığımızı biliyoruz; güvencemiz için, daha iyi ve daha çok iş olanakları için. Bu, tüm dünyada oynanan politik bir oyun ve böylece biz insan olmayı, bizim olan bu yeryüzünde mutlu yaşamayı ve ondan bir şeyler çıkarmayı unutuyoruz.

ANLAYIŞIN ANI IŞIĞI

– 6 EYLÜL –

Zihin, bir saniye için bile, sessiz olduğunda anlayışın geldiğini fark ettiniz mi, bilmiyorum; düşüncenin sözlere dökülmediği anda anlayışın ani ışığı parlar. Bunu deneyin ve zihnin çok sakin olduğu, düşüncenin olmadığı, zihnin kendi gü-rültüsünün yükünü taşımadığı anlarda anlayışın ani ışığını, sezginin olağanüstü hızını kendiniz göreceksiniz. Demek ki

herhangi bir şeyin anlayışı –bir modern resmin, bir çocuğun, eşinizin, komşunuzun veya her şeyde var olan doğruluğun anlayışı– yalnızca zihin çok sakin olduğu zaman gelir. Ama sakinlik geliştirilemez çünkü sakin bir zihni işlerseniz, o artık sakin bir zihin değildir, o ölü bir zihindir.

Bir şeyle ne denli ilgilenirseniz, ne denli anlamaya niyetli olursanız zihniniz de o denli sade, berrak, özgür olur. O zaman sözle aktarma sona erer. Ne de olsa düşünce sözdür ve araya giren sözcüğün kendisidir. Sorun ile yanıt arasına giren de sözcüklerden oluşan bir paravandır ki, bu da bellektir. Karşılaşılan soruna yanıt veren, sözlerdir ve biz buna akıl yürütme deriz. Böylece, laklaka yapan, sözcükleri kullanan zihin, hakikati anlayamaz; ilişkideki gerçeği anlayamaz, soyut gerçeği değil. Soyut gerçek yoktur. Ama gerçek çok inceliklidir, zihne hemen görünmez...

O, gece dolaşan hırsız gibi karanlıkta, siz onu kabul etmeye hazır olmadığınız anda gelir.

KORUNMASIZ AKIL

– 7 EYLÜL –

Kendinizi, farkında olmadığınız, hesap yapmadığınız, savunmadığınız, yönlendirmek, dönüştürmek, bastırmak, kontrol etmek için sürekli izlemediğiniz zaman bilebilirsiniz; kendinizi beklenmedik bir anda gördüğünüz zaman, yani, zihnin kendisi ile ilgili önyargıları olmadığı, bilinmeyi karşılamaya hazırlıksız ve açık olduğu zaman.

Zihniniz hazırlıklı ise bilinmeyi kuşkusuz bilemezsiniz çünkü bilinmeyen sizsiniz. Kendiniz için “Ben Tanrıyım” veya “Ben bir toplumsal etkiler kümesi veya nitelikler yumağıyım” dersanız –kendinizle ilgili herhangi bir önyargınız varsa– bilinmeyi, kendiliğinden ve doğal olanı kavrayamazsınız.

Kendiliğinden ve doğal olan, ancak beyin gücü korunmasız olduğu, yani, kendini savunmadığı, kendisi için korkuları olmadığı zaman gelir ve bu da ancak içten kaynaklanır. Diğer bir deyişle, kendiliğinden olan, yeni ve yaratıcı, bilinmeyen ve hesap edilemeyen olmalı; kendiliğinden olan anlatılmalı, sevilmeli, aklın kontrolcü, yönlendirici iradesinden yoksun olmalı. Duygu hallerinizi gözlemleyin, müthiş keyif ve coşku anlarının önceden tasarlanmadığını göreceksiniz; onlar gizemli ve karanlık bir şekilde, bilinmeden gelirler.

BELLEĞİN KENDİ YAŞAMI YOKTUR

– 8 EYLÜL –

Düşünce ile ne demek istiyoruz? Ne zaman düşünürsünüz? Belli ki düşünce, nörolojik veya psikolojik bir tepkinin ürünü, değil mi? Duyuların hissedilene anında karşılık vermesi veya bellekte biriktirilene verilen psikolojik karşılık. Bir hisse sinirlerin anında tepkisi var; bir de hepsi düşünce olan, birikmiş anıların, ırk, grup, bilgi, aile, gelenek ve benzeri etkilere verdiği psikolojik tepki var. Demek ki düşünce işlemi, belleğin tepkisi, öyle değil mi? Belleğin belirli bir deneyime verdiği karşılık, düşünce işlemini harekete geçirmekte. Anılarınız olmasaydı düşünceleriniz de olmayacaktı.

O zaman bellek nedir? Belleğinizi ve anıları nasıl topladığınızı gözlemlerseniz bunların ya teknik ve olaylara dayalı, yani, bilgi, mühendislik, matematik, fizik ve benzerleri ile ilgili olduğunu veya tamamlanmamış, bitmemiş deneyimin kalıntısı olduğunu görürsünüz. Anılarınızı izleyin, bunu göreceksiniz. Bir deneyimi sonlandırdığınız zaman o deneyimin psikolojik tortu şeklinde bir anısı yoktur. Bir deneyim ancak tam olarak anlaşılmadığı zaman iz bırakır ve deneyim hiçbir

zaman anlaşılmıyor çünkü her deneyime geçmiş anıların içinden bakıyoruz; yeniyi asla yeni gibi karşılamıyoruz, onu hep eskinin eleğinden geçiriyoruz. Bu yüzden, deneyime verdiği-miz tepkinin koşullanmış ve her zaman sınırlı olduğu apaçık ortada.

BİLİNÇ GEÇMİŞLE İLGİLİDİR

– 9 EYLÜL –

Çok dikkatli izlerseniz, sabit bir değer olmamasına rağmen iki düşünce arasında bir ara olduğunu göreceksiniz; bu, bir saniyenin son derece küçük bir kısmı olup sarkacın ileri geri gitmesinde önemi olan bir ara. Düşüncelerimizin geçmişle koşullandığını, geçmişin geleceğe yansıdığını görüyoruz; geçmişini kabul ettiğiniz anda geleceği de kabul ediyorsunuz demektir çünkü geçmiş ve gelecek diye iki ayrı hal yok; bilinç ve bilinçdışını, toplu geçmiş ve bireysel geçmişini içeren tek bir hal var. Toplu ve bireysel geçmiş, şimdiye bazı karşılıklar vererek bireysel bilinci oluşturur; dolayısıyla, bilinç geçmişle ilgilidir ve bu, bizim yaşantımızın arka planıdır. Geçmişiniz olduğu anda kaçınılmaz olarak geleceğiniz de vardır çünkü gelecek, değişime uğramış geçmişin yalnızca bir devamıdır ama hâlâ geçmiştir; bu durumda, bizim sorunumuz, geçmişin bu sürecinde başka bir koşullanma, başka bir geçmiş yaratmadan nasıl bir dönüşüm oluşturacağımızda.

NEDEN KİŞİ DÜŞÜNCESİZDİR?

– 10 EYLÜL –

Düşünen, yinleme ve kopyalama yolu ile alışkanlıkları temel alarak düşüncelerini düşünür; bu da cahillik ve kedere neden olur. Alışkanlık düşüncesizlik değil mi? Farkındalık dü-

zen yaratır ama asla alışkanlık yaratmaz. Yerleşmiş eğilimler yalnızca düşüncesizlik doğurur. Neden kişi düşüncesizdir? Çünkü düşünmek acı verir, rahatsızlık yaratır, karışıklık oluşturur. Kişinin eylemlerinin yerleşmiş kalıpların dışına çıkmasına neden olabilir. Geniş bir alanda düşünmek-hissetmek, seçmeden farkında olmak, kişiyi bilinmeyen derinliklere götürebilir ve zihin, bilinmeye isyan eder; bu yüzden, bilinen-den bilinene, bir huydan diğerine, bir kalıptan diğerine geçer. Böyle bir zihin bilinmeyi keşfetmek için asla bilinenden vazgeçmez. Düşüncenin acısını algılayan düşünen, kopyalayarak, alışkanlıklarını kullanarak düşüncesizleşir; düşünmekten korktuğu için düşüncesizlik kalıpları yaratır. Düşünen korktuğu için eylemleri de korkudan doğar ve sonra kişi eylemlerine bakar, onları değiştirmeye çalışır. Düşünen kendi yarattıklarından korkmaktadır ama yapılan yapandır, o zaman düşünen kendisinden korkmaktadır. Düşünenin kendisi korkudur. Düşünen, cahillik ve üzüntünün nedenidir. Düşünen kendisini birçok düşünce sınıfına ayırabilir ama düşünce hâlâ düşünendir. Düşünen ve onun bir şey olmak, bir şey haline gelmek için verdiği uğraşlar, çatışma ve kargaşanın tek nedenidir.

DÜŞÜNEN DÜŞÜNCEDİR

– 11 EYLÜL –

Düşüneni, yapanı, eylemciyi eylemlerinden ayıramadığımıza göre onları anlamak gerekli değil mi? Düşünen düşüncedir, yapan yapılandır, eylemci eylemdir. Düşünen düşüncesinde ortaya çıkar. Düşünen eylemleri ile kendi sefilliğini, bilmezliğini, uğraşını yaratır. Ressam, geçici mutluluğun kederin, kargaşanın resmini çizer. Ressam bu acı dolu resmi neden yapar? Kuşkusuz, üzerinde çalışılması, anlaşılması ve gide-

rilmesi gereken sorun budur. Düşünen, eylemlerinin kaynaklandığı düşüncelerini neden düşünür? İşte bu, sizin kafanızı vurmakta olduğunuz taş duvar, değil mi? Düşünen kendisini aşarsa tüm çatışma sona erecek. Ve düşünenin kendisini aşması için kendisini bilmesi gerekiyor. Bilinen, anlaşılan ve tamamlanan şey, kendini yinelemez. Düşünene devamlılık sağlayan yinelemektir.

DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ YOKTUR

– 12 EYLÜL –

Bir çelişki içinde yaşadığımızın farkında mıyız, bilmiyorum. Barıştan söz edip savaşa hazırlanıyoruz. Şiddet karşıtlığından söz ediyoruz ama temelde şiddet yanlısıyız. İyi olmaktan söz ediyoruz ama değiliz. Sevgiden söz ediyoruz ama hırs, rekabet, verimlilik acımasızlığı ile doluyuz. Demek ki çelişki var. Çelişkiden kaynaklanan eylem yalnızca engellenme, sıkıntı ve daha fazla çelişki getirir...

Gördüğünüz gibi, baylar, tüm düşünce yarımındır, asla tam olamaz. Düşünce, belleğin verdiği karşılıktır ve bellek her zaman eksiktir çünkü bellek deneyimlerin ürünüdür; dolayısıyla düşünce, deneyimle koşullanmış zihnin tepkisidir. Tüm düşünce, tüm deneyim, tüm bilgi kaçınılmaz olarak eksiktir; bu yüzden düşünce sorunlarımızı çözemez. Bu sorunları mantıklı ve akıllı olarak görüşebilirsiniz ama zihninizi incelederseniz göreceksiniz ki düşünmeniz, içinde bulunduğunuz durumdan, içinde doğduğunuz kültürden, yediğiniz yemekten, içinde yaşadığınız iklimten, okuduğunuz gazetelerden, günlük yaşamınızın etkilerinden doğmuştur...

Şunu çok iyi anlamamız gerekir ki düşünmemiz belleğin tepkisidir ve bellek mekaniktir. Bilgi tam değildir ve bilgiden doğan tüm düşünce sınırlıdır, yarımındır, asla özgür değildir.

O zaman düşünce özgürlüğü yoktur. Ama biz, düşünceden gelmeyen özgürlüğü, zihnin tüm çatışmaların ve üzerindeki tüm etkilerin basitçe farkında olduğu özgürlüğü keşfedebiliriz.

DÜŞÜNEN OLMADAN DÜŞÜNMEK

– 13 EYLÜL –

Ağaçtaki maymun acıkır ve sonra bir meyve veya fındık yeme dürtüsü belirir. İlk önce eylem gelir, sonra bulduğunu bir yerlere saklama fikri. Diğer bir deyişle, eylem mi önce gelir, eylemci mi? Eylem olmadan eylemci olabilir mi? Anlıyor musunuz? Kendimize sorduğumuz soru hep bu: Gören kim? İzleyen kim? Düşünen düşüncelerinden, gözlemci gözlemlenenden, deneyim geçiren deneyimden, eylemci eylemden ayrı mı? Ama sürece iyice baktığınızda, dikkatlice, yakından ve akıllıca baktığınızda her zaman önce eylemin geldiğini ve sonuca yönelik eylemin ise eylemciyi yarattığını göreceksiniz. İzliyor musunuz? Eylem bir sonuca yönelik ise bu sonucun elde edilmesi, eylemciyi ortaya çıkarıyor. Eğer açık ve önyargısız, bir şeylere uymadan, birini ikna etmeye çalışmadan, sonucu öne çıkarmadan düşünürseniz bu düşünmede düşünen yoktur; yalnızca düşünce vardır. Düşüncenizde bir sonuç aradığınız anda siz önemli oluyorsunuz, düşünce değil. Belki bazılarınız bunu gözlemlemiştir. Bunu anlamak gerçekten önemli çünkü böylelikle nasıl davranacağımızı bileceğiz. Eğer düşünen düşünceden önce gelirse düşünen önem kazanıyor ve çağımızın tüm felsefeleri, gelenekleri ve etkinlikleri bu varsayımı temel almış ama düşünce önce gelirse o zaman düşünce düşünenenden daha önemli.

ANINDA ALGILAMA

– 14 EYLÜL –

Bana göre yalnızca algılama vardır, bir şeyin asılsız veya doğru olduğunu anında görme. Önemli olan kurnazlığını, bilgisini, sorumluluklarını temel alarak muhakeme eden akıl değil asılsız ve doğruyu anında algılamadır. Bir şeydeki gerçeği anında gördüğünüz zamanlar olmuştur; örneğin, hiçbir yere ait olamayacağınız gerçeğini. Bu algılamadır: İncelemeden, muhakeme etmeden, algılamayı geciktirmek isteyen aklın yarattığı hiçbir şeyi yapmadan bir şeyin doğruluğunu anında görmek. Bu, kolaylıkla ve rahatlıkla kullandığımız bir sözcük olan sezgiden çok farklı...

Bana göre yalnızca doğrudan algılama var; muhakeme, hesap, inceleme yok. İnceleme yeteneğiniz olmalı; muhakeme etmek için iyi ve keskin bir zihne sahip olmalısınız ama muhakeme ve inceleme ile sınırlı bir zihin, hakikati anlamakta yetersiz kalır...

Kendiniz ile söyleşirseniz neden bir yere ait olduğunuzu, neden kendinizi bir şeye bağladığınızı bileceksiniz. Daha da ileri giderseniz bu bağlılığın neden olduğu köleliği, özgürlük kısıtlamasını, insanlık onurunun yoksunluğunu göreceksiniz. Tüm bunları anında algıladığınızda özgür olacaksınız; özgür olmak için çaba göstermeniz gerekmiyor. Bu yüzden algılamak elzemdir.

ANLIK ANLAYIŞ

– 15 EYLÜL –

Bilgi yolu ile veya deneyim toplayarak, belleği işleyerek kendinizi temelde anlayamazsınız. Kendini anlama anlıktır; benlik ile ilgili sırf bilgi toplarsak anlayış engellenir çünkü birik-

miş bilgi ve deneyimler, düşüncenin yoğunlaştığı ve kendini yaşattığı bir merkez haline dönüşür.

DÜŞÜNMENİZİN SÜRECİNİ ANLAYIN

– 16 EYLÜL –

Hiç din veya psikoloji üzerine kitap okumadığınızı ve yaşamın anlamını, önemini bulmak zorunda olduğunuzu varsayın. Ne yapardınız? Hiçbir bilge veya din örgütü, İsa veya Buda yok ve siz baştan başlamak zorundasınız. Ne yapardınız? Önce düşünme sürecinizi anlamanız gerekirdi, değil mi? Kendinizi, düşüncelerinizi geleceğe yansıtıp sizi mutlu eden bir Tanrı yaratmazdınız; bu çok çocukça olurdu. Demek ki öncelikle kendi düşünce sürecinizi anlamanız gerekirdi. Yeni bir şey keşfetmenin tek yolu bu değil mi?

Öğrenme veya bilgi bir ayak bağı, bir engel oluşturuyor dediysek, araba sürmek, makine çalıştırmak gibi teknik bilgiden veya bu bilginin getireceği verimden söz etmiyoruz. Aklımızda başka bir şey var: Hiçbir bilgi veya öğrenmenin sağlayamayacağı yaratıcı mutluluk hissi. Sözcüğün tam anlamıyla yaratıcı olmak için her an geçmişten uzak durmak gerekir çünkü şu anı sürekli gölgeleyen, geçmiştir. Bilgiye, başkalarının deneyimlerine, ne denli müthiş olursa olsun başka birinin söylediklerine kilitlenmek ve eylemlerinizi ona göre ayarlamak... Bütün bunlar bilgidir, değil mi? Ama yeni bir şeye başlamak istiyorsanız kendi başınıza olmalısınız. Yeni yolculuğa her şeyden ve özellikle bilgiden yoksun olarak çıkmalısınız çünkü bilgi ve inançla deneyim sahibi olmak çok kolaydır ama bu deneyimler kişinin kendini yansıtmasının ürünleridir, dolayısıyla da tümüyle gerçekdışı ve sahtedir.

BİLGİ BİLGELİK DEĞİLDİR

– 17 EYLÜL –

Bilgi arayışımızla, açgözlü arzularımızla sevgiyi yitiriyoruz, güzellik hissini, insafsızlığa karşı duyarlılığımızı köreltiyoruz; gitgide daha çok uzmanlaşmış, daha az bütünleşmiş hale geliyoruz. Bilgi bilgeliğin yerini alamaz ve hiçbir açıklama, hiçbir olgu birikimi insanı acı çekmekten kurtaramaz. Bilgi gerekli, bilimin yeri var ama zihin ve kalp bilgi ile tıkanmışsa ve acı çekmenin nedeni baştan savma açıklanıyorsa yaşam boş ve anlamsız olur...

Veri ve bilgi, sürekli artmakta olduğu halde, doğasından dolayı sınırlıdır. Bilgelik sonsuzdur, bilgi ve eylem yolunu içerir. Ama biz bir dala tutununca onu ağacın tümü sanıyoruz. Bir parçayı bilmekle bütünden zevk alamayız. Akıl asla bütüne götürmez çünkü o yalnızca bir parça, bir bölümdür.

Aklı histen ayırdık ve hissi gözden çıkarıp aklı geliştirdik. Tek ayağı diğer ikisinden uzun üç ayaklı bir nesne gibiyiz, dengemiz yok. Aydın olmak için eğitiliyoruz; eğitimimiz aklımızın keskin, kurnaz, açgözlü olmasını hedefliyor; o da yaşamımızın en önemli parçası oluyor. Zekâ, akıldan çok daha büyüktür çünkü o, muhakeme ve sevginin birleşimidir. Ama zekâ ancak, kişi kendini bildiği zaman, kendi sürecini derinden anladığı zaman vardır.

AKLIN İŞLEVİ

– 18 EYLÜL –

Aklın doğasını hiç düşündünüz mü, bilmiyorum. Aklın yaptıkları belirli bir seviyede kabul edilir, değil mi? Ama akıl saf hisleri engellediği anda vasatlık, sıradanlık başlar. Aklın işlevini bilmek ve o saf hissin farkında olmak, bunların birbirle-

rine karışmalarına, birbirlerini yok etmelerine izin vermemek için çok açık ve keskin bir farkındalık gerekir...

Aklın işlevi her zaman sorgulamak, incelemek, araştırmak, değil mi? Ama biz içsel ve psikolojik güvence istediğimiz için yaşamla ilgili korku ve endişelerimiz var. Bu yüzden kendimizi adayacağımız bir sonuç arıyor ve buluyoruz. Bir sonuçtan diğerine gidiyoruz ve ben, böyle bir aklın, sonuçların kölesi bir zihnin düşünmeyi, sorgulamayı bıraktığını düşünüyorum.

DIŞARIDA KALIN

– 19 EYLÜL –

Aklın yaşamımızda ne kadar büyük bir rol oynadığını gözlemlediniz mi, bilmiyorum. Gazeteler, dergiler, çevremizdeki her şey muhakemeyi işliyor. Muhakeme etmeye karşı değilim. Tersine, kişi açık ve keskin bir şekilde muhakeme yeteneğine sahip olmalı. Ama izlerseniz göreceksiniz ki akıl sürekli, neden bir yere ait olduğumuzu veya olmadığımızı, neden gerçekliği bulmak için dışarıda kalmamız gerektiğini ve benzeri şeyleri incelemekte. Kendimizi inceleme işlemini öğrendik. Demek ki sorgulama, inceleme, muhakeme ve sonuca varma yetenekleri olan akıl var ve bir de aklın her an karıştığı, etkilediği saf his var. Akıl saf hissi engellerse bundan sıradan bir zihin doğar. Bir yanda beğenip beğenmediklerini, koşullanmasını, deneyim ve bilgilerini temel alarak muhakeme yeteneğine sahip akıl, diğer yanda toplumun, korkunun bozduğu hisler. Bu ikili, doğru olanı ortaya çıkarabilecek mi? Yoksa algılamadan başka hiçbir şey yok mu?

ÖĞRENEN ZİHİN

– 20 EYLÜL –

Öğrenme deyince neyi kastediyoruz? Sırf veri topladığınız, bilgi biriktirdiğiniz zaman öğrenme oluyor mu? Bu öğrenmenin bir çeşidi, öyle değil mi? Bir mühendislik öğrencisi olarak matematik vb çalışırsınız, öğrenirsiniz, konu hakkında bilgilenirsiniz. Uygulama için bilgi toplamaktasınız. Öğrenmeniz birikimci ve toplayıcıdır. Şimdi, zihin sırf alıyor ve topluyorsa öğreniyor mu? Yoksa öğrenme bambaşka bir şey mi? Şu anda öğrenme dediğimiz toplayıcı sürecin öğrenme olmadığını söylüyorum. Bu yalnızca belleğin işlenmesidir. Mekanikleştirilmesi ve mekanikleşen, makine gibi çalışan bir zihin öğrenemez. Bir makine, toplamanın dışında, asla öğrenemez. Öğrenme tümüyle değişik bir şeydir, size bunu göstermeye çalışacağım.

Öğrenmekte olan bir zihin asla “Biliyorum,” demez çünkü bilgi yarımıdır ama öğrenme her an tamdır, öğrenme, bir miktar bilgi ile başlamak ve ona başka bilgiler eklemek değildir. Bu kesinlikle öğrenme değildir; bu yalnızca mekanik bir süreçtir. Bana göre öğrenme tümüyle değişik bir şeydir. Kendim hakkında her an bir şeyler öğreniyorum ve “kendim” olağanüstü canlılıkta; yaşıyor, hareket ediyor; başlangıcı sonu yok. “Kendimi biliyorum” dediğim anda öğrenme, bilgi biriktirme anlamında son bulmuş demektir, öğrenme hiçbir zaman birikmiş değildir. O, başı ve sonu olmayan bir bilme devinimidir.

BİLGİ OTORİTEDİR

– 21 EYLÜL –

Bilgi toplamanın olduğu yerde öğrenme devinimi olamaz; ikisi birbiriyle bağdaşmaz, karşıttırlar. Öğrenme devinimi zihnin

önceki deneyimleri bilgi olarak toplamadığı bir haldir. Bilgi elde edilir, öğrenme ise toplayıcı veya elde edici bir işlem içermeyen sürekli bir devinimdir; dolayısıyla, öğrenme deviniminde zihnın otoritesi yoktur. Tüm bilgi otoritedir ve bilgi otoritesi içine yerleşmiş bir zihnın öğrenmesi mümkün değildir. Toplayıcı süreç sona erdiği zaman ancak zihin öğrenebilir.

Çoğumuz için öğrenme ile bilgi edinme arasındaki farkı görebilmek zordur. Zihin deneyimle, okuyarak, dinleyerek bilgi biriktirir. Bu, toplayan, zaten bilinene ekleyen bir süreçtir ve biz, bilginin oluşturduğu bu arka planı temel alarak hareket ederiz. Ve sonra, bu veri toplama ve onları var olan bilgi yığınınına ekleme işlemine genelde öğrenme diyoruz... Ama ben tümüyle farklı bir şeyden söz ediyorum. Öğrenmenin, şu anda zaten bildiklerimize ek yapmak olmadığını söylüyorum. Geçmişin bilgisine bağlılık olmadığı, yeni bir şey gördüğünüz zaman onu eski ile yorumlamadığınız zaman ancak öğrenebilirsiniz.

Öğrenen zihin masum bir zihindir, oysa sırf bilgi toplayan zihin eski, durağan, geçmişin bozduğu bir zihindir. Masum zihin anında algılar, biriktirmeden sürekli öğrenmektedir ve yalnızca böyle bir zihin olgundur.

ZİHNİ BEYİN ÜRETİR

– 22 EYLÜL –

...Zihin nedir? Bu soruyu sorduğumda lütfen benden bir yanıt beklemeyin. Kendi zihninize bakın; kendi düşüncenizin yollarını gözlemleyin. Anlatacağım şey yalnızca bir ipucu, gerçeklik değil. Gerçekliği siz kendiniz yaşamalısınız. Sözcük, açıklama ve simge, asıl değildir. *Kapı* sözcüğü belli ki kapı değil. *Sevgi* sözcüğü his değil, sözcüğün işaret ettiği olağanüstü nitelik değil. Dolayısıyla, sözcüğü, adı ve simgeyi olgu

ile karıştırmayalım. Eğer sırf sözel seviyede kalarak zihni tartışırsanız kaybolursunuz çünkü zihin denilen bu şaşırtıcı şeyin niteliğini hissedemezsiniz.

O zaman, zihin nedir? Besbelli, zihin bizim toplam farkındalığımız veya bilincimiz; var oluşumuzun tümü, düşünmemizin tüm süreci. Zihin beynin sonucu. Zihni beyin üretir. Beyin olmadan zihin olamaz ama zihin beyinden farklıdır. O beynin çocuğudur. Beyin sınırlı ve bozuksa zihin de bozuk olur. Her duyuyu, zevkin veya acının her hissini kaydeden beyin, tüm dokuları, tüm yanıtları ile zihin dediğimiz şeyi yaratır ancak zihin beyinden bağımsızdır.

Bunu kabul etmek zorunda değilsiniz. Kendiniz deneyin ve görün.

BAĞLI ZİHİN

– 23 EYLÜL –

Günlük sıkıcı işlerimiz nedeniyle yaşamımızı makine gibi sürdürüyoruz. Zihin nasıl da hevesle bir varoluş kalıbını kabulleniyor ve ona inatla bağlanıyor! Bir fikir, çakılmış çivi gibi zihni bir arada tutuyor ve zihin, bu fikrin çevresinde var oluyor, yaşıyor. Zihin hiçbir zaman özgür, esnek değil çünkü her zaman bağlı, demiri atılmış; merkezi çevresinde çizilmiş geniş veya dar bir çember içinde hareket ediyor. Çemberin dışına çıkmaya yeltenmiyor ve eğer çıkarsa korku içinde kayboluyor. Korku bilinmeyenden değil, bilinenin yitirilmesinden. Korkuyu uyandıran bilinene duyulan bağımlılıktır, bilinmeyen değildir. Korku daima arzunun yanındadır, ya daha fazlasını ya daha azını arzulamanın. Zihin, durmadan ördüğü kalıplarla zamanın yapımcısıdır ve zamanın yanında korku, umut ve ölüm vardır.

ZİHİN ZAMANIN ÜRÜNÜDÜR

– 24 EYLÜL –

Zihin her zaman belirli bir çizgi doğrultusunda düşünmek üzere etkileniyor. Bir ara yalnız örgütlenmiş dinler zihninizin peşindeydi, şimdi ise hükümetler bu işi devralmış gözüküyor. Zihninizi şekillendirmek ve denetlemek istiyorlar. Zihin bu kontrole yüzeyde direnç gösterebilir... Yüzeysel olarak bu konuda söyleyeceğiniz bir şey vardır ama yüzeyin altında, bilinçdışının derinliklerinde, zamanın ve geleneklerin tüm ağırlığı sizi belirli bir yöne çekiyor. Bilinçli zihin, kendini bir miktar kontrol edip yönlendirebilir ama hırslarınız, çözülmemiş sorunlarınız, dürtüleriniz, hurafeleriniz, korkularınız bilinçdışında beklemekte, zonklamakta, zorlamakta...

Zihnin tüm alanı zamanın ürünüdür. Çatışmaların, ayarlamaların ve tam anlaşılmamış bir sürü kabulün ürünü. Dolayısıyla çelişkili bir hal içinde yaşıyoruz, yaşamımız sonsuz bir uğraş süreci. Mutsuzuz ve mutlu olmak istiyoruz. Şiddet yanlısıyız ve şiddet karşıtı ideal peşindeyiz. Böylece hep çatışma var, zihin adeta bir savaş alanı. Güvence istiyoruz ama içten ve derinden biliyoruz ki böyle bir şey yok. Gerçekte güvence olmadığı olgusu ile yüzleşmek istemiyoruz. Dolayısıyla güvencede olamama korkusu içinde hep güvence peşindeyiz.

YAŞAMAK EN BÜYÜK DEVRİM

– 25 EYLÜL –

Zihin bir kalıp içinde tutuklu; onu var eden, içinde çalıştığı ve hareket ettiği çerçeve. Kalıp geçmiş veya gelecekle ilgili. O, umutsuzluk ve umut, kargaşa ve düşler ülkesi, ne olmuş ve ne olacağın kendisi. Bu durumla hepimiz tanışmışız. Eski kalıbı kırıp eskinin değişmiş hali olan “yeni” sini kurmak istiyorsunuz...

Yeni bir dünya yaratmak istiyorsunuz. Bu imkânsız. Kendinizi ve başkalarını aldatabilirsiniz ama eski kalıp tam anlamıyla kırılmadıkça kökten bir dönüşüm olamaz. Bir süre bununla oynayabilirsiniz ama dünyanın umudu, siz değilsiniz. Eğer bu kargaşadan düzen çıkacaksa eski ve sözde yeni kalıbın kırılması çok önemli. Bu nedenle zihnin yollarını anlamak elzem...

Zihnin kalıpsız olması, arzunun bu ileri geri deviniminden kurtulması mümkün mü? Kesinlikle evet. Şimdide yaşayarak mümkün. Umut beslemeden, yarın için endişe etmeden yaşayarak mümkün ama bu, umutsuzluk veya umursamazlık değil. Biz ise yaşamıyoruz, hep ölümün, geçmişin veya geleceğin peşindeyiz. Yaşamak en büyük devrim. Yaşamanın kalıbı yoktur ama ölümün var: Geçmiş veya gelecek, ne olduğu veya düşler ülkesi. Düşler ülkesi için yaşıyorsunuz ve böylece ölümü çağırıyorsunuz, yaşamı değil.

İÇE DOĞRU DEVRİM

– 26 EYLÜL –

Doğru olan yalnızca anlık görünür, sürekliliği yoktur ama onu keşfetmek isteyen zihnin kendisi zamanın ürünü olduğu için, yalnızca zaman alanı içinde çalışabilir; bu yüzden doğruyu bulma yetisi yoktur.

Zihni bilmek için zihnin kendisini bilmesi gerekir çünkü zihinden ayrı bir "ben" yoktur. Tıpkı elmasın kendisinden ayrı elmas nitelikleri olmadığı gibi zihinden ayrı nitelik yoktur. Zihni anlamak için onu başka birinin fikrine göre yorumlayamazsınız. Kendi zihninizin tümüyle nasıl çalıştığını gözlemlemelisiniz. Tüm süreci bildiğiniz zaman –zihnin nasıl muhakeme ettiğini, onun arzularını, niyetlerini, hırslarını, kovalamalarını, kıskançlığını, açgözlülüğünü ve korkusunu– zihin kendi ötesine geçebilir ve bunu yaptığı anda yepyeni bir

şey ortaya çıkar. Bu yenilik, derinlemesine bir iç devrim getiren olağanüstü bir tutku, müthiş bir coşku yaratır ve ancak bu iç devrim, tek başına dünyayı dönüştürebilir, herhangi bir politik veya ekonomik düzen değil.

YALNIZ BİLİNÇ VARDIR

– 27 EYLÜL –

Aslında tek bir hal vardır, bilinç ve bilinçdışı diye iki hal değil. Tek olma hali vardır, o da bilinçtir, onu bilinç ve bilinçdışı diye ikiye bölmenize rağmen. Ama bu bilinç her zaman şimdi ile ilgili değil geçmişle ilgilidir. Yalnızca bitmiş şeylerin bilincindesiniz. İletmek istediğimin bilincine bir saniye sonrasında varıyorsunuz, değil mi? Bir süre sonra anlıyorsunuz. Hiçbir zaman şimdinin bilincinde veya farkında değilsiniz. Kendi kalp ve zihinlerinizi izleyin ve göreceksiniz ki bilinç, geçmiş ile gelecek arasında işliyor, şimdi ise geçmişten geleceğe yalnızca bir geçiş...

Eğer zihninizin çalışmasını izlerseniz geçmişe ve geleceğe dönük devrimin, şimdiyi içermeyen bir süreç olduğunu göreceksiniz. Ya geçmiş ile pek hoş olmayan şimdiden kaçış var veya gelecekteki umut ile şimdiden uzaklaşma var. Demek ki zihin geçmiş veya gelecek ile meşgul ve şimdiyi üzerinden atıyor... Zihin, ya olguyu kınıyor ve reddediyor ya da onu kabul ediyor ve onunla özdeşleşiyor. Böyle bir zihin besbelli hiçbir olguyu olgu olarak göremez. Diğer bir deyişle, geçmiş ve düşüncemiz ile koşullanmış bilinç halimiz, ortaya çıkan olguya koşullanmış bir yanıt veriyor; bu yanıt, geçmişi daha da güçlendiriyor.

Geçmişin güçlenmesi, besbelli kendisinin sürekliliği, yani, gelecek demek. İşte zihnimizin, bilincimizin hali bu; geçmiş ve gelecek arasında ileri geri gidip gelen bir sarkaç.

ZAMANIN ÖTESİNDE

– 28 EYLÜL –

Koşullanmış zihin, kuşkusuz, zamanın ötesinde yatanı bulamaz. Kısacası, Baylar, zihin bildiğimiz haliyle geçmiş tarafından koşullanmıştır. Geçmiş, şimdinin üzerinden geleceğe geçerken zihni koşullandırır ve bu koşullanmış zihin, çatışma ve korku içinde, dertli, kararsız bir halde zaman sınırlarının ötesinde bir şeyler arar. Hepimiz bunu bir şekilde yapıyoruz, değil mi? Ama nasıl olur da zamanın sonucu olan zihin, zamansızı bulabilir?

İnançlarınızın, malınızın, bağlılıklarınızın ve rahatlatan düşüncelerinizin barındığı ev, sürekli saldırıya uğruyor. Ama zihin güvence aramayı sürdürüyor, demek ki ne istediğiniz ile yaşamın sizden talebi arasında çelişki var. Hepimiz bunu yaşıyoruz...

Bu sorunun ilginizi çekip çekmediğini bilmiyorum. Tüm sıkıntıları ile günlük yaşam, çoğumuz için yeterli gibi gözüküyor. Tek kaygımız çeşitli sorunlarımıza acil çözümler bulmak. Ama eninde sonunda, acil çözümler yetersiz kalıyor çünkü hiçbir sorunun kendi dışında bir çözümü yok. Ama eğer sorunu tüm karmaşıklığı ile anlayabilirsem o zaman sorun yok olur.

SORUNLARI OLAN ZİHİN CİDDİ DEĞİLDİR

– 29 EYLÜL –

Kişinin kendisine sorması gereken temel sorulardan biri şu: Zihin kendi içine ne kadar veya ne derinlikte işleyebilir? Bu; tüm dürtüleri, zorlamaları, tamamlama arzusu, bozulmaları, sefillikleri, gerilimleri, endişeleri, uğraşları, üzüntüleri ve sayısız sorunları ile kişinin ruhsal yapısının farkındalığını ima

ettiği için bir ciddiyet niteliğidir. Kesintisiz sorunlarla dolu bir zihin, asla ciddi bir zihin değildir ama her sorunu ortaya çıkıldığı anda anlayan ve bir sonraki güne taşınmasını önleyecek şekilde anında gideren bir zihin ciddidir...

Çoğumuz ne ile ilgileniyoruz? Eğer paramız varsa sözde ruhsallığa, zihinsel oyalanmaya, sanat konuşmalarına veya kendimizi ifade etmek için resim yapmaya başlıyoruz. Paramız yoksa zamanımız onu kazanmakla geçiyor ve bu sefilliğe, günün bitmeyen alışlagelmiş ve sıkıcı, yorucu işlerine takılmış gidiyoruz. Çoğumuz, yıllar boyu bir işte mekanikleşmiş bir şekilde çalışmak için eğitilmişiz. Sorumluluklarımız var; eşimize, çocuklarımıza bakmak durumundayız ve bu çılgın dünyada ciddi olmaya, dindar olmaya çalışıyoruz; kiliseye gidiyoruz, bir dini örgüte katılıyoruz veya belki de bu toplantılar hakkında bir şeyler duyuyor ve tatillerimizde buraya geliyoruz. Ama bunların hiçbiri zihnin olağanüstü dönüşümünü gerçekleştiremez.

DİNDAR ZİHİN BİLİMSEL ZİHNİ DE İÇERİR

– 30 EYLÜL –

Dindar bir zihin tüm otoriteden kurtulmuştur. Ve otoriteden kurtulmak çok zor bir şeydir; yalnızca başkasının otoritesi değil, aynı zamanda kişinin topladığı deneyimlerin, yani, geçmişin, geleneklerin otoritesi. Dindar zihnin inançları, kesin öğretileri yoktur; o bir olgudan diğerine gider, dolayısıyla dindar zihin, bilimsel zihindir. Ama bilimsel zihin dindar zihin değildir. Dindar zihin bilimsel zihin içerir ama bilim bilgisi ile eğitilmiş zihin, dindar değildir.

Dindar zihin bütünlük ile ilgilenir; insanın var oluşunun özel bir işlemi ile değil, tüm çalışması ile ilgilenir. Beyin, özel bir işlem ile ilgilidir, uzmanlaşır. Bir bilim insanı, bir mühen-

dis, bir müzisyen, bir ressam, bir yazar olarak uzmanlaşır. İşte bu uzmanlıklar, daraltılmış yöntemler bölünme yaratır, yalnızca içte değil aynı zamanda dışta da. Bilim insanı, tıpkı doktor gibi, şu anda toplumda gereksinim duyulan en önemli adam addedilmekte. Dolayısıyla, işlevsellik her şeyin üzerine çıkmakta ve mevki ile ün onu izlemekte. Belli ki uzmanlaşma olan yerde çelişki ve daralma var, bu da beynin işlevi.

EKİM

Zaman

Algılama

Beyin

Dönüşüm

ZAMAN ÇÖZÜM GETİRMEZ

- 1 EKİM -

Tüm dinler zamanın, yani psikolojik zamanın gerekli olduğunu söylemişler. Cennet çok uzaklarda ve insan ancak evrimle, kademeli gelişmeyle, bir şeyleri bastırarak, bir nesne veya üstün bir şeyle özdeşleşerek oraya erişebilir. Bizim sorumuz, korkudan derhal özgürleşmenin mümkün olup olmadığı. Yoksa korku karışıklık üretir; psikolojik zaman, kaçınılmaz olarak kişide olağanüstü karışıklık üretir.

Ben tüm bu evrim kavramını, fiziksel olanı değil, düşüncenin evrimini, zaman içinde özel bir varoluş ile özdeşleşmiş düşüncenin evrimi kavramını sorguluyorum. Beyin belli ki bugünkü haline gelmek için evrimden geçmiş ve daha da gelişebilir. Ama ben bir insan olarak 40-50 yıldır çeşitli kurgulardan, çatışmalardan ve kavramlardan oluşmuş bir dünyada, açgözlülüğün, kıskançlığın, yarışmanın savaşlara neden olduğu bir toplumda yaşamaktayım. Ben tüm bunların bir parçasıyım. Üzüntü içindeki kişinin, çözüm için zamana bakması, insan olarak evrim geçirmek için iki milyon yıl beklemesi bir şey ifade etmez. İçinde bulunduğumuz durumda, korkudan ve psikolojik zamandan kurtulmak mümkün mü? Fiziksel zaman olmalı bundan kaçamazsınız. Soru şu, acaba psikolojik zaman yalnız bireye değil topluma da düzen getirir mi, getirmez mi? Toplumun parçasıyız; ondan ayrı değiliz. İnsanda düzen olursa dışta da toplumsal düzen kaçınılmaz olarak var olacak.

ZAMANIN OLMADIĞI BİR HAL

– 2 EKİM –

Zaman derken kronolojik zamandan, saate göre zamandan söz etmiyoruz. Bu tür zaman var ve olmalı. Otobüse veya trene yetişmek istiyorsanız, yarın bir randevunuz varsa, kronolojik zamana gereksinim var. Ama zihnin psikolojik zamanı olarak yarın var mı? Psikolojik yarın var mı aslında? Yoksa düşünce, anında ve doğrudan değişimin olanaksızlığını görüp bu yavaş süreci türetmek için mi yarını yarattı? Bir insan olarak kendime bakıyor, yaşamımda, düşünmemde, hissetmemde ve davranışlarımda köklü devrim yapmam gerektiğini görüyor ve "Bana biraz zaman gerek, yarın veya gelecek ay değişeceğim," diyorum. İşte bu zamandan, yarının veya geleceğin, zamanın psikolojik yapısından söz ediyoruz ve biz bu zamanda yaşıyoruz. Zaman geçmiş, şimdi ve gelecek ile ilgili, saatle değil. Bir şeyler yaptım, o dündü ve dün, bugünden geçerek yarını yaratıyor. Bu bayağı basit bir olay. Geçen yıl, zihnimde iz bırakan bir deneyim geçirdim, o deneyime, bilgiye, geleneğe, koşullanmaya göre şimdiyi değerlendiriyorum ve geleceği yaratıyorum. Bu çembere yakalanmışım. Buna yaşamak diyoruz, buna zaman diyoruz.

Tüm anılar, koşullanma, fikirler, umutlar, umutsuzluk, var olmanın dayanılmaz yalnızlığı ile siz, düşüncesiniz... Ve bunların hepsi zaman. Zamanın durduğu o zamansız hali anlamak için zihin, acaba zaman demek olan tüm deneyimlerden tam anlamıyla kurtulabilir mi? İnsan bunu sorgulamalı.

DÜŞÜNCENİN KENDİ DOĞASI

– 3 EKİM –

Zaman düşünce demek, düşünce ise belleğin süreci. Diğer bir deyişle dün, bugün, yarın şeklinde zamanı yaratan, yaşam

biçimi oluşturmak, bir şeyler yapmak için zamanı oluşturan belleğin süreci. Zaman bizim için, bir yaşamdan değişime uğramuş başka bir yaşama geçiş için çok önemli. Kuşkusuz, zaman düşüncenin doğası, düşünce zaman demek. Ve bir şeye erişmek için zaman gerekli olduğu sürece zihin kendisini aşamaz ancak zamandan kurtulmuş yeni zihin kendisini aşabilir. Zaman, korkunun bir unsuru. Zamanla kronolojik olandan, saniye, dakika, saat, gün, yıl olan saatle ilgili zamandan söz etmiyorum; konu, psikolojik içsel süreç olan zaman. İşte bu olgu korku getiriyor. Zaman, korku demek; zaman düşünce olduğu için korkuyu besliyor; zaman, bozulmaları ve çatışmaları yaratıyor; olgunun anında algılanmasının ise zamanla ilgisi yok...

Demek ki korkuyu anlamak için kişi zamanın farkında olmalı; kişi, uzaklık, alan, "ben" demek olan zamanı, dünyanın deneyimini bugüne uyduran ve böylece geleceği koşullandıran düşüncenin dün, bugün ve yarın olarak yarattığı zamanı algılamalı. Çoğumuz için korku, olağanüstü bir gerçeklik. Ve korkuya, onun karmaşıklığına dolaşmış bir zihin asla özgür olamaz, zamanın giriftliğini anlamadan korkunun bütünlüğünü asla anlayamaz. Zaman ile korku birliktedir.

ZAMANIN YARATTIĞI KARIŞIKLIK

– 4 EKİM –

Zaman, *var olan*'dan "var olması gereken"e gidiş demektir. Korkuyorum ama bir gün korkudan kurtulacağım; öyleyse korkudan kurtulmak için zamana gereksinim var, en azından biz böyle düşünüyoruz. *Var olan*'dan "var olması gereken"e geçiş zaman içerir. *Var olan* ile "var olması gereken" arasındaki zaman, çaba demektir. Korkudan hoşlanmıyorum ve korkuyu anlamak, kesip parçalara ayırmak, incelemek için çaba

göstereceğim veya nedenini bulacağım veya ondan kaçacağım. Bunların tümü çaba demektir ve biz çabaya alışkınız. Sürekli *var olan* ile “var olması gereken” arasında bir çatışma yaşıyoruz. “Var olması gereken” aslında bir fikir ve bu fikir hayali, “benim ne olduğum” olgusuyla ilgisi yok; “benim ne olduğum” ise ancak zamanın yarattığı karışıklığı anlarsam değişebilir.

Şimdi, korkudan tam olarak, bütünüyle, anında kurtulmam mümkün mü? Korkunun sürmesine izin verirsem hep karışıklık olacak; demek ki zaman karışıklığın bir unsuru, korkudan kurtulma yolu değil. Görünen o ki korkudan kurtulmanın aşamalı süreci yok, tıpkı milliyetçilik zehrinden kurtulmanın aşamalı süreci olmadığı gibi. Milliyetçilik varsa ve siz zamanla bunun yerini kardeşlik alacak diyorsanız, arada savaş, nefret, sefalet, insanlar arası bu inanılmaz bölünme yaşanıyorsa zaman karışıklık yaratıyor demektir.

ZAMAN ZEHİRDİR

– 5 EKİM –

Banyonuzda “zehir” etiketli bir şişe var ve siz onun zehir olduğunu biliyorsunuz, karanlıkta bile o şişeye dikkat ediyorsunuz. Her an onu kolluyorsunuz. “Ondan nasıl sakınırım, onu nasıl kollarım,” diye sormuyorsunuz. Onun zehir olduğunu biliyorsunuz ve ona müthiş özen gösteriyorsunuz. Zaman zehirdir, düzensizlik yaratır. Eğer bu sizin için geçerliyse anında korkudan kurtulmayı anlamaya geçebilirsiniz. Ama hâlâ özgürleşmek için zamanı kullanıyorsanız sizinle aramda bir iletişim yok demektir.

Şöyle ki çok başka şeyler de var, tümüyle değişik bir zaman olabilir. Biz yalnızca iki türlü zaman biliyoruz; fiziksel ve psikolojik. Ve zamana yakalanmışız. Fiziksel zamanın ruh

üzerinde önemli bir rolü ve ruhun fiziksel üzerinde önemli bir etkisi var. Biz bu savaşa, bu etkilere takılmışız. İnsan otobüs veya trene yetişmek için fiziksel zamanı kullanır ama eğer psikolojik zamanı tümüyle reddederse çok değişik bir zamana, her ikisiyle de ilgisi olmayan bir zamana erişmiş olur. Sizlerin benimle o zamana gelmenizi dilerdim! Orada zaman karışıklık değil, muazzam bir düzen.

HAKİKAT ŞİMŞEK GİBİ GELİR

– 6 EKİM –

Hakikat veya anlayış bir şimşek gibi gelir ve o şimşegin sürekliliği yoktur, zaman alanı içinde değildir. Lütfen bunu kendiniz görün. Anlayış taze ve anındadır, eskinin devamı değildir. Geçmişte olan, anlayış getirmez. İnsan süreklilik aradıkça –ilişkide, sevgide kalıcılık istedikçe, sonsuz huzur ve benzeri şeylerin özlemi içinde ise– zaman alanı içinde yer alan ve dolayısıyla zamansızlık ile ilgisi olmayan bir şeyleri kovalıyor demektir.

ANLAMSIZ KOVALAMA

– 7 EKİM –

Zaman koşulları içinde düşündüğümüz sürece ölüm korkusu mutlaka olacak, öğrendim ama asıl olanı henüz bulamadım ve ölmeden onu bulmalıyım; eğer ölmeden bulamazsam bir sonraki yaşamda bulmayı ümit ediyorum. Tüm düşünmemiz, zamanı temel almış; düşünme, bilinenin ta kendisi, bilinenin ürünü, bilinen ise zamanın işlemesi ve biz de bu zihinle ölümsüz olanı, zaman ötesindekini bulmaya çalışıyoruz. Bu anlamsız bir kovalama. Filozoflar, kuramcılar, tahminçiler dışında kimseye bir şey ifade etmiyor. Eğer hakika-

ti, yarın değil de, gerçekten ve doğrudan bulmak istiyorsam her an toplayan, uğraşan, anılar yolu ile kendine süreklilik kazandıran benliğin, “ben”in var olmayı durdurması gerekmiyor mu? Yaşarken ölmek mümkün mü? Yüzeysel olarak belleğini yitirmek, yani amnezi değil, bellek yolu ile toplamayı gerçekten bırakmak ve böylece “ben”e devamlılık vermeyi sona erdirmek mümkün mü? Zamanla ilgili bir dünyada yaşarken zihnin, gözlemci ve gözlemleyenin dayanak bulamadığı bir hali, hiçbir zorlama olmadan ortaya çıkarması mümkün olamaz mı? Deneyim geçiren, gözlemleyen, düşünen biri olduğu sürece sona erme, dolayısıyla ölüm korkusu kaçınılmaz...

Zihnin tüm bunları bilmesi ve sırf “evet, çok kolay” demeden bunların farkında olması mümkün olursa –zihin, bilinç sürecinin tam olarak farkına varabilirse, süreklilik ile zamanın önemini ve zaman içinde zamanın ötesini aramanın anlamsızlığını görebilirse– zihin tüm bunların farkında olabilirse, zamanın ötesinde bir yaratıcılık demek olan ölüm olabilir.

ALGILAMAK ETKİLİDİR

– 8 EKİM –

Siz görüyorsunuz, ben göremiyorum; neden böyle oluyor? Bunun nedeni kişinin zamana bağlı olması; siz zaman içinde görmüyorsunuz, ben zaman içinde görüyorum. Siz tüm varlığınız ile görüyorsunuz ve zamana yakalanmamışsınız; aşamalı bir varış düşünmüyorsunuz; bir şeyi anında görüyorsunuz ve bu algılama etkili. Ben göremiyorum, neden göremediğimi bulmak istiyorum. Bir şeyi bütünüyle görmemi ve böylece onu anında tam olarak anlamamı sağlayan nedir? Siz yaşamın tüm yapısını görüyorsunuz: Güzelliği, çirkinliği,

üzüntüyü, sevinci, olağanüstü duyarlılığı, güzelliği; her şeyi bütünüyle görüyorsunuz ama ben göremiyorum. Ben bir kısmını görüyorum, tümünü değil... Bir şeyi bütünüyle, yaşamı bütünüyle gören kişi, besbelli zamanın dışındadır. Beyler, bunu dinleyin çünkü bunun günlük var oluşumuz ile gerçekten ilgisi var; bu günlük yaşam dışında, ruhsal, felsefi bir şey değil. Bunu anlarsak günlük işlerimizi, can sıkıntımızı ve üzüntülerimizi, tiksindirici endişelerimizi ve korkularımızı anlayabileceğiz. Dolayısıyla, “günlük yaşam ile ne ilgisi var” deyip bunu kenara itmeyin. Çünkü ilgisi var. Sefilliğin kordonunu bir cerrah gibi anında kesebileceğinizi göreceksiniz, en azından benim için bu çok açık. Bu yüzden sizinle bunun üzerine gitmek istiyorum.

TÜM DÜŞÜNCENİN KIYISINDA

– 9 EKİM –

Bir şeyi birdenbire algıladığınız ve bu algılama anında problemlerinizin kaybolduğu oldu mu hiç? Eminim olmuştur. Sorunu algıladığınız anda sorun tümüyle yok olur. Anlıyor musunuz, Baylar? Bir sorunuz var, onu düşünüyorsunuz, üzerinde tartışıyorsunuz, endişe duyuyorsunuz; onu anlamak için düşünce sınırlarınız içinde ne varsa kullanıyorsunuz. Sonunda “Buraya kadar,” diyorsunuz. Anlamanıza yardım edecek bir bilge, bir kitap, kimse yok. Sorunuzla başbaşasınız ve çıkış yolu yok. Sorunu çözmek için var gücünüzle çırpındınız, şimdi onu kendi haline bırakıyorsunuz. Zihniniz artık endişeli değil, uğraşmıyor, “Bir yanıt bulmalıyım,” demiyor; dolayısıyla sessiz. Ve bu sessizlikte yanıt buluyorsunuz. Bunu hiç yaşamadınız mı? Bu müthiş bir şey. Büyük matematikçiler ve bilim insanlarına olur, bazıları da günlük yaşamlarında deneyimler. Bunun anlamı ne? Zihin, düşünme gücünü

sonuna kadar kullanıyor ve bir yanıt bulamadan düşüncenin kıyısına dayanıyor; dolayısıyla, sessizleşiyor; yorgunluktan, bitkinlikten değil, “Artık sessiz olacağım ve böylelikle yanıtı bulacağım,” diyerek değil; yanıt bulmak için ne mümkünse yapan zihin, aynı anda sessizleşiyor. Seçeneksiz, talepsiz bir farkındalık, endişe içermeyen bir farkındalık oluşuyor ve bu zihin halinde, algılama gerçekleşiyor. Ancak böyle bir algılama ile tüm sorunlarımız çözülebilir.

SEÇİMSİZ FARKINDALIK

– 10 EKİM –

Bilgeler, daima bizlere görebilmek için deneyim kazanmamız gerektiğini, deneyimin anlayış kazandırdığını söylemişlerdir. Ama yalnızca saf ve masum bir zihin, deneyimle bulandırılmamış, geçmişten tam olarak sıyrılmış bir zihin, gerçekliğin ne olduğunu görebilir. Bundaki doğruluğu görebilirsanız, bunu bir salise için bile algılayabilirsiniz masum bir zihnin olağanüstü berraklığını bileceksiniz. Bu, bellek kabuğunun düşmesi, geçmişin atılması demek. Ama onu algılamak için “nasıl” sorusu olmamalı. Zihniniz “nasıl” ile yanıt arzusu ile oyalanmamalı. Böyle bir zihin özenli bir zihin değil. Daha önce söylediğim gibi son, başlangıçta. Başlangıçta, kederin sonunun tohumu vardır. Kederin sonu, kederin kendisinde gerçekleşir, ondan uzakta değil. Kederden uzaklaşmak yalnızca bir yanıt, bir sonuç, bir kaçış bulmak içindir ama keder devam eder. Oysa ona tam dikkatinizi verirsiniz, tüm varlığını ile özen gösterirsiniz zaman, çaba, çatışma içermeyen bir algılamanın anında oluştuğunu görürsünüz; işte bu algılama, bu seçimsiz farkındalık kedere son verir.

ETKİN SAKİN ZİHİN

– 11 EKİM –

Gerçekten sakin olan zihin, inanılmaz bir şekilde etkin, canlı ve güçlüdür; özel herhangi bir şeye yönelik değil. Ancak böyle bir zihin sözcüklerden, deneyimden, bilgiden arınmış bir zihin, doğru olanı algılayabilir ve zamanın ötesinde bir algılamayı doğrudan gerçekleştirebilir.

Zihin ancak zaman sürecini anlarsa sakin olabilir, bu uyak olmayı gerektirir, öyle değil mi? Böyle bir zihnin özgür, herhangi bir şeyle ilgili değil, sırf özgür olması gerekmez mi? Biz yalnız bir nesne ile ilgili özgürlüğü biliyoruz. Ama bu zihin aslında özgür değildir; böyle bir özgürlük, bir nesne ile ilgili özgürlük, yalnızca bir tepkidir, özgürlük arayan zihin asla özgür değildir. Ama zihin, olguyu olduğu gibi; yorumlamadan, yargılamadan, kınamadan anlarsa özgürdür. Ve özgür zihin, ister yüz gün ister yüz yıl yaşamış ve tüm deneyimlerden geçmiş olsun, masum bir zihindir. Masumdur çünkü kendi içinde özgürdür, herhangi bir şey ile ilgili değil. Ancak böyle bir zihin doğru olanı, zamanın ötesinde olanı algılayabilir.

ALGILAMADAN ENERJİ DOĞAR

– 12 EKİM –

Sorun, zihni tümüyle özgürleştirmek ve sınırı, hududu olmayan bir farkındalık oluşturmak kuşkusuz. Zihin bu hali nasıl bulacak? Bu özgürlüğe nasıl erişecek?

Kendinize bu soruyu ciddi olarak sorduğunuzu ümit ederim çünkü şimdi ben soruyorum. Sizi etkilemeye çalışmıyorum; yalnızca kişinin kendisine bu soruyu sormasının önemi vurguluyorum. Soruyu kendinize ısrarla, acilen yöneltmezseniz başka birinin sorması hiçbir şey ifade etmez. Gözlemle-

mekte olduğunuz gibi özgürlük sınırı gitgide daralıyor. Politikacılar, liderler, din adamları, okuduğunuz gazete ve kitaplar, edindiğiniz bilgi, yapıştığınız inançlar; hepsi özgürlük sınırını daha da daraltıyor. Bu süreci izliyorsanız, ruhun darlığını, zihnin köleliğini gerçekten algılıyorsanız algılamadan enerji doğduğunu göreceksiniz. Ve işte bu enerji, ufak tefek şeylerle uğraşan saygın zihni, tapınağa giden, korku içindeki zihni parçalayacak. Dolayısıyla, algılama hakikate giden yoldur.

GEVEZELİK EDEN ZİHNİN

– 13 EKİM –

Bir şeyi algılamanın ne kadar hayret verici bir deneyim olduğunu biliyorsunuz. Herhangi bir şeyi gerçekten algıladığınız oldu mu hiç, bilmiyorum; bir çiçeği veya bir yüzü veya gökyüzünü veya denizi. Tabii, bunları otobüste veya arabada giderken görüyorsunuz ama merak ediyorum, acaba çiçeğe gerçekten bakmak için hiç sıkıntıya girdiniz mi? Bir çiçeğe baktığınızda ne olur? Hemen adını, cinsini söyler veya “Renkleri ne hoş! Bahçemde yetiştirsem! Eşime götürsem veya ceketimin yakasına taksam,” dersiniz. Diğer bir deyişle, bir çiçeğe baktığınız anda zihniniz gevezelik etmeye başlar; sonunda çiçeği hiç göremez olursunuz. Bir şeyi, yalnızca zihninizin sakın olduğu, çene çalmadığı zaman algılayabilirsiniz. Denizin üstündeki gece yıldızına zihnin devinimi olmadan bakabilirsiniz o zaman onun olağanüstü güzelliğini gerçekten algılayabilirsiniz. Ve güzelliği algılarken aynı anda sevgi halini yaşamaz mısınız? Kuşkusuz, güzellik ve sevgi aynı şeydir. Sevgisiz güzellik olmaz, güzellik olmadan da sevgi olmaz. Güzellik şekilde, güzellik konuşmada, güzellik davranışlardır. Sevgi yoksa davranış boştur; yalnızca toplum, özel bir kültürün ürünü olarak kalır ve üretilen şey de

mekanik ve cansız olur. Ama zihin en ufak bir çırpınma olmadan algılarsa o zaman kendi derinliğini tümüyle görebilir ve bu algılama gerçekten zamansızdır. Bunun için bir şeyler yapmanız gerekmez; algılamayı öğrenmenizi sağlayacak bir disiplin, uygulama, yöntem yoktur.

BİLGİ ZİHNİ SAPTIRIR

– 14 EKİM –

Bir tek aracınız var, o da zihniniz; zihin aynı zamanda beyindir. Dolayısıyla, bir konuda hakikati bulmak istiyorsanız zihnin yollarını anlamak zorundasınız, öyle değil mi? Zihin çarpıksa asla düzgün göremezsiniz; zihin sınırlı ise sınırsız olanı algılayamazsınız. Zihin algılama aracı ve doğru algılamak için zihin düzgün olmalı, tüm koşullanmalardan, tüm korkulardan arındırılmalı. Zihin aynı zamanda bilgiden kurtulmalı çünkü bilgi zihni saptırır ve her şeyi çarpıtır. Zihnin icat etmek, hayal etmek, tahminde bulunmak, düşünmek için muazzam bir yeteneği var; zihnin çok açık ve çok sade olması için bu yeteneğin bir kenara koyulması gerekmiyor mu? Çünkü yalnızca masum zihin, engin deneyime sahip ama bilgi ve deneyimi atmış bir zihin, beyin ve zihnin ötesindeki şeyleri keşfedebilir. Ters durumda bulduklarınız, koşullanmanızın ürünü olan geçmiş deneyimlerinizin rengini alacak.

ETKİ İÇİNDE BOĞULMUŞ

– 15 EKİM –

Zihin neden yaşlanır? Yıpranmakta, bozulmakta, kendini yenilememekte, alışkanlıklara saplanmakta –cinsel alışkanlıklar dini alışkanlıklar, iş alışkanlıkları veya hırsla ilgili çeşitli alışkanlıklar– olan zihin yaşlanıyor. Zihin, sayısız deneyim ve anı

ile öyle yüklü, üzüntü ile öyle sakat ve yaralı ki hiçbir şeyi tazeliği ile göremiyor ama her şeyi, kendi anıları, sonuçları ve formülleri açısından yorumluyor, sürekli alıntı yapıyor; otoriteye bağlı; o eski bir zihin. Bunun nedenini görüyorsunuz. Tüm eğitimimiz sırf belleğin işlenmesi; gazete, dergi, radyo, televizyon yolları ile toplu iletişim yaygın. Öte yandan profesörler derslerini veriyorlar, ayrı şeyi beyinlerimize çakarcasına defalarca anlatıyorlar, sonra siz bunları sınavlarda geri kusuyorsunuz, diplomanızı alıyor ve süreci uygulamaya başlıyorsunuz; iş, günlük basmakalıp işler, durmaksızın yineleme. Yalnız bu değil, bir de hırsların içe vuran sıkıntısı ve bunun sonucu bozulmalar, gerilmeler var; yalnız iş için değil, Tanrı için de yarışma var; onun yanında olmak, ona çabucak ulaşmak için...

Dolayısıyla, baskı ve gerginlikle, bilinçli veya bilinçdışı olarak zihinlerimiz çeşitli etkilerle, üzüntü ile doluyor, bunlar içinde boğuluyor... Zihnimizi yoruyoruz, kullanmıyoruz.

ESKİ BEYİN, HAYVANI BEYNİMİZ

– 16 EKİM –

Eski beynin çalışmasını, işlevselliğini, etkinliğini anlamamızın önemli olduğunu düşünüyorum. Yeni beynin işleyişini, eski beynin anlaması mümkün değil. Eski beynimiz, koşullanmış hayvani beynimiz, yüzyıllar boyunca işlenmiş ve sürekli kendi güvencesini, rahatlığını arayan beynimiz, bu beyin sessizleşirse ancak çok farklı bir devinim ortaya çıkacak ve açıklığı getiren bu devinim olacak. İşte bu devinim, berraklığın ta kendisi. Bunun için eski beyni anlamamız, onun farkında olmanız, onun tüm devinimlerini, etkinliklerini, isteklerini, kovalamalarını tanımanız gerekir. Ve işte bu yüzden meditasyon çok önemli. Meditasyon deyince, belirli düşünce

alışkanlıklarının anlamsızca, sistematik şekilde işlenmesinden söz etmiyorum; bunlar olgunlaşmamış, çocukça şeyler. Eski beynin nasıl işlediğini anlamaktan, onu izlemekten, nasıl tepki verdiğini, yanıtlarını, eğilimlerini, taleplerini, agresif arayışlarını bilmenin –tüm bunları, bilinç ve bilinçdışı parçaları ile bilmenin– meditasyon olduğunu söylemek istiyorum. Bunu bildiğiniz zaman kontrol etmeyen, yönlendirmeyen, “Bu iyi, bu kötü; bunu tutayım, bunu atayım,” demeksizin bir farkındalık olduğunda, eski zihnin tam devinimini bütün olarak gördüğünüzde, işte o zaman zihin sessizleşecektir.

TAZE ZİHİN

– 17 EKİM –

Durmadan bir şey olmaya, olduğundan başka bir şey haline gelmeye çabalamanın, zihnin yıkıcılığının ve yaşlanmasının asıl nedeni olduğunu düşünüyorum. Bakın, ne kadar hızlı yaşıyoruz, yalnızca altmışın üzerindkiler değil, gençler de. Şimdiden zihnen ne kadar yaşlılar! Çok azı genç bir zihnin niteliklerini taşıyor. Genç derken eğlenmek, iyi vakit geçirmek isteyen bir zihinden değil, yaşamın kazaları ve olayları ile kirlenmemiş, çizilmemiş, çarpıtılmamış, bükülmemiş bir zihinden; uğraşla, kederle, durmayan çabalarla yorulmamış bir zihinden söz ediyorum. Genç bir zihne sahip olmak gerekli kuşkusuz çünkü eski zihin, anıların izleri ile öyle dolu ki artık yaşayamaz, samimi olamaz; o ölü bir zihin, kararlı bir zihin. Ama genç zihin, sürekli yeniden karar veriyor ve taze zihin kendini sayısız anı ile sıklıyor. Üzüntü vadisinden geçmiş olmasına rağmen acı çekmenin gölgesini taşımayan zihin, berelenmemiş kalır...

Böyle genç bir zihnin çalışarak elde edilebileceğini düşünüyorum. Çabayla, özveriyle satın alınacak bir şey değil o. Pa-

rasal değeri yok, o pazarlanamaz ama eğer onun önemini, gerekliliğini, doğruluğunu görürseniz o zaman farklı bir şey olur.

TÜM YÖNTEMLERİ ATIN

– 18 EKİM –

Dindar bir zihin veya genç bir zihin nasıl oluşur? Bir sisteminiz, bir yönteminiz mi olacak? Her gün yinelenen bir sistem, bir uygulama demek olan yöntem aracılığı ile mi oluşacak? Yöntem, genç zihin üretebilir mi? Yöntem kuşkusuz, belirli bir çizgi üzerinde belirli bir hedefe doğru giden bir uygulama; amaç, mekanik bir alışkanlık elde etmek ve bu mekanik alışkanlık ile mekanik olmayan zihni keşfetmek...

“Disiplin” dediğimiz, belirli bir kalıbı izleyen bir yöntemdir. Ve bu kalıp, konumu belli, inancı belli bir zihnin çoktan saptadığı bir sonucu oluşturmak ister. O zaman, sözcüğün geniş veya dar anlamıyla herhangi bir yöntem, yeni bir zihin oluşturabilir mi? Oluşturamazsa yöntem alışkanlığı, yanlış olduğu için tümüyle gitmeli... Yöntem, erişilmek istenen sonuca göre zihni koşullandırır. Zihnin tüm mekanik işlemlerini atmalısınız. Yöntem, sistem, disiplin ve alışkanlık genç zihnin yolu değildir. O zaman tüm bunlar mekanik oldukları için atılmalı. Mekanik zihin, geleneksel zihindir; kendisi mekanik olmayan yaşamı karşılayamaz. Demek ki yöntem bir kenara konulmalı.

DAYANAKSIZ, SİĞİNAKSIZ ZİHİN

– 19 EKİM –

Yeni bir zihne gereksiniminiz var; zamandan özgür, mesafe veya mekân bağlamında düşünmeyen; ufku, dayanağı, sığınağı olmayan bir zihin. Varoluşun hem sonsuz hem de anlık

sorunları ile baş edebilmek için böyle bir zihne gereksiniminiz var.

Dolayısıyla mesele şu: Her birimizin böyle bir zihne sahip olması mümkün mü? Yavaş yavaş değil, onu işleyerek değil, çünkü işlem, gelişme, süreç hepsi zaman demek. O hemen olmalı; zamansız nitelik anlamında, dönüşüm şu an olmalı. Yaşam ölümdür ve ölüm sizi bekliyor. Ölümle, yaşamla tartıştığınız gibi tartışamazsınız. O zaman böyle bir zihne sahip olmak mümkün mü? Bir başarı, bir amaç, erişilmesi gereken bir hedef, varılması gereken bir yer olarak değil, çünkü tüm bunlar zaman ve mekân demek. Gelişmek, varmak, başarmak, gerçeğe yaklaşmak için zaman var diyoruz; bu çok lüks ve işimize gelen bir kuram. Bu uydurma bir fikir ve tam bir yanılsama, zaman da bu anlamda bir yanılsama.

ETKİN AMA SESSİZ

– 20 EKİM –

Yeni zihni bulmak için eski beynin tepkilerini anlamak kadar eski beynin sessiz olması da gerekli. Eski beyin etkin ama sessiz olmalı. Söylediklerimi izliyor musunuz? Bakın, efendim! Gerçekliğin, Tanrı'nın var olup olmadığını –Tanrı sözcüğü olgu değildir– başkalarının söyledikleri ile değil, kendi başınıza anlamak istiyorsanız eski beyninizin, çevrenin kültürel etkisi ve propagandası altında, gelenekler içinde, yüzyıllarca toplum baskısı altında Tanrı karşıtı veya Tanrı taraftarı olarak eğitilip beslenmiş beyninizin sessiz olması gerekir. Çünkü tersi durumda, beyin sırf kendi imgelerini, kendi kavramlarını, kendi değerlerini yansıtacak. Ama o değerler, o kavramlar, o inançlar size söylenenlerin veya size söylenenlere kendi tepkilerinizin sonucu. Ve siz farkında olmadan “Bu benim deneyimim,” diyorsunuz!

Deneyimin geçerliliğini sorgulamalısınız; kendinizin veya başkasının, kimin olduğu fark etmez. Sorgulayan, araştıran, soran, bakan, dikkatle dinleyen eski beynin tepkileri sessizleşir. Ama beyin uykuda değil, çok etkin ama sessiz. Gözlemle, araştırarak bu sessizliği bulmuş. Ve araştırmak, gözlemlemek için ışığa ihtiyacınız var; bu ışık da sizin sürekli uyanıklık haliniz.

BİR SESSİZLİK VAR

– 21 EKİM –

Umarım dinlersiniz ama önceden bildiklerinizin anısıyla değil; bunu yapmak çok zor. Bir şeyi dinlerken zihniniz hemen, kendi bilgisi, sonuçları, görüşleri, geçmiş anıları ile tepki verir. Gelecekteki bir anlayışı araştırarak dinler. Kendinizi, dinlerken gözlemleyin, bunun doğru olduğunu göreceksiniz. Ya bir sonuçla, bilgiyle, bazı anılarla ve deneyimlerle dinliyorsunuz ya da sabırsızsınız ve bir yanıt istiyorsunuz. Yaşamın anlamını, yaşamın olağanüstü karmaşıklığını bilmek istiyorsunuz. Aslında hiç dinlemiyorsunuz. Yalnızca zihniniz sessiz olduğu, hemen tepki göstermediği, söylenen ile tepkiniz arasında bir boşluk olduğu zaman dinleyebilirsiniz. İşte o boşluk içinde bir sessizlik, bir sakinlik vardır ve ancak o zaman, zihinsel anlayış dışında bir kavrama olabilir. Söylenen ile tepkiniz arasındaki boşluğu sonsuza dek veya uzun bir süre veya birkaç saniye uzatabilirsanız bu boşlukta berraklığın oluştuğunu göreceksiniz. Bu, yeni beynin boşluğudur. Anında tepki eski beyindir. Ve eski beyin, kendi geleneksel, kabul edilmiş, tepkisel, hayvani duyuları ile çalışır. Tepki askıya alınırsa, boşluk olursa yeni beynin devreye girdiğini göreceksiniz ve yalnızca yeni beyin anlayabilir, eski beyin değil.

SORUMLULUĞUMUZ

– 22 EKİM –

Dünyayı dönüştürmeye kendimizle başlamalıyız. Ve kendimizle başlamada önemli olan niyettir. Niyet kendimizi anlamak olmalı, işi başkalarının kendilerini değiştirmelerine bırakmak veya bir devrimle solun veya sağın değişmesini sağlamak değil. Bu bizim sorumluluğumuzdur, sizin ve benim, bunu anlamak çok önemli çünkü yaşadığımız dünya ne kadar küçük olursa olsun, eğer kendimizi dönüştürebilsek, günlük yaşamımıza kökünden farklı bir bakış açısı getirebilsek belki o zaman, başkaları ile olan ilişkilerimizi ve dünyayı genelinde etkileyebiliriz.

ZİHİN MEŞGUL İSE

– 23 EKİM –

Değişim, ister bilinçli ister bilinçdışı gelsin hep aynıdır. Bilinçli değişim çaba demektir. Değişim için bilinçdışı emek de çabadır. Bir uğraş ve çatışma olduğu sürece değişim için zorlama vardır, anlayış yoktur; dolayısıyla bu, artık değişim değildir. O zaman, zihin değişim sorununu –örneğin, açgözlülüğü değiştirmeyi– çaba göstermeden, sırf açgözlülüğün ne demek olduğuna bakarak çözebilir mi? Çünkü değiştirmeye çabaladıkça açgözlülüğün içeriğini tam anlamıyla göremezsiniz. Zihin soruna, binlerce dönün şevksiz anısı ile değil, yeni gibi baktığı zaman gerçek değişim oluşabilir. Zihin meşgul ise besbelli, taze ve istekli bir zihne sahip olamazsınız. Ve zihin ancak kendi uğraşları ile ilgili gerçeği görebilirse meşguliyeti sona erer. Tam dikkatinizi vermiyorsanız, söyleneni kendinize uygun bir şekilde, kendi koşullarınıza göre yorumluyorsanız gerçeği göremezsiniz. Yeni bir şeye taze bir zihin ile yaklaşmalısınız. Ve zihin, bilinçli veya bilinçdışı, meşgul ise taze değildir.

BİLGİ DEĞİŞİME ZARAR VERİR

– 24 EKİM –

Bu önemli düzeyde içgörü ve araştırma gerektirir. Bana katılmayın ama inceleyin, derinlemesine düşünün, bunun doğruluğunu veya yanlışlığını bulmak için zihninizi zorlayın. Bilgi, bilinen olarak, değişim getirir mi? Bir köprü yapmak için bilgiye gereksinim var ama zihnim, nereye doğru değişmeye başladığını bilmek zorunda mı? Kuşkusuz, zihnimin değiştiği zaman ne olacağını biliyorsam o artık değişim değildir. Bu bilgi, bir doygunluk aracı olduğu için değişime zarar verir ve doygunluk, ödül veya güvence arayan bir merkez olduğu sürece değişim yok demektir. Tüm çabalarımız bu ödül, ceza, başarı, kazanç merkezini temel alıyor, öyle değil mi? Çoğumuz bundan başka bir şeyle ilgilenmiyoruz ve bu bize istediğimizi verecekse değişeceğiz ama bu değişim, asla değişim değildir. Dolayısıyla, temelden ve derinden değişime girmek, devrim yapmak isteyen bir zihin, bilinenden özgür olmalıdır. O zaman zihin inanılmaz bir şekilde sakinleşir ve yalnız böyle bir zihin gerekli olan köklü dönüşümü gerçekleştirebilir.

TAM BOŞLUK

– 25 EKİM –

Bilinçte tam mutasyon olması için inceleme ve araştırmayı reddetmeli ve artık etki altında olmamalısınız, bu muazzam zor bir iş. Zihin, asılsız görmüş ve neyin olduğunu bilmeksizin asılsız bir kenara koymuştur. Eğer neyin doğru olduğunu baştan biliyorsanız o zaman asılsız diye kabul ettiğinizi, doğru diye düşlediğiniz şeyle değiştiriyorsunuz demektir. Neyle değiş tokuş yaptığınızı biliyorsanız vazgeçme diye bir şey yoktur. Daha sonra ne olacağını bilmeden bir şeyi terk ettiğiniz zaman ancak, vazgeçme vardır. Bu şekilde reddetme tümüyle gerek-

lidir. Lütfen dikkatle izleyin çünkü buraya kadar geldiyseniz, göreceksiniz ki, o reddetme durumunda doğru olanı keşfedeceksiniz çünkü reddetme, bilinçten bilineni boşaltmaktır. Ne de olsa bilinç, bilgiye, deneyime, ırksal kalıtıma, belleğe, yaşadığınız şeylere dayanır. Deneyimler her zaman geçmişe aittir, şimdide tadil edilir ve geleceğe devam eder. Bunların hepsi bilincin ta kendisidir, yüzyılların engin depolama mekânı. Yararı, sadece mekanik yaşamda görülür. Uzun geçmişte elde edilen bilimsel gelişmeyi reddetmek saçma olur. Ama bilinçte bir mutasyon sağlanacaksa, tüm yapıda bir devrim gerçekleştirilecekse, tam boşluk olmalıdır. Ve bu boşluk ancak, asılsız olan keşfedildiği, tam görüldüğü zaman mümkündür. Oraya kadar geldiyseniz, işte o zaman boşluğun kendisinin bilinçte devrim yaratacağını görürsünüz: Devrim olmuştur.

TASARLANMIŞ DEĞİŞİM, DEĞİŞİM DEĞİLDİR

– 26 EKİM –

Bireyin değişimi eylemiyle, kuşkusuz, topluluk da değişecektir. Bazı politik gruplar birey ve topluluğu birbirinden ayırıp bireyin sözde topluluğa uyması için çabalasa da, birey ve topluluk birbirinin karşısı iki ayrı şey değildir.

Bireyde nasıl bir değişim olacağı ve bu değişimin ne anlam taşıyacağı sorununu çözebilirsek o zaman belki yalnızca dinleme eylemiyle, araştırmaya katılarak, isteminiz dahilinde olmayan bir değişime tanık olabilirsiniz. Bana göre, tasarlanmış bir değişim, zorlanmış, düzene sokulmuş, uyumlu bir değişim, asla değişim değil. Güç, etki, yeni bir buluş, propaganda, korku, amaç sizi değiştirmeye zorlar; bu değişim değil. Söylediklerimi zihinsel olarak kolaylıkla kabul edebilirsiniz ama sizi temin ederim ki niyetsiz değişimin gerçek doğasını kavrayabilmek olağanüstü bir olay.

DÜŞÜNCE ALANININ DIŞINDA

– 27 EKİM –

Fikirlerinizi değiştirdiniz, düşüncenizi değiştirdiniz ama düşünce her zaman koşullanmıştır. İster İsa'nın, ister Buda'nın, ister X, Y, Z'nin düşüncesi olsun o hâlâ düşüncedir ve dolayısıyla bir düşünce diğerinin karşıtı olabilir ve iki düşünce arasında zıtlık, çatışma olursa sonuç, değişime uğramış düşünce sürekliliğidir. Diğer bir deyişle, değişim hâlâ düşünce alanı içindedir ve düşünce alanı içindeki değişim, asla değişim değildir. Yalnızca, bir fikir veya bir dizi fikir, başkası ile yer değiştirmiştir.

Bütün bu süreci görmüş olarak şimdi, düşünceyi terk edip düşünce alanının dışında bir değişim oluşturmak mümkün mü? Bilincin tümü, geçmişin, şimdinin veya geleceğin bilinci, kuşkusuz düşünce alanının içindedir ve zihnin sınırlarını çizen bu alanın içindeki herhangi bir değişim, gerçek değişim değildir. Köklü değişim ancak düşünce alanının dışında yer alabilir ve zihin ancak, alanın sınırlarını, hudutlarını gördüğü ve bu alan içindeki değişimin asla değişim olmadığını fark ettiği zaman alanın dışına çıkabilir. Gerçek meditasyon budur.

GERÇEK DEĞİŞİM

– 28 EKİM –

Değişim ancak bilinenden bilinmeyene gidildiği zaman mümkündür, bilinenden bilinene değil. Lütfen, bunu benimle birlikte düşünün. Bilinenden bilinene giden değişimde otorite vardır, hayata hiyerarşik bakış vardır. Siz biliyorsunuz, ben bilmiyorum. Dolayısıyla, ben size tapıyorum, bir düzen oluşturuyorum, bir bilgeyi izliyorum, sizi izliyorum çünkü bilmek istediğimi bana veriyorsunuz, bana sonuç, başarı getirecek bir davranış biçimi güvencesi veriyorsunuz. Başarı bili-

nenin içindedir. Başarılı olmanın ne demek olduğunu biliyorum. Bunu istiyorum. Böylece bilinenden bilinene gidiyoruz; burada otorite vardı; yaptırım otoritesi, liderin, bilgenin, hiyerarşinin otoritesi, bilen ve bilmeyenin otoritesi. Ve bilen, bana çabalarımın karşılığında başarı garantisi vermeli ki ben de istediklerini elde etmiş, mutlu bir insan olayım. Çoğumuz için değişmenin amacı bu değil mi? Lütfen, düşüncenizi izleyin, yaşamınızın ve davranışınızın yollarını görün... Buna baktığınız zaman değişim gelir mi? Değişim ve devrim bilinenden, hiçbir otoritenin olmadığı, tam bir yenilgi ile karşı karşıya kalma ihtimali olan bilinmeyene doğru gidiştir. Ama eğer bir şeyler elde edeceğiniz, başaracağınız, mutlu olacağınız, sonsuz yaşama sahip olacağınız garantisi verilmişse sorun yok. O zaman şu iyi bilinen, her şeyin merkezinde kendinizin olduğu yolu, eylem yolunu izleyin.

İNSAN DEĞİŞEBİLİR Mİ?

– 29 EKİM –

Eminim, herkes kendine acaba insan değişebilir mi, diye sormuştur. Dış koşulların değiştiğini biliyorum; evleniriz, boşanırız, çocuklarımız olur; ölüm, daha iyi bir iş, yeni buluşların baskısı ve benzerleri vardır. Sibernetikte ve otomasyonda müthiş bir devrim yaşanmakta. Kişinin değişmesi hiç mümkün mü, diye kendinize sormuşsunuzdur; söz konusu olan, dış olaylarla ilgili bir değişim değil, yineleme gibi bir değişim veya hafif değişime uğramış bir süreklilik değil, köklü bir devrim, zihnin tam bir mutasyonu. Kişi aslında değişmediğini fark ettiği zaman bunalıma girer veya kendinden uzaklaşır. Sonunda kaçınılmaz soru şu: Değişim olabilir mi? Genç olduğumuz bir döneme geri gideriz ve aynı soruyu sorarız. İnsanlarda herhangi bir değişim söz konusu olabilir mi? Siz

hiç değıştiniz mi? Belki yüzeyde bir miktar tadilat olmuştur ama derinden ve kökten değıştiniz mi? Belki de değışmek istemiyoruz çünkü oldukça rahatız...

Değişmek istiyorum. Bir niyetle değil de rasgele bir ısıltı sonucunda mutsuz, bunalımlı, çirkin, şiddet yanlısı olduğumu görüyorum ve bu konuda bir şeyler yapmaya karar veriyorum. Değişmeliyim, bu huyumu bırakmalıyım diyorum, değişik düşünmeliyim, değişik davranmalıyım, biraz daha şöyle veya böyle olmalıyım. İnsan müthiş bir çaba gösterir ve sonunda hâlâ değersiz, bunalımlı, çirkin, gaddar, nitelik duygusundan yoksundur. Sonunda kendine, hiç değişim oldu mu diye sorar. İnsan değişebilir mi?

NİYETSİZ DÖNÜŞÜM

– 30 EKİM –

Nasıl dönüşeceğim? Gerçeği görüyorum, hiç olmazsa içindeki bir şeyi görüyorum ki dönüşüm, bilinç veya bilinçdışı olarak zihnin erişemediği bir seviyede olmalı çünkü tüm bilincim koşullanmış. Peki, ne yapacağım? Sorun açık, ümit ederim. Farklı söylemek gerekirse bilinç ve bilinçdışı olarak zihnim eğitim, kültür, ölçüt, değerler, standartlar demek olan toplumdan kurtulabilir mi? Çünkü eğer kurtulamamışsa o koşullanmış halde oluşturulacak herhangi bir değişim hâlâ sınırlıdır ve dolayısıyla, değişim değildir.

Niyet olmadan bakabilir miyim? Zihnim, değişme veya değişmeme niyeti, özendirme olmadan var olabilir mi? Çünkü niyet, belirli bir kültürün tepkisinin sonucudur, belirli bir arka plandan doğmuştur. O zaman zihnim, içinde yetiştiğim kültürden kurtulabilir mi? Bu oldukça önemli bir soru. Çünkü zihin, içinde büyüdüğü, beslendiği kültürden kurtulamazsa kuşkusuz birey asla huzurlu, asla özgür olamaz.

Kişinin tüm tanrıları ve efsaneleri, simgeleri ve tüm çabaları sınırlıdır çünkü hepsi hâlâ koşullanmış zihnin alanı içindedir. O alan içindeki tüm çabalar, kelimenin tam anlamıyla abestir. Hapishane iyileştirilmiştir –daha fazla ışık, daha çok pencere, daha iyi yiyecek– ama o hâlâ belirli bir kültürün hapishane-sidir.

RUHSAL DEVRİM

– 31 EKİM –

Düşünenle düşüncenin, gözlemciyle gözlemlenenin bir olması mümkün mü? Bu soruna şöyle bir bakıp sonra benden ne demek istediğimi anlatmamı yüzeysel olarak isterseniz asla bir şey öğrenemezsiniz. Kuşkusuz, bu benim olduğu kadar sizin de sorunuz; buraya bu soruna veya dünya sorunlarına nasıl baktığımı öğrenmek için gelmediniz. İçteki kesintisiz yıkıcı, bozucu savaş ile yaşıyoruz; bu sizin sorunuz, değil mi? Aynı zamanda, politikada, ekonomide, çeşitli bürokrasi alanlarında yüzeysel devrimlerle yetinmeyip kendi köklü değişiminizi nasıl yaratacağınız da sizin sorunuz. Beni veya yaşama bakış tarzımı anlamaya çalışmıyorsunuz. Kendinizi anlamaya çalışıyorsunuz ve bunlar, sizin yüzleşmeniz gereken sorunlar ve belki bu konuşmalarda onlara birlikte bakarak onları daha belirgin görebilmemiz için birbirimize yardımcı olabiliriz. Ama sırf sözel seviyede açıkça görmek yeterli değil. Bu yaratıcı bir ruhsal değişim getirmez. Sözcüklerin, tüm simgelerin ve duyuların ötesine geçmemiz gerekir...

Bütün bunları bir kenara koyup asıl konuya gelmeliyiz; zamanla bağlı, sevgi ve şefkat içermeyen “ben”i nasıl yok edebiliriz? Zihnin kendini, düşünen ve düşünce olarak ayırmadığı zaman ancak bu mümkün olabilir. Ancak düşünen ve düşünce bir olduğunda sakinlik oluşur; bu sakinlikte imge

oluşturma veya deneyim bekleme yoktur. Bu sakinlikte deneyim geçiren deneyen yoktur ve ancak o zaman, yaratıcı bir ruhsal devrim ortaya çıkar.

KASIM

Yaşamak

Ölmek

Yeniden Doğmak

Sevgi

ALIŞKANLIKLARI TERK ETMEK

– 1 KASIM –

Alışkanlık oluşturma ve terk etme sürecini nasıl anlayacağımızı araştıralım. Sigara içmeyi ele alalım; siz bunun yerine kendi alışkanlığınızı, kendi özel sorununuzu koyabilir ve benim sigara içmek ile yaptığım gibi siz de kendi sorununuzla deney yapabilirsiniz. Sorun, sigarayı bırakmak istediğim zaman ortaya çıkıyor, onunla mutlu olduğum sürece sorun yok. Belirli bir alışkanlık ile ilgili bir şey yapmak istediğim, alışkanlık rahatsızlık vermeye başladığı zaman sorun oluşuyor. Sigara içmek rahatsızlık yaratmaktadır. Dolayısıyla, ondan kurtulmak istiyorum. Sigarayı bırakmak istiyorum; onu kenara itmek istiyorum; böylelikle, sigaraya olan yaklaşımım bir direnç veya kınama şeklinde. Diğer bir deyişle, sigara içmek istemiyorum, dolayısıyla, onu bastırıyorum, kınıyorum veya onun yerini alacak bir şey bulmak istiyorum; örneğin, sakız çiğnemek. Şimdi, kınamadan, doğrulamadan veya bastırmadan soruna bakabilir miyim? Sigara içme olgusuna, onu reddetmeden bakabilir miyim? Ben bu konuşmayı yaparken siz de deneyin, reddetmeden veya kabul etmeden bir şeyler yapmanın ne denli zor olduğunu göreceksiniz. Çünkü bütün geleneklerimiz, tüm arka planımız bizi, meraklı olmaktan çok reddetmeye veya doğrulamaya itiyor. Zihin, edilgen olarak izlemektense sürekli sorun üzerinde çalışıyor.

DÖRT MEVSİMİ BİR GÜNDE YAŞAYIN

– 2 KASIM –

Sürekli bir yenilenme, yeniden doğuş olması elzem değil mi? Eğer şimdi, dünün deneyimi ile yüklü ise yenilenme olamaz. Yenilenme, doğum ve ölüm eylemi değildir. O karşıtların ötesindedir ancak anı biriktirmekten kurtulduğunuz zaman yenilenme gerçekleşir ve bu anın dışında anlamak yoktur.

Zihin, kıyaslama, yargılama yapmazsa anlayabilir; şimdiyi anlamadan onu değiştirmeyi arzulamak veya onu kınamak, yalnızca geçmişe süreklilik sağlar. Şimdinin aynasında geçmişin yansımaları kavrıldığınız zaman yenilenme olur...

Bir deneyimi tam anlamıyla yaşadığınız zaman onun geride iz bırakmadığını fark etmediniz mi? Yalnızca tamamlanmayan deneyimler iz bırakırlar ve anılara süreklilik kazandırır. Biz şimdiyi, bir sonuca varmak için kullanıyoruz; böylece şimdi, o müthiş önemini yitiriyor. Sonsuz olan şimdidir. Ama oluşturulan, düzenlenen bir zihin, nasıl olur da oluşturulmayan, tüm değerlerin ötesinde ve sonsuz olanı anlayabilir?

Her bir deneyim ortaya çıktıkça onu mümkün olduğu kadar derinlemesine ve tam anlamıyla yaşayın; onu düşünün, onu iyice, yoğunlukla hissedin; onun acısının ve zevkinin, yargılarınızın ve tanımlamalarınızın farkında olun. Ancak deneyim tamamlandığı zaman yenilenme olacaktır. Dört mevsimi bir günde yaşayabilmeliyiz. Keskin bir farkındalığa sahip olmalı, denemeli, günün getirdiklerini anlamalı ve onlardan kurtulabilmeliyiz.

İSİMSİZ YARATICILIK

– 3 KASIM –

Şunu hiç düşündünüz mü? Bir yazar, şair, ressam, şarkıcı olarak veya başka bir şekilde ünlü olmak istiyoruz. Neden?

Çünkü yaptığımızı aslında sevmiyoruz. Eğer şarkı söylemeyi, resim yapmayı veya şiir yazmayı sevseydiniz –gerçekten sevseydiniz– ünlü olup olmamak sizi ilgilendirmezdi. Ünlü olmayı istemek, bayağı, önemsiz, aptal bir şeydir, hiçbir anlamı yoktur. Ama yaptığımız şeyi sevmediğimizden ün ile zenginleşmek istiyoruz. Bugünkü eğitim çürük bir sisteme oturtulmuş çünkü bize yaptığımızı değil, başarıyı sevmeyi öğretiyor. Sonuç eylemden daha önemli olmuş.

Biliyor musunuz, yeteneği gizlemek, anonim olmak, yaptığını sevmek ve gösterişsiz olmak iyidir. İsimsiz yardımseverlik iyidir. Bu sizi ünlü yapmaz, gazetelerde resminiz çıkmaz. Politikacılar kapınıza gelmez. Siz yalnızca, anonim yaşayan yaratıcı bir insansınız ve işte bunda zenginlik ve müthiş güzellik vardır.

BOŞ TEKNİKLER

– 4 KASIM –

Yaratıcılığı, teknik başarı ile bağdaştıramazsınız. Mükemmel piyano çalmanıza rağmen yaratıcı olmayabilirsiniz, piyanoyu olağanüstü güzellikte çalabilir ama müzisyen olmayabilirsiniz. Renklerle aranız iyi olabilir ve kanvası çok zekice boyayabilirsiniz ama yaratıcı bir ressam olmayabilirsiniz. Tekniği öğrendiğiniz için taştan bir yüz veya başka bir imge oyabilir ama yaratıcı bir usta olmayabilirsiniz. Yaratıcılık teknikten önce gelir, işte bu yüzden hayat boyu mutsuz yaşarız. Tekniğimiz var; ev veya köprü yapmayı, motoru parçalarına ayırmayı, çocuklarımızı eğitmeyi, bunların hepsini öğrendik ama kalplerimiz ve zihinlerimiz boş. Birinci sınıf makineleriz, çok güzel çalışmayı biliyoruz ama yaşayan varlığı sevmiyoruz. İyi bir mühendis, iyi bir piyanist olabilirsiniz, İngilizce veya Marathi dilinde veya kendi dilinizde çok güzel yazıyor

olabilirsiniz ama yaratıcılık, teknik yoluyla bulunmaz. Eğer söyleyeceğiniz bir şey varsa kendi tarzınızı yaratırsınız ama söyleyecek bir şeyiniz yoksa tarzınız çok güzel de olsa, yazdıklarınız yalnızca geleneksel bir kalıp, eskinin yeni sözcüklerle yinelenmesidir...

Yani, şarkıyı yitirmişiz de şarkıcının peşindeyiz. Şarkıcıdan şarkının tekniğini öğreniriz ama şarkı yoktur ve ben, şarkının elzem olduğunu, şarkı söyleme sevincinin elzem olduğunu söylüyorum. Coşku varsa teknik hiç yoktan var edilebilir; kendi tekniğinizi bulabilirsiniz, konuşma sanatı veya tarz eğitimi görmek zorunda değilsiniz. Ona sahip olduğunuzda, görürsünüz ve güzelliği görmenin kendisi de bir sanattır.

İŞBİRLİĞİ YAPMAYACAĞINIZ ZAMANI BİLİN

– 5 KASIM –

İnsan kendi zihninin çalışmasını anlamadıkça politik, sosyal ve dini reformcular, insanlığa ancak daha fazla keder getirirler. Zihnin tüm çalışma süreci anlaşıldığında, içe doğru köklü bir devrim oluşur ve bu içsel devrimden gerçek işbirliği eylemi fışkırır. Bu, bir kalıpla, bir otoriteyle, “bilen” biriyle işbirliği değildir. Bu içsel devrim olduğunda ne zaman işbirliği yapacağınızı bilirsiniz, aynı şekilde belki de daha önemlisi, işbirliği yapmayacağınız zamanı da bilirsiniz. Şimdi bir reform, bir değişiklik sözü veren herkesle işbirliği yapıyoruz, bu da çatışmayı ve sefaleti yineliyor. Ama zihnin tam işlemini anlamakla ve benlikten kurtulmakla gelen işbirliği ruhunun ne olduğunu bilirsek o zaman yeni bir uygarlık, açgözlülük, kıskançlık ve kıyaslama içermeyen yepyeni bir dünya olasılığı ortaya çıkar. Bu kuramsal bir düşler ülkesi değil, doğruluğu ve kutsanana sürekli araştıran ve kovalayan gerçek bir zihin halidir.

SUÇ NEDEN VAR?

– 6 KASIM –

Gördüğünüz gibi, ya toplum kalıbı içinde bir isyan ya da toplum dışında tam bir devrim var. Toplum dışındaki tam devrime ben dini devrim diyorum. Dini olmayan devrim toplum içindedir ve dolayısıyla, devrim değildir. Yalnızca eski kalıbın hafif tadilat görmüş şeklidir. Dünya üzerinde, sanırım, şu anda toplum içi isyan var ve bu isyan, sıklıkla suça dönüşüyor. Eğitimimiz gençliğe topluma uymayı (bir iş bulmak, para kazanmak, elde etmek, daha fazlasına sahip olmak, uyum sağlamak) aşlamaya çalıştıkça bu tarz isyan kaçınılmaz.

Sözde eğitimimiz sürekli ve her yerde, gençlere dini, ahlaki, ekonomik uyum sağlamayı öğretiyor. Doğal olarak da onların isyanının hiçbir anlamı kalmıyor; isyan yalnızca bastırılıyor, değiştiriliyor veya kontrol ediliyor. Böylesi isyanlar hâlâ toplumun çerçevesi dahilinde ve dolayısıyla hiç yaratıcı değil. Ama doğru eğitim ile zihni tüm koşullanmadan özgürleştirerek –yani gençliğe, zihni koşullayan ve uyuma zorlayan etkilerin farkındalığını vererek– belki de değişik bir anlayış getirebiliriz.

YAŞAMIN AMACI

– 7 KASIM –

Size yaşamın amacını verecek, kutsal kitapların yazdıklarını anlatacak birçok kişi var. Zeki ve kurnaz insanlar ise yeni yaşam amaçları bulmayı sürdürüyorlar. Politik grubun bir amacı, dini grubun başka bir amacı, diğer grupların ise bambaşka amaçları var. Kafanız karıştığına göre yaşamın amacı ne? Kafam karıştığında, size “Yaşamın amacı ne?” diye sorarım çünkü bu karışıklığın içinden bir yanıt çıkarmaya çalışırım. Şaş-

kın oluşum zaman, doğru yanıt nasıl bulabilirim? Anlıyor musunuz? Zihnim karışık ise aldığım yanıt da karışık olacak. Zihnim karışık, rahatsız ise, zihnim güzel, sakın değilse aldığım yanıt da bu karışıklık, endişe ve korku eleğinden geçecek; dolayısıyla, yanıt çarpık olacak. O zaman önemli olan, “Yaşamın, varoluşun amacı ne?” sorusunu sormak değil, içteki kargaşayı yatıştırmak. Bu, kör bir adamın “Işık nedir?” diye sormasına benziyor. Ona ışığı anlattığımda her şeyi karanlığına, körlüğüne göre dinleyecek ama görebildiğini varsayalım, o zaman asla “Işık nedir?” diye sormayacak. Işık orada...

Benzer bir şekilde, içinizdeki kargaşayı açığa çıkarırsanız yaşamın amacını bulacaksınız; sormak, aramak zorunda kalmayacaksınız. Bütün yapmanız gereken, kargaşa ve karışıklık getiren unsurlardan arınmak.

BU DÜNYADA İSİMSİZ YAŞAYIN

– 8 KASIM –

Bu dünyada hırs olmadan, yalnızca kendiniz olarak yaşamak mümkün mü? Eğer ne olduğunuzu, bunu değiştirmeye çalışmadan anlamaya başlarsanız ne olduğunuz dönüşüm geçirir. İnsanın bu dünyada isimsiz, hiç tanınmadan, ünlü, hırslı, gaddar olmadan yaşayabileceğini düşünüyorum. Kişi, benliğe önem vermeden çok mutlu yaşayabilir; bu doğru eğitimin parçasıdır.

Tüm dünya başarıya tapıyor. Yoksul çocuğun nasıl geceleri çalışıp sonunda yargıç olduğu veya nasıl gazete satarak başlayıp sonra multi-milyoner olduğu öykülerini işitiyorsunuz. Başarının yüceltilmesi ile besleniyorsunuz. Büyük başarı ile büyük keder de var ama çoğumuz bu başarıma arzusuna yakalanmışız ve bizim için başarı, kederin anlaşılması ve yok edilmesinden daha önemli oluyor.

YALNIZ BİR SAATLİK ÖMÜR

– 9 KASIM –

Yalnız bir saatlik ömrünüz kalmış olsa, ne yaparsınız? İşleriniz, vasiyetiniz gibi dışsal gerekleri mi yola koyarsınız? Ailenizi, arkadaşlarınızı çağırır, neden olmuş olabileceğiniz sıkıntıdan dolayı af diler ve onların yaptıklarını mı affedersiniz? Zihnin tüm uğraşlarına, dünyanın arzularına tam anlamıyla son vermez misiniz? Eğer bir saat için bunu yapabiliyorsanız kalan günler ve yıllar için de aynı şeyi yapabilirsiniz... Deneyin ve görün.

HER GÜN ÖLÜN

– 10 KASIM –

Yaş nedir? Yaşadığınız yıllar mı? Bu yaşın bir kısmı; şu yılda doğdunuz ve şimdi on beş, kırk veya altmış yaşındasınız. Bedeniniz yaşılanıyor; yaşamın deneyimleri, perişanlığı ve yorgunluğu ile yüklü zihninizi de. Ve böyle bir zihin asla hakikati bulamaz. Zihin yalnızca genç, taze, masum olduğu zaman keşfedebilir ama masum olmanın yaş ile ilgisi yok. Masum olan yalnız çocuk değildir –çocuk masum olmayabilir de– deneyimlerin artıklarını biriktirmeden yaşayan zihin de masumdur. Zihin deneyim geçirecek, bu kaçınılmaz. Zihin her şeye karşılık vermeli –akan nehre, hasta hayvana, yakılmaya götürülen ölü bedene, yolda yüklerini taşıyan yoksul köylülere, yaşamın eziyet ve sefaletine– tersi durumda çoktan ölmüştür ama zihin, deneyim tarafından esir alınmadan karşılık verebilmeli. Zihni yaşlandıran gelenekler, deneyim birikimi, anıların külleri. Her gün, dünün anılarına, geçmişin sevinç ve üzüntülerine son veren zihin; işte bu zihin taze ve masumdur, onun yaşı yoktur ve bu masumiyet olmadan, ister on ister altmış yaşında olun, Tanrıyı bulamazsınız.

ÖLÜM HALİNİ HİSSEDİN

– 11 KASIM –

Ölmekten korkuyoruz. Ölüm korkusunu yenmek için ölümle temas haline gelmeliyiz, düşüncenin ölüm hakkında yarattığı imge ile değil; o hali gerçekten hissetmeliyiz. Tersi durumda, korkunun sonu yok çünkü *ölüm* sözcüğü korku yaratıyor ve onun hakkında konuşmak bile istemiyoruz. Açık muhakeme yapma, yansız düşünme, gözlemlene yeteneğine sahip sağlıklı ve normal bir insan olarak bu olgu ile tam anlamıyla yüzleşmek mümkün mü? Organizma kullanılmaktan, hastalıktan dolayı zamanla ölecek. Sağlıklı isek ölümün ne olduğunu bilmek istiyoruz. Bu hastalıklı bir arzu değil, çünkü belki ölerек yaşamı anlayabiliriz. Şu anda yaşamak, bir işkence, sonsuz kargaşa, çelişki; dolayısıyla, çatışma, sefalet ve karışıklık var. Her gün işe gitmek, acıları, endişesi, arayışı, belirsizliği ile zevklerin yinelenmesi; biz buna yaşamak diyoruz. Bu yaşama alıştık. Onu kabul ediyoruz, onunla yaşıyor ve ölüyoruz.

Ölümün olduğu kadar yaşamının da ne demek olduğunu anlamak için insanın ölümle temas etmesi gerekir. Yani, insan her gün tüm bildiklerini sona erdirmeli. Kişi, kendisi, ailesi, ilişkisi hakkında oluşturduğu imgeyi, zevk yoluyla, toplum ve diğer her şeyle olan ilişkisi yoluyla oluşturduğu imgeyi yok etmeli. Ölüm geldiği zaman olacak olan budur.

ÖLÜM KORKUSU?

– 12 KASIM –

Neden ölümden korkuyorsunuz? Acaba nasıl yaşayacağınızı bilmediğiniz için mi? Tam anlamıyla yaşamayı bilseydiniz ölümden korkar mıydınız? Ağaçları, günbatımını, kuşları, düşen yaprağı sevsedyiniz, gözyaşları içindeki kadınlarla erkeklerin, yoksulların farkında olsaydınız ve sevgiyi kalbi-

nizde hissetseydiniz ölümden korkar mıydınız? Korkar mıydınız? Ben sizi ikna etmiş olmayayım. Birlikte düşünelim. Yaşamınızda sevinç yok, mutlu değilsiniz, çevreye gerçekten duyarlı değilsiniz ve bu yüzünden mi öldüğünüz zaman ne olacağını soruyorsunuz? Yaşam sizin için üzüntü dolu ve siz de bundan dolayı ölümle daha çok ilgileniyorsunuz. Belki ölümden sonra mutluluk vardır, diyorsunuz. Ama bu çok büyük bir sorun ve bilmem, buna girmek ister misiniz? Ne de olsa hepsinin altında korku var; ölme korkusu, yaşama korkusu, acı çekme korkusu. Korkuya neden olan şeyi bulup ondan kurtulmazsanız o zaman yaşıyor olmanız ya da ölmüş olmanız pek fark etmez.

KORKUYORUM

– 13 KASIM –

Şimdi, bilinenin korkusundan –ailemi, saygınlığımı, özelliklerimi, banka hesabımı, heveslerimi ve benzerlerini yitirme korkusundan– nasıl özgür olabilirim konusunu araştırıyorum. Korkunun bilinçten kaynaklandığını söyleyebilirsiniz ama bilinciniz koşullanma ile oluşmuş, o zaman bilinç hâlâ bilinenin ürünü. Ben ne biliyorum? Fikir, görüş sahibi olmak, bilinene bağlı bir süreklilik olduğunu hissetmek; bilgi budur, başka bir şey değil...

Acı çekme korkusu var. Fiziksel acı, sinirlerle ilgili ama ruhsal acı, beni hoşnut eden şeylere sarıldığım zaman ortaya çıkıyor çünkü birinin veya bir şeyin bunları elimden alacağından korkuyorum. Ruhsal birikimler rahatsız edilmediği sürece ruhsal acıyı önlüyor; yani ben, ciddi rahatsızlıkları önleyen birikimler ve deneyimler yığınıyım ve rahatsız edilmek istemiyorum. Dolayısıyla, onları rahatsız edenden korkuyorum. Demek ki benim korkum bilinenden; ben, üzüntüyü önlemek

veya acıyı savuşturmak için topladığım fiziksel veya ruhsal birikimlerimden korkuyorum... Bilgi de acıyı önlemeye yar-
dım ediyor. Tıbbi bilginin fiziksel acıyı önlemeye yardım et-
mesi gibi inançlar da ruhsal acıyı önlemekte yardımcı oluyor.
İşte bu yüzden, inançlarımın gerçekliği ile ilgili tam bilgim
veya somut bir kanıtım olmamasına rağmen onları yitirmek-
ten korkuyorum.

YALNIZCA ÖLEN, KENDİNİ YENİLEYEBİLİR

– 14 KASIM –

Ruhsal varlık dediğimiz zaman belli ki zihnin alanı içinde ol-
mayan bir şeyden söz ediyoruz. Şimdi, “ben” böyle ruhsal bir
varlık mı? Eğer ruhsal varlıksa zaman ötesinde olması gere-
kir; dolayısıyla, yeniden doğamaz veya sürekli olamaz. Düşünce onu düşünemez çünkü düşünce zaman ölçümü içinde-
dir, düşünce dünden gelir, düşünce aralıksız bir devinimdir,
geçmişin yanıtıdır; kısacası, düşünce temelde zamanın ürü-
nüdür. Eğer düşünce “ben” hakkında düşünebilirse “ben”
zamanın parçası demektir; dolayısıyla, bu “ben” zamandan
arınmamıştır ve ruhsal değildir; bu apaçık ortada. Görünen
o ki “ben,” “sen” yalnızca bir düşünce süreci ve siz, beden-
den ayrı olarak süren bu düşünce sürecinin yeniden doğup
doğmadığını, fiziksel bir şekil içinde yeniden dünyaya gelip
gelmeyeceğini soruyorsunuz. Şimdi biraz daha ileri gidin.
Süregelen şey, gerçeği, zaman ve ölçüm ötesini anlayabilir
mi? Bir düşünce süreci olan “ben” denen varlık hiç yeni ola-
bilir mi? Eğer yenilenemezse o zaman düşüncenin bir sonu
olmalı. Süregelen herhangi bir şey, niteliği gereği yıkıcı de-
ğil midir? Sürekliliği olan bir şey asla kendini yenileyemez.
Düşünce anılar yoluyla, arzu yoluyla, deneyimle sürerse asla
kendisini yenileyemez; dolayısıyla süregelen şey, gerçeği bi-

lemez. Bin kez yeniden doğmuş olabilirsiniz ama gerçeği asla bilemezsiniz çünkü yalnızca ölen, yalnızca sona eren kendini yenileyebilir.

TARTIŞMADAN ÖLMEK

– 15 KASIM –

Ölümle temas etmek, tartışmasız ölmek ne demektir, bilirmisiniz? Çünkü ölüm geldiği an sizinle tartışmaz. Onu karşılamak için her gün her şeye ölmelisiniz: İstrabınıza, yalnızlığınıza, yapıştığınız ilişkinize; düşüncenize, huyunuza ölmelisiniz; eşinize ölmelisiniz ki ona yeni gibi bakabilesiniz; topluma ölmelisiniz ki ona yeni, taze, genç bir insan olarak bakabilesiniz. Ama her gün ölmezseniz ölümü karşılayamazsınız. Ancak öldüğünüz zaman sevgi vardır. Korkmuş bir zihnin sevgisi yoktur; onun alışkanlıkları, sempatisi vardır, o kendini iyi kalpli ve sözde anlayışlı olmaya zorlayabilir. Ama korku keder getirir ve keder, düşünce ve zamandır.

Kedere son vermek için yaşarken ölümle temas etmeniz, isminize, evinize, malınıza, davanıza ölmeniz gerekir; böylece taze, genç ve masum olarak her şeyi olduğu gibi çarpıtmadan, görebilirsiniz, öldüğünüz zaman olacak budur. Ama fiziksel ölüm sınırlıdır. Mantık ve akıl ile biliyoruz ki organizma bir gün sona erecek. Ama biz günlük ıstırapları, günlük duyarsızlıkları, artan sorunları ve aptallığı ile bir yaşam oluşturuyoruz ve bu yaşamı ileri taşımak istiyoruz, buna “ruh” diyoruz, bunun en kutsal, en ilahi şey olduğunu söylüyoruz ama o hâlâ düşüncenizin bir parçası ve dolayısıyla, ilahi olan ile hiçbir ilgisi yok. O sizin yaşamınız!

Demek ki kişi her günü ölerek yaşamalı çünkü ancak o zaman yaşamla temas halinde olabilirsiniz.

ÖLÜMDE EBEDİ YAŞAM VAR

– 16 KASIM –

Kuşkusuz sona ermede yenilenme var, öyle değil mi? Yalnızca ölümden yeni bir şey oluşur. Sizi teselli etmiyorum. Bu inanılacak, üzerinde düşünülecek veya zihinsel olarak incelenecek ve kabul edilecek bir şey değil, çünkü o zaman bunu yeni bir rahatlama yolu yapacaksınız, tıpkı şimdi yeniden dünyaya gelmeye veya öbür dünyada sürekliliğe veya başka bir şeye inandığınız gibi. Ama asıl olgu şu ki süregelen şey yeniden doğmaz, yenilenmez. Bu nedenle, her gün ölmeye yenilenme, yeniden doğma var. Ebedi yaşam budur. Ölümden ebedilik var; bu, korktuğunuz ölüm değil, “ben” olarak tanımladığınız önceki sonuçların, anıların, deneyimlerin ölümü. “Ben”in her gün ölümünde sonsuzluk vardır, ebedilik vardır, yeniden dünyaya gelme gibi konularda yaptığınız gibi tahminde bulunulacak veya konferans çekilecek bir şey yerine yaşanacak bir şey vardır...

Her dakika bir sona erme ve yenilenme olduğuna göre artık korkmuyorsunuz ve bilinmeyene açıksınız. Bilinmeyen dediğimiz, gerçekliğin kendisidir. Ölüm de bilinmeyendir. Ama ölüme güzel demenin, ne şahane, öbür dünyada ilelebet devam edeceğiz demenin ve bunun gibi zırvaların gerçekte ilgisi yoktur. Gerçek olan ölümü olduğu gibi görmektir; bir son; içinde yenilenme olan bir son, bir yeniden doğuş, bir devamlılık değil. Çünkü süregelen çürür ve kendini yenileme gücüne sahip olan ise sonsuzdur.

REENKARNASYON TEMELDE BENCİLLİKTİR

– 17 KASIM –

Başka bir yaşam için benim size güvence vermemi istiyorsunuz ama bunda mutluluk veya bilgelik yok. Reenkarnas-

yon ile ölümsüzlüğü aramak temelde bencilliktir ve gerçek değildir. Ölümsüzlük arayışınız, yaşam ve zekâyâ karşı savunmacı tepkilerinizin sürmesi arzusunun başka bir şeklidir. Böyle bir şeyi şiddetle arzulamak yanılsamaya neden olur. Bu yüzden önemli olan, yeniden dünyaya gelip gelmeyeceğiniz değil, şimdiki zamanda tam doyumunu gerçekleştirmek. Ve bu ancak, zihniniz ve kalbiniz yaşama karşı kendilerini korumadığı zaman gerçekleşir. Zihin kendini savunurken kurnazdır ve göze batmaz; zihin, kendini korumanın yanıltıcı doğasını anlayabilmelidir. Bunun için her an yeni gibi düşünmeniz ve davranmanız gerekir. Çevrenin size dayattığı sahte değerlerin ağından özgür olmalısınız. Tam anlamıyla çıplaklık olması. İşte o zaman ölümsüzlük, gerçeklik vardır.

REENKARNASYON NEDİR?

– 18 KASIM –

Reenkarnasyon ile ne demek istediğinize bakalım; gerçeği bulalım, ne olmasını istediğinizi değil, başkasının veya öğretmeninize size ne söylediğini değil. Kuşkusuz, vardığınız sonuç veya fikriniz değil, hakikat özgürleştirir... “Yeniden doğacağım,” derken “ben”in ne olduğunu bilmelisiniz... Bu “ben” ruhsal bir varlık mı, süregelen bir şey mi, anılar, deneyim ve bilgiden bağımsız bir şey mi? “Ben” ruhsal bir varlık veya sırf bir düşünce süreci. Ya zaman dışı, zamanla ölçülemeyen ve bizim ruhsal dediğimiz bir şey veya zaman, bellek ve düşünce alanı içinde bir şey. “Ben” başka bir şey olamaz. Zaman ölçümünün ötesinde olup olmadığına bakalım. Bunu izleyebildiğinizi ümit ederim. “Ben” temelde ruhsal bir şey mi bakalım. “Ruhsal” dediğimiz zaman koşullanamayan, insan zihninin yansıtması olmayan, düşünce alanı içine girmeyen, ölmeyen bir şeyden söz ediyoruz, değil mi? Ruhsal varlık

belli ki zihnin alanı içinde değil. Şimdi, “ben” böyle ruhsal bir varlık mı? Eğer öyleyse tüm zamanın ötesinde olmalı; dolayısıyla, yeniden doğamaz veya süremez... Devamlılığı olan şey kendini yenileyemez. Düşünce anılarla, arzularla, deneyimle sürdükçe kendini yenileyemez; dolayısıyla, devam eden, gerçek olanı bilemez.

RUH DENEN ŞEY VAR MI?

– 19 KASIM –

Bu ölüm sorusunu anlamak için öbür dünya, yeniden dünyaya gelme veya ölümsüzlük ile ilgili kuramlar yaratan korkudan kurtulmak gerekir. Doğulular yeniden dünyaya gelmekten, yeniden doğmaktan, sürekli yenilenmekten, ruhtan, sözde ruhtan söz ediyorlar. Şimdi lütfen dikkatle dinleyin.

Böyle bir şey var mı? Böyle bir şey olmasını istiyoruz çünkü bu bize keyif veriyor çünkü bu sonsuz, ruhsal ve hiç ölme-yen şeyi, düşüncenin, sözcüklerin ötesine koyduk; dolayısıyla, düşüncemiz buna sarılıyor. İyi ama ruh denilen zamanın ve düşüncenin ötesinde, insan tarafından oluşturulmamış, insan doğasının ötesinde, kurnaz zihnin bir araya getirmediği şey gerçekten var mı? Çünkü zihin, yaşamda müthiş bir belirsizlik ve karışıklık görüyor, hiç ama hiçbir şeyin kalıcı olmadığını anlıyor. Eşinizle ilişkiniz, işiniz; hiçbir şey kalıcı değil. Dolayısıyla, zihin ruh dediği kalıcı şeyi yaratıyor. Ama zihin ve düşünce onun hakkında düşünebiliyor; o zaman ruh, doğal olarak zaman alanı içinde. Eğer bir şey hakkında düşünüyorsam o, düşüncemin parçası demektir. Ve düşüncem zamanın, deneyimin, bilginin ürünü. Demek ki ruh hâlâ zaman alanı içinde...

Bu açıdan, durmadan yeniden doğacak bir ruhun sürekliliği fikri anlamsız çünkü bu fikir, korkmuş bir zihnin, kalıcı-

lık arayan bir zihnın, kesinlik isteyen bir zihnın ürünü çünkü yalnız bunda umut var.

KARMA İLE NE DEMEK İSTİYORSUNUZ?

– 20 KASIM –

Karma, neden-sonuç ima ediyor, değil mi? Nedene dayalı eylem, belirli bir etki üretiyor; koşullanmadan doğan eylem, daha da fazla sonuç üretiyor. Demek ki karmayı etki-tepki, neden-sonuç olarak ifade edebiliriz. Neden ve sonuç değişmez midir, neden ve sonuç sabit olabilir mi? Sonuç aynı zamanda neden olmuyor mu? Demek ki sabit neden ve sabit sonuç yok. Bugün, dünün sonucudur, değil mi? Bugün, hem kronolojik hem de psikolojik olarak dünün ürünüdür ve bugün yarının nedenidir. O zaman neden, sonuç demek ve sonuç, neden oluyor; bu kesintisiz bir devinim... Sabit bir neden sabit bir sonuç yok. Neden ve sonuç sabit olsaydı uzmanlaşma olurdu ama uzmanlaşma ölüm değil mi? Uzmanlaşan herhangi bir türün, belli ki sonu var. İnsanın büyüklüğü ise, uzmanlaşamaması. İnsan teknik alanda uzmanlaşabilir ama yapısal olarak hayır. Meşe palamudu uzmanlaşmıştır, şu halinden başka bir şey olamaz. Ama insan tam anlamıyla sona ermiyor. İnsan bir alanla sınırlı değil, sürekli yenilenme olabilir. Arka planın, koşullanmanın, nedenin sonuç ile ilişkisini göz ardı edersek düşünce ile arka plan arasında çatışma var demektir. Bu yüzden sorun, yeniden doğmaya inanıp inanmama konusundan çok daha karmaşık çünkü asıl soru, nasıl davranacağımız. Reenkarnasyona veya karmaya inanıp inanmadığınız ise tam anlamıyla yersiz ve konu dışı.

FİKRE DAYALI EYLEM

– 21 KASIM –

Eylem, bu neden-sonuç zincirinden kurtulabilir mi? Geçmişte bir şey yaptım, bugünkü tepkimi açıkça koşullayan bir deneyim yaşadım ve bugünün tepkisi yarını koşullamakta. Karma süreci işte bu, neden ve sonuç. Ve doğal olarak bu süreç, geçici olarak keyif verse de eninde sonunda acıya yol açıyor. Asıl konu bu: Düşünce özgür olabilir mi? Özgür düşünce ve eylem, acıya, koşullanmaya neden olmaz. Sorunun can alıcı noktası bu. Geçmişle ilgisi olmayan eylem olabilir mi? Fikre dayalı olmayan eylem mümkün mü? Fikir, dünün biraz değişmiş olarak sürmesidir ve bu süreklilik yarını koşullandırır; demek ki fikre dayalı eylem özgür olamaz. Eylem fikre dayalı olduğu sürece daha fazla çatışma üretecek. Geçmişle ilgisi olmayan eylem olabilir mi? Deneyimin, dünkü bilginin yükünü taşımayan eylem olabilir mi? Eylem geçmişin sonucu olduğu sürece asla özgür olamaz ve ancak özgürlükte gerçekleştiği ve doğruyu bulabilirsiniz. Olan şu ki zihin özgür olmadığı için eyleme giremiyor, yalnızca tepki veriyor; bu yüzden, eylemimizin dayanağı tepki. Eylemimiz aslında eylem değil; anuların, deneyimin, dünün tepkisinin sonucu ve dolayısıyla tepkilerin sürekliliği. O zaman soru şu: Zihin, koşullanmasından özgür olabilir mi?

SEVGİ ZEVK DEĞİLDİR

– 22 KASIM –

Zevki anlamadan sevgiyi asla anlayamazsınız. Sevgi zevk değildir. Sevgi tümüyle değişik bir şeydir. Söylediğim gibi, zevki anlamak için onu öğrenmek gerekir. Şimdi, çoğumuz için, her insan için, cinsellik bir sorundur. Neden? Bunu dik-

katle dinleyin. Onu çözemediğiniz için ondan kaçırıyorsunuz. Sannyasi*, bekâret andı içerek, inkâr ederek ondan kaçırır. Böyle bir zihne ne oluyor, lütfen görün. Yapınızın –hormonlar vb– bir parçası olan şeyi reddederek, bastırarak kendinizi çoraklaştırırıyorsunuz ve içinizde sürekli bir savaş var.

Söylediğimiz gibi, herhangi bir sorunu görünüşte iki şekilde karşılıyoruz: Ya bastırarak ya da ondan kaçarak. Bastırmak aslında kaçmak ile aynı şey. Çok girift, zihinsel ve duygusal kaçış yollarımız var, bir de olağan günlük işlerimiz. Bu kaçış ağının şimdilik incelemeyelim. Ama bir sorunumuz var. Sannyasi ondan kaçış yolunu bulmuş ama onu çözememiş, and içerek onu bastırmış ve sorun içinde kaynıyor. Dış görünüşte sadelik giysisi ile gezebilir ama sorun onun için ve normal yaşamını sürdüren herhangi bir insan için olağanüstü nitelikte. Bu sorunu nasıl çözersiniz?

SEVGİ İŞLENMEZ

– 23 KASIM –

Sevgi işlenmez. Birini veya birçoğunu sevseniz de sevgi ilahi ve fiziksel olarak ikiye bölünemez, o yalnızca sevgidir. Şu da saçma bir soru: “Hepsini seviyor musunuz?” Bilirsiniz, çiçek kaç kişinin onu kokladığı, kaç kişinin ona sırt çevirdiği ile ilgilenmez. Sevgi de aynı şekilde. Sevgi bir anı değildir. Sevgi zihnin veya aklın işi değildir. Varoluş sorunu –korku, hırs, kıskançlık, umutsuzluk, umut– anlaşıp çözüldükçe sevgi kendiliğinden şefkat olarak gelir. Hırslı bir insan sevemez. Ailesine takılmış bir insanda sevgi yoktur. Kıskançlığın da sevgi ile ilgisi yoktur. “Eşimi seviyorum,” dediğiniz anda aslında onu demek istemiyorsunuz çünkü bir an sonra eşinizi kıskanıyorsunuz.

* Sannyasi: Hintli fakir, çile çeken. (çev.)

Sevgi çok büyük özgürlük demektir, her istediğini yapmak değil. Ama sevgi yalnızca zihin sessiz, tarafsız, kendine dönük olmadığı zamanlar gelir. Bunlar ideal değil. Sevginiz yoksa ne yaparsanız yapın –dünya üzerindeki tüm tanrıların peşinde olun, tüm sosyal etkinliklere katılın, yoksulluğu gidermeye, politikayı düzeltmeye çalışın, kitap yazın, şiir yazın– siz ölü bir insansınız. Sevgisiz, sorunlarınız artacak, sonsuza dek katlanacak. Ve sevgi ile ne isterseniz yapın, risk yoktur, çatışma yoktur. O zaman, sevgi erdemin özü demektir. Ve sevgi halinde olmayan bir zihin, asla dindar bir zihin değildir. Yalnızca dindar zihin sorunlardan kurtulmuştur ve sevginin, doğruluğun güzelliğini bilir.

KARŞILIĞINDA BİR ÖDÜL OLMAYAN SEVGİ

– 24 KASIM –

Amaçsız sevgi nedir? Karşılığında bir şey beklenmeyen, kendin için bir şey istemediğin sevgi olabilir mi? Karşılık görmediğin zaman incinmeyeceğin bir sevgi olabilir mi? Size arkadaşlık öneriyorum ve siz beni geri çeviriyorsunuz, incinmez miyim? Bu incinme hissi, arkadaşlığın, cömertliğin, sempatinin sonucu mu? Elbette, kendimi incinmiş hissettikçe, korku olduğu sürece, sizin de bana yardım edeceğiniz umuduyla size yardım ediyorsam ki buna hizmet diyorlar, sevgi yoktur.

Bunu anlıyorsanız, yanıt oradadır.

SEVGİ TEHLİKELİDİR

– 25 KASIM –

İnsan sevgisiz nasıl yaşar? Ancak var olabiliriz ve sevgisiz varoluş, kontrol, kargaşa ve acı demek ki çoğumuzun yarattığı bu. Var olmak için organize oluyoruz ve çatışmanın kaçınıl-

mazlığını kabulleniyoruz çünkü varoluşumuz kesintisiz bir güç arayışı. Kuşkusuz, sevdiğimiz zaman organizasyonun da kendine göre yeri var, ama sevgi olmazsa organizasyon bir karabasan haline gelir, ordu gibi mekanik ve verimli. Ama çağdaş toplum sırf verimliliğe dayalı olduğu için orduya gereksinimin var, ordunun amacı ise savaş yaratmak. Sözde barışta bile ne denli akıllıca verimli olursak o denli acımasız, gaddar, hissiz oluyoruz. Bu yüzden dünyada daha çok kargaşa var, bürokrasi daha güçlü, hükümetler daha totaliter. Bütün bunlara kaçınılmazdır diye boyun eğiyoruz çünkü kalplerimizde değil, beyinlerimizde yaşıyoruz, dolayısıyla sevgi yok. Sevgi, yaşamın en tehlikeli ve belirsiz unsuru ve biz belirsiz olmak istemediğimiz, tehlike içinde olmak istemediğimiz için zihinde yaşıyoruz. Seven insan tehlikelidir ve biz tehlike içinde yaşamak istemiyoruz, verimli yaşamak istiyoruz, organizasyonun çerçevesi içinde yaşamak istiyoruz çünkü organizasyonların dünyaya düzen ve barış getireceğine inanıyoruz. Organizasyonlar hiçbir zaman düzen ve barış getirmemişlerdir. Yalnızca sevgi, yalnızca iyi niyet, yalnızca merhamet, düzen ve barış getirebilir, nihai olarak ve dolayısıyla şimdi.

TEPKİNİZ NEDİR?

– 26 KASIM –

Sırtlarında ağır yük taşıyarak pazara giden yoksul kadınları, oyuncakları olmadığı için çamurda oynayan köylü çocukları, sizin gibi eğitim alamayacak çocukları, doğru dürüst evi olmayan, giyecekleri yetersiz, yiyeceği eksik çocukları gözlemlediğinizde tepkiniz nedir? Tepkinizin ne olduğunu bulunuz çok önemli. Benimkinin ne olduğunu size söyleyeceğim.

O çocukların uyuyacakları düzgün bir yerleri yok; anne babaları bütün gün meşgul, tatilleri yok; çocuklar sevilme-

nin, bakılmanın ne demek olduğunu asla bilmiyorlar; anne babalar hiç oturup onlara dünyanın ve göklerin güzelliğini anlatmıyorlar. Bu koşulları yaratan ne biçim toplumdur ki bir yanda her şeyleri olan “müthiş” zenginler, öbür yanda hiçbir şeyleri olmayan çocuklar var. Bu nasıl bir toplumdur ve nasıl ortaya çıkmıştır? Devrim yapabilirsiniz, toplumun bu kalıbını kırabilirsiniz ama onu kırarken bir yenisi, eskinin yeni şekli, doğmakta; yine villalarında komiserler, ayrıcalıklar, üniformalar ve diğerleri. Her devrimde bu olmuştur; Fransız, Rus, Çin. Bu yolsuzluk ve sefaletin yer almadığı bir toplum yaratmak mümkün mü? Yalnızca siz ve ben, birey olarak topluluktan kopup hırslarımızdan arındığımız ve sevmenin ne olduğunu bildiğimiz zaman böyle bir toplum yaratılabilir. Benim bir çırpıda oluşan tepkim bu idi.

ŞEFKAT, SÖZCÜK DEĞİL

– 27 KASIM –

Düşünce hiçbir şekilde şefkat oluşturmaz. Ben bu *şefkat* sözcüğünü nefret veya şiddetin zıddı, karşı savı olarak kullanmıyorum. Ama her birimiz derin bir şefkat hissine sahip olmazsak birbirimize karşı gitgide daha gaddar, daha acımasız olacağız. Belirli işlemleri yapmak için eğitilmiş bilgisayar benzeri, mekanik zihinlerimiz olacak; fiziksel ve ruhsal güvence aramayı sürdüreceğiz ve yaşamın olağanüstü derinlik ve güzelliğini, tüm önemini kaçıracağız.

Şefkat, elde edilecek bir şey değildir. Şefkat, geçmişle ilgili bir sözcük değildir, yaşamakta olan şimdi ile ilgili bir şeydir; o bir fiildir, sözcük veya isim değil. Sözcük ile fiil arasında fark var. Fiil, etkin şimdidir; sözcük, her zaman geçmiştir ve dolayısıyla durağandır. İsme, sözcüğe canlılık ve devinim kazandırabilirsiniz ama fiil değişiktir, o şimdiki anda etkindir...

Şefkat duygu değildir; yumuşak sempati veya sempati değildir. Düşünceyle, disiplin, kontrol, baskı ile veya iyi kalpli, nazik ve kibar olarak veya buna benzer yollarla şefkat oluşturamazsınız. Ancak düşünce kökünden sona ererse şefkat ortaya çıkar.

ŞEFKAT VE İYİLİK

– 28 KASIM –

Son görüşmemizde sözünü ettiğimiz şefkat, o iyilik duyusu, yaşamın kutsallığı ile ilgili o his, zorlayarak oluşturulabilir mi? Kuşkusuz, herhangi bir zorlama, propaganda veya ahlaki nutuk varsa şefkat yoktur; aynı şekilde, sırf teknolojik gelişmeler karşısında insanların makineleşmesini önlemek amacı ile yapılan değişiklikler de şefkat değildir. Demek ki nedensiz değişim olmalı. Bir nedenle oluşturulan değişim, şefkat değildir, yalnızca bir pazar malıdır. Bu sorunlardan biri.

Diğer sorun şu: Değişirsem toplum nasıl etkilenecek? Yoksa bu beni ilgilendirmiyor mu? Çünkü insanların büyük çoğunluğu bizim söylediklerimizle ilgilenmiyor, eğer yalnızca meraktan veya bir dürtü sonucu dinliyor ve geçip gidiyorsanız, siz de öyle... Makineler o denli hızla gelişiyor ki çoğu insan sırf sürükleniyor ve zengin bir sevgiyle, şefkatle, derin düşüncelerle yaşama bakamıyor. Eğer değişirsem, sizinle olan ilişkimin kendisi olan toplum nasıl etkilenecek? Toplum olağanüstü efsanevi bir varlık değil; toplum, bizim birbirimizle olan ilişkimiz ve eğer iki veya üçümüz değişirsek dünyanın geri kalanı nasıl etkilenecek? Yoksa insan zihninin toplamını etkileme yolu var mı?

Diğer bir deyişle, değişen bireyin, insanın bilinçdışı ile temas edebileceği bir süreç var mıdır?

ŞEFKATİ İLETMEK

– 29 KASIM –

Şefkat ile, sevgiyle, kutsal bir şeyin gerçek hissiyle ilgileniyorsam bunu nasıl ileteceğim? Lütfen izleyin. Bunu mikrofondan, propaganda yollarıyla iletiyor ve böylece birini ikna ediyorsam onun kalbi hâlâ boştur. İdeolojinin meşalesi devreye girer ve kişi, politikacıların, sosyalistlerin ve diğerlerinin söylediği saçmalıkları hepinizin yaptığı gibi yinelemekle kalır: İyi kalpli, merhametli, özgür olmalıyız. Ne denli ince olursa olsun, herhangi bir zorlamanın, şefkatin, iyiliğin güzelliğini, çiçek açmasını sağlayamadığını gören birey ne yapsın?

Bu şefkat duyusuna sahip insanla zihni topluluğa, geleneklere saplanmış insan arasındaki ilişki nedir? Bu ikisi arasındaki ilişkiyi, kuramsal değil de gerçek olarak nasıl bulacağız?

Kurallara uyan, asla iyiliğin içinde çiçek açamaz. Özgürlük şarttır ve özgürlük ancak, siz kıskançlık, açgözlülük, hırs ve gücü arzulama sorunlarını anladığınızda gelir. Bunların hepsinden özgür olmaktır o karakter denilen olağanüstü şeyin çiçek açmasına izin veren. Ancak böyle bir insan şefkatlidir, sevgi nedir bilir, ahlak üzerine bir sürü laf eden insan değil.

Demek ki iyilik toplum içinde çiçek açmaz çünkü toplumun kendisi her zaman çürüktür, bozulmuştur. Yalnızca toplumun tüm yapısını ve sürecini anlayan ve ondan kurtulmakta olan insanın karakteri vardır ve ancak o insan, iyilik içinde çiçek açar.

ELİNİZ BOŞ GELİN

– 30 KASIM –

Kalp, zihnin kurnazlıklarıyla dolu olmadığı zaman şefkat kolayca gelir. Sevgiyi yok eden, talepleri ve korkularıyla, takıl-

dıkları ve inkâr ettikleriyle, inatları ve dürtüleriyle zihindir. Ve bu konuda sade olmak ne kadar zor! Nazik ve iyi olmak için felsefelere ve öğretilere gerek yok. Bölgenin becerikli ve güçlü kişileri örgütlenir ve diğer insanları besler, giydiren, onlara barınak ve tıbbi bakım sağlar. Üretimin hızla artması bunu kaçınılmaz kılıyor; bu, iyi örgütlenmiş bir hükümetin ve dengeli bir toplumun işlevi. Ama örgüt, kalbin ve elin cömertliğini sağlayamıyor. Cömertlik çok değişik bir kaynaktan, ölçüm dışı bir kaynaktan gelmekte. Hırs ve kıskançlık onu yanan bir ateş gibi yok eder. Bu kaynağa dokunmak gerekir ama kişi buraya boş elle, duasız, kurbandsız gelmeli. Kitaplar veya bilgiler insanı bu kaynağa götüremez. Erdem gereklidir ama erdemın işlenmesiyle, yetenek ile, boyun eğmeyle bu kaynağa erişilemez. Zihin sakin ve devinimsiz ise o oradadır. Sakinlikte, daha fazlası için dürtü ve niyet yoktur.

ARALIK

Yalnızlık

Din

Tanrı

Meditasyon

TEK BAŞINA OLMANIN GÜZELLİĞİ

– 1 ARALIK –

Hiç yalnız kaldınız mı, bilmiyorum; aniden kimseyle bir ilişkiniz kalmadığını fark ediyorsunuz; zihinsel olarak değil de gerçekten... ve tamamen soyutlanmışsınız. Düşünce ve heyecanın her biçimi engellenmiş, hiçbir yöne dönemiyorsunuz; gidecek kimse yok; tanrılar, melekler, hepsi bulutların arkasında ve bulutlar yok oldukça onlar da yok oluyorlar. Tam anlamıyla yalnızsınız, tek başına ifadesini kullanmıyorum.

Tek başına olmanın değişik bir anlamı var, tek başına olmanın güzelliği var. Tek başına olmak çok değişik bir şey. Ve tek başına olmalısınız. Kişi kendini hırsın, kıskançlığın, açgözlülüğün, kibrin, elde etmenin, ün ve statünün sosyal yapısından kurtarabilirse tam anlamıyla tek başınadır. Bu çok değişik bir şey. İşte o zaman müthiş bir güzellik ve müthiş bir enerji hissi ortaya çıkar.

TEK BAŞINA OLMAK YALNIZLIK DEĞİLDİR

– 2 ARALIK –

Hepimiz insanız ama komşularımızla aramıza milliyetçilik, ırk, kast ve sosyal sınıf aracılığıyla soyutlanma ve yalnızlık üreten duvarlar örmüşüz.

Yalnızlığa yakalanmış bir zihin, soyutlanması içinde dinin ne olduğunu asla anlayamaz. İnanabilir; bazı kuramları, kavramları, formülleri olabilir, kendini Tanrı diye adlandırdığı

bir şey ile özdeşleştirmeye çalışabilir ama bana göre, dinin herhangi bir inançla, din adamıyla, kilise veya herhangi bir sözde kutsal kitapla hiçbir ilgisi yok. Dindar bir zihnin hali ancak güzelliği anlamaya başladığımız zaman anlaşılabilir, güzelliği anlamak için ise tam anlamıyla tek başına olmak gerekir. Zihin ancak tek başına olduğu zaman güzelliğin ne olduğunu bilebilir, başka bir halde değil.

Tek başına olmak, soyutlanmak, benzersiz olmak demek değil kuşkusuz; eşsizlik, benzersizlik de değil. Eşsizlik sırf, bir şekilde sıra dışı olmak demek; oysa tam anlamıyla tek başına olmak, olağanüstü bir duyarlılık, zekâ ve anlayış gerektirir. Tam anlamıyla tek başına olmak, zihnin her türlü etkiden kurtulmuş ve dolayısıyla toplum tarafından bozulmamış olduğunu gösterir ve zihin dini anlayabilmek, yani zaman ötesinde, ölümsüz bir şey olup olmadığını anlayabilmek için tek başına olmalı.

YALNIZLIĞI BİLMEK

– 3 ARALIK –

Yalnızlık, tek başına olmaktan tümüyle değişik bir şeydir. Tek başına olmak için yalnızlığı aşmak gerekir. Yalnızlık ve tek başınalık kıyaslanamaz. Yalnızlığı bilen kişi, tek başına olmayı asla bilemez. Siz o tek başınalık halinde misiniz? Zihinlerimizde tek başına olmayı sağlayacak bütünleşme yok. Zihnin asıl işlemi ayırmıcılık. Ayırmayı bilen ise yalnızlığı bilir.

Ama tek başına olmak, ayırmıcılık değildir. Tek başına olmanın çoklukla ilgisi yoktur; o çokluktan etkilenmez, çokluktan doğmaz, çokluğun ürünü değildir, zihin gibi bir araya getirilmemiştir; zihin ise çoklukla ilgilidir. Zihin, yüzyıllar boyunca üretilmiş, oluşturulmuş, tek başına olmayan bir varlık. Zihin hiçbir zaman tek başına olamaz. Zihin asla tek başı-

nalığı bilemez. Ama yalnızlığı yaşarken bunun farkına varır ve tek başınlık ortaya çıkar. İşte ancak o zaman ölçülemeyen bir şey var olur. Ne yazık ki çoğumuz bağımlılık arıyoruz. Dost, arkadaş istiyoruz; ayrılık halinde, çatışma üreten halde yaşamak istiyoruz. Tek başına olan, hiçbir zaman çatışma halinde olamaz. Ama zihin bunu asla algılayamaz, anlayamaz, o ancak yalnızlığı bilir.

SADECE TEK BAŞINA OLMAKTA MASUMİYET VARDIR

- 4 ARALIK -

Çoğumuz hiçbir zaman tek başımıza değiliz. Dağlara çıkıp bir keşiş gibi yaşayabilirsiniz ama fiziksel olarak tek başınıza olduğunuz zaman bile tüm fikirleriniz, deneyimleriniz, gelenekleriniz, geçmiş bilginiz yanınızda olacak. Manastırdaki Hıristiyan rahip tek başına değildir; o kavramsal İsa'sı, din bilimi, kendi özel koşullanmasının inançları ve öğretileri ile birliktedir. Benzer şekilde, dünyadan elini ayağını çeken ve yalnız yaşayan Hindistan'daki sannyasi de anıları ile birlikte yaşamaktadır.

Benim sözünü ettiğim tek başınlıkta zihin, geçmişten tümüyle kurtulmuştur. Yalnızca böyle bir zihin erdemlidir çünkü yalnızca böyle bir tek başınlıkta masumiyet vardır. Şimdi belki de "Bu kadarı biraz fazla. Herkesin her gün işe gitmek, para kazanmak, ailesine bakmak, eşinin dırdırını dinlemek zorunda olduğu bu karışık dünyada böyle yaşayamayız," diyorsunuz. Ama ben de söylenenlerin doğrudan günlük yaşam ve eylem ile ilgili olduğunu söylüyorum; tersi durumda, hiçbirinin değeri yok. Bu tek başınlıktan, saflığın ve nezaketin olağanüstü duyusunu taşıyan güçlü bir erdem doğar. Hata yapmak önemli değildir. Önemli olan, tam anlamıyla

tek başına ve bozulmamış olmanın hissini taşıyor olmaktır çünkü yalnızca böyle bir zihin, sözcüğün, ismin ötesinde, hayal gücünün yansıtımlarının ötesinde olanı bilebilir veya farkında olabilir.

TEK BAŞINA OLAN MASUMDUR

– 5 ARALIK –

Keder unsurlarından biri, insanın olağanüstü yalnızlığıdır. Birçok arkadaşınız, tanrılarınız vardır, bayağı bilgi sahibisinizdir, sosyal olarak olağanüstü etkinsinizdir, politika hakkında sonsuz dedikodulara girersiniz –politikacıların çoğu da zaten dedikoduyu sever– ve yaşamınıza hâlâ bu yalnızlık hâkimdir. Dolayısıyla, kişi yaşamda anlam aramaya başlar ve bir anlam uydurur. Ama yine yalnızdır. Buna, kıyaslamadan bakabilir misiniz, ondan kaçmadan, onu örtmeye çalışmadan onu olduğu gibi görebilir misiniz?

Tek başımıza değiliz. Binlerce etkinin, binlerce koşullanmanın, ruhsal mirasların, propagandanın, kültürün ürünüyüz. Tek başımıza değiliz, dolayısıyla ikinci el insanlarız. Kişi tek başına, tam anlamıyla tek başına olduğu, ailesi olmasına rağmen ailesine ait olmadığı, herhangi bir ülkeye, herhangi bir kültüre ait olmadığı, herhangi bir bağlantısı olmadığı zaman yabancılik hissi belirir; her türlü düşünceye, eyleme, aileye, ülkeye yabancılik. Ve yalnızca tam anlamıyla tek başına olan masumdur. İşte bu masumiyet, zihni kederden kurtarır.

YENİ BİR DÜNYA YARATIN

– 6 ARALIK –

Eğer yeni bir dünya, yeni bir uygarlık, yeni bir sanat veya gelenek, korkuyla, hırsıyla bozulmamış yeni bir şey yaratmak

istiyorsanız, eğer sizin ve benim olan ama içinde siz ve ben yerine “biz” olan isimsiz bir şey, yeni bir toplum yaratmak istiyorsanız bunun için tam anlamıyla isimsiz, dolayısıyla tek başına, bir zihin gerekmez mi? O zaman, kurallara uymaya karşı, saygınlığa karşı bir isyan olmalı, değil mi? Çünkü saygıdeğer insan, bir şeyler isteyen, vasat bir insandır; mutlu olmak için etkilenmelidir; onun için komşunun, bilgenin, Bhagavad-Gita’nın veya Upanishadların veya İncil’in veya İsa’nın ne dediği önemlidir. Zihni hiçbir zaman tek başına değildir. O asla tek başına yürümez, her zaman bir yoldaş vardır yanında, kendi fikirleri.

Karışmanın, etkilemenin anlamını ve isimsizlikle çelişkide olan “ben”in nasıl yaratıldığını görmek, bilmek önemli değil mi? Tüm bunları gördükten sonra kaçınılmaz olarak şu soru ortaya çıkmıyor mu: Kendi deneyimlerinden, başkalarının deneyimlerinden etkilenmeyen, bozulmamış, tek başına bir zihni hemen oluşturmak mümkün mü? Ancak o zaman, mutluluğun yer alabileceği değişik bir dünya, değişik bir kültür, değişik bir toplum ortaya çıkabilir.

KORKUNUN OLMADIĞI TEK BAŞINALIK

– 7 ARALIK –

Zihin tüm etkileri, tüm karışanları atabildiği ve tam anlamıyla tek başına olabildiği zaman ancak... yaratıcılık ortaya çıkıyor.

Dünyada propaganda, zorlama, taklit yolu ile insanları etkileme yöntemleri gelişiyor. Bir şeyin nasıl yapılacağına, nasıl verimli düşünebileceğimize, nasıl ev inşa edebileceğimize, bir makineyi nasıl bir araya getirebileceğimize dair sayısız kitap var; bu yüzden, girişimciliğimizi, kendimiz için özgün bir şey düşünme yeteneğimizi yavaş yavaş yitiriyoruz. Eğitimimiz ve hükümet çeşitli yollarla uyum sağlamamız, taklit etmemiz

için bizi etkiliyor. Ve biz bir etkinin bizi belirli bir tutum veya eylem yönünde ikna etmesine izin verirsek doğal olarak diğer etkilere direnç yaratıyoruz. Direndiğimiz öteki etkiye bu süreç içinde olumsuz bir şekilde teslim olmuyor muyuz?

Sürekli rahatsız eden, karışan, kontrol eden, şekillendiren etkileri anlamak için zihnin her an isyan halinde olması gerekmez mi? Her zaman korku içinde olmak, kargaşadan kurtulmak için düzen ve süreklilik peşinde olmak, kendisine kılavuzluk yapacak ve onu kontrol edecek bir şekil istemek; bu vasat bir zihnin etkenlerinden biri değil mi? Oysa bu şekiller, bu etkiler bireyde çelişki ve kargaşa yaratıyor... Etkiler arasından herhangi birini seçmek, kuşkusuz hâlâ vasatlık hali.

...Zihnin, taklit etme, şekillere girme yerine içyüzünü araştırma yeteneğine sahip olması ve korkusuz olması gerekmez mi? Böyle bir zihnin tek başına ve dolayısıyla yaratıcı olması elzem değil mi? Bu yaratıcılık sizin veya benim değil, o isim-siz.

BURADA BAŞLAYIN

– 8 ARALIK –

Dindar insan Tanrıyı aramaz. Dindar insan toplumun, dolayısıyla kendisinin dönüşümü ile ilgilidir. Dindar insan, sayısız ayinle uğraşan, gelenekleri izleyen, geçmişin ölü kültüründe yaşayan, durmadan Gita veya İncil'i anlatan, durmadan ilahiler söyleyen veya sannyasa yapan biri değildir; böyle bir insan dindar değildir, o olgudan, gerçeklerden kaçıyor. Dindar insan, tam anlamıyla toplumu, yani kendisini, anlamaya odaklanmıştır. Toplumdan kopmamıştır. Kendisinde tam bir dönüşüm oluşturarak hırstan, kıskançlıktan, açgözlülüktan kurtulmuştur ve dolayısıyla, koşulların, yani yediği yiyeceklerin, okuduğu kitapların, gittiği sinemaların, dini

öğretilerin, inançların, ayinlerin ve tüm diğerlerinin ürünü olmasına rağmen o koşullara bağımlı değildir. Dindar insan sorumludur ve dolayısıyla, yarattığı toplumun ürünü olan kendisini anlamalıdır. O zaman, gerçekliği bulmak için buradan başlamalıdır, bir ibadet yerinde veya bir imgede, elle veya zihinle yaratılmış bir putta değil. Ters durumda, o nasıl tümüyle yeni bir şeyi, yeni durumu bulabilir?

DİNDAR ZİHİN PATLAMAYA HAZIRDIR

– 9 ARALIK –

Dindar zihnin ne olduğunu bulabilir miyiz? Laboratuvardaki bilim insanı gerçekten bir bilimcidir; milliyetçiliği, korkuları, gururu, hırsları ve istekleri onu yönlendirmez; o yalnızca laboratuvarında araştırma yapıyordur. Ama dışarıda önyargıları, hırsları, milliyetçiliği, gururu, kıskançlıkları ve diğer her şeyiyle herkes gibidir. Böyle bir zihin dindar zihne yaklaşamaz. Dindar zihin, geleneklerin ve koşullanmanın devamı olan birikmiş bilgi veya deneyimin otorite merkezinden hareket etmez. Dindar ruh, zaman koşulları ile, toplumun kalıpları içinde oluşturulan ani değişimler ve sonuçlar yolu ile düşünmez... Dindar zihnin ayinlerle uğraşmadığını söyledik; o bir kilisenin, bir grubun, bir düşünce tarzının parçası değildir. Dindar zihin bilinmeyene girmiş zihindir; bilinmeye ancak atlayarak girebilirsiniz, ince hesaplarla değil. Dindar zihin, asıl isyancı zihindir ve dindar zihin, olmuş şeylere tepki değildir. Dindar zihin gerçekten patlamaya hazırdır, yaratıcıdır –*yaratıcı* sözcüğünün bir şiirde, süslemede, mimaride, müzikte ve benzerlerinde kabul edildiği anlamda değil– o yaratma halindedir.

DUA KARMAŞIK BİR KONUDUR

– 10 ARALIK –

Tüm derin insanlık sorunları gibi dua da karmaşık bir konu. Sabır, dikkat ve hoşgörü ile araştırılmalı, kesin sonuç ve karara varmakta acele edilmemeli. Kendisini anlamayan kişi, dua ederek hayal ve yanılsamaya kapılabilir. Tanrı diye tanımladıklarına dünyevi bir şey için dua ettiklerinde dualarının kabul edildiğini söyleyen çok kimse var, bana da söyleyenler oldu. İnanıyorlarsa dualarının yoğunluğuna göre aradıkları şeyleri –sağlık, rahatlık, dünyevi mal mülk– sonunda elde ediyorlar. Kişi dilekçemsi bir dua şekline kendini vermişse sonunda bir ödül geliyor, istenilen şey kabul ediliyor ve bu da dilekçelerin sürmesine neden oluyor. Öte yandan, nesne veya insan ile ilgili olmayan, gerçekliği Tanrıyı anlamak için yapılan dualar var; bunlar da sıklıkla kabul ediliyor. Daha ince ve daha kurnaz olan, yardım dileyen, yalvaran, bir şeyler sunan başka dilekçeli dualar da var. Tüm dualar, kendilerine özgü ödül ve değişik deneyimler sunuyorlar ama en üst seviyedeki gerçekliğin kavranmasına ışık tutabiliyorlar mı?

Biz geçmişin ürünü değil miyiz? Hırs ve nefretin ve bunların karşıtlarının muazzam yığınağı ile ilişkili değil miyiz? Kuşkusuz bir istekte bulunduğumuz veya dilekçe verdiğimiz zaman bu birikim yığınağına gönderme yapıyoruz, sonra da ödül ve bedelini alıyoruz... Bir başkasından, dışarıdan yardım dilemek hakikatin anlaşılmasını sağlar mı?

DUANIN KABULÜ

– 11 ARALIK –

Yardım dileyerek, dilekçe sunar gibi dua ederek bir talebin sonucu olamayan asıl gerçeklik bulunamaz. Yalnızca kargaşa ve üzüntü içindeyse talepte bulunuyoruz, yardım diliyoruz,

dua ediyoruz; o kargaşa ve üzüntüyü anlayamadığımız için bir başkasına başvuruyoruz. Duanın kabulü, aslında kendi kendimizi yansıtmamız; bu kabul, her zaman bizi bir şekilde mutlu ediyor, tersi durumda onu reddederdik. Dolayısıyla, kişi yineleyerek zihnini yatıştırmayı öğrenmiş ve bu alışkanlığını sürdürüyor ama belli ki yalvarmaların yanıtı, kişinin arzusuna göre şekilleniyor.

Dua, yalvarma, yakarma zihninin kendisini yansıtmasından öte bir şey getirmez. Zihninin uydurmadığı bir şeyi bulmak için zihninin sakin olması gerekir ama bu sakinlik, sözcükleri yineleyerek –bu aslında hipnozdur– veya başka bir şekilde zihni sakinleştirmeye çalışarak bulunamaz.

Yaptırım veya zorlama ile hareketsizlik elde edilemez. Bu, bir çocuğu odanın köşesinde tutmaya benzer; yüzeysel olarak çocuk sessizdir ama içi kaynamaktadır. Dolayısıyla, disiplin ile sessizleştirilen zihin aslında hiç sessiz değildir ve yaptırım ile gelen sessizlik, gerçekliğin ortaya çıktığı yaratıcı halden çok uzaktır.

DİN BİR İNANÇ MESELESİ MİDİR?

– 12 ARALIK –

Bildiğimiz veya tanımladığımız şekliyle din, bizi en üst noktadaki hedefe götürecek inançlar, dogmalar, ayinler, hurafeler, putlar, tılsımlar ve gurular düzenidir. Nihai hakikat ise sizi mutlu edecek, ölümsüzlük durumunu garanti edecek isteklerinizin yansımasıdır. Bunlara takılmış olan zihin, dogmalar, rahip hünerleri, putlar ve hurafeler ile dolu bir din yaratır. Buna yakalanmışsınız ve zihin durgunlaşmış. Din bu mu? Din, bir inanç meselesi mi, başka insanların deneyim ve savlarının bilgisi mi? Yoksa din sırf ahlakı izleyiş mi? Biliyorsunuz, ahlaklı olmak göreceli olarak kolaydır; bunu yapar-

sın, şunu yapmazsın. Kolay olduğu için de bir ahlak düzenini taklit edebilirsin. Büyüyen, genişleyen, saldırganlaşan, hükmeden benlik ahlakın arkasında var olmayı sürdürür. Din bu mu?

Hakikati bulmak zorundasınız çünkü önemli olan tek şey o, zengin veya yoksul olmanız, mutlu bir evliliğiniz ve çocuklarınız olması değil, çünkü eninde sonunda ölüm gelecek ve bunların tümü sona erecek. Dolayısıyla, herhangi bir inanç şekline bürünmeden onu bulmalısınız; dinçliğiniz, özgüven ve girişkenliğiniz ile gerçeğin, Tanrının ne olduğunu kendiniz bilmelisiniz. İnanç size hiçbir şey vermez; inanç bozar, bağlar, karartır. Zihin ancak dinçlikle, kendine güvenmeyle özgürleşir.

DİNLERDE HAKİKAT VAR MI?

– 13 ARALIK –

Soru şu: Dinlerde, kuramlarda, ideallerde, inançlarda hakikat yok mu? İnceleyelim. Din ile neyi kastediyoruz? Kuşkusuz, propagandası, dini yayma çalışmaları, baskıları ile Hinduizm, Budizm veya Hristiyanlık gibi örgütlenmiş dinleri kastetmiyoruz. Örgütlenmiş dinde gerçek var mı? Doğruluğu bünyesine almış olabilir ama kendisi doğru değildir. Dolayısıyla, düzenlenmiş din, asılsızdır, insanı insandan ayırır. Siz Müslümansınız, ben Hinduyum, başkası Hristiyan veya Budist; birbirimizle çekişiyoruz, birbirimizi kesiyoruz. Bunda hakikat var mı? Gerçeği arayan dini tartışmıyoruz, örgütlü dinlerde gerçek var mı, onu araştırıyoruz. Örgütlenmiş dinler tarafından gerçeği içerdiklerine dair o denli koşullandık ki kendimize Hindu dersek birisi olduğumuza veya Tanrıyı bulacağımıza inanıyoruz. Baylar, bu çok saçma; Tanrıyı, gerçekliği bulmak için erdemin var olması gerekir. Erdem özgür-

lütür ve yalnızca özgürlükle hakikat bulunabilir; inançlarla dolu örgütlü bir dine yakalandığınız zaman değil. Kuramlarda, ideallerde, inançlarda hiç hakikat olabilir mi? Neden inançlarınız var? İnançlar güvence, rahatlık, kılavuzluk sağladığı için kuşkusuz. İçinizden korkuyorsunuz, korunmak istiyorsunuz, birine yaslanmak istiyorsunuz ve dolayısıyla *ne olduğu*'nu anlamanızı önleyen bir ideal yaratıyorsunuz. Sonuçta ideal, eylemin önünde bir engel oluşturuyor.

YÜKSEKLERE TIRMANMAK İÇİN ALÇAKTAN BAŞLAMALISINIZ

– 14 ARALIK –

Dini kurumlar, onları oluşturan insanların düşünceleri kadar sabit ve katı oluyorlar. Yaşam sürekli bir değişkenliktir, süregelen bir oluşmadır, durmayan bir devrimdir ve bir kurum asla esnek olamadığı için değişimin önünde duruyor; kendini korumak için tepkisel oluyor. Gerçek arayışı bireyseldir, topluca yapılmaz. Gerçek ile söyleşmek için tek başına olmak gerekir, kendini ayırmak ve soyutlamak yerine tüm etki ve fikirlerden arınmak gerekir. Düşünce kurumları, kaçınılmaz olarak düşüncenin önünde engel oluşturuyorlar.

Sizlerin de farkında olduğu gibi, sözde ruhani kuramlarda bitmeyen bir güç kavgası var; bu hırs ve kavgaya, bir sürü hoş ve resmi ağızlı sözcükle örtülmeye çalışılıyor ama bu paragözlülüğün, kibrin ve husumetin yozlaştırıcı etkeni besleniyor ve paylaşıyor. Bundan çatışma, hoşgörüsüzlük, mezhepçilik ve diğer çirkin belirtiler ortaya çıkıyor.

Yirmi veya yirmi beş kişilik küçük grupların, üyelik aidatı veya harç ödemedi, bir araya gelip gerçekliğe yaklaşımı konuşmaları daha akıllıca olmaz mı? Herhangi bir grubun ayrıcalıklı olmasını önlemek için her üye zaman zaman başka

küçük grupları yüreklendirebilir veya belki de onlara katılabilir; böylece, uygulama yaygın olur, dar ve sınırlı değil.

Yükseklere tırmanmak için kişi, alçaktan başlamalı. Bu küçük başlangıç, daha akli başında ve mutlu bir dünya yaratmaya yardımcı olabilir.

TANRILARINIZ SİZİ AYIRIYOR

– 15 ARALIK –

Dünyada neler oluyor? Hristiyan Tanrınız, Hindu tanrılarınız var; Müslümanların kendilerine özgü Tanrı kavramları var; her mezhep kendi gerçeğinin peşinde ve tüm bu gerçekler hastalığa dönüşüyor, insanları ayırıyor. Bu gerçekler, birkaç kişinin elinde sömürü yolu oluyor. Her birine sırayla gidiyorsunuz, hepsini yokluyorsunuz çünkü ayırt etme duyularınızı yitirmiş durumdasınız çünkü acı çekiyorsunuz ve çare arıyorsunuz ve ister Hristiyan ister Hindu ister başka bir mezhep olsun, önerilen herhangi bir çözümü kabul ediyorsunuz. Neler oluyor? Tanrılarınız sizi birbirinizden ayırıyor, Tanrıya inançlarınız sizi ayırıyor ve siz hâlâ kardeşlikten, Tanrıda birleşmekten söz ediyor ve aynı anda, bulmak istediğiniz şeyi reddediyorsunuz çünkü kısıtlamaları önleyecek diye gücüne inandığınız bu inançlara yapışmışsınız, halbuki onlar yalnızca kısıtlamaları güçlendiriyorlar. Bunlar o kadar belli ki.

GERÇEK DİN

– 16 ARALIK –

Dinin ne olduğunu biliyor musunuz? O ilahilerde değil, *puja* gösterisinde veya başka bir ayinde değil, o teneke tanrılara veya taş imgelere tapınmada değil, tapınaklarda ve kilise-

lerde değil, İncil veya Gita'nın okunmasında değil, kutsal bir sözcüğü yinelemekte veya insan tarafından uydurulmuş başka bir hurafenin izlenmesinde değil. Bunların hiçbiri din değil.

Din, iyilik hissidir, bir nehir gibi yaşayan ve ebediyen hareket halinde olan sevginin kendisidir. Bu halde iken bir an gelir ki artık arayış kalmamıştır ve arayışın sonu, bambaşka bir şeyin başlangıcıdır. Tanrıyı, doğruluğu, tam anlamıyla iyi olmanın hissini aramak –iyiliği, alçakgönüllülüğü geliştirmek değil, zihnin buluş ve oyunlarının ötesinde bir şeyi aramak, o şeyi hissetmek, onunla yaşamak ve o olmak– işte *bu* gerçek dindir. Ama bunu ancak, kendiniz için kazdığınız havuzdan çıkıp yaşam nehrine atladığınız zaman yapabilirsiniz. O durumda yaşam inanılmaz bir şekilde size bakar, sizi gözetir çünkü artık sizin açınızdan kendini gözetme diye bir şey yoktur. Yaşam nereye giderse sizi de götürür çünkü siz onun bir parçası olmuşsunuzdur; o zaman güvence sorunu, insanların ne dediği veya ne demediği sorunu kalmamıştır. Yaşamın güzelliği işte budur.

HARİKA BİR KAÇIŞ

– 17 ARALIK –

Tanrıyı arayışın arkasındaki itici güç ne ve bu arayış gerçek mi? Çoğumuz için, gerçeklikten kaçış. Bu yüzden, Tanrı arayışının kaçış mı yoksa her şeyde –ilişkilerde, fikirlerde, her şeyin değerinde– gerçeğin arayışı mı olduğunu açıkça bilmeliyiz. Sırf bu dünyadan ve onun sefaletinden bıktığımız için Tanrıyı arıyorsak bu bir kaçıştır. O zaman Tanrıyı yaratıyoruz ama bu, Tanrı değil. Tapınakların, kitapların Tanrısı, belli ki Tanrı değil; o harika bir kaçış. Ama biz gerçeği, yalnızca bir dizi eylemde değil de tüm eylemlerimizde, fikirlerimizde

ve ilişkilerimizde ararsak yiyecek, giysi ve barınakların doğru değerlendirmesini yaparsak o zaman, zihinlerimiz açıklık ve anlayışa yatkın olacağından gerçekliği aradığımızda onu bulacağız. Bu bir kaçış olmayacak. Ama dünya işlerine ve nesnelere karşı –yiyecek, giysi, barınak, ilişkiler ve fikirler– zihnimiz karışıksa gerçekliği nasıl bulabiliriz? Gerçekliği ancak uydurabiliriz. Dolayısıyla karışık, koşullanmış, sınırlı bir zihin Tanrıyı, hakikati veya gerçekliği bulamaz. Böyle bir zihin Tanrıyı veya gerçekliği nasıl düşünebilir? Önce kendisini koşullanmadan arıtması gerekir. Kendisini sınırlamalarından kurtarması gerekir ve ancak o zaman Tanrıyı bilebilir, belli ki daha önce değil. Gerçeklik bilinmeyendir ve bilinen ise gerçek değildir.

TANRINIZ TANRI DEĞİL

– 18 ARALIK –

Tanrıya inanan kişi Tanrıyı asla bulamaz. Gerçekliğe açıksanız gerçeklikte inanç olamaz. Bilinmeyene açıksanız onda da inanç olamaz. Ne de olsa inanç bir çeşit kendini korumadır ve ancak ufak tefek şeylerle uğraşan bir zihin Tanrıya inanabilir. Savaş sırasında bombaları atarken Tanrının onların yanında olduğunu söyleyen havacılara bakın! Demek ki öldürürken, insanları sömürürken Tanrıya inanıyorsunuz. Tanrıya tapıyorsunuz ve acımasızca para toplayıp ordu besliyorsunuz; oysa merhamete, şefkate, iyiliğe inandığınızı söylüyorsunuz... İnanç var oldukça bilinmeyen diye bir şey *olamaz*; bilinmeyeni düşünemezsiniz, düşünce onu ölçemez. Zihin geçmişin ürünüdür, dünün sonucudur. Böyle bir zihin bilinmeyene açık olabilir mi? Yalnızca bir imge yansıtabilir ama o yansıma gerçek değildir; demek ki sizin Tanrınız Tanrı değil; o sizin oluşturduğunuz bir imge, sizi hoşnut eden bir imge.

Zihin ancak kendi sürecinin tamamını anlayarak son bulursa gerçeklik ortaya çıkar. Zihin ancak tam anlamıyla boş olduğu zaman bilinmeyi içine alabilir. Zihin ilişkilerinin (mal ve insanlarla ilişki) içeriğini anladığı, her şeyle doğru ilişkiyi oturttuğu zaman temizlenebilir. Zihin, ilişkilerdeki çatışmanın tüm sürecini anlayıncaya kadar özgürleşemez. Zihin, tam olarak sessiz, tam anlamıyla hareketsiz olduğu, yansıtmadığı, bir şeyler aramadığı ve bütünüyle sakin olduğu zaman, ancak o zaman ebedi ve zaman ötesi olan var olur.

DİNDAR İNSAN

– 19 ARALIK –

“Tanrı var mı yok mu, sevgi var mı yok mu bilmiyorum,” diyen, yani bellekten yanıt almayan bir zihin hangi haldedir? Lütfen hemen yanıt vermeyin çünkü yanıtınız, yalnızca nasıl olması veya olmaması gerektiği üzerine olacak. Eğer “Bu bir reddetme halidir,” dersiniz önceden bildiğiniz bir şeyle kıyaslıyorsunuz demektir; dolayısıyla, “Bilmiyorum,” dediğiniz hal aslında yoktur...

Demek ki “Bilmiyorum,” diyebilen bir zihin hali, herhangi bir şeyin keşfedileceği tek haldir. Ama “Biliyorum,” diyen kişi, insan deneyimlerinin tüm çeşitlerini araştırmış, zihni veri ve ansiklopedik bilgi yüklü kişi, biriktirilmeyen bir şeyi yaşayabilir mi? Çok zorlanacağı kesin. Zihin elde ettiği tüm bilgiyi bir kenara koyduğu, tam anlamıyla tek başına, bozulmamış olduğu, bilinenin devinimlerinin sona erdiği, İsaların, bilgelerin, öğretmenlerin, dinlerin, alıntıların onun için bir şey ifade etmediği zamani ancak o zaman müthiş bir devrim, köklü bir değişim söz konusu olabilir... Dindar insan, hiçbir dine, ülkeye, ırka bağlı değildir; içsel olarak tamamen tek başınadır, bilmeme halindedir ve ona kutsalın hayır duası gelir.

BİLMİYORUM

– 20 ARALIK –

Eğer kişi, o “Bilmiyorum,” deme durumuna gerçekten gelebilirse bu olağanüstü bir tevazu göstergesidir, bir izlenim bırakmak üzere verilmiş ısrarcı bir yanıt değildir; bunda bilgi küstahlığı yoktur. Gerçekten “Bilmiyorum,” diyebiliyorsanız –ki bunu çok az kişi söyleyebilir– o hal içinde tüm korkular sona erer çünkü tanıma duyusu, belleği kurcalama eğilimi sona ermiştir; bilinen alanında soruşturma yoktur. Sonra olağanüstü bir şey gelir. Söylediklerimi şimdiye kadar, yalnız sözel olarak değil, aynı zamanda gerçekten yaşayarak izleyebildiyseniz, “Bilmiyorum,” dediğinizde tüm koşullanmanın sona erdiğini göreceksiniz. O anda zihin hangi haldedir?

Kalıcı bir şey arayışındayız; zaman açısından kalıcı, var olmayı sürdüren, ebedi bir şey. Çevremizdeki her şeyin geçici, akış halinde olduğunu, doğduğunu, çürüdüğünü ve öldüğünü görüyoruz ve bilinen alanında var olmayı sürdürecektir bir şeylerin arayışı içindeyiz. Ama gerçekten kutsal olan şey zaman içinde ölçülemez, bilinenin alanında bulunamaz. Bilinen yalnız düşünce yolu ile hareket eder, düşünce ise belleğin zorlu durumlara tepkisidir. Eğer bunu görebiliyorsa ve düşünmeyi sonlandıracak bir yol arıyorsa ne yapmalıyım? Kuşkusuz benlik bilgisi aracılığıyla tüm düşünme sürecimin farkında olmalıyım. Ne kadar ince, yüce veya bayağı, saçma olursa olsun, her düşüncenin kökünün bilinenin içinde, bellekte olduğunu görmeliyim. Eğer bunu tüm açıklığıyla görebiliyorsa zihnim büyük bir sorunla karşılaştığında “Bilmiyorum,” diyebilecektir çünkü vereceği bir cevap yoktur.

İNANÇLARIN KISITLAMALARININ ÖTESİNDE

– 21 ARALIK –

Tanrıya inanır veya tanrıtanımaz olmak, bana göre ikisi de çok saçma. Eğer hakikatin, Tanrının ne olduğunu bilerseniz ne tanrıya inanır ne de tanrıtanımaz olursunuz çünkü bu farkındalıkta inanç gerekli değildir. Farkında olmayan, umut içinde yaşayan, varsayımlarla uğraşan, kendisini desteklemesi ve özel bir şekilde yönlendirmesi için inanca veya inançsızlığa bel bağlayan insan ancak böyle davranabilir.

Şimdi, buna oldukça farklı yaklaşırsanız inanç kısıtlamalarının ve kelimelerin yanulsamasının ötesinde gerçek bir şeyin var olduğunu kendiniz bireysel olarak göreceksiniz. Ama gerçeğin ve Tanrının keşfi için inanç veya inançsızlıkta ısrarlı olmayan, zekâ yokluğunun yarattığı engelleri tanıyacak müthiş bir zekâ gerekir. Dolayısıyla, Tanrıyı veya gerçeği keşfetmek için, ki ben böyle bir şeyin var olduğunu, onu algıladığımı söylüyorum; bunu tanımak, bunu algılamak için zihnin, kendini korumak ve güvence altına almak amacı ile asırlar boyunca yarattığı tüm engellerden kurtulması gerekir. Sırf özgür olduğunuzu söyleyerek güvenceden kurtulamazsınız. Bu engellerin duvarlarını delmek için beyin gücünün ötesinde büyük çapta zekâyı gereksinim var. Bana göre zekâ, zihin ve kalbin tam uyumudur; o zaman kimseye danışmadan o gerçekliğin ne olduğunu kendiniz bulacaksınız.

ZAMAN AĞINDAN ÖZGÜR OLMAK

– 22 ARALIK –

Meditasyonsuz benlik bilgisi olmaz; benlik bilgisi olmadan meditasyon söz konusu olamaz. O zaman ne olduğunuzu bilerek başlayacaksınız. Yakından başlamadan uzağa gidemez-

siniz. Düşünce, his ve eylemlerinizin günlük süreçlerini anlamadan pek ilerleyemezsiniz. Diğer bir deyişle, düşünce kendi işleyişini anlamalı ve kendi hareketinizi izlediğiniz zaman düşüncenin bilinenden bilinene gittiğini göreceksiniz. Bilinmeyen hakkında düşünemezsiniz. Bildikleriniz gerçek değildir çünkü bildikleriniz sadece zamanın içindedir. Bilinmeyi düşünmek değil, zaman ağından özgür olmak önemli çünkü bilinmeyi zaten düşünemezsiniz. Dualarınızın yanıtı bilinen ile ilgili. Bilinmeyi kabul edebilmek için zihnin kendisi bilinmeyen olmalı. Zihin, düşünce sürecinin, zamanın sonucu ve bu düşünce süreci sona ermeli. Zihin sonsuz ve zamansız olanı düşünemez; dolayısıyla, zihin zamandan özgür olmalı, zihnin zaman süreci yok edilmeli. Zihin ancak dünden tam anlamıyla özgür olduğu ve şimdiyi gelecek için kullanmadığı zaman sonsuz olanı yakalayabilir... Dolayısıyla, meditasyonda kendimizi yalnız yüzeysel olarak değil, aynı zamanda içsel, saklı bilincin tüm içeriği ile bilmeliyiz. Tüm bunları bilmeden ve koşullanmadan arınmadan zihnin sınırlarının ötesine geçemezsiniz. Bu yüzden düşünce süreci sona ermeli ve bunun için de kendini bilme gerçekleşmeli. Dolayısıyla meditasyon, zihni ve kalbi anlamak demek olan bilgeliğin başlangıcıdır.

MEDİTASYON

– 23 ARALIK –

Meditasyonun ne olduğunu adım adım anlatacağım. Lütfen, tam açıklama ümidiyle sonuna kadar beklemeyin. Şimdi yapacağımız, meditasyonun bir parçası.

Kişi, düşünce ile düşünen arasındaki çelişkiyi çözüp bütünleşme yaratmak yerine düşünenin farkında olmalı. Düşünen, deneyimleri bilgi olarak biriktiren psikolojik bir varlık, sürekli değişen çevresel etkilerin ürünü olan ve zamana bağlı

bir merkez; düşünen, bu merkezden bakar, dinler ve deneyim geçirir. Kişi, bu merkezin özel yapısını anlamadıkça her an çatışma olacaktır ve çatışma içindeki bir zihin, meditasyonun derinliğini ve güzelliğini asla anlayamaz.

Meditasyonda düşünen olamaz, bu nedenle bir sonuç elde etme arzusu ile öne çıkarılan düşünce sona ermeli. Meditasyonun bir sonuç elde etme ile ilgisi yok. Meditasyon özel bir tarzda nefes almak veya burnuna bakmak veya bazı marifetler sergilemek üzere gücü uyandırmak veya bunun gibi olgunlaşmamış yöntemler değil... Meditasyon yaşamın dışında bir şey değil. Araba sürerken veya otobüste giderken, amaçsız çene çalarken, ormanda yürürken veya rüzgârın sürüklediği kelebeği izlerken; seçim yapmaksızın tüm bunların farkında olmak, meditasyonun bir parçası.

BİR DÜŞÜNCENİN TÜM İÇERİĞİNİ BİLİN

– 24 ARALIK –

Herhangi bir şey olmamak, özgürlüğün başlangıcıdır. Bunu hissedebiliyorsanız ve farkındalığınız artıyorsa özgür olmadığınızı, birçok şeye bağlı olduğunuzu ve aynı zamanda zihnin özgür olmayı ümit ettiğini anlayacaksınız. Ve ikisi arasındaki çelişkiyi de göreceksiniz. Bu nedenle zihin, neden bazı şeylere tutunduğunu araştırmalı. Tüm bunlar sıkı bir çalışma demek. Bu, işe gitmekten, bedensel çalışmadan, bilimlerin tümünün toplamından çok daha çetin bir iş çünkü bu durumda, mütevazı ve zeki zihin, benmerkezci değil ama kendisi ile ilgilenmekte. Dolayısıyla zihin, olağanüstü bir şekilde uyanık ve farkında. Bu, her gün, her saat, her dakika çok ağır ve ısrarcı bir çalışma demek çünkü özgürlük kolay gelmiyor. Her şey önünüzde engeldir; eşiniz, oğlunuz, komşunuz, Tanrılarınız, dinleriniz, gelenekleriniz. Tüm bunlar sizi engeller

ama onları güvenceniz için siz yaratmışsınızdır. Ve güvence arayan bir zihin asla aradığını bulamaz. Dünyayı biraz olsun izlediyseniz güvence diye bir şeyin söz konusu olmadığını biliyorsunuzdur. Eşiniz ölür, oğlunuz kaçar; bir şeyler olur. Yaşam, her ne kadar biz öyle olmasını istesek de, durağan değil. Hiçbir ilişki durağan değil çünkü yaşam devinim içinde. Bu, tartışılmak yerine kavranması gereken bir şey, görülmesi, hissedilmesi gereken bir gerçek. Araştırdıkça da göreceksiniz ki bu aslında bir meditasyon süreci.

Ama bu sözcük sizi büyülemesin. Her düşüncenin farkında olmak, hangi kaynaktan geldiğini ve amacını bilmek; işte meditasyon budur. Ve bir düşüncenin içeriğini bilmek zihnin tüm sürecini ortaya çıkarır.

BENLİK BİLİNCİNİ ALEVLENDİRMEK

– 25 ARALIK –

Farkında olmakta zorlanıyorsanız gün içinde oluşan her düşünce ve hissi yazmayı deneyin; kıskançlık, gurur, boşluk, duyarlık tepkilerinizi, sözcüklerinizin arkasındaki niyetleri ve benzeri şeyleri.

Bunları yazmak için kahvaltıdan önce zaman ayırın; bu nedenle bir gece önce daha erken yatmanız ve bazı sosyal etkinliklerinize ara vermeniz gerekebilir. Zaman buldukça bunları yazar ve gece yatmadan gözden geçirir, yargılamadan, kınamadan incelerseniz düşünce ve hislerinizin, arzu ve sözcüklerinizin saklı nedenlerini keşfetmeye başlayacaksınız...

Önemli olan, yazdıklarınızı özgür zekâ ile incelemeniz; inceledikçe kendi durumunuzun bilincinde olacaksınız. Benlik bilincinin, benlik bilgisinin alevinde çatışma nedenleri keşfedilir ve tüketilir. Düşünce ve hislerinizi, niyet ve tepkilerinizi, bir veya iki kez değil, onların anında farkında oluncaya dek uzun zaman yazmalısınız...

Meditasyon, yalnızca sürekli benlik bilinci değil, aynı zamanda benliği sürekli terk etmektir. Doğru düşünme, meditasyonu getirir, buradan bilgeliğin sakinliği ve huzuru doğar; bu dinginlikte en tepedeki idrak edilir.

Kişinin düşündüklerini, hissettiklerini, arzularını ve tepkilerini yazması içe dönük bir farkındalığı, bilinçdışının bilinçle işbirliğini getirir, bu da bütünleşmeye ve anlayışa yol açar.

MEDİTASYON YOLU

– 26 ARALIK –

Gerçek, son, mutlak ve sabit bir şey mi? Mutlak olmasını arzu ederdik çünkü böylece ona sığınabilirdik. Kalıcı olmasını isterdik çünkü o zaman, ona sarılır ve onda mutluluğu bulurduk. Ama gerçek, mutlak, sürekli ve durmadan yaşanacak bir şey mi? Deneyimi yineleyerek belleği işlemiyor muyuz? Bazı sessizlik anlarında belli bir gerçeği yakalayabilirim ama bellek yolu ile bu deneyime yapışır ve onu mutlak, sabit yaparsam bu gerçek mi? Gerçek, belleğin sürekliliği ve işlenmesi mi? Yoksa gerçek zihin tam anlamıyla sakin olduğu zaman mı bulunur? Zihin, anılara yakalanmadığı, belleği bir tanıma merkezi gibi işlemediği ama söylediğim her şeyin, ilişkilirimde, etkinliklerimde yaptığım her şeyin farkında olduğu, her şeyin doğruluğunu bir andan diğerine geçerken gördüğü zaman; işte bu, asıl meditasyon yolu değil mi? Yalnızca zihin sakin olduğu zaman anlayış vardır ve zihin, kendisini bilmezse sakin olamaz. Bu bilmezlik, disiplinle, eski veya yeni bir otoritenin peşinde giderek dağıtılamaz. İnanç yalnızca direnç, ayırım ve soyutlanma yaratır ve ayırımın olduğu yerde dinginlik olasılığı yoktur. Kendimi –“ben”i oluşturan ve birbiriyle çatışan çeşitli varlıkları– tümüyle anladığım zaman dinginlik gelir. Bu çetin bir iş olduğu için meditasyon adı al-

ında değişik hünerleri öğrenmek üzere başkalarına başvuruyoruz. Zihnin oyunları meditasyon değildir. Meditasyon benlik bilgisinin başlangıcıdır ve meditasyonsuz benlik bilgisi olamaz.

YARATICILIK HALİNDE BİR ZİHİN

– 27 ARALIK –

Meditasyon, zihnin bir araya getirdiği her şeyin boşaltılması demektir. Eğer bunu yaparsanız –belki de yapmazsınız, önemli değil, yalnızca dinleyin– zihinde olağanüstü bir boşluk oluştuğunu göreceksiniz, bu boşluk özgürlüktür. Demek ki özgürlüğü baştan isteyeceksiniz, bekleyip sonunda onu elde etmeyi ümit etmeden. İşinizde, ilişkilerinizde, yaptığınız her şeyde özgürlüğün anlamını aramalısınız. İşte o zaman, meditasyonun yaratıcılık olduğunu anlayacaksınız.

Yaratıcılık sözcüğünü rahatça, kolaylıkla kullanıyoruz. Ressam tuvaline birkaç renk atıyor ve müthiş heyecanlanıyor. Bu onun doygunluğu, kendini ifade etme şekli; para veya ün kazandığı alan ve buna “yaratıcılık” diyor! Yazar “yaratıyor,” “yaratıcı” yazma okulları var ama hiçbirinin yaratıcılık ile ilgisi yok. Tüm bunlar belirli bir toplumda yaşayan bir zihnin koşullanmış yanıtıdır.

Benim sözünü ettiğim yaratıcılık tümüyle değişik bir şey. Söz konusu olan, yaratıcı haldeki zihin. Zihin bu halini ifade eder veya etmez. İfadelenirkenin pek bir değeri yok. Bu yaratıcı halin nedeni yok ve dolayısıyla bu haldeki zihin, her an ölmekte, yaşamakta, sevmekte ve var olmakta. Meditasyon dediğimiz işte budur.

TEMELİ ANINDA ATIN

– 28 ARALIK –

Sakin zihin deneyim arayışında değildir. Zihin aramıyorsa ve tam anlamıyla sakinse, geçmişle ilgili bir devinim yoksa ve dolayısıyla bilinenden arınmışsa eğer o noktaya geldiyseniz, bilinmeyen ile ilgili tanınmamış, anlatılamayan, sözcüklerle ifade edilemeyen müthiş bir devinim oluştuğunu göreceksiniz. O devinim zaman ötesidir çünkü zaman ve boşluk içermez, onda yaşanacak veya kazanılacak bir şey yoktur. Böyle bir zihin yaratıcılık nedir bilir; ressamın, şairin veya yazarın yaratıcılığı değil, amacı olmayan, ifade edilmeyen bir yaratıcılık. Bu yaratıcılık sevgi ve ölümdür.

Bu, baştan sonuna kadar meditasyon yoludur. Meditasyon yapacak kişi kendini bilmeli. Kendinizi bilmeden ilerleyemezsiniz. Ne denli çabalarsanız çabalayın yalnızca yansıttıklarınız kadar gidebilirsiniz ve yansıtmanız çok yakındadır, sizi bir yere götürmez. Meditasyon, temeli anında ve hemen atmak, doğal olarak ve çaba göstermeden sükûneti getirmektir. Ve ancak o durumda zaman ötesi, deneyim ötesi ve bilme ötesi bir zihin var olur.

SESSİZLİĞİ BULMAK

– 29 ARALIK –

Meditasyonu bu şekilde araştırıp düşünmenin sürecini anladıysanız zihninin tam anlamıyla sakin olduğunu göreceksiniz. Zihninin bu tam sakinliğinde izleyen, gözlemleyen ve dolayısıyla deneyen yoktur; ben-merkezli zihninin yaptığı gibi deneyim toplayan bir varlık yoktur. “Bu *samadhi*” demeyin, bu

* Samadhi: Deneyinin deneyim ile bir olduğu bilinç haline verilen ad. (çev.)

saçmalık çünkü bir kitapta onunla ilgili bir şeyler okudunuz ama onu kendiniz keşfetmediniz. Sözcük ile nesne arasında çok büyük fark var. Sözcük o değil, *kapı* sözcüğü kapı değildir.

Demek ki meditasyon, zihni benmerkezci etkinliklerden arıtmak. Meditasyonda buraya kadar geldiyseniz bir sessizlik, tam bir boşluk oluştuğunu göreceksiniz. Zihin tam anlamıyla tek başınadır, dokunulmamıştır, dolayısıyla masumdur. Toplum tarafından bozulmamış, hiçbir etkiye ve arzu baskısına tabi değildir. Bu durumda, zaman ötesi ve ebedi olan ortaya çıkar.

Bu sürecin tümü meditasyondur.

KALBİN CÖMERTLİĞİ MEDİTASYONUN BAŞLANGICIDIR

– 30 ARALIK –

Şimdi sözünü edeceğimiz şey, çok derinlere işleyebilen bir zihin gerektiriyor. Yakından başlamalıyız çünkü ilk adımı atmayı bilmezsek pek ileri gidemeyiz. Meditasyon kalbin cömertliği ile başlıyor ve iyilik ile çiçek açıyor. Yaşam, otorite, hırs, korku, açgözlülük, kıskançlık, ölüm, zaman hakkında birçok şeyden söz ettik; birçok şey konuştuk. Gözlemliyorsanız, incelediyseniz, doğru dinlediyseniz tüm bunlar, meditasyon yapabilecek bir zihnin temeli. Hırslı iseniz meditasyon yapamazsınız, yalnızca meditasyon fikri ile oynarsınız. Zihniniz otoritelere izin vermişse, geleneklerle sınırlanmışsa, kabullenen ve izleyen bir zihinse, bu olağanüstü güzellik üzerine meditasyon yapmayı asla öğrenemezsiniz...

Cömertliği önleyen zaman içinde kendini tatmin peşine düşmektir. Ve sizin cömert bir zihne ihtiyacınız var, yalnızca geniş ve boşluk dolu bir zihne değil, aynı zamanda, düşünce olmaksızın, amaç gütmeyen, karşılık beklemezsiniz veren bir

kalbe. Az veya çok, sınırlama olmadan, esirgemedi, kendiliğinden elinizdekini verebilmekten söz ediyoruz. Cömertlik ve iyilik olmadan meditasyon olamaz; bu da kibirden arınmış ve başarı merdivenini çıkmamış olmak, ünün ne olduğunu asla bilmemek, yani günün her dakikasında, elde edilenleri bırakmaktır. Ancak böyle verimli bir zeminde iyilik büyüyebilir, çiçek açabilir. Ve meditasyon, iyiliğin çiçek açmasıdır.

MEDİTASYON YAŞAM İÇİN ELZEMDİR

– 31 ARALIK –

Etki sorununu –deneyimlerin etkisini, bilginin etkisini, içteki ve dıştaki dürtülerin etkilerini– anlamak, neyin doğru, neyin asılsız olduğunu bulmak ve sözde asılsızın içinde gerçeği görebilmek için müthiş bir anlayış olmalıdır, her şeyi var olduğu gibi derinden kavrayabilmek gerekir, değil mi? Bu süreç, kuşkusuz meditasyon yolu. Yaşamda, günlük varoluşumuzda, güzellik kadar meditasyon da elzem. Güzelliği algılamak, her şeye, güzele olduğu kadar çirkinde de duyarlık göstermek, hoş bir ağacın, mavi gökyüzünün, güneş batarken bulutların toplandığı engin ufku farkında olmak elzem. Güzelliğin algılanması, meditasyon yolunun anlaşılması, bunların hepsi gerekli çünkü onlar yaşamın kendisi, tıpkı işe gitmek, açlık çekmek gibi, kavgalar, sefalet, aralıksız gerilim, endişe ve derin korkular gibi. Etkiler, üzüntüler, günlük gerilim, otorite, politik eylemler ve diğerleri, bunlar yaşamın kendisi; meditasyon bunların, yani varoluşun tüm sürecinin anlaşılması ve zihnin özgürleştirilmesi demek. Kişi bu yaşamı anlıyorsa o zaman her an meditasyon sürecidir, her an derinden düşünme sürecidir ama bir şey *hakkında* düşünmek değil. Varoluş sürecinin farkında olmak, onu gözlemlemek, sakın ve tarafsız bir şekilde buna girmek ve ondan kurtulmak; bu meditasyondur.

KAYNAKLAR

Commentaries on Living (Yaşam Üzerine Yorumlar) Seri 1 ve 2,
Cilt 1, 2, 3 Wheaton, IL: Quest Books, 1956,1958,1960.

Collected Works of J. Krishnamurti, (J. Krishnamurti'nin Toplu
Çalışmaları), 17 cilt, Dubuque, IA: Kendall/Hunt Publishing,
1991,1992.

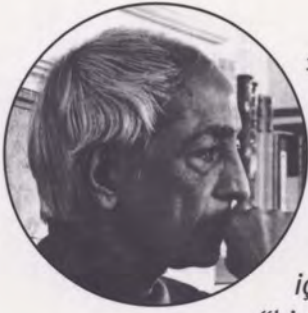
Education and the Significance of Life (Eğitim ve Yaşamın
Anlamı). San Francisco: HarperSanFrancisco, 1953

First and Last Freedom (İlk ve Son Özgürlük). Yeniden basım.
San Francisco: HarperSanFrancisco, 1954.

Krishnamurti Interviews (Krishnamurti Söyleşileri) #1-92.
Krishnamurti Foundation of America Archives, Ojai, California.

Life Ahead (Yeni Bir Yaşam). Yeniden basım.
New York: Harper&Row, 1963.

Think On These Things (Bunları Düşün).
New York: HarperPerennial, 1964.

13 yaşındayken dünya öğretmeni seçilen Krishnamurti, hayatını dünyayı dolaşarak, insanlarla yaşama ve dünyaya dair konuşarak geçirdi. Kendisine mesihlik yakıştırılmış olmasına rağmen bunu hiçbir zaman kabul etmedi. Onun için, karşılaştığı herkes başlı başına bir “birey”di. Bu nedenle öğretmekten çok paylaşmayı ilke edindi. Yine de dünya üzerindeki milyonlarca kişi ondan çok şey öğrendi.

Yaşam; karşılaşılan durumlar, zorluklar ve onlara yanıt sürecidir. Karşılaşılan durum ve zorluklar her zaman yenidir ama tepkiler hep eskidir. Koşullanma ve geçmişin sonucu anlamına gelen bu tepki, kınanmadan ve disipline sokulmaya çalışılmadan anlaşılmalı. Bu, her günü yeniden, sonuna kadar ve tam anlamıyla yaşamak demektir. Tam anlamıyla yaşamak; ancak sevgi olduğu, kalbinizin sözcüklerle ve zihnin ürettiği şeylerle dolu olmadığı zaman mümkündür. Sevgi olduğu zaman bellek sona erer ve işte o zaman her an, yeniden doğuştur.

internet satışı:
saykitap.com

ISBN 978-605-02-0565-7

9 786050 205657
O M E G A

● omegayayincilik.com
f facebook.com/omegayayincilik
t twitter.com/@omegayayincilik
© instagram.com/omegayayinlari